Aleksi Nikolajeviç Tolstoy Bozgun
www.kitapsevenler.com
Merhabalar
Buraya Yüklediğim e-kitaplar Aşağıda Adı Geçen Kanuna İstinaden
Görme Özürlüler İçin Hazırlanmıştır
Ekran Okuyucu, Braille 'n Speak Sayesinde Bu Kitapları Dinliyoruz
Amacım Yayın Evlerine Zarar Vermek Değildir
Bu e-kitaplar Normal Kitapların Yerini Tutmayacağından
Kitapları Beyenipte Engelli Olmayan Arkadaşlar Sadece Kitap Hakkında Fikir Sahibi Olduğunda
Aşağıda Adı Geçen Yayın Evi, Sahaflar, Kütüphane, ve Kitapçılardan Temin Edebilirler
Bu Kitaplarda Hiç Bir Maddi Çıkarım Yoktur Böyle Bir Şeyide Düşünmem
Bu e-kitaplar Kanunen Hiç Bir Şekilde Ticari Amaçlı Kullanılamaz
Bilgi Paylaştıkça Çoğalır
Yaşar Mutlu
Not: 5846 Sayılı Kanunun "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler " bölümünde yeralan "EK MADDE 11. - Ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî amaç güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri 87matlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz. Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması
ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur." maddesine istinaden web sitesinde deneme yayınına geçilmiştir.
T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi İşlem ve Otomasyon Dairesi Başkanlığı
Ankara
Bu kitaplar hazırlanırken verilen emeye harcanan zamana saydı duyarak
Lütfen Yukarıdaki ve Aşağıdaki Açıklamaları Silmeyin
Tarayan Yaşar Mutlu
web sitesi
 www.yasarmutlu.com
www.kitapsevenler.com
e-posta
yasarmutlu@kitapsevenler.com yasarmutlu@yasarmutlu.com
mutlukitap@hotmail.com kitapsevenler@gmail.com
ALEKSİ TOLSTOY
5'
BOZGUN
Çeviren: FİKRET BAHA BERKE
'i* hal?: i:o O
TosnifN'o :İZ3!-1Z "V
 OL
Nuruosmaniye Cad. No: 38. Kat: 2 Tel: 27 69 97, İSTANBUL — 1965
DÜNYA ROMANLARI DİZİSİ: 10
Kitabı hazırlayan Dilimize çeviren Kapak resmi Kapak baskısı Kapak filmi Dizgi İç baskı Olt
Adnan Şakrak
Fikret Baha Berke
Cemal Dündar
Duran Ofset
Tarık Üzmen
Gül Matbaası
Bahar Matbaası
Kardeş Yayın ve Cilt evi
Kont Aleksi Nikolajeviç Tolstoy'un Romancıhğı ve EdebiyataJri Yeri Üzerine

Rus edebiyatında üç tane «Tolstoy» var. En ünlüsü ve Türkiye-

de de tanınanı Leon Nikolayeviç Tolstoy'dur ki, «Savaş ve Barış» adındaki ünlü romanı ve hıristiyanlık felsefesine dayanan bir soy barışçı ve halkçı dünya görüşü ile dünya edebiyatında Önemli bir yer ahr. ikincisi onun yeğeni olan Aleksi Kostantinoviç Tolstoy'dur. Temalarını halk edebiyatından aldığı şiirleri, ingiliz Walter Seott'u andıran tarihî romanları, ünlü Rus müzisyenleri için yazdığa liberat-toları ile tanınmıştır, üçüncü ve bizim burada söz konusu edeceğimiz Aleksi Nikolayeviç Tolstoy ise, çağdaş Rus edebiyatının ünlü romancılarından biridir. Bu üç Tolstoy da kontluk unvanı taşıyan, hepsi de tarihî eski «Tolstoy» ailesinin kollarından gelen, birbirlerine akraba olan yazarlardır. Bunlardan ilki ve bir dereceye kadar da sonuncusu, ancak dünya edebiyatlarına çevrilmişlerdir.

«Bozgun» adındaki ilgi çekici romanı burada sunulan çağdaş Rus romancısı A. N. Tolstoy, 10 Ocak 1883 te Çarlık Rusyasının Samara eyâleti, Nikolayevsk şehrinde dünyaya gelmişti. Çocukluğu, eski Tolstoy ailesinden gelen büyük çiftlik sahiplerinden olan babasının yanında, taşrada geçmiş, Petersburg'ta çeşitli engeller yüzünden bitiremediği Mühendis Mektebinde 1908 yılma kadar süren bir eğitim görmüştür. Edebiyat dünyası ile olan ilk ilişkileri sembolistlere katılmakla başlamış, ilk denemelerini nâzım alanında yapmıştı. 1905 yılındaki ihtilâle katılmamış olmakla birlikte, sosyal - demokratlarla ilişikleri olduğundan, bir süre Almanya'ya kaçmıştı. 1901 yılından başlayarak taşra hayatım anlatan hikâyeler yazmağa girişti. Birinci Dünya Savaşından sonraki ihtilâl sırasında Beyaz Ordularla birlikte Kızıllara karşı savaştığından, bir aralık Paris'e kaçtı ve orada 1922 yılma kadar sürgün hayatı yaşadı. Paris'te savaş sonu Rus edebiyatının en iyi eserlerinden sayılan «Nikita'nm Çocukluğu» (1921) adındaki otobiyoğrafva romanını yazdı, önce R»rljn'de Bevaz Ruslardan kurulu bir komitede çalıştı, sonra da Kızıllarla barışarak Sovyetler Birliğine döndü 1923). Yurda döndükten sonra Romanları erenis bir okuyucu kitlesi bulan A. N. Tolstoy. Şolohof'tan sonra çağdaş Rus romancılarının en çok okunanı olırpk tanırdı, tik e&erlerinde, taşra asilzadelerinin çürüyüşlerini, kpndi aile ve tanış çevrelerindeki olav-,ları verdiği hâlde, assl başarılarını, savaşın getirdiği yıkıntıyı, kargaşalığı tasvirde gösterdi.

A. N. Tolstoy, roman türiin'in hPmpn bütün kollarında esprlpr verdi, biyoğrafya romanından Dostoyevski'yi andıran çözümleyici psikoloji romanına, oradan toplum romanına, sonra da tarihî roma-

na kadar ulaştı. Bir aralık ünlü İngiliz ütopya romancısı H. G. Wells gibi, Mars gezegeni insanlarını anlatan bir tasarı romanı bile yazdı.

A. N. Tolstoy, bütün bu denemelerini aşarak asıl büyük çabalarını başlıca iki eserde gösterdi. Bunlardan biri ünlü romancı Şolo-hof'un «Sakin Don» (1928 - 1953) adındaki büyük romanı ile yarışmaya çalışan «Istırap Yolu» dur. Diğeri ise ölümüne kadar bitiremediği, devre devre kaleme aldığı «Büyük Petro» dur. «Nevzorof'un Serüveni - yahut İbikus» (1924) adını taşıyan, burada «Bozgun» adiyle okuyucularımıza sunduğumuz roman, savaşın hemen bitiminde, Rusya'nın içine düştüğü büyük ihtilâl ve iç savaşın dalgaları arasında,, ta Petersburg'tan, Baltık denizi kıyılarından yuvarlanarak, iki yıllık bir fırtınadan sonra Odesa'dan İstanbul'a dökülen, Mütareke İstanbul'unun karışık dünyasında çürümeğe ve çevresini de pisliğe bulaştırmağa devam eden Nevzorof'un serüvenini anlatıyor. Aslında A. N. Tolstoy, büyük savaş, ihtilâl ve iç savaş sıralarında çürüyüp dökülen eski rejimin kalıntılarını, bir süre birlikte direnmeğe çalıştıkları, sonra sürgün yolunu paylaştıkları insanları anlatıyor.

A. N. Tolstoy, Stalin Moskovasmda eski çağlarm bir kontu gibi yaşadı, kitaplarını yazdı ve yayınladı. Gorki'nin gözden düşmesi ve ölümü, Şolohof'un bir kenara çekilmeleri sırasında uzun süre «İşçiler ve Köylülerin Kontu» olarak kendini kabul ettirdi. Sürgünden memlekete dönüşü, savaş sonrası Avrupasmda sürgünlerin çektikleri sıkıntı ile ilgilidir diyenler var. «Bozgun» romanında görüldüğü gibi, iç savaş ve ihtilâlin sürgüne yolladığı asilzade, devlet memuru, büyük tüccar ve çiftlik sahipleri, subaylar ve papazları, itile itile yurt dışına dökülen süprüntüler gibi tasvir edişini, kızıl rejim ile barışma ve bu yolda uygun bir temas yolu arama çabasına hizmet eden öncü bir eser olarak niteliyenler de vardır. Nitekim yurda döndükten sonra yazdığı bu soy eserler

Stalin'le tanıştıktan sonra birdenbire değişmiş, Gorki ile tartışan despot ondan çok hoşlanmış, bilhassa tarih üzerindeki görüşleri ve ilgileri onları birbirlerine bağlamıştı. İç savaşta Beyazlarla birlikte Kızıllara karşı savaşan A. N. Tolstoy, «Ekmek» adındaki romanında Zaristsin kasabasını Beyazlara karşı savunan Stalin'in önemini belirttiği için nişanlar aldı. 1937 temizliklerinden yakasını sıyırdı, ama son zamanlarda da kıyasıya tenkit edildi.
Burada yayınladığımız Bozgun» romanında A. N. Tolstoy. 1917-1919 yılları arasında, savaşın ve ihtilâlin insanları nasıl köklerinden koparıp sürüklediğini, kendi yurtlarında ve hayat çevrelerinde bir değer ve varlık ifâde eden insanların, .sürgüne düşünce, hemen nasıl da çürüyüp kokuştuklarını, usta bir anlatışla ortaya koyuyor.
NÎL YAYINEVİ
Bundan yıllarca önce, Dünya Savaşının arefesinde, güzel bir bahar günü, Simon İvanoviç Nevzorof, «Kuzey Kutbu» adındaki lokantada arkadaşlarına şu heyecanlı olayı anlatıyordu:
— «Petrof» Adasına halamın yanma gidiyordum. Hemen söyliyeyim ki dostlarım, ağzıma içki namına tek damla bile koymamıştım. Köprüye gelmeden, uzaktan, nehrin kıyısında çalışan demircilerin çekiç seslerini işittim. Yaklaştım. Nehrin yanma çadırlarını kurmuş Çingenelerdi bunlar. Mangal ve buna benzer şeyler yapıyorlardı. Hemen hepsinin kocaman sakalları, uğursuz yüzleri vardı. İnşam ürkütecek kadar murdar ve iğrenç çocuklar ateşin etrafında koşuşuyorlardı. Bu yaratıklar, pislikle o derece kaynaşmışlardı ki, şayet kazara, birini hamama sokup da iyice bir sabunlayacak olsanız, mutlaka bu temizliğe dayanamaz ölürdü.
Dev anası kılıklı yaşlı bir çingene karısı yanıma yaklaştı:
— Falına bakayım, dedi. Uzat elini. Cevabımı beklemeden avuçlarımı açıp baktı, ve:
— Şimdi falını söyleyeceğim. Fakat bir altın isterim; bilmiş ol, diye ekledi.
Soğukkanlı1 ığımı kaybetmedim. Cüzdanımdan beş rublelik bir altın çıkararak elimin üstüne koydum.
Altın, sanki oraya konmamış gibi bir anda yok oldu. Kızmıştım. Çingene karışma:
— Şimdi polise haber vereceğim; paramı geri ver! diye bağırdım.
Fakat kadın cevap yerine, beni bir çadırın arkasına sürükledi. Âdeta ipnotize edilmiş bir durumdaydım. Sarhoş olmadığım halde irâdeme söz geçiremediğimi hissediyordum. Falcı, eğri parmaklarının iğrenç tırnaklarını göstere göstere:
— Efendiciğim! Efendiciğim! dedi. Bana kızmayasın sakın. İyi yüreklisin, cömertsin, yakında zengin olacaksın. Tanrı her istediğini verecek senin.
Entarisini kaldırdı, ve elimi iri kalçasında gezdirerek zorla okşattı. Dişleri gıcırdıyordu. Utanmıştım. Parama acıyordum. Üstelik çengelli tırnaklarından korkuyordum da.
Bununla beraber kalkıp gitmedim. İşin sonunu bekledim.
Yaşlı çingene karısı, falıma baktı. Maceralarla dolu günlerin beni beklediğini, ileride büyük ün kazanacağımı, çok zengin olacağımı söyledi.
Hikâyesinin burasına gelince, Nevzorof, arkadaşlarına baktı:
— Ben falcı kadının bu kehânetine inanıyorum, dostlarım, dedi. Benim «eşref saat»im yakında gelecek. Gülmeyiniz!..
Simon İvanoviç'in arkadaşları gülüşerek başlarını salladılar:
— Elbette, elbette! Şan ve şeref, para ve servet birini bekliyor; buna inanıyoruz. Fakat Tanrımn bu talihli kulu herhalde Simon İvanoviç olmasa gerek...
Simon İvanoviç Nevzorof, Petersburg'da nakliyat şirketlerinin birinde küçük bir memurdu. Orta boylu, dar göğüslü, buruşuk alınlıydı. Yüzü sevimliydi. Uzun saçlarını çoğu zaman arkaya doğru tarardı. Saçlarının rengi ne kumraldı ne de kestane. İkisinin karışımı birşeydi. «Mayaçenski» sokağında otururdu.
Arkadaşlarının alaylı sözlerini duymamış gibi davranarak, iddiasında direndi:
— Siz ne derseniz deyiniz. Ben olağanüstü bir şansın beni beklediğine bütün varlığımla inanıyorum.
Ve bu sözleri söyledikten sonra kahkahalarla güldü.
Günler günleri kovalıyordu. Mayaçenski sokağına ince yağmur yağıyor, etrafı ağır ağır sis kaplıyordu.

Simon İvanoviç Nevzorof hiç başını kaldırmadan, tam "bir Petersburglu gibi çalışıyordu.
Tatil günleri birahaneye giderdi. Başında astragan bir Ttalpak, sırtında yine yakası astragan bir palto bulunurdu. Yolda kendisini bazan başka birine benzetirlerdi. O zaman derhal büyük bir nezaketle:
— Affedersiniz efendim. Yanılıyorsunuz efendim. Ben Nevzorof'um, derdi.
Akşamları, Knopka adlı metresi, onu görmeye evine gelirdi. Türlü türlü ağız dolaşmalarından, gürültülü tartışmalardan sonra, kız, kendisiyle evlenmesi için devamlı olarak sıkıştırırdı.
Nevzorof ise, bütün bunlara kulak bile aşmazdı.
Hayatı düzenliydi, işleri tıkırındaydı. Haftanın altı günü çalışıyor, bir gün dinleniyordu.
Çok yıllar böylece geçmişti işte. Çok yıllar da yine böylece geçip gidecekti. Ve sonra, günün birinde, başka bir kiracı, onun evine yerleşecek, yuvarlak sobasına, demir karyolasına ve üstünde devamlı tik-tak eden saatinin durduğu komodinine sahip olacaktı. Ve yine yeniden, çok yıllar geçip gidecekti.
Fakat, hayır... Talih bu adama fırtınalı ve acaip maceralarla dolu bir hayat hazırlıyordu. O, boşuna, falına bir altın vermemişti.
Nevzorof, hayatının gidişini değiştirmek için, küçük parmağını bile kımıldatmayı gerekli görmemekle beraber, yaşlı çingene karısının sözlerini bir türlü unutamıyordu.
Birgün Ançikof köprüsünün üstünden geçerken, yaramaz bir küçük satıcıya rastladı. Beş kapik vererek, falına bakmak için oyun kâğıtları satın aldı.
k.U>£S ¦*¦ U-LUA 1J.11
açtı. Ne çıksın istersiniz? Ölüm sembolü olan kafatası...
Simon İvanoviç, beş kapiğine acıdı. Aldığı gibi komodinin gözüne attı oyun kâğıtlarını.
Fakat Nevzorof, bâzı akşamlar, arkadaşlarıyla birlikte birahanede içerken, dumanlar arasında yeni bir ufkun açıldığını görüyordu. Belki bir önsezi, belki bâzı tabiî eğilimler, belki de Petersburg'un hayali kamçılayan sisli havası Simon İvanoviç'de taze bir alışkanlığın doğmasına yol açmıştı.
Gazetelerde, asillerin, aristokratların yaşantıları ile ilgili havadisleri okumak... Bazan «Petersburg Gazetesi»ni eline alıyor, hayır kurumları yararına verilen baloların, suarelerin teferruatını bir kelime bile kaçırmadan okuyordu.
Falan Kont'un salonunda muhteşem bir ziyafet verilmiş; davetlilerin arasında Prenses Biyeloselski, Biyeloçevski Kont'u, Kontes Bubrinski, Prens ve Prenses Lebatorostovski, hanedana mensup Prens Saltikof, Prens Lusipot, Kont Su-marakot Elston...
Kontesleri, siyah kirpikli, orta boylu ve dantelâlara bezenmiş olarak tasarlardı. Prensesleri, narin, sarışın, pırıl pırıl yanan elbiseler içinde; Baronesleri, daha çok, kırmızı saçlı ve etine dolgun olarak düşünürdü. Kontlar, kartal gözlü olmalıydı. Prensler'in ufacık sakallariyle, daha tatlı ve yumuşak olmaları gerekirdi. Hanedan Prenslerini ise tasarlamak ve tahayyül etmek gerçekten zordu.
Simon İvanoviç, odasında, pencerenin önüne oturmuştu. Avluya inceden bir yağmur yağıyor, sis çatıları örtüyordu.
O konaklarda, şimdi kimbilir nasıl bir hayat vardı:
Kaygan parkeler üstünde mahmuzlar sakırdıyor, kadın eteklerinin ipekli ve tatlı hışırtıları işitiliyordu. Alçak sesle konuşmalar... Fısıltılar... Güzel kokular... Renkli, büyülü, ılık ve nefis bir hava...
Sırmalı uşaklar, kristal tabaklarda çeşitli pastalar, tatlılar taşıyorlar. Gümüş ve altın tabaklar reçellerle dolu...
8
j. cixvciu xi.uiiuci3ici uıouu, jjıoııacöicı Uiauii, UU
hiçbirine dokunmuyorlardı bile. Kibar bir bayan mini mini parmaklarını dantelâlardan çıkarıp da bunlara dokundurur mu hiç? Narin ve minik ayaklarını kadife tabureler üstüne koyan bu asil kadınlar, bu yiyeceklere tenezzül ederler mi hiç?
Karanlık basınca, metresi Knopka geldi. Ağlamaktan kızarmış ucu kalkık küçücük burnuyla, kendisiyle evlenmesi için Nevzorof'a yine yalvardı.

Simon İvanoviç, saçlarını çekti metresinin; ve belli belirsiz bir surette cevap vermekle yetindi.
O gündenberi birçok büyük olaylar geçti. Memleket bir çukura düştü. Arabanın dört tekerleği birden havada kaldı.
Dünya Savaşı patlamıştı.
Fakat, doğrusunu söylemek gerekirse, savaş Simon İva-noviç'e pek az dokundu, önceleri tutulmuş olduğu bir «za-türre» dolayısiyle geri hizmete ayrılarak cepheye gönderilmedi. Ve bir yıl asker üniformasını taşıdıktan sonra tekrar sivil hayata kavuştu.
«Kuzey Kutbu» kapanmıştı. Hayat eskisinden daha can sıkıcı olmaya, tahammülünü aşmaya başladı. Alkollü içkiler yasak edilmişti. Her şey acı, her şey cansıkıcıydı.
Meselâ: Bugün, iyi ve hoşsohbet bir adamla tanışıyorsunuz. Birkaç gün sonra, bir de bakıyorsunuz ki, dostunuz cepheye gitmiş ve ölmüş.
Petersburg'dan geçen bir süvari alayı Knopka'yı almış cepheye götürmüştü. Yâni, düpedüz kaçırmışlardı.
Şehirde haftanın yedi gününde de aralıksız iş görülüyordu. Tatil falan kalmamıştı.
Simon İvanoviç, komodinini temizlerken fal kâğıtlarını buldu tesadüfen. Gülmeye başladı. Kâğıtları açıp bir kere daha falına bakmak istedi: Yine o uğursuz kafatası... Ne de-
mek oluyordu bu? Her fala bakışta karşılaştığı du kaiatası-mn anlamı neydi?
Bir süre Nevzorof'un düşlerine girdi kafatası. Kupkuru bir köşede duruyor ve sırıtan dişlerini gösteriyordu.
Uykusu sırasında, Nevzorof'u müthiş bir sıkıntı kaplıyordu.
Sabah, ayni düş'ü bir kere daha göreceğini düşündükçe içini hafakarfar basıyordu.
Amanyokla arıtılmış bir şişe «hanja» tedarikledi. Islak pencerenin yanma oturarak tek başına şişeyi başına dikti.
Öyle sandı ki, umduğu mutluluk... Fakat yüreği sıkıştı birdenbire.
Hayır, çingene karısı onu aldatmıştı.
Hiç beklemediği bir anda talihinin yönü değişti birdenbire Nevzorof'un.
Esmer tayın ekmeğiyle şekersiz sabah kahvesini içiyordu. Pencerenin dışında ince ve soğuk bir yağmur yağıyor, bulanık bir Şubat sisi havaya yapışıyordu.
Ansızın —şangırrr— cam kırıldı! Arkasından bir ikinci şangırrr!...
Yatağın yanında asılı duran küçük ayna parçalandı ve düştü.
Simon İvanoviç boğulur gibi oldu. Hemen eğilerek masaya sarıldı. Gözleri heyecan ve korkudan kocamanlaşmıştı.
Bir kurşun pencereyi delip geçti. Dışarıda silâh sesleri yankılanıyordu.
Simon tvanoviç, bir süre dehşet içinde olduğu yerde kalakaldı. Sonra biraz kendisini toparladı. Şaşkın bir halde odada dolaşmaya gayret etti. Birden kararını verdi: Dışarı çıkıp olanları adayacaktı.
Kapının önüne epeyce bir kalabalık birikmişti. Alaca entarili bir kadın bağıra bağıra ağlıyordu.
10
Kapıcı olayı şöyle açıkladı:
— Nevski Caddesinde müthiş bir savaş oluyor. Sokaklarda cesetler, yaralılar dağ gibi yığıldı kaldı.
Kadın, bu sözler üzerine, daha çok ağlayıp sızlamaya başladı. Adam devam etti:
— Çok iyi ediyorlar. Bu mel'un Çar'ı çoktan atmalıydık başımızdan. Hain, müstebit, alçak herif... Çeksin cezasını.
Kalabalıkta, herkes birbiriyle konuşuyordu. Savaşın sefaletinden, Çarların memlekete yaptıkları kütüklerden; şe-kersizlikten, gübre gibi çıkan ekmeklerden, açlıktan söz açıyorlardı.
Simon İvanoviç'in elleri titriyordu. Heyecan ve korkudan takat kalmamıştı dizlerinde. Bitkin bir halde odasına döndü ve harıl harıl yanan sobanın başına oturdu. Karşısındaki tahta kanapenin üstünde kapıcının torunu oturuyordu. Mini mini bir kızdı bu. Başını bir mendille sarmış, ayaklarına kürklü ayakkabılar giymişti.
Simon İvanoviç, biraz yerinden kımıldayacak olsa, küçük kız bağırmaya, ağlamaya başlıyordu.

— Korkuyorum, çok korkuyorum, diyordu. Ve bir kurtarıcı gibi Nevzorof'a sokuluyordu.
Nevzerof, büsbütün tedirgin oluyordu. Sinirleniyordu. Bilinçsiz olarak tekrar dışarıya sürüklendi.
Ve dışarı çıkar çıkmaz ulur gibi bir ses geldi kulaklarına. Avlunun ortasında, iri yarı, traşlı, boyalı favorili bir adam, boğuk sesiyle haykırıyordu:
— Yekaterinovski kanalı üzerinde, büyük bir kalabalık Çar'm polislerini diri diri kızartıyorlar. Şiş'e geçiriyorlar kazakları.
Bu o kadar müthiş bir haberdi ki, kadınlardan bazıları bayıldılar. Ağlamalar, inlemeler, ulumalar evin içini sardı. Herkes: «Eyvah! Bittik, mahvolduk.» diye çılgınlar gibi ba-ğınşıyordu.
Dışarıda sürekli «tak, tak,» silâh sesleri, «taka, taka...»
11
makineli tüfekler ve patlayan bombaların tarrakaları işitiliyordu. Toplar derinden derine yankılar yapıyordu.
Nevzorof, ne yapacağını bir türlü kestiremiyor, aklını oynatacağını sanıyordu. Yine odasına döndü ve bir sandalyeye kendini bıraktı. Demek kıyamet kopuyordu artık. Koskoca İmparatorluğun temelleri çöküyor, çatısı gümbür gümbür yıkılıyordu demek. ..
İhtilâl!. Bu müthiş kelime, tüyleri dimdik olmuş vahşi ve harikulade bir kuş gibi sokaklarda uçuyordu. Ağızdan ağıza dehşetle dolaşan tek kelime buydu: İhtilâl... Evet, ihtilâl oluyor ve Çar idaresi yıkılıyordu. Başkent'in büyük caddelerinde, köşe başlarında, kanlı sokak muharebelerine girişmişlerdi. Bir taraftan da, bir sis tabakası, şehrin üstünde gitgide koyulaşmakta, gitgide yoğunlaşmaktaydı.
Nevzorof'un ruhunda karanlık fırtınalar esiyordu. Yarı deli bir halde dolaşıyor; bir türlü yerinde oturamıyor, sık sık ayağa kalkarak bir iki gezindikten sonra olduğu yere çöküyor ve sinirinden parmaklarını çıtlatıyordu.
Dışarda esen rüzgâr, pencerede kurşunun açtığı delikten içeri giriyor, odayı soğutuyordu. Ve sanki şunları söylemek istiyordu Nevzorof'a:
— Sana mutlu ölüm haberleri getiriyorum. Yakında odandan ayrılacaksın.
Evin içini saran koyu karanlıkta, bir el, kapının tokmağını kurcalıyordu. Çıngırak kopacak gibi sert ve keskin çalmaya başladı birden.
Nevzarof, korkuyla doğruldu. Âdeta bir sarhoş gibi yıkılarak gitti, kapıyı açtı. Gördüklerine inanamadı bir an. Sofada, hemen karşısında, çok genç, çok güzel bir kadın duruyordu. Başına ipekli bir şal sarmıştı. Kürklü bir manto vardı sırtında.
12
Genç kadın'ın iri siyah gözleri korkudan daha da büyümüş, yüzü balmumu gibi sararmıştı. Hızla içeri girdi ve sesinde belli bir titremeyle:
— Çabuk kapıyı kapayın! dedi. Allah aşkına kapayın ve kilitleyin... Çabuk! Çabuk!
Merdivenlerde ayak sesleri işitildi. Kalın ve boğuk homurtular yaklaştılar. Kapıya dışardan yükleniyorlar, yumrukluyorlar ve bağırıyorlar di:
— Bırak orasını, buraya gel!
— Burada olması lâzım!
— Şuraya saklanmış olmasın?
— O tarafı bırak, baksana şuraya da!
— Cehennemin dibine gitsin, orospu!..
— Bu merdivende değil, ötekine gidelim!
— Bırak, burada yok!
— Gel, haydi!
Ayak sesleri uzaklaştı; konuşmalar kesildi.
Meçhul kadın, bir köşede, yüzünü duvara dönmüş öylece duruyordu.
Ortalık yatışınca, yüzünü Nevzorof'a çevirdi. Ellerini tuttu. GözTerini gözlerine yaklaştırarak:
— Sizinle birlikte kalacağım, dedi. Umarım ki, beni yanınızdan kovmazsınız.
— Koğmak mı, dedi, Nevzorof. Neler söylüyorsunuz siz?
Genç kadın, duymamış gibi hızla yandaki odaya geçti. Yatağın üzerine oturdu. Mendilini çıkararak:

— Müthiş, çok müthiş, dedi. Yalvarırım size, bana hiç bir soru sormayınız. Söz veriyorsunuz değil mi? Hiçbir soru sormıyacaksınız!
Nevzorof, şaşkınlıkla mırıldandı:
— Evet, hiçbir soru sormıyacağım.
Genç kadın, iri siyah gözleriyle tekrar Nevzorof'a baktı. Göz kapaklan şişmiş ve morarmıştı ağlamaktan.
13
— ölümü gözlerimle gördüm. Anlıyor musunuz? dedi. İki defa kurtuldum ölümden. Az kaldı parçalıyacaklardı beni. Caniler! Nereye saklansam bilmem ki! Artık evime dönmem imkânsız. Tanrım. Tanrım!.
Ayağını şiddetle yere vurdu. Ve yatağın üstüne kapanıp ağlamaya başladı.
Nevzorof, ağzının içinde, avutucu birkaç kelime kekeledi.
Genç kadın, hafifçe doğruldu. Ellerini dizlerinin arasında sıktı:
— Siz kimsiniz? diye sordu. Nevzorof, kısaca anlattı kim olduğunu. Genç kadın, güvendiğini belirten bir sesle:
— Bütün gece burada kalacağım, dedi. Ne dersiniz, kalabilirim yanınızda değil mi?
— Affedersiniz efendim, dedi Nevzorof. Giyiminize ve davranışlarınıza bakılırsa kibar ve soylu olduğunuz anlaşılıyor. Yanılmıyorsam aristokrat bir ailedensiniz.
— Olabilir. Demek size yük olmıyacağım öyle mi? Çok tuhaf bir durumdayım doğrusu. Nasıl oldu da sizin yanınıza uğradım biliyor musunuz? Evin avlusunda umutsuz bir halde koşuyordum. Peşimden geliyorlardı. Pencerelerin birinde bir ışık gördüm... Oh!., ölüyorum, o kadar yorgun ve perişanım ki...
Nevzorof, bu nereden geldiği bilinmiyen güzel konuğuna geniş minderin üstünde bir yatak hazırladı. Bir sıcak çay içip içmiyeceğini sordu. «İstemem» anlamında başını salladı genç kadın. Bu hareket sırasında kestane rengi saçları dağılmıştı.
Simon İvanoviç, yatağını ve yorganım sırthyarak mut-fak'a geçmek istedi. Genç kadın engel oldu.
— Ne olur, dedi, burada kalın. Korkuyorum. Beni yalnız bırakmayın. Çıldırırım yoksa.
Simon İvanoviç, ışığı söndürdü. Yatağa yattı. Karanlık-
14
ta bir elbise hışırtısı işitildi. Sonra pabuçların yere düşmesinden çıkan bir ses. Genç kadın soyunuyor olmalıydı. Odaya nefis bir koku yayıldı.
Nevzorof'un sırtında âdeta binlerce karınca dolaşmaya başlamıştı. Damarlarındaki kanın bir okyanus dalgası gibi kabardığını duyuyordu.
Genç kadın ise, olanlardan habersiz, ipekli kürkünün üstünde sağa sola dönüp duruyordu.
Bir süre sonra dayanamayıp seslendi:
— Işığı yakınız, rica ederim. Çok soğuk var. Üşüyorum, çok üşüyorum.
Simon İvanoviç, kalktı ve tavanda asılı duran küçük kandili yaktı.
Genç kadın, hafif bir sesle:
— Ne kadar kayıtsız görünüyorsunuz, dedi. Fakat kork-maymız, neler düşündüğünüzü biliyorum.
Sonra yüzünü tekrar yastığa çevirdi:
— Beni buralara düşüren ihtilâldir. Odanıza böyle bir genç kadın sığındı diye gururlanmayın. Işığı söndürün lütfen.
Nevzorof, ne yapacağını şaşırmıştı. Ayakkabılarını bile çıkarmaya cesareti yoktu. Karmakarışık düşünceler arasında tekrar yatağına yattı.
Karıncalar yeniden sırtında koşuşmaya başladılar. Vücudu tuhaf ürpermeler içinde titriyordu.
Genç kadın, başı yastığa gömülü bir halde tekrar seslendi:
— Ağ^dığımı işitmiyor musunuz? Kalbiniz taştan mı sizin? Böyle bir facia karşısında başkası olsaydı, yüreği parça parça olurdu. Işığı yakınız, rica ederim.
Nevzorof, kandili tekrar yaktı. Hafif aydınlık içinde genç kadının yastığında dağılmış kahverengi saçlarını, ve kürkünden taşan çıplak omuzlarını gördü. Dişlerini bütün gücüyle sıktı ve tekrar yattı.
15

Meçhul konuk, hıçkırıklarını boğmaya çalışarak ağlıyordu.
— Artık ağlamayın, dedi Nevzorof. Dilerseniz bir çay yapayım size.
İncecik bir ses cevap verdi:
— Oh! Dondu ayacıklarım. Ömrüm boyunca unutamı-yacağım bunu. Yirmi iki yaşında sokağa attılar beni. Yabancıların önüne. Söndürünüz rica ederim, ışı... ğı...
Nevzorof, yorganı aldı, genç kadının ayaklarını iyice örttü ve minderin üstüne oturup bekledi.
Genç kadın artık ağlamıyordu. Nevzorof kabaran burun delikleriyle kadının mantosundan yükselen nefis kokuyu derin derin içine çekiyordu.
Böyle soylu takımından bir kibar hanıma karşı nasıl davranması gerektiğini düşünüyor, bir karara varamıyor, kendi kendine utanıyordu. Ve arkasındaki karanlık köşede görmediği fakat hissettiği dimdik birşey duruyordu: Çıplak kafatası...
Bu kuruntulardan genç kadının sesiyle ayıldı:
— Yarın, hiç şüphem yok ki, diyordu, karların üstünde cesedimi sürükleyecekler. İmparatorluk çöküyor.
— Bütün varlığımla sizin emrinizdeyim efendim, bütün ruhumla. Eğer üşümüyorsanız elinizi öpmeme müsaade buyurun.
Genç kadın okşayıcı bir sesle:
— Çok kibarca bir cesaret, dedi. Ve davet edici bir biçimde sırtını döndü.
Yüzü, karanlıkta gülümseyen bir leke gibi bembeyaz görünüyordu.
Nevzorof, yavaş yavaş genç kadına sokuldu ve birdenbire belinden kavrayarak dudaklarını öpmeye başladı.
Sabahleyin, meçhul kadın teşekküre ve vedaya bile lüzum görmeden kaçıp gitmişti.
16
Nevzorof, ancak bir gece yatabildiği dilber genç kadını akşama kadar boşuna bekledi.
Bir hafta, bir hafta daha, bir ay... Ne gelen vardı ne giden. ..
Komodinde fal kâğıtlarıyla, esrarengiz ziyaretçinin unutup bıraktığı birtakım ufak tefek şeyler vardı.
Geceleri Nevzorof yatağında bir türlü rahat edemiyor, sağa sola kıvranıp duruyordu. Sonra dayanamıyor, kalkıyor, ve vahşi bir hayvan gibi karşısındaki boş mindere bakıyordu.
Ruhunu geçmişe ve geçmişteki anılara bağlayan bütün ilgiler tümüyle çözülmüştü. İhtilâlden sonraki günlerdeydi.
Nevzorof, boş saatlerinde, Petersburg sokaklarında vahşi bir at gibi başıboş dolaşıyordu.
Şehirde büsbütün yeni bir hayat kaynaşıyordu. Meydanlarda kitleler toplanıyor, sabahtan akşama kadar nutuk1 ar, konferanslar veriliyordu. Herkes birbiriyle, hararetli hararetli tartışmalar yapıyordu. Şehir baştanbaşa bayraklarla donatılmıştı. Duvarlara hiç durmadan günlük emirler, beyannameler asılıyor, motosikletler korkunç bir hızla caddelerde uçuyordu.
Eskiden burma bıyıklı, şişman polis komiserinin beklediği dörtyol ağzında, şimdi gözlüklü bir üniversite öğrencisi nöbet bekliyordu.
Haydutlar, hırsızlar, yankesiciler, sigaralarını yakmak bahanesiyle onun bunun yanma sokuluyorlardı.
Asker kaputu giymiş köyltfer, heykellerin üstüne tırmanıyorlar, göğüslerine vura vura:
— Biz kanımızı neden başkaları için dökecekmişiz! diye bağırıyorlardı.
Sarayın balkonundan «Geçici Hükümet» büyükleri nutuklar atıyorlardı.
Nevzorof, bütün bunlara, dudaklarında hafif alaycı bir

17
gülümseme ile bakıyor, çevresinde olup bitenlere kulak veriyor, dikkat ediyordu. Büyük prensler, askerler, yankesiciler, güzel kadınlar» generaller, paralar, mücevherler, tac ve taht... Bütün bunlar, taşkın bir derenin sularına kendisini kaptırmış saman çöpleri gibi karma karışık akıp gidiyordu.
Nevzorof, tırnakîarını kemirerek, kendi kendine düşü» nüyordu:
— Mutlu olmak imkânı var bu işte. Yalnız gaf yapmamalı, açıkgöz olmalı. Kurnaz bir adam için bir saatin içinde zengin olmak işten bile değil!

İlkbahar yelleri aç ve sıska bir köpek gibi sokaklarda âvâre dolaşan Nevzorof'un kalbinde artaşılması zor binbir çeşit hayâller uyandırıyordu. Zengin ve mutlu olacağı an her halde uzak değildi.
Asker kaputtu üç kişi, kadife kasketli kambur bir adamı duvara dayamışlardı. Gırtlağını sıkıyor ve bağırıyorlardı:
— Bit içinde yüzüyoruz. Savaşın ne olduğunu sen bize sor. Neler çektik neler!
— Vatandaş, bana bak! Kanımızı içiyorsunuz! Kanımı içiyorsun! Vicdansız!..
Üçüncü ses şöyle haykırıyordu:
— Toprak, tarla, arazi. Kimin hakkı acaba? Sizin mi, bizim mi?
Korkudan gözleri dışarı uğramıştı adamın. Çarpılmış kocaman ağzı mosmor kesilmişti.
Bu sırada Nevzorof gürültüyü duyarak sokuldu. Askerlere hitaben:
— Görüyorsunuz ki, vatandaşlar, dedi. Adamcağız tek kelime bile Rusça bilmiyor. Bir yabancıdır bu. Yanılıyorsunuz.
Askerler adamı bıraktılar ve söve saya uzaklaştılar.
18
Kadife kaskem aıuuu *,_____
ile teşekkür etti. Beraberce «Nevski» caddesinde yürümeye başladılar. Havadan sudan konuşuyorlardı.
Bu yabancı, kendisinin antikacı olduğunu, şehre hemen biraz önce geldiğini, Petersburg'u tanımadığını söyledi.
Nevzorof anlatmaya başladı bunun üzerine:
— «Sergiyevski», «Gagarinski» «Mohovoya» sokaklarına bir uğraymız. Oradaki mağazalarda antika eşya bulursunuz. Salon eşyası, tunç eşya, gümüş takımlar... Herşey, herşey var. Hele tuvalet eşyasını bir görseniz... Kendinizi binbirger ce masallarında sanırsınız.
Ben de bir zamanlar kişizadelerle, kibarlarla, yâni asil kişilerle sıkı fıkı görüşürdüm. Hatta kibar kadınlardan bir haylisini kolaylıkla elde etmedim de değil. Daha geçenlerde çok genç ve kibar bir kadın gece odamda sabahladı ve bana hâtıra olarak dantelâsmdan bir parça bırakıp gitti. Şimdi, azizim, böylelerinin ne kadar malı mülkü varsa hepsini yaktılar, yıktılar. Asilzadeleri, aristokları sokaklara attılar. Yiyecek bir lokma ekmekleri bile yok, zavallıların!. Bambaşka bir devirdeyiz şimdi. Açıkgöz olan bu işlerin içinden milyonlarla çıkar mutlaka. Kârlı iş, kârlı! Fakat yolunu yöntemini bilmeli...
Kadife kasketli adam, Nevzorof'un anlattığı şeylere büyük bir ilgi gösterdi. Ve onu, yeni tuttuğu antikacı dükkânına davet etti.
Gittikleri bu dükkânda neler yoktu ki... Altından kuğular işlenmiş Birinci Paul zamanından kalma siyah sedirler; Kıraliçe Elizabeth çağma ait tunçlar ve kristaller; değerli çini vazolar; birinci Aleksandr cağının mahun salon döşemeleri; sepet biçiminde antika koltuklar ve kanapeler; gizli gözleri olan yazıhaneler; velhasıl Rus İmparatorluğunun en güzel eserlerinden bir çoğu hep bu dükkândaydı.
Kadife kasketli adam mağazasını Nevzorof'a gezdirdi. Eşyaların özelliklerini birer birer anlattı. Tozla örtülmüş cilâlı yüzeyleri âdeta büyük bir sevgi ile üflüyor ve çok ciddi
19
bir tavırla açıklamalar yapıyordu. Toz içinde kalan parmağını yaladıktan sonra yeni arkadaşına döndü:
— Bu san'at öldü, dedi. Dünyanın hiçbir yerinde şimdi bu gibi şeyler yapılmıyor. Bunların yapıldığı ağaçlar, yüzlerce yıl kuruturlarmış belki.
Şu koltuğa bakınız meselâ: Kaynar su dökseniz bile cilâsı bozulmaz. Görüyorsunuz ya, tıpkı bir ayna gibi, pırıl pırıl.. Yoruldunuz mu yoksa? Oturmak mı istiyorsunuz? Maalesef beyciğim, bu koltuğa istisnasız hiç kimsenin oturmasına müsaade edemem. Kendim için saklıyorum onu.
Ya şu sırmalı atlas kumaşa ne dersiniz? Bunu dokuyan ustalar bir santimetre kareyi yirmi dört saatte ancak çıka-rırlarmış.
Siz Ruslar, böyle eşyalarınızın değerini hiç bilmiyorsunuz. Rusyada, oymacılık ve kakmacılık üzerine çok büyük ustalar yetişmiş. İşleyecekleri ağaca âdeta sözlerini duyurmuşlar; onlara can vermişler.

İyi bir koltuk yapmak sanıldığı kadar kolay bir iş mi Allahaşkına? Oyuncak değil bu. Neden bilmiyorum, şimdiye kadar bu koltuğu yapan ustanın adına bir anıt dikmemişler?
Konuşma sırasında antikacı Nevzorof'a kârlı ve ucuz antika bulabildiği takdirde yüzde üzerinden bir miktar komisyon verebileceğini vaad etti.
Simon İvanoviç Nevzorof, antikacının dükkânına sık sık uğrar opustu. Ufak tefek irift buluvor ve komisvonunu kopanyordu. Fakat kafasını dolduran cehennemi düşünceler bu işle ciddi olarak uğraşmasına engel oluyordu.
İlkbahar günleri şehrin üstünden akıp gidiyordu.
Hâlâ herşeyde bir karışıklık, bir düzensizlik vardı. Çok kişiler başıboş bir durumda işsiz güçsüz dolaşıp duruyorlardı.
20
j, Burnunun dibinde öyle işler dönüyordu ki, Nevzorof sıkıntısından çatlamak derecesine geliyordu. Nasıl oluyordu da kârlı bir işe yapışamıyordu? Fena halde üzülüyordu durumuna.
Servet ve mutluluk göz göre göre bu defada mı geçip gidecekti önünden?
Bu fırsatlardan neden gereği gibi faydalanamıyordu? Artık çatlayacaktı hırsından, hiç şüphe yok ki, hem de tam göbeğinden çatlayıp ikiye ayrılacaktı.
Birgün böyle bir kriz ânından sonra antikacının dükkânına doğru yöneldi.
Antikacı, uzun boylu, aksi yüzlü bir hanımın yanında, eşyaların üzerine eğilmiş bir şeyler mırıldanıyordu: «Oh! Para mı istiyorsunuz?» diyordu. «Peki! Şimdi getiririm.»
Sonra, eliyle yazıhanesinin yanındaki bir yeri yokladı.
Nevzorof, antikacının zayıf ve tozlu parmaklarına dikkat ediyordu.
Adam, orta parmağiyle gizli bir düğmeye bastı. Ufak bir kapak açıldı. Sonra, elini çekmeceye sokarak bir yığın para çıkardı.
Bu sırada nefesi kesilmiş gibi kala kalan Nevzorof geniş bir soluk aldı.
Demek, orada gizli bir çekmece vardı. Ogün fikirlerine bir başka canlılık geldi. Yolu çizilmişti artık. Yapacağı iş gün gibi meydandaydı: On - Onbeş bin ruble vurmak, görevini terkedip Petersburg'dan uzaklaşmak.
Sefalet, savaş, ihtilâl! Artık canına yetmişti. Yaşamak... Refah içinde mutlu yaşamak! Biraz da hayattan kâm almak gerekliydi canım...
Cüzdanı banknotlarla şişmiş, iki dirhem bir çekirdek, kadınların kucağında yaşamak istiyordu. Şampanya ile, havyarla yaşamak istiyordu. Hayatın adamakıllı tadını çıkarmak istiyordu.
Nevzorof, gece yarısı, saat bire kadar sokaklarda âvâre dolaştı.
İlkbaharın duru semâsında, lokomotiflerin keskin düdükleri yankılanıyordu. Trenler feci bir durumda dönüyorlardı. Şehre pek az ekmek ve yiyecek getiriyorlar, devamlı olarak delik deşik olmuş asker kaputları içinde, harbde aklını oynatmış, deli ve sarsak adamlar taşıyorlardı. Yıldızlarla, işlenmiş gökyüzünün bakışları altında, lokomotifler acı acı bağırıyordu:
«ö... lü... yoruzzzz!...»
; Bu keskin ve acı lokomotif sesleri Nevzorof'un yüreğini keskin bir bıçak gibi doğruyordu.
Gecenin serinliği içinde, karnı aç, kendi kendine boyuna tekrarlıyordu:
«Herşeyden önce para bulmaya bakmalı; önce para! Parayı bulmalı evvelâ.»
Farkına varmadan, antikacının dükânına kadar sürüklenmişti. Ansızın kendisini dükkânın önünde görünce şaşırdı. Kahkahalarla gülerek başını salladı:
— Pek çabuk olacak bir iş değil bu, derin düşünmeli ve karar vermeli, diye söylendi. Mesele önemli...
Sokak tenha ve karanhkçaydı. Yıldızlardan süzülen hafif ışıklar etrafın görülmesine yetmiyordu.
Nevzorof, dikkatle sağa sola bakındı ve yavaşça dükkâna yaklaştı.
Tuhaf şey! Kapı yarı aralıktı ve içerde ışık yanıyordu.
Kapının aralığından ustaca içeriye süzüldü. Dört basamak çıktı ve birdenbire dehşetle haykırdı:
Yazıhane altüst olmuştu. Koltuklar birbiri üstüne atılmış, vazolar parçalanmış yerlerde sürünüyorlardı. Porselen parçaları ve kâğıtlar birbirine karışmıştı.
Belliydi ki, burada dehşetli bir kapışma olmuş, dükkân soyulmuştu.
Nevzorof, hemen sokağa fırladı, biraz soluk aldı. Çevresine tez bir göz attıktan sonra tekrar dükkâna girdi. Demir kapıyı kapadı. Arkasından iyice sürgüledi.

Yerde dağılmış eşyaların arasından kendisine yol açarak gizli düğmeye doğru ilerledi.
22
aenşet ıçmae auraıaaı oıraenDire. uuKKanın içinden bir inilti geliyordu. Biraz daha ilerledi. Ayağı yumuşak İDİr cisme takıldı. Heyecan içinde geri çek\ldi, tırnaklarını kemirmeye başladı.
Antikacının pek iyi tanıdığı pabuçlarıyla pantolonu devrilen kanapelerin altından görünüyordu.
i Yaralı garip bir sesle tekrar inlemeye başlar başlamaz Nevzorof, hemen üstüne alelacele bir örtü attı ve bunun üstüne de eline ne geçerse yığmaya başladı.
Bir saniye bile geçirmek istemiyordu. Telâşla gizli düğmenin bulunduğu yere doğru hamle etti. Düğmeye basıp kapağı açtı.
Esrarlı çekmecenin içinde istiflenmiş kalın banknot yığınları Nevzorof'a gülümsüyorlardı.
Simon İvanoviç Nevzorof, banknot destelerini tam altı hafta sakladı. Bir süre şöminenin içine koydu. Bir süre de vantilatörün kenarına bir iple astı.
Geceleri uyku tutmaz olmuştu. Apansız bastıracaklarını, odasını arayacaklarını sanıyor, dehşetli üzülüyordu.
Birdenbire işten çıkarak etrafın şüphesini uyandırmamak için görevine devam ediyordu.
Ama bir yandan da kaygulardan kurtulamıyordu. Ya kendisi yokken odasına girerlerse? Ya âni bir baskın yapıp paraları bulurlarsa?
İşte tam altı hafta Nevzorof bu korku ve merak içinde yaşadı.
Fakat geçen altı hafta süresince bunların hiçbirisi olmadı. Odasına ne gelen vardı ne de arayıp tarayan bir kimse.
Herşey yolunda gidiyordu. Artık şans nihayet Nevzorof'a da gülümsemişti. Büyük bir servet olan kaim banknot desteleri odacığmm bir köşesinde emrini bekMyorlardı.
Sabah vakti Nevzorof bir yandan ispirto lâmbasını yakıyor, bir yandan da kahkahalarla gülüyordu.
23
«nan nan naaann... şaşarım senin aklına. Ulan banknot desteleri. «Aleksndr sütünu»nu çalsaii kimsenin haberi olmayacak! Koca aptal! Hah hah haaahh...»
Perdeleri sıkı sıkıya kapadı. Vantilatöre astığı paralan saymağa başladı.
Saydıkça parmaklan titriyordu. Heyecan ve mutluluk içinde aklını yitirecek gibiydi Nevzorof.
Yeni hükümet'in çıkardığı banknotlardan tam üç yüz seksen bin ruble saydı. Bin ruble kadar da hisse senedi vardı.
Simon İvanoviç sandalyesinden fırladı ve sevincinden gecelik kıyafetiyle odada oynayıp sıçramaya başladı.
Bir don ve bir gömlekle, tek başına hoplayıp duruyordu Nevzorof. Çıldırması yakındı Nevzorof'un.
Üçyüz seksen bin ruble! Düşündükçe nefesi kesiliyor, tırnaklarını sinirli kasılmalarla etine geçirecek gibi eline ba-tırıyordu.
Nevzorof, ogün akşama kadar «Nevski» Caddesinde bir aşağı bir yukarı dolaşarak vakit öldürdü. Bir takım elbise ile bir pardesü, melon şapka ve sarı iskarpinler satın aldı. Kehribar bir ağızlıkla bir kutu havana sigarası, ipek çamaşırlar ve zarif bir ustura takımı almay; da ihmal etmedi.
Velhasıl, tepeden tırnağa kadar iyice donanmak için ne gerekliyse hepsini yaptı.
Sonra bir arabaya atlıyarak bunları evine taşıdı. Gece satın aldığı bütün bu eşyaları odasında yatağının, minderinin, sandalyelerinin üstüne sıraladı. Bir sergiye bakar gibi hepsine neş'eli bir dikkatle dakikalarca baktı. Hepsini ayrı ayrı okşadı. Çoktandır özlem duyulan bir sevgili gibi öpüp kokladı. Sonra, yeni baştan paralarını saydı. Dirsekleri masaya dayalı, başı ellerinin arasında hem cicilerine bakıyor, hem düşünüyordu.
Neden sonra ayağa kalktı. Yeni şapkasını basma geçirerek aynanın karşısına geçti. Kendi kendisine gülümsemek istedi. Dudakları iki beyaz şerit gibi yayıldılar.
Komodinin yanında bir hayli zaman ayakta durdu. Kalbi göğsünü parçalıyacak gibi şiddetle çarpıyordu.
24

Yeni şapkasını yerine koyarak tekrar eskisini giydi. Eski pardesüsünü sırtına geçirdi ve sokağa çıktı.
Bir araba çevirerek doğru «Nevski» caddesine gitti. Caddede kısa adımlarla geziniyor, yanından geçen şapkalı kadınların, yosma kızların yüzlerine dikkatle bakıyordu.
Bir dörtyol ağzında durdu. Çevresine temkinli ve kaygılı gözlerle baktı. Günün hafif ışığı büyük kilisenin kubbesini yalıyordu. Yaya kaldırımlar üstünde bir sürü gazeteler, ilân kâğıtları, eski beyanname parçaları, velhasıl mücadele ve gürültüyle geçen bir günün bütün kalıntıları yığılmış duruyordu.
Nevzorof çok yorgundu. Ayakta sallanıyor gibiydi. «Nevski» caddesinde ise bu saatte kimseler kalmamıştı.
Yalnız sıska bir beygir koşulmuş bir arabanın içinde sarhoş bir aktör, sarkmış başı ve avucunda buruşmuş ka-ranfileri ile önünden geçiyordu.
Nevzorof, kendi kendine düşünüyordu:
«Bu memleketteki de hayat mı sanki!.. Seçim gürültüsü, mitingler, pis kaputlu küstah bir halk... Burası tımarhaneden farksız oldu. Bir an önce çıkıp gitmeli bu memletten. Durulacak yer değil burası.
Bütün bu gürültü, patırdmm sonu ne olacak sanki? Basit, bayağı bir yığın iş... Dedîm ya: Tımarhane!»
Ertesi gün, Nevzorof, kapıcısına, resmî bir görev ile uzun bir yolculuğa çıkacağını söyledi. Ve dediği gibi de hemen o gün Moskovaya giden ekspresе bindi. Yataklı vagondaki mükellef kompartımanına yerleşti.
Kompartıman baştan aşağı kadifelerle kaplı idi. Lavabosu ve diğer şeyleri mükemmeldi. Elektrik'i pırıl pırıl yanıyordu.
Simon İvanoviç Nevzorof, derin bir zevkle kompartımanına kuruldu. Oh! Hayat ne tatlı şeydi. Ne sonsuz, ne doyumsuz zevkler vardı bu yaşantıda...
Nevzorof, şimdi «Tverskaya» caddesinde geziniyordu. Moskova Petersburg'dan daha sakin daha gürültüsüzdü. Pa-
25
Kat yine ae j.\evzoroi, Kaynağı oeııı oımıyan Dır can sıkıntısından bir türlü kurtulamıyordu.
O maddî zevkler arıyordu, eğlenceler arıyordu. Oysa, her tarafta yine gazeteler, ilânlar, tartışmalar, gürültüler gırla gidiyordu.
Nevzorof, «Tverskaya» Caddesinde bulunan «Bum» kahvesine devam eder olmuştu. Yazarlar, sanatçılar, satılık kadınlar hep bu kahvede toplanıyorlardı.
«Bum» kahvehanesinin müşterileri genellikle Almanya' ya karşı savaşa devam taraflısı idiler. İşin orijinal yanı şuydu ki, bu adamların cebinde metelik bile bulunmazdı.
Sabahtan akşama kadar masaların çevresine toplanırlar, kanapelere uzanırlar ve bir düziye çene yansına girişirlerdi.
Konuşmalarının tümünü toplasalar, incir çekirdeğini doldurması çok şüpheliydi.
Nevzorof, kendi kendine şöyle düşünüyordu:
«Büyük bir salon kiralansa ve bütün bu güruh oraya doldurulsa nasıl olur?»
Önünde duran pasta tabağına bakarak düşüncesini sürdürdü:
«Neş'e, kahkaha, sevgi ve çıplak kızlar... Tartışmalar yapılıyor, danslar ediliyor, binbir biçimde eğleniliyor. Ah! Evet, evet! Sayın Baylar, siz bu yaşadığınıza hayat mı diyorsunuz yoksa? İnsana hafakanlar basıyor.»
Ne yazık ki, Simon İvanoviç Nevzorof, bu kahvede kimseyle dost olamadı.
Çok defa bazı masalara yaklaşmış, konuşmalara katılmak istemiş, fakat hiç kimse ona yüz vermemişti. Sorularına, kısa ve soğuk cevaplar verip başlarından savıyorlardı.
Giyimi temiz, pak olmakla beraber serbest konuşamı-yordu. Dili tutulmuş gibiydi. Hareketlerinle taşralılara has bir miskin1 ik, bir tutukluk vardı.
Kendisi de bu eksikliğini duyuyor ve gidermek çarelerini arıyordu.
Kahvede özellikle gözüne bir genç kadını kestirmişti. Kadının siyah ipekliden mendili ve kısa kollu elbisesi vardı. Yanında her zaman balık tüccarlarına benzeyen, saçları tarak yüzü görmemiş, pis, iğrenç suratlı bir adam bulunuyordu. Pipo da hiç düşmezdi adamın ağzından.
Genç kadın, ogün, oturduğu masaya eğilmiş, taze ve çıplak kollarını saklar gibi bir durum almıştı, Gözkapakları yarı açıktı. Benzi sararmış, gözlerinin etrafı mosmor, durmadan tembel tembel sigara içiyordu.

Birşey sorulduğu zaman kendisine, başını bile çevirip bakmıyordu.
Ağzı gerçekten güzeldi. Biraz kalınca fakat gülümser gibi duran dudakları iştah açıcıydı. Siyah saçları kısa kesilmişti.
Bir yolunu bulup da nasıl tanışmalıydı bu kadınla? Yanına nasıl sokulmalı, nasıl bir bahane bulmalıydı?
Nevzorof, şimdi boyuna bunu düşünüyordu.
Sonunda, çoktanberi tasarladığı bir şeyi yapmaya karar verdi.
«Bum» kahvesinin hemen yanıbaşmda bir kartvizitçi vardı. Nevzorof plânını hemen uygulayarak buraya daldı ve orta boyda, zarif, gösterişli kartvizitler ısmarladı. Şöyle yazdırmıştı kart'a:
SİMON İVANOVİÇ
KONT NEVZOROF
Üç gün sonra kartvizitleri almaya gittiği zaman, kendisini saygı ile karşıladılar.
— Kartvizitleriniz hazırdır kont cenapları! dediler.
Nevzorof, kartvizitlerden birini aldı ve göz gezdirdi. Lüks vagonun özel kompartımanında duyduğundan daha üstün, daha vahşi bir sevinç içinde olduğunu hissetti.
Kapıdan etekleri zil çalarak çıktı. Neş'esine, mutluluğuna son yoktu. «Kont Nevzorof ha! Kont Nevzorof» diye ha-
Dire söyleniyor, eınaeKi Kartvizitleri okşuyordu.
Köşe başında iriyarı bir arabacı boğuk bir sesle Nevzo-rof'a seslendi:
— Saygı değer Efendimiz! Gezinti için buyurmaz mısınız arabama!..
Arabaya şöyle bir kuruldu. Alışkın olmadığından, yoldan geçenlerin yüzlerine dikkatle bakamıyordu.
Kont Cenapları «Tverskaya» caddesinde gezintiklerini bitirdikten sonra «Bum» kahvesine avdet buyurdular. Ve küçük masanın başına geçip pasta ısmarladılar. Kahvenin duvarına bir ilân yapıştırılmıştı.
Siyah saçlı genç kadın da, sürmeli kirpiklerinin arasından ilânı okuyordu.
Kont da gözlüklerini takarak yaklaştı:
«Suare - Komik, fütürist oyunlar, şiirler, nutuklar, acayip fikirler, buluşlar, gülüşler, sevişler, politika, harra gür-ra v.s.... Sonunda da her biçim cümbüş!»
Kont bu eğlenti için derhal bir bilet tedarikledi.
Bu «suare - komik» gerçekten çok acayip bir salonda verildi. Her taraf tümüyle siyaha boyanmıştı. Duvarlara kızıl şeytanlar çizilmişti. Fakat bunlar papazların anlattıkları gibi boynuzlu, inek kuyruklu şeytanlar değildi. Modaya uygun, Amerikanvâri şeytanlardı.
«Kont Nevzorof» bu alışılmadık manzara karşısında biraz kaygılanıyor «Burada göz açıp kapayıncaya kadar adamın cüzdanını yürütürler. Aman dikkatli olalım» diye içinden geçiriyordu.
Çıplak kollu genç kadın, biraz ötede oturuyordu. Yanında her zamanki gibi ağzı pipolu o yabanî herif vardı.
Genç kadın, keskin ışıklarla aydınlanan sahneye bakıyordu. O sırada, sahneye, elleri cebinde, çam yarması kılıklı bir adam çıktı. Hiçbir ön konuşma gereksinmesi duymadan

başladı halka küfürler savurmaya. «Ananızın... Avradınızın., şöyle yaparım, böyle ederim. Kerratalar... Deyyuslar... v.s...»
Kont Nevzorof, bu sözlere omuzlarını silkmekle yetindi.
Bu sırada gözleri, genç kadının gözleriyle karşılaştı. Fırsattan faydalanarak:
— Bu biçim edebiyatı hergün bedava dinlemek de mümkün, dedi.
Genç kadının siyah kirpikleri açıldı.
Nevzorof, saygıyla önünde eğilerek bir kartvizit uzattı:
— Müsadenizle, dedi. Size kendimi takdim edeyim. Genç kadın, kartviziti okur okumaz kahkahalarla gülmeye başladı birden.
Nevzorof, vücudunun yakıcı bir terle sırılsıklam olduğunu hissetti.
Ama, hayır. Bu kahkaha sandığı anlamda değildi. İltifat edici bir kahkahaydı.
Genç kadının yanındaki adam kayıtsız bir tavırla Nevzorof'a sırtını döndü.
Genç kadın:
— Kiminle teşerrüf ediyorum? diye sordu.
— Moskova'ya yeni geldim. Henüz buranın sosyetesine yabancı sayılırım.

— Yazar değilsiniz demek?
— Hayır, görüyorsunuz ki, sadece varlıklı bir adamım. Aristokrasiye mensup zengin bir adam.
Genç kadın, Kont'a, büyük bir merak ve anlamak isteyen gözlerle baktı. Sonra tekrar kahkahaları koyuverdi.
Nevzorof, beraberce ayni masaya oturmak için izin istedi kadından. Ve pipolu adama da ikinci bir kartvizit uzattı.
Fakat herif, cevap yerine piposundan kuvvetli bir nefes çekerek kalktı ve başka bir yere oturdu.
Kont Nevzorof, aldırmadı buna. Keskin bir kokteyl istedi garsondan. Genç kadına doğru daha çok eğildi; Peters-
29
burg'daki yüksek hayattan söz açtı. Ara sıra parmaklarıyla sigarasını kibarca fiskeliyordu.
Genç kadın hem an1 atılanları dinliyor, hem de kıs kıs gülüyordu. Nevzorof ise kıza bitmişti. Hâli, hareketi, davranışları, herşeyiyle bir içim suydu bu kız.
Sahnede bir adam havlar gibi şiir okuyordu. Arkasında üç kişi de tempo tutuyordu:
«Hoh - hoh! hah - hah! Zım - zam! Hoh, hoh! Zım - zam! Zım - Zam! Zam da zım! Zaaaaaam!»
Başka birisi de kısrak gibi kişniyordu.
Kont şaşakalmıştı bu işe. Başını salladı ve kadehine konyak doldurdu.
Genç kadının adı, Alla Grigoriyevna idi. İçtiği konyağın etkisiyle gözleri kocamanlaşmıştı. Sigarayı tutan ince parmaklarının sararmış olduğu görülüyordu.
Nevzorof, sevgi dolu cümleler mırıldanıyordu. Fakat genç kadın birdenbire ciddileşmişti. Dudaklarının kenarı belirsiz bir surette titriyordu. Burnu büsbütün sivrilmişti.
Birdenbire:
— Haydi eve gidelim, dedi.
Nevzorof korktu. Fakat reddedecek durumda da değildi. İşi adamakıllı ilerletmişti. Çaresiz kabul etti.
Pipolu adamın yanından geçerlerken Alla Grigoriyevna alay7ı bir bakışla süzdü adamı. Adam arkasını döndü, dirseklerini masaya dayayarak piposunu hırsla çekiştirmeye başladı.
Genç kadın, onun bu davranışına aldırmadı. Masaya doğru atıldı ve hırsla:
— Daha fazla tahammülüm kalmadı, dedi. Anlıyor musun, dayanamıyacağım artık.
Yumruğunu masaya vurdu:
— Canım nasıl isterse öyle yaşıyacağım. Gönlümce, kiminle istersem, nasıl istersem. Surat falan istemem, anlıyor musun?
30
Pipolu adamın çenesi sinirinden titremeye başladı. Tütününden sararmış elleriyle yüzünü kapattı. Alla Grigoriyevna mırıldandı:
— Senden nefret ediyorum!
Ve tırnaklariyle Nevzorof'un ceketinin kolunu tırmalayıp çekti.
İkisi beraber çıktılar. Bir arabaya atladılar. Genç kadın arabanın köşesine büzülüyor, ellerini kalçalarının üstünde oynatıp duruyordu.
Bir köşeyi dönerken birdenbire arabacıya seslendi:
— Dur, dur!
Ve o saatte daha kapanmamış olan bir eczahaneye doğru koştu. Nevzorof, arkasından yürüdü. Fakat yanına vardığı zaman Alla Grigoriyevna alacağını almış el çantasına atmıştı bile.
Kont, son derece şaşırmış bir halde eczacıya tam yüz yirmi ruble ödedi.
Birlikte «Kislovka» sokağına saptılar.
Alla Grigoriyevna'nm odası boş ve boğucuydu. Odaya girer girmez Nevzorof kadına saldırdı.
Acayip bir bakışla bakarak onu öteye itti genç kadın.
— Hayır, dedi, hayır. Hemen saldırmanın ne yeri var? Aceleniz ne?
Ve Nevzorof'un ellerinden tutarak köşedeki yumuşak mindere oturttu.
Odanın içi karma karışıktı. Kitaplar, elbiseler, çamaşırlar, kolonya şişeleri, çeşitli kutular düzensiz olarak etrafa atamıştı. Yatak da düzeîtilmemişti, olduğu gibi duruyordu.

Alla Grigoriyevna, minderin önünde duran ufak ve alçak bir masanın üstüne bir sise şarapla, bir ucu ısırılmıs bir elma ve iki kürdan kovdu. Sonra gülerek el çantasından, kokain dolu bir tahta kutucuk çıkardı.
31
Omuzlarına beyaz bir şal attı, koltuğun içine büzüldü. Masanın üstünde bulunan el aynasından çehresini seyretmeğe başladı.
Bir yandan kokain çekiyor, bir yandan da Nevzorof'a çekmesi için işaret ediyordu.
Simon İvanoviç'in korkusu yeniden depreşmişti. Genç kadın kürdanın ucuyla biraz kokain aldı; burnunun deliklerine yaklaştırdı ve büyük bir zevkle içine çekti. Sonra tekrar tekrar bir tutam daha alarak tekrar çekti.
Derin derin soluklanıyordu. Büyük bir yükün altından kalkmış gibi ferahlamış, hafiflemişti. Başını arkaya doğru attı ve süzgün gözlerle Nevzorof'a baktı:
— Siz de çekiniz, Kont!
Nevzorof, kutudan iki tutam aldı ve çekti. Elmadan ısırdı. Bir daha çekti. Burnu odun gibi olmuştu âdeta. Kafasında acayip bir dinçlik, beyninde garip bir ışıltı duyar gibi oldu. Kalbine olağanüstü, pırıltılı bir takım duygular saldırıyordu. Bu sihirli tozdan tekrar bir tutam çekti. Ve kendisine biraz medenî gibi gelen olağanüstü tatlı bir sesle konuşmaya başladı:
— Biz Kont Nevzorof'lar, Kont Nevzorof ailesi, Çar Hanedanının en yakın akrabasmdanız. Şan ve şöhretimiz pek yaygın olmadığına aMırış etmeyiniz. Şimdiye kadar olduğundan fazla mütevâzi ve yalnız kaldık.
Fakat şimdi, şimdi fakat... Bizzat ben, şu gördüğün Nevzorof, hükümdarlık tahtının en kuvvetli adayıdır. Dünyada imkânsız hiçbir şey yoktur. Herşey olabilir. Bu dünyada «olmaz» olmaz! «Yok» yok!
Kanlarının son damlasına kadar dökmeye hazır cesur ve fedakâr bir avuç asker kâfidir. Evet, kâfi! Hükümeti devirmek için bu kadarı yeter.
Kendimi daha şimdiden «Tahtı Hükümdariye cülus ederken» görüyorum.
Ne tantanalı, ne muhteşem törenler yapılacak şerefime.
32
Şark masallarındaki sahneleri bile gölgede bırakacak. Evet, törenler yapılacak! Bütün asilzadeler, prensler, çevremde pervane gibi dönecekler. «Ruhban smıfı»nın ileri gelenleri önümde eğilecekler. Kollarıma girerek beni taht'a oturtacaklar. Ve taht'a çıkar çıkmaz ilk işim şahane bir nutuk vermek olacak:
«Ey generaller, tüccarlar, bezirganlar, esnaflar ve geri kalan köylüler, kentliler! Ben saltanat sürdüğüm sürece, ihtilâl ve buna benzer şeyler asla istemem! Böyle şeyler kesinlikle yasaktır. Anlıyor musunuz? Köpoğlu köpekler, iyice anladınız mı? Eşşoğlu eşekler, kafanıza dank etti mi?
Nevzorof, büyük bir talâkatle boyuna söyleniyordu. Sonra hıçkıra hıçkıra devam etti:
«Huzurumda bulunanlar derhal ayaklarıma kapanarak cevap verecekler: Katiyyen Haşmetmeâb! Böyle şeylere izin vermiyeceğiz!
Tören salonundan muhteşem bir alayla beni yatak odasına götürecekler. Ama, ne yatak odası! Geniş bir salon: Prensesler ve kontesler çini çıplak, beni bekliyorlar. Etrafımı çepçevre saracaklar, masalar kurulacak, yiyip içip eğleneceğiz sabahlaradek...»
Nevzorof, bu sözleri söylerken, karşısındaki küçük masaya gözleri ilişti. Kalbi heyecanla vurmaya başladı. Küçük masanın üstünde, gözü bağlı bir insan başı duruyordu. Başın üstünde de bir taç vardı. Mini mini sakallı, incecik bı-yık'ı bir insan başı... «Bu baş kimindi acaba?» Aptallığın lüzumu yoktu. Bu baş kendi başıydı işte...
Omuzlarından bir titreme geçti. Garip çok garip!.. Başım değişiyor; mel'un kafatası! Bak sen: Başım kafatası oldu! Tuhaf ki, tuhaf...
Kont tekrar bir tutam kokain çekti. Düşünceleri birden "kanatlandı. Ve kafatasmdan çıkarak göklerde uçuşmaya başladı.
Yanıbaşmda, Alla Grigoriyevna hiç sesini çıkarmadan koltuğunda gülüp duruyordu.

33
Kont Nevzorof, genç kadının yanında, birkaç hafta kaldı. Doğrusunu söylemek gerekirse, ne kadar kaldığını kendisi de doğru dürüst bilmiyordu.
Birlikte yiyip içiyorlar; kafaları çekiyorlar, tiyatroya* gezmeye gidiyorlardı.

Geceleri, bunaklar gibi saçmalaymcaya kadar kokain çekiyorlardı.
Son derece tutumlu hareket etmeye çalışmasına rağmen Nevzorof'un paraları yavaş yavaş suyunu çekiyordu. Metresine ara sıra bir kürk, bir yüzük falan hediye ediyordu. Ara sıra da genç kadın, hiç çekinmeden para istiyordu.
Kafasında hiç dağılmayan yoğun bir sis vardı. Geceleri bazan kalkıyor, sonu gelmiyen nutuklar çekiyordu kendi kendine.
Sabahları ise, boyuna sümkürüyor, bir böcek gibi yatağından bir türlü çıkamıyor, dişlerinin arasından mırıldanıyordu:
— Kokaini kesmeli; yoksa mahvolacağım!
O gün de geçiyor ve akşam olunca, Nevzorof, kendisini bir mıknatıs gibi çeken metresine doğru sürükleniyordu.
Simon İvanoviç, çoğu zaman, sokağın aynı yerinde kendi halince oturan ve hiç kımıldamıyan bir adama rastlıyordu.
Bir Yahudi olması gereken bu adamın kırmızı ve sert sakalları vardı. Ağlamaktan kızaran gözleri her zaman için yan kapalıydı. Suratı âdeta bir korkunç maskeyi andırıyordu.
Nevzorof, sokakta bu maske suratlı adama bir kere daha rastlayınca:
— Yine o adam, yine o adam!
Diye mırıldandı ve karşı kaldırıma geçti.
Artık soğuklar başlamıştı. Buz tutan caddelerde rüzgâr karları ve kâğıt parçalarını savuruyordu. Duvarların ve kapıların ortasına yapıştırılmış ilânlar buz tutmuştu. Moskova'dan uzaklaşmak, güneye doğru gitmek gerekiyordu artık.
34
Buradan kaçmak, sıcak şehirlere kavuşmak istiyordu. İstiyordu ama, metresinin tatlı ve yumuşak kollarından ayrılmak da o kadar zordu ki...
Alla Grigoriyevna'ya maske suratlı adamdan söz açtı.
Genç kadın:
— Bırak canım, dedi. Nene gerek senin, yakında gebe-rir gider o!
O akşam Alla Grigoriyevna bir yere çıkmak istemedi. Sokaklar karanlık ve bomboştu. Uzaktan uzağa silâh sesleri işitiliyordu.
Genç kadın durgun ve kederliydi. Biraz «altmış altı» oynadılar. Odalarında ne yiyecekleri kalmıştı ne de şarapları.
Çay yaptılar ve bol bol kokain çektiler. Gece yarısı çat, çat kapı çalındı. Kapıcı kendilerini çok önemli bir toplantıya çağırıyordu.
Binanın içinde oturan herkes bu toplantıda bulunmak zorundaydı. Ne yapılması gerektiğine karar vereceklerdi.
Her kafadan bir ses çıkıyordu. Şehirde bir «İhtilâl Komitesi» bir de «Halk Kurtuluşu komitesi» kurulmuş diyorlardı.
Sokak muharebeleri oluyormuş. İhtilâl varmış! Birbirlerine silâh atıyorlarmış. Kimler atıyormuş? Kimlere atıyormuş? Burasını doğru olarak bilen kimse yoktu. Bin türlü şayia, bin çeşit rivayet dolaşıyordu ağızdan ağıza. Herkes heyecan içindeydi.
Toplantıya «Çelovekof» adında bir adam başkanlık ediyordu.
Çelovekof, elindeki kurşun kalemi önündeki masanın camına vurarak:
— Kadınları korkutmayın! diyordu.
Kırmızı yüzlü bir hatip söz aldığı sırada saçları ağarmaya başlamış bir kadın heyecan içinde masaya kadar yol açarak, bağırdı:
— Baylar! dedi. Bana şimdi telefon ettiler: «.....»
tümüyle bizim tarafımızdaymış.
35
Sobanın arkasından kalın bir ses duyuldu:
— «Vikjel» değil «Vikjedor» dedi. (1) Yanılıyorsunuz. Hem de bizim tarafta değil, bize karşı. Anlamadan burnunuzu sokuyorsunuz. Panik yaratıyorsunuz.
Başkan Çelovekof gürledi:
— Baylar, paniğe sebep olan kadınların toplantıdan uzaklaştırılmasını oy'a koymağı teklif ediyorum.
Sonuç olarak, herkesten bir ruble toplanmasına ve bu paranın kapıcıya teslim edilmesine karar verildi.
Kapıcı da buna karşılık haydutların herhangi bir saldırısına karşı evi canla başla savunacaktı.
Toplantı dağıldı. Herkes yerine çekildi. Evin içine derin bir sessiz çöktü.

Ertesi gün Simon tvanoviç «Tverskaya»daki evine gitmek istedi. Fakat, kapının önünde, karşısına bütün gece uykusuz kaldıkları yüzlerinden okunan iki kadınla eli çifteli yaşlı bir adam çıktı.
— Canınıza kıymak istemiyorsanız dışarıya adımınızı atmayınız. İhtilâl var. Sokaklardan geçmek imkânsız, dediler.
Al1 a Grigoriyevna'nm odasında oturup bol bol esnemekten başka yapacak şey kalmamıştı Nevzorof için.
O da öyle yaptı. Pencerenin kenarına oturdu. Sokakta, buzlu bir sis içinde süngülü adamlarla dolu bir kamyon gidip geliyordu. Ara sıra top sesleri yankı yapıyor, havada kargalar uçuşuyordu.
Nevzorof'un canı sıkılıyor, ağzını bıçak açmıyordu. Alla Grigoriyevna ise dağınık yatağın üstüne uzanmış, yorganı burnuna kadar çekmişti.
Soba yanmıyordu.
Kont metresine kızgın bir sesle çattı:
— Paramın yarısına sana yedirdim. Beni mahvettin, perişan ettin sen.
(1) «Bütün Rus demiryolları icra kurulu» anlamına gelen Rusça kelimelerin baş harflerinden meydana gelmiştir.
Jts.aam du suçlamaya ııaamaı uuıu uevapıar vtuui.
Akşama kadar birbirlerine küfrettiler.
Hava kararmaya başlayınca tehlike çanları çalmış gibi kapılan sıkı sıkı kapadılar. Arkalarından demirlediler. Merdivenlerden heyecanla inip çıkanlar, aceleden birbirlerine çarpıyorlardı.
Evin iç avlusundan biri bağırıyordu:
— Işıkları söndürün! Topçu «Vurbiyef» tepelerden şehri bombardıman ediyor.
Elektrikler söndü. Mumlar, tek tük hafif ve ölgün bir ışık veriyordu. Yavaş sesle konuşuyorlardı. «Çelovekof» elleriyle başını sıkarak acele acele merdivenlerden inip çıkıyordu. Gece geç vakte kadar kürklü madamların merdiven trab-zanlanna bitkin bir halde dayanıp bekledikleri görüldü.
Alla Grigoriyevna, sahanlıkta bir mumun ışığına sokuldu. Esneye esneye, yırtık ve eski bir kitabı okumaya çalıştı.
Gece yarısı avluda nöbet beklemek sırası Kont Nevzorof'a geldi. Arkadaş olarak da yanma kısa bir subay ceketi giymiş bir dişçi düştü.
Avlu buz tutmuştu.
Nevzorof'la dişçi, avluya hemen çıkmışlardı ki, dişçi birdenbire elindeki silâhını yere attı ve yüzünü kapadı.
Avlu, yakındaki bir yangının kızıl akisleriyle aydınlanıyordu.
Nevzorof:
— Ne o? dedi. Ne oluyorsunuz? Ne var? Dişçi durumunu açıkladı:
— Odunların arkasından bir kedi sıçramıştı da, dedi. Ben de bilmem neden, oldukça cesaretli olmama rağmen kedilerden biraz korkarım!
Şehirden dehşetli gürültüler geliyordu. Havada, gülleler ıslık çalarak geçiyor, kısa aralıklarla yaylım ateşleri işitiliyordu.
Dişçi mırıldanıyordu:
— Rica ederim Kont, böyle bir memlekette normal fbir

hayat yaşanır mı? Kıça ederim söyleyiniz, nakkım yok mu? Yaşanır mı bu cenabet yerde? Rica ederim...
îki saatlik nöbet sırasında Nevzorof, adamakıllı buz kesmişti.
Nöbeti biter bitmez, derhal Alla Grigoriyevna'nm yanına koştu. Yorganın altında metresinin yumuşak ve sıcak vücuduna sarıldı. Oh, ne mutluluk. Artık barışmışlardı.
Ertesi gün toplar o kadar şiddetli ateş etmeye başladılar ki, bütün camlar zangır zangır titrediler.
Herhalde Moskova sokakları evlerin çatılarına kadar cesetlerle dolu olmalıydılar.
Sokakta esaslı çarpışmalar olduğu muhakkaktı. Alla Grigoriyevna gecelik entarisiyle solmuş sararmış bir halde, saç baş dağınık gaz ocağında pilâv pişiriyordu. Nevzorof ne kadar yastık, kitap ve döküntü varsa, onlarla pencereleri tıkıyordu. Telefon işlemiyordu.
Yukarı kattaki dâirelerin pencerelerine gülleler isabet etmiye başlamıştı.

öğle üstü, tehlike çanları çalmaya başladı. Ve dehşetli bir kargaşalık oldu. Sokak muharebesi azgın bir şekil almıştı.
Kapıların önünde, kaputlu birtakım adamlar bir kurşunla yüzüstü yere yığılıyorlardı. Merdiven sahanlıklarında kadınlar çığlıklar koparıyorlardı. Hıçkıra hıçkıra ağlıyorlardı. Ağızdan ağıza dolaşan söylentilere bakılırsa, hizmetçiler dâireleri paylaşacaklarmış; kapıcıya gelince, onun ne düşüncede olduğu belli değilmiş.
Toplar, aralıksız gürlüyorlardı. Her yerde silâh sesleri çoğaldıkça çoğalıyordu. Sokaktan bir zırhlı otomobil yerleri titreterek geçti.
Çatının üstüne bir şarapnel düştü. Ve ikinci gün de böylece sona erdi.
Alla Grigoriyevna, bütün gece, başını beyaz yünden bir şala sararak, ağladı.
Nevzorof, yarı uyur yan uyanık başını kaldırdı:
38
Ve tekrar yorganı başına çekerek horlamaya başladı.
Bugünlerde, ruhunda müthiş bir bencillik başkaldırıyordu. Her çeşit kötülüğü yapmaya hazırdı. Bu alanda, Kontluktan bir derece daha üstün olduğu muhakkaktı.
Alla Grigoriyevna, o sabah biraz erken kalktı, giyindi. Yüzünü pudralamadı, boyanmadı. Çantasına bir miktar para koyarak odadan çıkacağı zaman kont tarafından enselendi:
— Nereye böyle? Çıldırdın mı sen? Aklını mı kaçırdın?
— Bırak elbisemi. Senden nefret ediyorum. Karışma fcana. Allahaısmarladık.
Ve çıkıp gitti.
Sonradan anlattıklarına göre, Çelovekof da gitmesine şiddetle engel olmak istemişse de o dinlememiş, «kızkardeşi-xnin yanma gideceğim» diyerek evden ayrılmıştı.
Kapının dışından, kaim ve neş'eli bir ses sordu:
— Alloçka orada mı?
Ve cevap almaya lüzum görmeden içeri girdi. Uzun boylu bir adamdı bu. Sırtında kısa bir kürk vardı. Başındaki başlığı çıkardı. Saçsız başı meydana çıktı. Sakalsız yüzü oldukça yanıktı. Uzun burnunun deliklerini oynatıyor, parlak gözlerini odanın içinde dolaştırıyordu.
Nevzorof, oturduğu minderden ayağa kalktı. Alla Grigoriyevna'nm iki saat önce kızkardeşinin yanma gitmek üzere çıktığını söyledi.
— Hay şeytan hay. Çok yazık! Felâket! Kızcağızı mutlaka yolda kurşunlar! Çok yazık, çok!...
Hem söyleniyor, hem de kuzu derisinden yapılmış kısa kürkünü çıkarıyordu.
— Tanışalım, dedi. Kendimi takdim edeyim: Ritişef...
39
Ve parmağında kırmızı taşlı bir yüzük parıldayan koca man elini Nevzorof'a uzattı:
— Tanrı aşkına, Moskova'nın bu hâli ne? Ne bu hal? Ne oluyoruz? Ben Kafkasya'dan henüz geliyorum. Yolculuğum iki hafta sürdü. Cebimde ne var ne yoksa hepsini kaplıcalarda yedim bitirdim. İzin verirseniz şunu da söyliyeyim ki, bendeniz kumar oynarım.
Doğrusu ya, Alloçka'nm böyle bir zamanda evden çıkıp gitmesine çok üzüldüm. Kendisiyle çok eski bir dostluğumuz var. Bugün, sabahdanberi, istasyondan çıkar çıkmaz kapı kapı dolaştım. Baksanıza dostum, kürküm kurşunlardan delik deşik oldu. Az kalsın kalbura dönecektim.
Alloçka'nm kanatları altına sığınmak için derhal onu bulmaya karar verdim. Hay aksi şeytan hay!
O halde bize ne yapmak düşüyor. Ev sahibesi bırakıp gitmiş. Biz de bol bol kafayı tütsüleriz, olmaz mı? Ha, nasıl?
Kürkünün âdeta bir anbar kadar geniş ceplerinden bir parça et, kızarmış bir tavuk, on kadar pişmiş yumurta ve bir şişe rakı çıkardı. Kocaman eliyle Nevzorof'a işaret ederek, çağırdı.
İkisi karşılıklı oturup iyice kafaları çektiler, yiyeceklerin hepsini silip süpürdüler. Bir yandan da çene çalıyorlardı. Konuşma arasında Ritişef dedi ki:
— Yanılmıyorsam, zâtıâlileri Kont Nevzorof olacaklar. Simon İvanoviç, doğruladı.
Öteki umulmadık bir biçimde:

— Efendi, dedi. Bana bakın; siz yalan söylüyorsunuz. Anladınız mı? Yalan... Siz, kont falan değilsiniz.
— Affedersiniz ama, bu nasıl davranış böyle? Anlayamıyorum.
— Böyle Kont mu olurmuş be... İmkânı yok, imkânı yok!.. Kafamı kesseler inanmam. Siz alemde bir maceraperestten başka birşey değilsiniz, öyle yerinizden sıçramayınız dostum. Heyecana lüzum yok. Siz tam bir sergüzeşt .tVLJua, ucu cıc yaıaı
tiçef değilim. Ne hoş değil mi? İşler ters gidiyor fakat... İşler kötü kont cenapları!..
— Affedersiniz ama hâlâ anlayamıyorum. Nasıl oluyor da bana bu şekilde davranmak cesaretini kendinizde görebiliyorsunuz? Siz kim oluyorsunuz?
Ritişçef, cevap verecek yerde alaylı bir bakışla göz kırptı:
— Moskova'ya böyle baştanbaşa toplar yerleştirildikten sonra, artık burada yapacak bir işimiz kalmadı demektir. Burası şehir değil müstahkem mevki... Odesa'ya gitmeli Kont, Odesa'ya! Umarım ki, daha oldukça paranız vardır.
Simon İvanoviç omuzlarını silkti. Öbürü devam etti:
— Güzel, güzel... Çok iyi. Merak etmeyin işler düzelir elbet... Bu akşam uzun boylu konuşuruz.
Ritişçef, son yudumunu da içtikten sonra, kürkünü çıkarıp kendini yatağa attı ve derhal uyuyuverdi.
Simon İvanoviç bu acayip pclarna şaşkınlık ve hayranlıkla bakıyordu. «İşte hinoğlu hinin biri!» diye içinden geçirdi. «Bu durum oöylelerine yarar. Herşey vız geliyor herife.»
Akşama doğru Ritişçef yattığı yerde sağa sola döndü, öksürdü. Uyanmıştı. Ve kalkar kalkmaz çenesi açıldı. Kaplıcalarda işlerinin nasıl sarpa sardığını anlatmaya koyuMu.
Orada bir kumarhane işletiyormuş. İşleri önce çok yolunda gitmiş, müşteriler, sanki ertesi günü kıyamet kopa-cakmış gibi bütün paralarını masaya döküyorlarmış. Fakat o yere batası mel'un Kafkasyalılar insanı hiç rahat bırakırlar mıymış? Tam onaltı defa atlılar gelip kumarhaneyi basmışlar.
Ritişçef, hararetli hararetli devam etti:
— Memlekette güçlü bir hükümet kurulmalı. Aksi halde, çalışmaya, bir iş tutmaya imkân yoktur.
Bu burjuvalar da hindilerden farksız canım. Sadece «cu-luk culuk» deyip duruyorlar. Dayanmak, karşı koymak ge-

Ve Nevzorof'a sordu:
— Siz hangi partidensiniz?
Nevzorof, hiçbir siyasî partiyi tutmadığını, keyfince yaşayan serbest düşünceli bir adam olduğunu söyledi.
— Kaypaklığın lüzumu yok. Eğleniyor musunuz benimle? Mutlaka politika ile uğraşmış olacaksınız. Söyleyin bana, çekinmeyin. Yabancı sayılmayız. Herhalde bu partilerden birisine eğiliminiz vardır.
— Belki.
— Hem fena bir uğraşı da değil. Hani insanın canı sıkılmaz. Bol bol hayâl kurmaya uygundur. Kendi kendine adam Çar olur çıkar işin içinden ,öyle değil mi?
Kafkasya'da kaplıcalarda, kumarcılardan biri politikayla uğraşırdı. Bu adamcağız, dolayısiyle tahta vâris olduğunu da iddia ederdi. Fakat, bizim nemime gerek, adam sen de. Sana tavsiye ederim Kont, politika işlerinden vazgeç!
Nevzorof, öfkeyle ayağını yere vurdu.
Ritişçef, kahkahalarla gülmeye başladı. Kürkünü omu-zuna attı ve masanın başına geçti:
— Kâğıt oynayalım, dedi. Hile yok ha! Namusluca oynayalım.
Ritişçef ve Kont Nevzorof, karşılıklı oyuna başladılar. Bütün gece, ertesi gün ve ertesi gece devamlı oynadılar.
Ritişçef, onbin rubleden fazla para kazandı. Fakat Simon İvanoviç kaybettiği bu paralara o kadar üzülmedi. Dereden tepeden konuşa konuşa iyice kaynaşmışlardı birbirlerine.
Ritişçef, Kont'a tecrübeli ve güvenilir bir arkadaş gibi geldi.

Yedinci gün top sesleri kesilmişti.
Çarpışmalardan tanınmaz bir hâle gelen sokaklara halk yavaş yavaş çıkmaya başlamıştı.
42
gide azalıyor, kayboluyordu.
Nevzorof ve Ritişçef, Tverskaya caddesi üzerindeki lüks bir otele yerleştiler. Huylarının birbirine benzemeyişi, beraber başladıkları işlerde kolayca başarı kazanmalarını sağlıyordu.
Ritişçef, gürültücü, kavgacı ve farfaraydı. Nevzorof ise, ağırbaşlı ve temkinliydi. Böylece birbirlerini tamamlıyorlardı.
Sulyanka caddesi üzerinde büyük bir apartman buldular. Ve burada «Beyaz Kasımpatı» adı altında artistik bir sanat lokali açtılar.
Artık «Bum» kahvesinin genç şairleri az bir para karşılığında «Beyaz Kasımpatnmda şiirlerini okuyorlardı.
Lokal aldı yürüdü. Sık sık sanat tartışmaları düzenliyorlardı. Çay, şeker, pasta boldu. Arkadaki gizli ve küçük salonlarda da kumar oynanıyordu.
Buz tutmuş bu aç şehrin havasını kap'ayan ihtilâl yelleri, yeni hükümetin şiddetli kanunları, kumarbazları çarçabuk «Beyaz Kasımpatnmda toplamıştı.
İhtilâl yüzünden işleri kökünden bozulan bir sürü eski tacir, sarraflar v.b. hen orada buluşuyorlardı. Zeki ve keskin bakışlı genç yankesiciler, hırsızlar, karmanyolacılar çaldıkları şeyleri el altından orada satıyorlardı.
«Beyaz Kasımpatı» öyle bir klüb olmuştu ki, orada, serbestçe votka, rakı ve şampanya içilebilirdi. Klübün işleri tasarladıklarından çok daha iyi gidiyordu.
Ritişçef, her zamanki gibi, sabaha karşı sarhoş oluyor ve kumara yükleniyordu.
Fakat Simon İvanoviç, büvük bir temkinle hareket ediyor, kazandıkları paranın önemli bir kısmını yabancı paralara çevirerek meşin bir kese içinde koynuna asıyordu.
43
yaıu. rvıii »ju ıgurıyevna'mii eski dostu kumar salonunda göründü.
Nevzorof, hemen davrandı. Metresi hakkında bilgi almak için herife sokuldu.
Karşısındaki ise, ağzından piposunu bile çıkarmaya lüzum görmeden, alay edercesine mırıldandı:
— Ekim'de sokak ortasında öldürmüşler.
Nevzorof, şaşkın şaşkın bakakaldı.
Güneyden, Ural'dan, korkulu haberler geliyordu. Etrafta dolaşan dedikodular, rivayetler pek çoktu. Yine savaş, yine ihtilâl bir fırtına bulutu gibi yaklaşıyordu demek.
Kont Nevzorof, ortağını uyarmak lüzumunu duydu:
— Biran önce bu işi bırakalım, dedi. Neredeyse klübü kapayacaklar. Zaten ben bu işin ustası değilim o kadar...
Ritişçef cevap verdi:
— Kont, görüyorum ki, geniş düşünemiyorsun. Kafan bir noktada durup kalıyor. Zaten sizin gibiler, «Nevski»de balık satmaktan başka ne işe yararsınız ki...
Oysa Nevzorof'un kaygıları sebepsiz değildi.
Bir gece, «Beyaz Kasımpatı» klübünü askerler sardılar. Ritişçef de içlerinde olmak üzere bütün kumarbazlar tevkif edi1 diler.
Nevzorof'a gelince: O tevkif edilenler arasında deşildi. Askerler klübü kuşatırken tuvaletin penceresinden atlıya-rak kaçabilmiş, bu arada, altı av içinde kazandığı bütün paraları da koynundaki kese ile birlikte kaçırmıştı.
Artık Moskova'da duramazdı. Bir saniye bile geçirme-den uzaklara kaçmak gerekti.
Lüks ve kadife döşemeli kompartımanlar bahis konusu bile olamazdı artık.
44
Simon İvanoviç, üç gün üç gece, balık istifi gibi tıklım tıklım dolu bir vagonun içinde ayak üstü yolculuk etmek zorunda kaldı.
Trende herkes soğuyor, tehditler savuruyordu. Gecenin karanlığında lokomotifin kıvılcımları bir kara kedinin gözleri gibi parlıyordu.
Yağma edilmiş, camları çerçeveleri kırılmış istasyonlardan geçtiler. Kasvetli köyler, harap tarlalar, paçavralar içinde köylüler gördüler. Kül renkli gökyüzünde hâlâ savaşın kanlı akisleri vardı.
Simon İvanoviç, vagonun kırık penceresinden hergün gözerinin önünden kaçıp giden köylere küçümseyici bir nefretle bakıyor ve düşünüyordu:

«Amma da geniş memleket yahu! Genişliği ölçüsünde de yoksul! Böyle berbat bir memleketin dünyada eşi emsali görülmüş mü acaba? Bir de üstelik isyanlar, ihtilâller... Be adamlar isyan, ihtilâl sizin nenize... Bit içinde yüzüyorsunuz. IPan! Zaten kime ne hayır gelir ki Ruslardan. Ha domuz, ha Rus!.. Hele bir kurtulayım şuradan, yapacağımı bilirim ben. Herşeyden sıtkım sıyrıldı artık. Vatan da onların olsun millet de. Alsınlar da turşusunu kursunlar. Vatan mı, millet mi, bırak Allahmı seversen. Hattâ, aslını neslimi hepsini, hepsini inkâr edeceğim, unutacağım...)»
Simon İvanoviç bun1 an düşünürken, elinde olmayarak koynundaki keseyi yokladı. İşte şuracıkta, göğsünün üstünde, kalbinin yanıbaşmda, paracıkları uyuyorlardı. İçi rahatlamıştı. Sırtındaki spor ceket, başındaki siperi yırtılmış eski kasketle hiçbir şüphe uyandırmadan «Ukrayna» sınırından geçebileceğini hesaplıyordu. Aslında sahte pasaportla yolculuk ediyordu. Bu pasaportta «Devlet Tiyatrosu sanatçılarından Simon İvanoviç Nevzorof» adı yazılıydı.
Bununla beraber, her adımını dikkatle atmak, fevkalâde temkinli bulunmak gerekiyordu. Ufacık bir pot paralarını havaya uçurabilirdi. İşin şakaya gelir tarafı hiç yoktu. Pa-
45
rah olduğunu kimseye sezdirmeden sınırı aşmağa bakmalıydı.
«Kursk» istasyonunda yirmi dört saat kadar beklemek icabetti.
Yolcular birbirlerine korkunç havadisler veriyorlardı.
Simon İvanoviç, koynundaki torbayı daha güvenilir bir yer olarak apışarasına sakladı. Artık herhangi bir araştırmada kolay kolay bulunamazdı. Ama, çırılçıplak soyarlarsa, o başka. Fakat araştırmayı —şayet yaparlarsa— herhalde bu kadar ileri götürmezlerdi. Şöyle bir ceplerini, koynunu falan ararlardı, o kadar...
Gece yarısı sınıra doğru hareket ettiler. Eskiden yük taşırken şimdi yolcu1 ara ayrılan köhne bir vagona girmişlerdi. Tren, girdiği her istasyonda uzun süre bekliyordu.
Bazan gerisin geriye «Kursk»a doğru döndüğü de oluyordu. Birdenbire kötü bir haber işitiliyor, tren gittiği yerin ters yönüne doğru yol alıyordu. Vagonlarda sık sık paniğe kapılanlar oluyordu.
Sonunda, gün doğarken, sınıra vardılar.
Simon İvanoviç, vagondan büyük bir ihtiyatla çıktı. Çevresini gözetledi. Etrafta ağaç falan yoktu. Arazi alabildiğine çıp^k ve çoraktı. Kireçli tepeler günün solgun ışığı altında hafif aydınlanıyordu.
Yolun ortasında, boş gibi duran bir vagon vardı. Karakol yerine kullanılan vagonun içinde sınır komiseri uykuya yatmıştı.
Biraz ötede köylülerle dolu birkaç araba bekliyordu. Bunlar Almanların bulunduğu tarafsız bölgeye geçeceklerdi.
Dudaklarından gülüşü eksik olmayan göbekli bir adam vagondan indi. Ve ipek çorapları düşmüş yorgun bir kadına inmesi için yardım etti.
Kadın, erkek, sütnine ve çocuklardan ibaret bu aile por-
46
tatif sandalyalarını kurdular ve bir yığın bavulun ortasında oturdular.
Nihayet, komiserin bulunduğu vagonun penceresi açıldı. Anlaşılan, komiser uyanmıştı.
Basma gömlekli, kuşaksız bir delikanlı vagondan dışarı çıktı. Elindeki süpürge ile vagonun önünü ve basamaklarını süpürdü.
Sonra gelişigüzel oturdu basamaklara, çenesini avuçlarının içine aldı.
Komiser bu genç adamdı işte. Daha «Kursk»da iken, herkesin korku ve heyecanla adını andığı komiser buydu!
Komiser parmağıyla göbekli adamı işaret etti.
— Biraz buraya gelin, yoldaş!.
Göbekli adam te^şla yerinden kalktı. Yüzüne geniş bir gülümseme yayılmıştı.
— Yanmızdakiler neniz oluyorlar?
— Ailem, komiser yoldaş. Görüyorsunuz, «Harkof»dan geliyoruz, işte...
— Nasıl?
— Görüyorsunuz ya, «Harkof»luyuz. Moskova'da halamın yanmdaydık. Şimdi dönüyoruz.
— Size soruyorum. Bütün bu eşya sizin, mi? Bu bavulların hepsi size mi ait?

— Görüyorsunuz işte, yoldaş... Halamın yanında misafiriz. Çocuklarımız da dünyaya geldi.
Göbekli adam açık ve samimî görünmeye gayret ediyordu. Yüzünde belli bir gülümseyiş vardı.
Komiser, tütün tabakasını çıkarmak için elini ağır ağır cebine soktu. Bir süre arandı. Sonra sigarasını sararak ağır ağır içmeye başladı.
Bir şeye karar vermişlerin sakinliği il e yere tükürdü.
— Sının geçmek için size izin vermiyorum, dedi. Göbekli adam, saf bir çocuk gibi gülümsüyordu:
— Sizden tek ricam, komiser yoldaş!, dedi. Çocuklarım

böyle açıkta soğuk alacaklar. Geri de dönemeyiz artık. Zira Moskova'da halamın apartmanını işgal ettiler.
— Kim olduğunuzu bilmiyorum, tabiatiyle eşyanızı aramaya mecburum.
— Benim kim olduğumu bilmiyorsunuz öyle mi? Yüzüme dikkatle bakınız rica ederim. —Göbeklinin yüzü ay gibi parlıyordu— Eşyalarıma bakmak istiyorsunuz. Hay hay, memnuniyetle... Bakınız rica ederim. Ve karısına bağırdı:
— Sonya, pamukçuğum, bavulu getir, çabuk! Gençlik günlerinden kalan şu yadigârları bırakamadım bir türlü: «Herzen» «Bakunin» ve «Kropotkin»in resimleri. Ben de vaktiyle bir devrimci terbiyesi almıştım. Fakat insan çoluk çocuğa karışınca... Zorunlu olarak... Evet, itiraf ederim, başını eğmek zorunda kalıyor. Sorumluluk taşıyan bir işe atılmak istemem, şüphesiz. Fakat Cumhuriyette herkese yakışan mevki verilmelidir, öyle değil mi? Demek isterim ki, katiyen memleketten kaçmak niyetinde değilim. Çocukları «Harkof»a yerleştirir yerleştirmez bir hafta içinde tekrar dönüp geleceğim.
Komiser hoşnut olmamış gibi yüzünü buruşturdu.
— Sizi tevkif ediyorum. Gerçek kimliğiniz anlaşılmcaya kadar, dedi.
Göbekli zât derhal atıldı:
— Evet, hakkınız var şüphesiz! Yerden göğe kadar haklısınız. Kuru sözlere inanılmaz elbette. Ben de sizden bu cevabı bekliyordum. Pek güzel...
Dikkatle bu konuşmayı dinleyen Simon İvanoviç, oradan biraz uzaklaşmayı uygun buldu. Bir süre, istasyonda, şurada burada dolaştı. Etraf bomboştu. Camlar, çerçeveler, kapılar kırılmış, mallar yağma edilmişti.
Hiçkimse ona dikkat etmiyordu. Tarlalara doğru yürüdü. Otların üstüne boylu boyunca uzandı.
Bir saat kadar yattıktan sonra, yerde fîürüne sürüne biraz daha uzağa gitti. Ve tekrar otların üstüne yattı.

Yakınında bazı sesler işitiliyordu. Baktı: tki asker, sırtı torbalı bir adamı götürüyorlardı.
Simon İvanoviç, yüksek otların arasına gizlenmiş, bunlara görünmemişti. Birkaç dakika sonra tekrar sürüne sürüne ilerlemeye başladı. Etraftan görünmemek için insan üstü bir gayret sarfediyordu. Ufak çalılıkları izleyerek kireçli tepelerin arasındaki bir dere yatağına doğru kaydı. Yatak Tcupkuruydu. Batıya doğru yürümeye devam etti.
Güneş iyice yükselmişti. Simon İvanoviç, dere yatağından çıktı. Ne istasyon görünüyordu artık, ne de komiserin vagonu...
Biraz ilerde demiryolu geçiyordu, karşısı ağaçsız, kırmızımtırak tuzlu stepti. Göz alabildiğince uzanıyordu.
Akşama doğru, yolun üstünde doğu yönünden gelen bir takım arabalar belirdi.
Simon İvanoviç, etrafına çabukcak bir göz attı. Saklanacak hiçbir yer yoktu. Derhal ceketini çıkardı; ceplerini ve yakasını yırttı; iyice toza toprağa buladıktan sonra tekrar üstüne giydi.
Yo^n kenarına oturdu. Merhamet uyandıracak perişan hır durumda düşünceye dalmış göründü.
Arabalar dört nala ilerliyorlardı.
Simon İvanoviç, arabaların önüne sürüklene sürüklene gitti. Kollarını uzatarak bağırmaya başladı.
— İmdat! İmdat!
En baştaki araba durdu.

İstasyonda gördüğü kaygusuz, göbekli adamla yorgun karısı bu arabada bulunuyorlardı. Arkadaki arabalarda ise sütnine ile eşyalar vardı...
Simon İvanoviç, yalanını hazırlamıştı: Döğe döğe bayılttıktan sonra soyup soğana çevirmişlerdi, kendisini.
Cebinden sahte pasaportu çıkararak Devlet Tiyatrosu sanatçılarından olduğunu isbat etmeyi de unutmadı.
Bu durum karşısında göbekli adam:

— Peki öyleyse, dedi. Sen de arkadaki arabaya bin bakalım.
Ve arabacıya seslendi:
— Çek, durma!
Batıda, step'in ötelerinde, kavak ağaçları ile bir çiftliğin adamları göründü. Ağızlan, yo1 a, yâni bolşeviklere doğru çevrilmiş iki Alman topu birdenbire karşılarına çıktı.
Simon İvanoviç, yeni yol arkadaşlarıyla «Harkof»a kadar gitti.
İstasyonda, bu uzun yolculuktan bitkin bir hâle gelen Göbekli adamın kansı büfeye doğru atıldı. Sevincinden ağ-lıyarak:
Francalalar, francalalar!.. Aman yarabbi! Yavrulanm bakın, halis francala! diye bağırmaya başladı.
Kocası çocuklarını kucakladı.
Simon İvanoviç de elinde olmıyarak gözlerinin yaşardığını hissetti.
Yol arkadaşlarından ayrıldıktan sonra, parasını sakladığı yerden çıkardı, cebine yerleştirdi. Ve şehrin en güzel otelini aramaya çıktı.
Hemen ogün, mavi şayaktan şık bir elbise satın aldı ve şampanya içti.
Harkof pek hoşuna gitmişti. Neş'e ve mutluluğuna son yoktu. Demek bu defa da işin içinden sıyrılmış bükmüyordu. Çektiği bunca sıkıntılardan sonra doğrusu ya, bu hayat ona pek tatlı gelmişti.
Sokaklarda çelik miğferli Alman askerleri düzensiz taburlar hâlinde dolaşıyorlardı.
Ukrayna'nın soylu aileleri, başlarında kırmızı takkelerle, arabaların içinde tezden geçip gidiyorlardı.

Zarif giyimli iş adamları, ve her çeşitten bir sürü insan kahvehane salonlarında kaynaşıyorlardı. Müthiş paralar dönüyordu orta yerde. Havadan altın toplamak işten bile değildi.
Aspirin ve reçine yağı dolu vagonlar «Ukraynasnm bir ucundan bir ucuna habire gidip geliyorlardı.
Akşam sularında, meyhanelerin ve sinemaların kapıları parlak ışıklarla pırıl pırıl yanıyordu. Belediye bahçesindeki orkestranın sesi, nehrin kıyılarında kurbağaların seslerine karışıyordu.
Simon İvanoviç, Belediye Bahçesinde orkestrayı dinleyerek dolaşıyor, simsiyah gökyüzü altında âdeta yapma gibi duran ağaçların yapraklarına bakıyordu.
Bu sırada iki kadın, Simon İvanoviç'in önünden geçtiler. Birisi sarışınca fakat "kara gözlü idi. İpek bir elbise giymişti. Zayıfça olanının ise, başında uzun tüylü kocaman bir şapka göze çarpıyordu.
Simon İvanoviç: «Bunlar mutlaka asillerden olacak1 ar,» diye düşündü kendi kendine. Ve yanlarına sokularak Peters-burg'da yaptıkları gibi nezaketle şapkasını çıkardı:
— Sayın bayanlar, dedi. Bu şehirde kendimi o kadar yalnız hissediyorum ki... Her zaman yalnızım, yapayalnızım. İzin verirseniz kendimi tanıtayım: Kont Simon Nevzorof... Umarım ki, birlikte yemek yemek davetimi reddetmezsiniz.
Asil sandığı bu kadınlar hiç şaşkınlık eseri göstermeden Kont'un bu çağırışına uydu1 ar. Ve hep birlikte bir eğlence yerine gittiler.
Çıplak kadın resimleriyle süslü bir bölmede karşılıklı votka ve şampanya kadehlerini tanışmalarının şerefine kaldırdılar.
Kadınlar hiçbir şeye itiraz etmiyorlar, Kont ne derse ona uyuyorlardı. Pek uysal şeylerdi bu asil hanımlar.
Önce, uzun uzun Başkent hayatına ait anılarından söz açtılar. Nevzorof anlattıkça asil hanımlar içlerini çeke çeke tekrarlıyorlardı:

— Ah Petersburg (1) Ah Petersburg!.
Kont Nevzorof coştukça coşmuştu. Bağırıyordu:
— Sizi temin ederim ki, bayanlar, bir aya varmadan Petrograd'a gireceğiz. Asla şüphem yok bundan.
Votkanın tesiriyle ne olmadık hâtıralar canlanıyordu gözünde. Ve hepsini birbiri peşinden sıralıyordu. Kadehleri kırdılar böylece; millî şarkılar söylediler. Bulundukları yer, sigara dumanları ile dolmuş, göz gözü görmez olmuştu.
Bu sırada masalarına bir adam yaklaştı, ve karşılarına oturdu. Bu nereden çıktığı belli olmayan adam, zayıf nahif, kumral ve çatal sakallı birisiydi. Büyük bir memnunlukla havyar ve şampanyaya teklifsizce yanaşmıştı.
Kont Nevzorof, dumanlı kafasiyle kendi dalgasına düşmüş söyleniyordu:
— îşte yine bir kafatası, fiffff... Cehennemin dibine git sin.
Yabancı adam Kont'a dönerek:
— Bununla beraber, ekselans, dedi. Daha çok yaşıyaca-ğız.
Ve kendi esprisine yine kendisi yılışık yılışık güldü.
Kadınlar bu adama «Platon Plâtonoviç» diyorlardı. Zayıfı, kendisiyle daha samimî olduğu anlaşılan «Platon Plâ-tonoviç»in kucağına pek arsız bir biçimde oturuverdi.
Adam, kadını dirseğiyle iterek Kont'a döndü.
— Ekselans, dedi. Burada yerleşmek niyetindesiniz sanırım. Benzeri olmayan bir şehirdir.
— Bilmiyorum... Bakalım, düşüneceğim.
— İhtilâlden çok zarar gördünüz mü siz de?
— Konağımı baştanbaşa yağmaladılar. Ahırlarımı yaktılar. Güzel ve cins atlarımdan en iyisinin gözlerini oydular..
(1) Petersburg, şimdi de Leningrad.

Haydi, diyelim ki, benim gözlerimi oysunlar. Ama, fakat, hayvancağızdan ne alıp veremedikleri vardı?
— Demek atların gözlerini oydular, ha! Hey gidi sosyalistler hey! Dünyayı cennet yapacaklarını söyleyenler bunlar değil miydi?.. Sözde hürriyetsever olacaklar!
Biliyor musunuz, Ekselans, bütün bu gürültüler, bu ihtilâller hep «Leon Tolstoy»un hatası. Ne çekiyorsak onun yüzünden çekiyoruz hep.
Demek siz de yarış atlarına meraklısınız ha, Kont Cenapları?
— Bu da soru mu yâni?... Elbette meraklıyım.
— Öyleyse, size hemen buralarda güzel bir çiftlik satın alalım. Benim elimde böyle bir kelepir var. Hani insan kırk yıl beklese, böylesini zor bulur. Yok pahasına alacaksınız. Daha doğrusu, açıkça söyliyeyim mi"? Size kendi arazimi satacağım.
Aziz kont, pek yakında bu kargaşalık bitecek inşallah. Gelecek yıl sizi burada asillerin mareşali olarak alkışlarız.
— Beni mi? Beni ha? Neden beni seçeceksiniz?
Kont, beliren bu yeni ihtimal karşısında şaşırıp kalmıştı. Mutlu bir gelecek kendisini bekliyordu.
— Hazırım, hazırım! Yücelik, mutluluk, herşey, herşey beni bekliyor, diye mırıldandı.
Duvarlar, etrafında dönmeye başlamışlardı. Bu dönüşe az sonra eşyalar da katıldı. Şuursuz bir halde şişeleri yerlere vurup parçaladı.
Kollarına girip arabaya bindirdikleri zaman şafak söküyordu.
Kont, akşama doğru ayildi. Yatağının içinde doğrularak fena halde sızlayan kafatası kemiklerini oğuşturmaya başladı.
Platon Plâtonoviç, yatağın yanındaki sandalyaya oturmuş rahat rahat sigarasını içiyordu.
Kont'un uyandığını görünce seslendi:
— Geç kalıyoruz, treni kaçırmıyalım.

Platon Plâtonoviç'in Nevzorof'u götürdüğü çiftlik, yeşil tepelerin ortasında gerçekten çok şirin bir yerdi. Biraz ötesinden küçük bir ırmak geçiyordu. Evin cephesindeki sütunların önünde iki arslan heykeli görülüyordu.

Simon İvanoviç neşeyle bu heykellere bakıyor ve «Demek bütün bunlar benim olacak?» diye mırıldanıyordu.
Alt. katm pencereleri tamamen kırılmıştı.
Platon Plâtonoviç, kırık camları göstererek dizlerini dö-ğüyor, «Dün değil, evvelki gün dolu hepsini kırmış» diye durumu açıklıyordu.
Evi iyice gezdiler. Biraz ötede iki Alman askeri Çimenlerin üstüne uzanmış kestirmeye çalışıyorlardı. Platon Plâtonoviç nezaketle selâmladı bunları.
Asıl binadan başka, bir takım kulübemsi binalar daha vardı. Bunlara bakmak için fazla oyalanmadılar. Doğruca bahçeye çıktılar.
Yemyeşil çimenlerin ortasından, kavak, ıhlamur ve akasya ağaçlan fışkırmıştı.
Platon Plâtonoviç, başı havada, meyveleri devşirilmiş bir armut ağacına bakarak :
— Ah hırsızlar ah! diye homurdandı.
Sonra, Kont'u bahçenin ucundaki eski köşke götürdü. Aşağı kat bomboştu. Kapılar parçalanmıştı. Pencereden bir karga korkarak uçtu.
Platon Plâtonoviç hafifçe öksürdü:
— Burası salon; şu karşıki bilardo salonu.. Şurası da yazlık yemek odası. Hele bir camları taktırıp, yukarıdan aşağıya temizleteyim, burasını tanıyamazsınız sayın Kont... İnci gibi olur.
Bu katın böyle bomboş ve harap göründüğüne aldanma-ymız. Eşyalar yukarıda duruyor. Şimdi göreceksiniz ya..
Kont'u, gıcırdayan merdivenlerden yukarı çıkardı. Gerçekten yukarıki odalar mobilyalıydı. Hattâ pencerelerde perdeler, duvarlarda tablolar vardı.

Fakat ilgisizce şuraya buraya yerleştirilmiş bu eşyalar, genellikle çok acayip duruyorlardı. Sanırdınız ki, bunları oradan buradan toplamışlar, sökmüşler, çıkarmışlar ve getirip buraya doldurmuşlar.
Platon Plâtonoviç durumun farkında değilmiş gibi Kont'a çiftlik hakkında bilgi veriyordu :
— Buranın köylüleri çok uysal adamlardır. Rica ederim Ekselans, şöyle koltuğa buyurunuz.
Tasavvur ediniz ki, bolşeviğin biri, tam altı ay, çiftliğimi yağma etmeleri için köylülere propaganda yaptı.
Ama, köylüler ne yapsa beğenirsiniz. Ağlaya ağlaya bana geldiler; yağmaya kışkırtıldıklarını saf saf anlatarak, kendilerini o bolşevikten kurtarmam için yalvardırlar.
Ben bizzat durumla ilgilendim.
— Alınız, ne var ne yoksa hepsini götürünüz aslanlarım, dedim. Benim aziz ve sevgili köylülerim! Sizden canımı bile esirgemem. Haydi alın gidin. Yağmaya ne hacet. Haydi diyorum size. Pek tabiî, bu olaydan sonra, ne olup biterse, hepsini bana gelip söyler oldular.
Kendileriyle ilgimiz pek ahbapçadır. Hepsi de Çar'a sadık insanlardır.
Simon tvanoviç, pencereden arslanlara bakıyordu.
Denilebilir ki, insanları bir toz zerresi gibi sürükleyen şu son olayların kasırgası ortasında, yalnız bu taş heykeller, sessiz ve alaycı gözlerle sonsuzluğa bakıyorlardı.
Nevzorof, düşünüyordu:
— Fakat, benim bu sahte kontluğum daha ne kadar sürebilir?
Sırtında soğuk ürpermeler dolaştı. Sert bir sesle Platon Plâtonoviç'e:
— Tamirat bana pek tuzluya oturacak. Bu isin hiç de kârlı bir yönünü göremiyorum, dedi. Fakat, madem ki, karar verdik bir kere, istediğiniz olsun. Çiftliği satm alıyorum.
Platon Plâtonoviç gözlerini kırpıştırdı. Duvarda asılı du-

ran, ağzı pipolu bir adamın portresine baktı. Üzüntülü olduğu belliydi. «Bütün bunlar artık sizin Kont Cenâbları» dedi.
Simon İvanoviç'in şansı yolundaydı. Çiftliği gerçekten ucuz, âdeta yok pahasına satın almıştı. Tapusunu da Kont Nevzorof adına çıkarmıştı. Artık önünde açılan geleceğin renkli ufuklarına baktıkça gözleri kamaşıyor, mutluluk içinde yüzüyordu.

Bir ara «Kief»e gitti. Orada görüştüğü bazı kimseler, genç vatanın kendisinden pek büyük görevler beklediğini söylediler. «Böyle zor ve tehlikeli anlarda gerçek bir asilzade gibi davranacağından» emin olduklarını belirttiler.
Kont, artık Ukrayna diline de çalışıyordu.
Kulübede, birkaç gece üstüste kumar oynayarak bütçesinin gediklerini de kapatmıştı.
Köşkü lüks bir surette döşetmeye karar verdi. Derhal, halılar, vazolar, tablolar satın almaya başladı. Bir yandan da yeni malikânesinin onarımına devam ediyordu.
Hayali de devamlı işliyordu... Kimbilir, günün birinde,, belki, gerçekten...
Bir ara düş gördüğünü sandı.
Ama, hayır... Düş değildi bu... Şu karşısında duran mermer arslanlar da düş olamazdı ya...
Onarılmış yepyeni kapılar reçine kokuyor, batan güneşin kızıllığı Nevzorof'un yeni malikânesinin pencerelerini bir alev gibi tutuşturuyordu.
Platon Plâtonoviç, tapu işlerini yaparken önemli bir noktayı saklamıştı. O da şuydu:«Bu arazinin 270 hektarından 250 si köylülerindi. Burasını köylüler ekip biçiyorlardı.»

Kont Nevzorof, hükümete başvurarak kanunen kendisinin olan bu toprakların bütün haklarına sahip olmak istedi.
Kendisine, yuvarlak, kaçamaklı cevaplar verildi. «Bolşeviklerin kesin yenilgisine kadar» sabretmesi öğütlendi.
Kont, sonuç alamayınca, bizzat bu işi çözümlemeye karar verdi. Arazisi içinde dolaşarak köylülerle temasa geçti. Köylüler, Kontu görünce saygıyla şapkalarını çıkardılar. Fakat söz dönüp dolaşıp toprak konusuna gelince, birşey anlamıyorlarmış gibi alık alık birbirlerinin suratlarına bakıştılar. ..
Akşamları sürüler ağıllarına dönüp de yollarda tozlar yatışınca; tavuklar, kazlar, domuz yavruları kümeslere sokulup kuyuların gıcırtıları kesilince; daima önlerine bakan düşünceli, ciddi ve sefil köylüler yemeklerini yerler; kapılarının önündeki kütüklerin üstüne oturarak kurumuş bitki köklerinin tozlarını sigara niyetine içerlerdi.
O zaman Simon İvanoviç köylülerle siyasetten konuşurdu.
— Şu Almanlar yok mu; yabancı da olsalar, ne olsalar yine onlardan faydalanacağız. Bütün dünya bir araya gelse onları yenemez. Niçin mi diyeceksiniz? Bir kanunları, bir düzenleri var heriflerin. Herkesin malı kendisinin. Benim malım benim, seninki de senin... Elbette sırtları yere gelmez böylelerinin. Mülkiyet hakkı kutsal tanınıyor. Kutsal bir hak olunca da, değilmi ya?
Köylüler cevap veriyorlardı:
— Doğru söylüyorsun, hakkın var... Almanlarda iyi şeyler var. İyi adamlar. Evet...
Otların arasında oturan birisi atıldı:
— Altı haziranda Almanlar köyde ne kadar adam varsa hepsini sıra dayağından geçirdiler. Erkeklere otuzbeş, kadınlara yirmi değnek vurdular.
Kont'un yanında duran ufak tefek bir ihtiyar lâfa karıştı:
— İyi olup da ne olacak? Efendilerimizin, zenginlerimi-

zin, zenginlerimizin evlerini yağma ediyorlar. Oturacak eşya bırakmadılar.
Kütüğün ucunda oturan bir köylü de gür ve alaycı sesiyle atıldı:
— Efendilerimiz, zenginlerimiz mi? Onların şehirde bin türlü dalavereleri var, ayol... Bakarsın, bir gecede kumarda a'ır verirler. Onlara arazi, mülk ne gerek? Hayır, hayır! Asıl iş bizde... Biz ne zaman başkaldırırsak, ne zaman silâha sarılırsak, sen o zaman seyret. Şimdiye kadar yapılan ihtilâller ufak tefek şeyler. Hele köylüler bir kızışsın. Sen o zaman gör.
Kahkahayla gülüyordu.
Köylüler susuyorlardı.
— On yıl, gerekirse silâhı elden bırakmamalı. On yıl! Bir de sen, kalkmış bize Almanların iyiliklerinden dem vuruyorsun.
Bu sözler, Kont Nevzorof'un hiç de hoşuna gitmedi. Canı fena halde sıkılmıştı. Bir süre köylülerin yanma uğramadı.
Köyde, ara sıra tanımadığı bazı yabancılar görüyor, sinirleniyordu.

Önünden sanki eğlenir gibi gelip geçiyorlardı.
Bir sabah, Kont daha uyanmamıştı. Vakit erkendi. Birdenbire pencerelerin arkasında sfâh sesleri işitildi. Aşağıdan öfkeli öfkeli bağırıyorlardı.
Pencereye koştu:
Köylüler, tırpan, balta, tüfek ne buldularsa silâhlanmışlar; bir Alman askerini süngülüyorlardı. Bir anda herifi kalbura çevirdiler.
Kont'un malikânesinde yaşıyan öbür Alman askeri ise, mutfağın yanında, koyu bir kan birikintisi içinde cansız yatıyordu.
Simon İvanoviç, elbiseleriyle cüzdanını kaparak kendisini bahçeye attı. Otların, çalıların arasından sürünerek uzaklaştı. Ve bir yerde durarak çabucak giyindi.
58
«Şangırrr!... Şangır!... Uzaktan camların yere indiği işitiliyordu.
Köylüler, köşkün kapılarını baltalamaya başlamışlardı.
Nevzorof, heyecan içinde çalılığın içine iyice gizlendi.
Gürültüler, çatırdılar, uzun süre devam etti. Kont, gizlendiği çalılığın aralığından köşke baktığı zaman, çatıdan yükselen kirli dumanlan ve pencerelerin ortasında oynaşan alevleri dehşetle gördü.
Arslan heykel1 eri uzaktan birer hayâl gibi seçiliyor, boş ve kayıtsız gözlerle yangına bakıyorlardı.
İstasyona kadar, tenha yollardan yaya olarak gitmek gerekiyordu.
Gece yarısı, tepelerin arkasından kızıllıklar görünüyor, silâh sesleri uzaktan uzağa aralıklı olarak devam ediyordu.
Simon İvanoviç, istasyona giden geniş yolda korka korka ilerlerken, uzaktan bütün hızıyla uçar gibi gelen arabalar gördü.
Derhal kenardaki bir çukura saklandı. Arabalar, ıslık ve gürültü içinde kayboldular.
Nevzorof, bir süre çukurun içinde kaldı. Biraz ilerde, bir sürü Alman askeri omuzlarında tüfeklerle yürüyorlardı. Çoğunun başları ve elleri sarılı idi. Demek adamakıllı çarpışma oluyordu.
Çıldırmak derecelerine gelmişti Nevzorof. Neler dönüyordu ortalıkta acaba? Bir gece içinde memleket baştanbaşa isyan mı etmişti? Her tarafı saran bu kızıl alevlerin anlamı neydi?
Evet, gerçekten akıl alacak şey değildi.
Nevzorof, sonunda, yaşayan bir ölü gibi istasyona vardı. Ve bu işin nedenlerini öğrendi.
İmparator Giyom tahttan indirilmişti. Almanlar Ukray-nayı boşaltıyorlar; bolşevikler «Harkof»a yaklaşıyorlardı.
59
Nevzorof, tasarladığı yolculuktan vazgeçti. Ve güneye doğru kaçmaya karar verdi.
Vagonların üstünde Nevzorof'un anasından emdiği süt burnundan geldi. Ömrünce böyle sıkılmamıştı.
Ara sıra bazı adamlar geliyorlar, trenin lokomotifini söküp alıyorlardı.
İstasyonlarda silâh seslerinin ardı arası kesilmiyordu. Muharebe gittikçe yaklaşıyor, daha amansız, daha vahşi bir hâl alıyordu. İstasyon şefleri çukurlara, bodrumlara saklanıyorlardı.
Yolun üstünde, çalıların arkasından istasyon pencerelerine aralıksız ateş ediliyordu.
Tren, sonunda, binbir güçlükle bu uğursuz istasyonlardan kurtularak tarlaların ortasında ilerlemeye başladı. Ve bu anda kırmızı külâhlı iri yarı kazaklar vagona doldular:
— Yahudiler çıksın!..
Herkesi birer birer gözden geçirdiler. Bir saman yığınına sırtlarını dayamış on kadar zavallıyı ayırdılar. Adamcıklar korkudan zangır zangır titriyorlardı. Tren hareket etmek için sarsıldığı zaman, silâh seslerine karışan acı ve uzun çığlıklar işitildi. İndirilenlerin işlerini bitirmişlerdi.
Nevsorof, ucu bucağı bulunmayan step'in ortasında küçük bir kasabacığa indi. Bu kasabada çok az adam vardı. Dediklerine göre, terk edip gitmişlerdi kasabayı. Bir söylentiye göre de öldürülmüşlerdi. Bununla beraber, çarşıda, ekmek, yağ ve kuru balık yüklü arabalar alış veriş için dolaştırılıyordu. Dükkânlar kapalıydı.
Nevzorof, o geceyi istasyonda geçirdi. Gündüz de akşama kadar sokaklarda başıboş dolaştı durdu. Bazan yollarda sırıtan dişleriyle köpek leşlerine rastlıyor,

onlara uzun uzun baktıktan sonra, tükürüp geçiyordu... Bazan da üstleri başları yırtık, âdeta yarı çıplak kadınTara rastlıyor, iki çift lâkırdı atabilmek için yolun ortasında dikiliyordu.
Kasabanın arkasından günlerce dumanlar yükseldi. Karanlıkta, yangınların alevi gökyüzünü kızıla boyuyordu. Müt-
60
hiş, katlanılmaz bir sefalet ve iç sıkıntısı bütün ruhları kemirir gibiydi.
Güneşli bir gündü. Nevzorof, bir francala ile kuru tatlı-su balığı satın aldı. Kasabanın ana yolundan ağır ağır geçerek, saklıca içki satan bir dükkâna doğru ilerledi. Bu dükkân, kasabanın tâ sonundaydı, önü göz alabildiğince bomboş çöle bakıyordu. Nevzorof, dükkâna yaklaşınca, sokakta oynayan çocukların bağıra bağıra kaçıştıklarını gördü. Saçları darmadağınık bir kadın kapısının önüne çıktı. Süratle etrafına bakmdıktan sonra, telâşla pencerelerin kanatlarını kapamağa başladı.
Ne oluyordu yine? Bir yeni tehlike mi geliyordu? Fakat, bu Allanın çölünde nereden gelebilirdi bu tehlike?
Nevzorof, içki satan dükkâna yaklaştı. Dükkân sahibi ellerini beline dayamış, bakışlarını çöle çevirmişti.
Step'in geniş yolunda tozu dumana katarak gelenler vardı.
Dükkâncı başını salladı:
— Mutlaka «O»dur, dedi. Başka kim olabilir? Nevzorof sordu:
— «O» dediğiniz kimdir?
— Kim mi? Kim ne demek! Ataman Angel, siz dostlarım, şöyle içeri girin bakalım.
«Allah vere de işler sarpa sarmasa» diye aklından geçirdi Nevzorof... Ve saklandığı odanın penceresinden dışarıya bakmıya başladı.
Toz bulutu birden yaklaştı. İçinden göz açıp kapayıncaya kadar, masallardaki cinler gibi, üç atlı arabalar meydana çıktılar. «Taçanka» denilen hafif kazak arabalarıydı bunlar. Elliden fazla oldukları görünüyordu. En öndekine cins atlar koşulmuştu. Arabanın kenarından taşan bir acem halısının üstüne, altm yaldızlı bir koltuk yerleştirilmişti. Koltuğun üsj
61
tünde, kısa boylu, şişman bir adam oturuyordu. Geniş elmacık kemikleri vardı bu adamın. Yüzü bir yontma taşı andırıyordu. Ellerini büyük bir gururla dizlerine dayamıştı. Sırtında uzun tüylü kumaştan bir ceket, başında sincap renkli kasket vardı. İşte, anlı şanlı «Ataman Angel» bu adamdı.
Koltuğun arkasında iki genç kazak dimdik duruyorlardı. Ellerinde ateş etmeye hazır tüfekleri vardı.
Araba rüzgâr gibi geçti. Etrafa küçük çanların sesleri yayıldı. Bu çanlar ve çıngıraklar, arabanın dört bir köşesine asılmıştı.
Arkadaki arabaların içinde, koyun derisinden kaputlar giyinmiş kazaklar bulunuyordu. Hepsi de tepeden tırnağa kadar hafif makineli, bomba ve tabancalarla donanmışlardı. Bacaklarını arabanın kenarından sallandırıyorlar, acayip seslerle bağırıyorlardı.
Nal sesleri, kazakların naraları, çıngıraklar ve çanlar bi-ribirine karışıyor, cehennemi bir gürültü, kafileyle birlikte, toz bulutları arasından sürüklenip gidiyordu.
Dükkâncı alçak bir sesle:
— İşte, Ataman'm haydutları bunlar, dedi. Her yeri kasıp kavuruyorlar. Köylüler, yığın yığın, aman dilemek için yo'una dökülüyorlar. Kendi iddialarına göre eşkiya değillermiş güya!..
Şimdilik «Denikin»in gönüllülerine karşı savaşıyorlar. Fakat bolşeviklere rastlasalar, aynı şekilde onlarla da savaşırlar. Velhasıl, haydut sürüsü...
Kapı, dışarıdan hızlı hızlı vuruldu.
Dükkâncı hemen haç çıkardı. Ve belirli bir korku içinde kapıyı açmaya gitti.
Az sonra, yanında iki kazakla geri döndü.
Kazakların suratı, toz toprak içinde, simsiyahtı. Gözleri ve dişleri bu siyahlık ortasında parlıyordu.
Kazaklardan biri girer girmez bağırdı:
62
— Altı kova «samagonka» (1). Parası peşin, öteki kazak, parayı masanın üstüne fırlattı.

Birinci kazak, bu sırada gözüne ilişen Nevzorof'a döndü:
— Sen ne iş yaparsın?
— Muhasebeciyim.
— Muhasebeci ne demek?
Nevzorof, kısaca anlattı, muhasebecinin ne demek olduğunu.
Bolşevik1 erin elinden kurtulduğunu, Denikin ordusuna katılmak istemediğini söyledikten sonra ekledi:
— İşte, bundan dolayı, bu küçücük kasabada sıkıştım kaldım!.
Birinci kazak:
— Oh, oh! İsabet olmuş, dedi. Ataman, çoktanberi hazinelerinin hesabını tutacak böyle bir adam arıyordu. Düş önüme bakalım!
Nevzorof, kazaklarla beraber dükkândan çıktı.
Kendisini doğruca Ataman'm huzuruna götürdüler.
Ataman, koltuğundan Nevzorof'a doğru eğildi. Bulanık ve kanlı gözlerini dikerek:
Demek sen hesap tutmasını bilirsin ha! dedi.
Nevzorof, başını salladı ve belli belirsiz bir iki kelime mırıldandı.
— Güzel, güzel! Hazinemiz büyüktür. Hesaplarını sen tutacaksın. Girdisine çıktısına sen bakacaksın. Anlaşılıyor mu? Sakın çalayım, yahut da kaçayım falan deme. Bir kılıçta kafanı uçururum. Me1'un seni! İblis seni! Sakın ha!...
Nevzorof sesini çıkarmadı. Bu andan itibaren eşkiya reisinin hazinecibaşısı olmuştu.
Ataman, en önde, halının üstündeki koltuğunda; ve arkasında elli araba, tekrar sonsuz ufuklara doğru uçarcasına gittiler.
Ataman «Elibazetgrad»a gidiyordu. Topçusu, süvarisi,
(1) Bir çeşit içki.

makinelisi, yâni bütün kuvveti bu arabalardan ibaretti. Her şeyini böyle gezgin bir hâle sokmuştu. Olağanüstü bir hızla istediği yere yetişiyordu. Arabaların arkasına katranla şu cümleleri yazdırmıştı: «Şeytandan daha tez yetiş!» Çoğu zaman bir kasabayı veya köyü işgal ettikten sonra, adamlarından bir kısmını etrafa saldırtıyor; onlar da, et, votka, saman, şeker ne bulurlarsa yüklenip geliyorlardı.
Bazan, Ataman'm çetesi, step'in mavi -siyah ufkuna doğru atılırlar, Nevzorof'u hazinenin yanında, muhafızlarla birlikte bırakırlardı.
Geceyi, çoğunlukla açıkta geçiriyorlardı. Mevsim güz' dü. Soğuklar yavaştan başlamıştı.
Kazaklar eski âdetleri gereğince, arabaları bir çember şeklinde sıralıyorlar, hayvanları çözüyorlar ve nöbetçileri dikiyorlardı. Ateşler yakılıyor, kazanlarda çorba pişiriliyor, koyun, kaz, ördek kızartılıyor; fıçılardan içkiler çıkartılıyor ve yiyip içiliyordu. Nevzorof, bu geniş omuzlu, uzun boylu adamları bir kenardan seyretmekle yetiniyordu. Yıllarca boğuşmak zorunda kaldıkları iklim şartları ve alkol, kazakların yüzlerini yakmış kavurmuştu. Daha geçenlerde «Nevski» caddesi boyunca flavta ve trampet sesleri arasında, kuzu kuzu cepheye ve ölüme gidenler bunlar mıydı? İnsanın inanacağı gelmiyordu. Güz aylarının şu yıldızlı gecesinde, tepelerin üstüne yan gelmiş bu sakallı ve sert yüzlü adamların o zavallılarla ne ilgisi olabilirdi?
Kazaklar kâğıt oynuyorlardı. Ortaya, deste deste paralar yığılmıştı. Ara sıra, içlerinden birisi kalkıyor, fıçıdan içki doldurarak tekrar ateşin yanıbaşma geliyor ve uzanıp yatıyordu. Sonra, bir ağızdan eski bir step şarkısı tutturuyorlardı. Bazan, birdenbire oyun kâğıtları birbirine karışıyor, ayağa kalkarak gırtlak gırtlağa geliyorlardı. Fakat Ataman' m görünmesiyle bu dalaşma derhal kesiliveriyordu. Ataman çok lâf etmeyi sevmezdi. Kanlı, bulanık gözlerini kazaklara şöyle bir çevirmesi yeterdi. Böyle konakladıkları zaman Ataman hazinecisini çağırtır, hesap'arı isterdi. Bu üniü eş-

Jıiya reisinin aklı hiç hesaba ermezdi, karacahildi. Nevzorof'a sorardı:
— Sen şehirlerde çok bulundun. Söyle bakalım, bizim için neler diyorlar? Neler yazıyorlar? Sanırım ki, saçma sapan şeylerle dolduruyorlar gazetelerini.
Nevzorof tasdik ederdi:
— Evet, evet! derdi Ataman. Biliyorum bütün bunları. Bizim için uydurup uydurup yazıyorlar kerhaneciler. Kim olduğumuzu ne bilecekler? Bütün

kasabaları yakıp yıkma-1:!. Taş üstünde taş bırakmamalı!. Hele biraz sabret sen. Neler yapacağımı göreceksin.
Ben, bir de kitap isterim ayrıca. Sen bilirsin mutlaka: «Anarşizm» diye bir kitap varmış. Ha? Bu kitabı okudun mu?
— Vaktiyle okumuştum, Angel İvanoviç, fakat içinde ne yazıldığını unuttum.
— Hay Allanın budalası! İnsan okuduğunu unutur mu be? Unutacaktın, ne diye okudun? Hesap da bilmeseydin, yok mu ya, alimallah!.. Haydi git... Karşımda öyle kedi gibi titreyip durma! Haydi, haydi, yallah!. Sana dokunmam, korkma! Fakat bana hatırlat: «Elizabetgrad»ı alır almaz bana bu kitabı bulup getireceksin...
Geceleyip yine konaklamışlardı bir yerde. Birden, arabaların arasından ürkmüş bir hayvanın üstünde, terlere bulanmış bir genç kazak belirdi ve:
— Ataman! diye bağırdı.
Sonra atından atlayıp reise yaklaştı; kulağına birşey-ler fısıldadı.
Ataman, hiç istifini bozmadan, bütün arabalardan işitilecek bir sesle emretti:
— Hayvanlar ko... şul... sun!...
Birkaç dakika içinde, ordugâh toplandı. Kazanlar, battaniyeler, fıçılar arabalara atıldı. Atlar, sessizce arabalara Tîoşuldu. Çanlar, çıngıraklar takıldı.
Ve dört nala hareket ettiler.

Nevzorof, hazinenin yanından bir saniye bile ayrılmıyordu. Önünde, arkasında, yanlarında, arabalar rüzgâr gibi uçuyorlardı.
Step, yıldızlı gökyüzünün altında, sınırsız bir beyazlıkla önlerinde uzanıyordu. Rüzgâr, acı ıslıklar çalıyor, Nevzorof'un dişleri birbirine vuruyordu.
Uzaktan silâh sesleri işitildi. Birdenbire arabalar dağıldılar. Dolu dizgin kuzeye doğru yollarını değiştirdiler. Kaçıyorlardı. Arkalarından makineli tüfekler sürekli bir ateş açmışlardı. Kazaklar, arabaların içinden, ayakta, bu ateşe cevap veriyorlardı. Nevzorof, beyazımsı bir buluttan çıkan sayısız süvarilerle kuşatıldıklarını gördü. Bulunduğu arabayı süren kazak, bir kurşunla yere yıkıldı. Bir başka kazak gemlere yapıştı. Sonra o da yuvarlandı. Her taraftan binlerce atlı nâra atarak saldırıyorlardı. Bu sırada, araba, çatırdayarak devrildi. Nevzorof, elleriyle yüzünü kapayarak buz gibi soğuk otların arasına düştü. Ve derhal bayıldı. Bir süre sonra, soğuğun etkisiyle yavaş yavaş kendine gelmeye başladı. Tan yeri ağarıyor, yıldızlar birer birer kayboluyordu. Yanıbaşmda, yıkılmış arabanın tekerlekleri altında, ölmüş atların bacakları görünüyordu. Nevzorof, yerinden doğruldu. Otların üzerine oturdu. Yaralı olup olmadığını anlamak için vücudunu yokladı. Hiçbirşeyi yoktu. Yalnız, her tarafı fena halde sızlıyordu. Yerinden ka^tı. Yürümeye çalıştı. Bir ara, sürüklenen ayaklarına sert bir cismin çarptığını hissetti. Döndü baktı ve sevinçle zıpladı. Demir sandık, yarı boşalmış bir halde gözlerinin önünde duruyordu. Sanki daha başkaları da varmış gibi, bir telâşla eğildi ve ceplerini alabildiği kadar altınla doldurduktan sonra topallaya topal-laya savaş meydanını terketti.
Güneş, pembe sisleri yarıp meydana çıktı. Ve Nevzorof, sevinç ve şaşkınlık içinde, karşısında uzanan demiryolunu seçebildi.
Perişan bir halde Odesa'ya ayak bastığı zaman, takvimler 1919 yılının Şubat ayının son günlerini gösteriyordu.

İKİNCİ KISIM
«Derbiyazovski» caddesi, öğleden sonra saat dört sularında, denizden Mart'm nemli rüzgârları eserken ne kadar güzeldir!
Günün bu saatinde Merbiyazovski'de bütün Rusya'yı küçük ölçüde, aynen bulabilirsiniz.
İhtilâlin tekmelediği bir toprak ağası, sırtında iğreti bir pardesü ile sizden borç para ister.
Çoktandır öldüğünü sandığımız bir dost bir de bakarsınız ki, karşınızda... Savaşa teğmen olarak katılmış bir başkası general üniforması ile size gülümsüyor!
İşte ünlü yazarlardan biri, kalabalığın arasında ağır ağır ilerliyor.

Saatlerce kuyumcu dükkânlarının önünde durup vitrinlere bakan kürklü tüccarlar... Daha neler, neler...
Şurada, yorulmak bilmeyen afacan bir gazete satıcısı halkın içinden yılan gibi kayıp gidiyor. Hemen durduruyorsunuz:
— Ne haberler var?
Size heyecan11 bir takım sözler söylüyor ve hızla uzaklaşıyor. Kalbiniz çarpıyor. Yolunuza devam edivorsunuz. İlk rastladığınız ahbabınıza hemen müjdeyi yetiştirivorsunuz: «Artık, dostum, bir aya varmaz Moskova'davız!. Bir yanrlsn kilise çanları çalarken, hep birlikte şehre gireceğiz. Düşün, ne saadet!..»
— Ne diyorsun Allahmı seversen? Gerçek mi bu?
— Tabiî, tabiî!. Bu haberi gayet inanılır bir kaynaktan aldım.
Bunu işiten dostunuz, artık sevincinden uçacak gibi olur. Vakit geçirmeden ev halkını toplar, tam kadro ile bir lokantaya gider ve Moskova'ya giriş şerefine cüzdanındaki son rubleye kadar kafayı çeker!..
— Bir aya varmaz Moskova'dayız!.
Bu gibi havadisler sık sık bütün şehre yayılır. Derhal hazırlıklar başlar. Hattâ bazı sabırsızlar çamaşırcıya koşarlar:
— Çamaşırlarımı çarçabuk hazırlayınız, çok rica ederim. Moskova'ya gidiyoruz!.
Çar'm generalleri Derbiyazovski caddesinde sinirli sinirli gezinirler. Mart güneşi sırma] ı apoletlerinin üstüne vurur.
Kadınlara gelince, her çeşidinden bulabilirsiniz: Mantolu, kürklü, pırıl pırıl yanan elmaslar içinde güzel ve enfes kadınlar...
Petersburg kadınları, narin ve uzun boylu olurlar. Ode-sa kadınları ise, biraz balık etinde. Fakat Parisliler gibi şık ve zarif...
Kadın mı, şiir mi, ayıramazsınız.
Gazinolarda şantözlük eden, kısa saçlı, ince kızlar da var ayrıca. Çoğunun yaşı yirminin altında. Ve dudaklarının kenarında acı buruşukluklar...
Derbiyazovski caddesinde uzun boylu İngiliz denizcferi-ne de rastlayabilirsiniz. Çocuk yüzlü bu denizciler sanki bir tiyatro seyrediyorlarmış gibi, el ele tutuşarak, gülüşerek caddeleri adımlar dururlar.
Hele şu mavi ceketli Fransız gemicilerine ne dersiniz: Hiçbir şeyi ciddiye almaz ve kahkahalarla gülerler her şeye..
Acaba, Beyaz Rusya, sahilin bu son parçasında tutuna-bilecek mi?
Eğer şüphe ediyorsanız karşıya bakınız:
İşte, demirden dağlar gibi yükselen Fransız dretnotları! Şehirden yüz «verst» uzaklıkta, yalın ayak, aç ve bitli kı-zılorduya karşı çelik bir cephe kurulmuş: Büyük çapta top-

Hayır, bin kere hayır, yüzbin kere hayır!. İmkânı yok. Beyaz Rusya tutunacak mutlaka... Moskova'nın günleri sayılı artık..
Kaygısız, korkusuz Derbiyazovski caddesinde dolaşabilirsiniz. Eğer, denizden esen rüzgârlar sizi üşütürse «Fanko-ni» kahvehanesine giriniz.
Simon İvanoviç Nevzorof, Derbiyazovski caddesinde do-laşa dolaşa yorulduktan sonra, Fankoni kahvesine girdi. Küçük bir masaya oturdu. Şapkasını, pardesüsünü bile çıkarmamıştı.
Etrafındaki konuşmalara kulak kabartıyordu.
Sigara, dumanları arasında, camlı kapı, boyuna açılıp kapanıyor; tüccarlar, komisyoncular, vızır vızır girip çıkıyorlardı.
Hepsinin de suratlarında, belli bir güvensizlik okunuyordu.
Fındık yüklü bir vagon bir dakikada alınıp satılıyor, para farklarından dehşetli kâr ediliyordu.
Masaların üstünde lutr kalpaklar ve melon şapkalar arasında yüzleri terli birtakım adamlar, kahvedeki gürültüyü bastıracak kadar yüksek sesle konuşuyorlardı:
— Yüz teneke zeytin yağı...
— Elimdeki dolarları çıkaracağım. Bu mal daha kârlı. Hepsini satın almak istiyorum.
— Cebimi ne karıştırıyorsunuz?
— Acem derileri işinize yarıyorsa söyleyin. Ya evet, ya hayır... Vaktim yok, bekleme...

— Yahu, müthiş bir havadis var: Bolşevikler «Krem-lin»i uçurmuşlar!.
Nevzorof, küçümseyerek dudaklarını büktü. Birkaç gündür «Odesa»da bulunuyordu. Paraya ihtiyacı yoktu.
69
ve para namına hiçbir şey yok.
Tedavül eden pek az miktarda Fransız ve Yunan parasından başka birşey mevcut değil.
Spekülatörlerin saat dörde kadar Derbiyazovski caddesinin köşesinde, dörtten sonra da Fankoni kahvesinde, devamlı alıp sattıkları işte bu dövizlerden ibaretti. Eşya ticareti hemen hemen durmuştu.
Herkesin dükkânı cebindeydi. Ve ticaret masrafı bir fincan kahveyle, bir pastayı geçmiyordu.
Nevzorof, Odesa'ya gelince, ne olur ne olmaz diyerek birkaç bin frank satın aldı.
Bir iki gün içinde frank yükseldi. Kendisine franklarını satmasını teklif ettiler. Reddetti. Yüzde yüz fırladığı halde yine de elinden çıkarmadı.
Nevzorof, kılığı kıyafeti düzmüş, kelli felli bir adam olmuştu artık. Kesesi, eşkiyalardan kalma altınlarla doluydu. Cebinde de Yunan uyruğundan «Semilâpit Nevzaraki» adını taşıyan sahte bir pasaport vardı.
Bundan daha güvenilir bir durum olabilir miydi? Demek, yine talihi imdadına yetişmiş, onu, binbir çeşit badireden kurtararak, gönlündeki eski mutluluk hayâllerini tekrar canlandırmıştı.
Bir harikulade talihti bu! Evet, heryerde, her umutsuz anda imdadına yetişen harikulade bir talih...
Nevzorof düşünüyordu ki, Rusya'dan artık hayır gelmez. «Battı bu memleket!» diyordu.
Son derece hesaplı hareket ediyor, parasını katiyyen har vurup harman savurmuyordu. Ne olur ne olmazdı; her ihtimali düşünmek zorundaydı.
Artık memleketin geleceğinden tamamen umudunu kesmişti. Limanı dolduran müttefik donanmasının dumanlarına bakıyor, biran önce Avrupaya kapağı atmanın plânlarını tasarlıyordu. Bir defa Avrupaya yerleştikten sonra, asla bu cenabet memlekete adımını atmayacaktı.
70
olan bir adam için, hayat, sürekli bir zevk ve eğlence kaynağıydı.
İşte, tecrübeli ve yontulmuş Nevzorof'un önemli düşünceleri şimdi bunlardı.
Kahvesini karıştırırken, bir yandan da etrafındaki konuşma ve tartışmalarla ilgileniyordu.
Hele biraz boğukça bir sesle konuşan bir adam vardı ki, olduğundan çok dikkatini çekiyordu.
Bu adam, yanında bulunanlardan birine astragan satmak için uğraşıp duruyordu.
Nevzorof, adamı daha iyi görmek için ayağa kalktı. Bu sırada, kendisinden biraz ötede oturan, zayıf yüzlü, gözlüklü, esrarengiz tavırlı bir adam gözüne ilişti.
Garip, sevimsiz bir duygunun etkisi altında kalmış gibi yüzünü buruşturdu.
Birkaç gündenberi, bu esrarengiz adam, iki adımda bir karşısına çıkıyordu.
Köşeyi dönerken, Nevzorof, arkasına dönüp baksa bu adamı görüyor; bir mağazadan çıkarken rastlıyor; kahvede, sigara dumanları arasında, melon şapkaların arkasında, onun sabit bakışlarıyla karşılaşıyordu.
Günlerdenberi, bu esrarengiz adamın, kendisini bir gölge gibi takip ettiğinden emindi.
Nevzorof, şimdi iyiden iyiye hatırlıyordu ki, kahvede Fransız frangım satın alıp da, birden herkesin gözünde meşhur olduğu gün de, bu esrarengiz adam karşısına çıkmıştı.
— Bu adam kimdi? Ne istiyordu?
Muammalı gözlerini, mavi gözlüklerinin arkasında saklayan, bu sivri sakallı herifin kendisiyle ne alış verisi olabilirdi? Bu yamru yumru kafası usturayla kazınmış iblis kimdi? Nevzorof'dan ne istiyordu bu şeytan?
Deri satıcısı Nevzorof'un yanma sokuldu. Bir komisyoncu olduğu anlaşılıyordu.
Endişeli bir bakışla Nevzorof'u süzerek:
— Astragan derilemiz var, dedi. İşinize yarar mı?
— Fiatı nasıl?
71

ueri ueşyuz ruoıe.
— Defol eşek...
Nevzorof, sırtını çevirdi. Ve bu anda omuzlarının gerisinde esrarengiz adamı gördü.
Adam, hain ve müstehzi bir sırıtışla Nevzorof un oturduğu sandalyeye yaklaşıyordu.
Ge'di ve kelimeleri tartarak madenî bir sesle sordu:
— Nasıl, kundura boyalan satın almak istemez misiniz?
Nevzorof, karşısındakinin gözbebeklerine baktı.
Esrarengiz adamın gözbebekleri, gözlüğünün mavi camları arkasından fırlıyacakmış gibi sivrilmişti.
Nevzorof yutkundu. Anladı ki, bu adam, kundura boyaları sözünü pek değişik ve esrarlı anlamlarda kullanmaktadır.
Cevap vermedi. Yalnız, başını anlaşılmaz bir surette sallamakla yetindi. Bu davranışından hem evet, hem de hayır anlamı çıkanlabilirdi.
Esrarengiz adam özür diledi ve ayrıldı.
Astragan deri satan komisyoncu tekrar Nevzorof'a yaklaştı. Fakat, Nevzorof, onun dediklerini dinlemeye lüzum görmeden yakasını kaldırdı ve sokağa çıktı.
— Böyle netameli ve pis heriflerin insana kancayı takması pek de hoş olmasa gerek! Fakat anlayamadığım taraf: Bu gözlüklü kim oluyor? Kimin hesabına çalışıyor bu mel' un? Ataman'm çetesinden biri olmasın? Savaşın yapıldığı yere tekrar dönerek hazineden çaldığı altınları farkettiler de acaba, beni takip mi ediyorlar? Peki, öyle değilse, bu kundura boyalan meselesi ne oluyor? Ne demek istiyor bu sözele? Acaip şey... Çok acayip ve esrarengiz... Bir muamma....
Ah, kaçmalı buradan... Kaçmalı, kaçmalı... Kaçmaktan başka çâre yok Nevzorof!.
Nevzorof, haydutlardan çaldığı altınlardan ne kadar kaldığını zihninden hesapladı. Ortalama dört yüz bin ruble tutuyordu...

I
fes. çok Dır agırıiK. usgııuı uu.
Şüphesiz, yabancı memleketlerde bu para ile işini düzeltebilirdi. Fakat şu mendebur astraganlar da kafasına, amma girmişti ha.
Biraz düşünün, nasıl girmesin. Bir deri beşyüz ruble. Kâğıt para ile beşyüz ruble iki altın tutuyor. İstanbulda ise astragan derilerin en kötüsü aşağı yukarı üç İngiliz lirası! Demek insan, şöyle iki bin kadar deri götürebilse...
Nevzorof sıkıntıdan bunalacaktı.
«Bu yere batasıca mel'un şehirden derileri nasıl edip ds İstanbul'a atmalı? En güvenilir yol bir diplomat pasaportu tedarik etmek; sefaret eşyası diyerek torpidolardan biriyle, bavulların içinde, tehlikesizce götürmek galiba.
Asıl mesele: Bu pasaportu nasıl elde etmeli? Önemli kişilerle ilgi kurmak zorunluğu var. Ohalde ilk iş, bu ilgiyi derhal kurmalı!..»
Bu plân, Nevzorof'un kafasında bütün ilintileri ile canlanıyordu.
O kadar dalmıştı ki, şapkasını gözlerine kadar indirmiş meçhul bir adamın kendisini adım adım izlediğinin farkına varamadı.
Meçhul kişi, Nevzorof'un oturduğu otelin kapısından bir gölge gibi içeriye kaydı.
Nevzorof, birinci kata çıktı, takipçisi de peşinden.. Nevzorof, çıngırağı çaldı, kapı bir süre açılmadı. O zamanlar Odesa'da, kuzeydeki şehirlerden güneye doeru gelen yirmi bin kadar eşkiya vardı. Kapıların üstüne, eskiyaya karşı korunmak için yapılması gereken şeyleri bildiren beyannameler yamştırfmısti.
Nevzorof, hergün, bu beyannameleri dikkatle okurdu. Kapı açılıncaya kadar yine bir göz attı:
..... Bütün gece sabaha kadar elektrikler yanacak.....
bizzat teftiş ve nezâret edeceğim. Aykırı hareket edenler.....
v.s.....
İmza
General Taldikin

J Ç
rirn her halde yoluna girecek. Buna eminim. Gereken kolaylığı göstereceğini sanıyorum!»

Nihayet kapı açı1 di.
General Taldikin'in şiddetli ve tehdit edici günlük emirlerine rağmen, odada elektrik yanmıyordu.
Nevzorof, masanın üzerinde duran bir yağ kandilini yaktı.
Örtünün üstünde bir kara fatma koşuyordu. Nevzorof, bu böceğin, daha sonra hayatında oynayacağı önemli rolü tahmin edemeyerek bir fiske vurdu.
Petersburg'daki ihtiyar falcı karısının önceden haber verdiği maceraları yaşarken, günün birinde bu böceğin de hayatına karışacağını nereden tahmin edebilirdi Nevzorof..
Uzatmayalım; kara fatmaya bir fiske vurduktan sonra, şapkasını ve bastonunu komodinin üstüne koydu. Koyar koymaz da gözleri faltaşı gibi açıldı: Çekmeceler açılmış, çantası ve bavulu boşaltılmış, çamaşırları altüst edilmişti.
Aklına hemen hırsızlık ge)di. «Odayı soymuşlar, acaba paralarım yerinde mi?» diye çekmeceye doğru atıldı. Korkusu yersizdi. Altınlar yerinde duruyordu. Hiçbirşey çalınma-mıştı.
İşin en garip ve harikulade tarafı şuydu ki: Bir gün önce satın aldığı biri siyah biri sarı iki kutu kundura boyası odanın ortasına atılmış ve yerdeki gazete kâğıtlarını boyamışlardı.
Nevzorof, gazete kâğıdındaki boyaları çöp sepetine attı. Çekmeleri kapadı. Biran, sakalını avuçlayarsk düşündü. Düşündükçe omuzlarını kaldırıyordu. Hic şüphe yoktu ki, odasını bir iyice aramışlardı. Fakat, neydi sebebi bunun? İşte bunu keşfedemiyordu.
Masanın başına geçti. Kandili yaklaştırdı. Altınları masanın üstüne döktü.
Sokak fenerinin soluk ışığı pencereden süzülüyor, beyaz örtünün üstünü hafifçe aydınlatıyordu.
şapkalı bir başın gölgesini gördü. Gölge kımıldıyordu. Başını çevirdi. Pencerenin dışından, o esrarengiz gözlüklü adam kendisini seyrediyordu. Nevzorof'un pencereye döndüğünü görünce yavaşça oradan uzaklaştı.
Ertesi sabah Nevzorof «Fankoni» kahvesinin karşısındaki pasajdan geçiyordu. Bir gün önceki olaydan beri içi bir türlü rahat etmiyordu. Garip bir endişe içinde yaşıyordu. Kırmızı külotlu zenci müstemleke askerleri bu pasajda bir aşağı, bir yukarı dolaşıyorlar, bembeyaz dişlerinin göstererek Odesa'h madamlara kur yapmağa çalışıyorlardı.
Altmış beş santim boyunda bir gazete satıcı omuzlarına annesinin atkılarını sarmış bağıra bağıra koşuyordu:
— Yazıyor! Yazıyor! General Anselm'in demeci.. «î?.ar-delni» istasyonunda kanlı savaşlar. Bolşevikler büyük zayiat verdiler.
Bir kumaş mağazasında, İngiliz askerlinin kaputunu giymiş iki serseri, çaldıkları şeyi kavga gürültü paylaşmağa uğraşıyorlardı.
Henüz tomurcuklanmaya başlayan akasyaların altında bil sürü karaborsacı kaynaşıyordu.
Daha uzakta bir süvari subayı, alış veriş yapan iri gözlü bir Kafkaslıya çıkışıyordu:
— Defol buradan! Alış veriş yasak!
İri gözlü Kafkaslı cevap vermedi. Sadece gülümsedi. Subay kızdı. Bu gülümseyen yüze okkalı bir tokat indirdi.
Pasaj, her zamanki gibiydi. Bir fevkalâdelik yoktu.
Bu sırada, kahvede oturanlardan biri cama şiddetle vurmaya başladı.
Nevzorof döndü. Adam, eliyle işaret ederek kendisini çağırıyordu. Kahveye girdi. Adama yaklaştı.
Evet, bu adam, Moskova'daki dostu RitişçeFin ta kendisiydi.
Yüzü kıpkırmızı, düğmeleri çözük, neş'eyle bağırıyordu:
74
— a.uıu, iıayaıta, iıa: xaaiyur ua: vjei uusiuin gen
Nevzorof'un dudaklarını kocaman matruş yüzüne dokundurdu. Öpüştüler, sarmaştılar.
— Otur hele! Sizi tanıştırayım.
Buradakilerin hepsi «Ovsağ» gazetesinin yazarları. Bu gazete beyaz ordunun beyni sayılır. Anlıyor musun?

Fakat hayret! Nasıl oluyor da sen buralarda bulunuyorsun?! Ölüp gitmediğine bin kere hayret! Buraya kapağı nasıl atabildin? Ben Moskova'dan buraya bir sıhhiye treninde operatör yardımcısı olarak geldim. Nasıl, şaşılacak şey değil mi? Artık dedeciğim, adam akıllı karar verdim. Zengin olacağım! Kulüp almaya çok elverişli bir yer buldum. Beş altı komutanla tanıştım. Bu sefer öyle bir iş yapacağız ki, bütün Odesa yerinden oynayacak. Fransızlar, Yunanlılar yerinden oynayacak. Limandaki dritnotlar bile yerinden oynayacak!
Efendiler —sağında ve so^nda oturan gazetecilerin kollarından yakaladı— rica ederim, biraz Kont'a bakınız. Böyle tatlı adam, böyle şeker adam dünyada bulunmaz. Adam değil bonbon şekeri!.
Onunla sürdüğümüz hayatı imkânı yok tarif edemem. Hele başımızdan geçenleri bir bilseniz. Hey gidi simler hey!
Ekim topları gümbür gümbür Moskova'yı titretirken tanıştık Kont'la. öyle değil mi? Hey gidi hey! Demek Kont, klüb işine varsın ha!
Nevzorof kısaca cevap verdi:
— Hayır, kulüp işine beni karıştırma.
— Bak şuna sen!.. Demek paraya falan ihtiyacın yok senin?
— Belki... Şimdi elimde önemli bir is var. Sonra da doğrusunu istersen, ben Odesa'mn durumundan emin değilim.
Ritişçef, gazetecilere bakarak:
—Hah, hah, hah! dedi. Demek Odesa'nm durumundan emin değilsin?
Gazeteciler birbirlerine, göz ucuyla bakarak kıs kıs gülüştüler.
Masanın etrafında oturanlar sekiz kişiydi. Dokuzuncusu da masanın sonunda, şapkasını kulaklarına kadar çekmiş, yüzünü elleriyle kapatmış horul horul uyku kestiriyordu.
Ritişçef tekrar kahkahayı bastı:
— Hah, hah, hay!. Ya dört dretnot, ya otuz bin Fransız? Demek Odesa'nm durumundan emin değilsin ha?
Elleriyle işaretler yapıyor, kollarını kaldırıp indirerek hararetle söyleniyordu:
— Bu otuz bin Fransız ne güne duruyor? Kimin için bekliyor bunlar? Budala! Bizim için be, bizim keyfimiz için!
Bizim gibi bir avuç serseri rahat rahat kahvesini içsin diye. Markilerin, filozofların torunları olan bu Fransızlar cephelerde nasıl kanlarını akıtıyorlar...
Sen ne hakla, köpoğlu köpek, —Burada kırmızı kafasını eğdi ve altın dişlerini gıcırdattı— hâlâ Odesa'nm durumuna güvenemiyorum, diyebiliyor sun... Sen Bolşeviksin!
Osvağ gazetesinin sekiz yazarı birden Nevzorof a yiyecek gibi baktılar.
Uyuklayan dokuzuncuya gelince, o da, Bolşevik kelimesini duyunca şapkasının altında kıpırdamıya
başladı.
Nevzorof cevap verdi:
— Ben bolşevik değilim. Ben bütün toplumların hürriyetine taraftarım. İstersen, inanış bakımından beni bir anarşist olarak kabul edebilirsin.
Fransız1 arın koruyucu kanatları altında burada kalmak ve rahat rahat kahvenizi içmek hoşunuza gidiyorsa, sizi zorla çekip götüren yok ya. İstediğiniz kadar kalın. Bana gelince, yabancı ülkelere gideceğim. Sat anasını!..
Nevzorof, bunları söylerken adam akıllı öfkelenmişti. Yüzünü hoşnutsuzlukla buruşturdu, önündeki sigara paketini bir yumrukta ezdi.
Masanın çevresindekiler susuyorlardı.
Nevzorof, bu manâlı sükûta şaştı. Gözlerini kaldırdı.
77
Masanın ucundaki dokuzuncu adam artık uyumuyordu. Uyanmış, sakalını sıvazlıyordu. Bu, kendisini günlerce takip eden mavi gözlüklü esrarengiz adamdan başkası değildi.
Nevzorof, bir çığlık kopardı.
Mavi gözlüklü adam hafifçe gülümsedi:
— Bunların hepsi şaka, öyle değil mi «Kont?» Ciddî olmasa gerek!
Birkaç dakika sonra Derbiyazovski caddesinin köşesinden saparken, geçen gün kendisine astragan deriler satmak isteyen komisyoncu Nevzorof'un yanına sokuldu.

— İsterseniz, birlikte rıhtıma inelim de malları görün, dedi.
Bir arabaya atladılar. Rıhtımda, demir kapılı mağazalardan birinin bekçisini buldular. Yüz ruble bahşiş verdiler.
Bekçi mağazaya girmelerine izin v'erdi.
İpek, kumaş, meşin denkleri tavana kadar yığılmıştı. Bir yanda da konserve sandık1 arı vardı.
Bu denklerin ve sandıkların arasında Çinko ile kaplanmış üç sandık buldular. Astragan deriler işte bu sandıklardaydı.
Nevzorof, komisyoncuya sordu:
— Doğru söyleyiniz, bu mallar kime ait? Görünüşe bakılırsa bu deriler devletin malı! Ben şüpheleniyorum.
Komisyoncunun sakallarıyla bıyığı arasından kocaman dişleri göründü.
Nevzorof'u kolundan tutarak bekçinin yanından uzaklaştırdı. Ve kulağına mırıldandı:
— Devletin malı ne dernek? Derilerin üstünde, «devlete ait» diye yazılı deşil ya. Kuzulardan taze taze yüzülmüş İran derileri bunlar. Devletin bunun1a ne ilisisi var?
Bekçiye ikiyüz ruble daha verdik mi, kimsenin ruhu bile duymaz.

— Deri başına yüz ruble veriyorum, nasıl?
— Ne diyorsun sen Allahaşkına! Bana zaten yüz ona mal oluyor. Yalanım varsa Allah canımı alsın.
Pazarlığa giriştiler. Beş aşağı beş yukarı derken yüz elli rubleye uyuştular.
Nevzorof, derhal pey verdi. Ve sandıkların oteline götürülmesini söyledi.
Şimdi iş, pasaport meselesine kalıyordu. Gereken süratle bunu da hallettikten sonra ötesi kolaydı. Sade yağdan kıl çeker gibi sıyrılıp çıkacaktı bu işlerden.
Nevzorof, ogün akşama kadar kahvede vakit öldürdü.
Bilhassa, bu gibi işlerde tecrübesi olanlarla temas ederek resmî makamara nasıl sokulabileceğini araştırıyordu.
Biraz düşündükten sonra anladı ki, bu meselede öyle aracıya falan pek lüzum, yoktu. Doğrudan doğruya, efendi efendi gidip bizzat meseleyi halletmek vardı.
Mahalli kançelaryaya başvurmak, General «Fon der Bru-der»i görmek, masanın üstüne yavaşça yirmi beş İngiliz lirası bıraktıktan sonra elini sıkmak ve konuşmaya başlamak. Şayet, bahis konusu olan mesele biraz daha önemliyse, kalkıp giderken General hazretleri elini uzatmaz. O zaman anlaşılır ki, ertesi gün tekrar gelmek ve masanın üstüne, bir yirmi beş İngiliz lirası daha bırakmak gerek.
Nevzorof, odasına dönünce, mavi gözlüklü esrarengiz adamı, ve bu adamın kundura boyaları ile olan gizli ilgiyi derin derin düşündü.
Fakat kafası öylesine dağınıktı ki, bir türlü bu ilgiyi bulup çıkaramadı.
Belki, bütün bunlar, gereksiz evhamlardan, saçma sapan korkulardan başka birşey değfdi. Ama, ne olursa olsun, Simon İvanoviç Nevzorof gibi hayallerle beslenmiş bir adam için çok şeyler anlatıyordu. Ve bu yüzden kendisini olur olmaz tehlikelere atıyordu.
İşte, bu tehlikelerden birisi, hem de öncekilerden çok daha müthişi, Nevzorof'u otelin kapısında bekliyordu şimdi...

Bu işlerin olduğu gece, şehrin bir başka ucunda kimlikleri belirsiz iki adam, karanlık ve tenha bir yerde alçak sesle konuşuyorlardı:
— Demek doğru İspanya'ya gidiyorsun?
Senin işlerine bir türlü aklım ermiyor Şaşa. Bütün bu yaptıkların aptallık, çocukluk bence.
— İtiraf et ki, gerçeği söylemiyorsun; sadece bana imreniyorsun. İki hafta sonra Akdenizdeyim. Göz kamaştırıcı şehirler göreceğim.
Konuşanlar, bir süre sustular, sırtlarını rüzgâra çevirdiler ve pipolarını yakmak için birer kibrit çaktılar. Kibritin küçük alevinde Şaşa'nm bir genç kızı andıran esmer ve tatlı yüzü meydana çıktı. Sevimli bir tarzda gülümsüyordu.
Pipolarını içerek yollarına devam ettiler.
Arkadaşı, kaldığı yerden söze başladı:

— Hayır, dedi. Sana imrenmiyorum. Burada, kıtlık ve kan var yalnız. Başka hiçbir şey yok. Kirli, berbat bir mücadele. Öyle cehennemlik bir mücadele ki hem, sonunda idam sehpası da var.
Bu belki sana acayip gelecek. Fakat doğrusunu istersen, hiç mi hiç imrenmiyorum sana. Çünkü, bu dünyada, zevkin ve mutluluğun üstünde daha kutsal şeyler de vardır.
— Ben, sadece, kendi zevkim için gidiyorum, biliyorsunuz.
— Biliyorum, evet... Ama ne olursa olsun çocukluk.
Bunları konuşurlarken, karanlıkta bir adam, onlara çarparak geçti. Hemen uzaklaştığı halde, ağır ayakkabılarının sesi bir süre işitildi.
— Demek, bizi büsbütün bırakıp gidiyorsun? Çok yazık...
— Aslında, şimdiye kadar tamamiyle sizden sayılmazdım. Aktif olarak işlerinize pek karışmadım. Sadece duygularımla size katıldım.
Ekim'de hükümet darbesini, evet, onu, şimdi daha iyi anlıyorum. Sokak muharebeleri falan. Tra ta ta ta... Fakat
sonra? Kooperatifler, vesikalar ve tekrar eski miskin hayat. Ben istemiyorum bunları... Kabul etmiyorum. Boşuna zahmet etme; beni kooperatife sokamazsın. Biz ancak insanın kişiliğini tanırız; fertlerin bağımsızlığını tanırız. Uğraşmanın zevki: Bomba, infilâk...
— Evet, anarşizm, burjuvanın çorbasına ekilen bir kırmızı biberden başka bir şey değil. Çorbayı iyi hazmetmesi için. Ah, Şaşa, Şaşa...
— Biz çocuğuz babacığım. Sandığınızdan daha kalabalığız. Ve tahmininizden çok daha kuvvetliyiz. Ah, bak!.. Unutacaktım az daha. Şimdi her ne kadar birbirimize düşman-sak da, bana gel, son bir iyilik daha yap. Gitmeden önce, sana dört kutu kundura boyası vereceğim...
Ayak sesleri tekrar başladı ansızın. Karanlıkta birkaç adam, iki delikanlının yanma sokuldu.
Şaşa denilen genç, arkadaşının kolarmdan yakaladı, bir kenara çekti. İkisi de durdular ve beklediler.
Asker kaputları içinde oMuklarmdan daha da boylu görünen üç kişi, karanlıkta sert sert bağırdılar:
— Kimsiniz siz?
— Hüviyet kâğıdınızı çıkarın. Şaşa'nm arkadaşı mırıldandı:
— Soğukkanlı ol, zabıta memurları.
Fakat Şaşa, geriye doğru sıçradı birden; cebinden tabancasını çıkardı.
Herkül gibi güçlü üç iri yarı adam, hemen Şaşa'nm üstüne çullandılar.
Delikanlıyı dipçik darbeleriyle yere yıkarak, ererini ânında kelepçelediler.
Sonra, tekmeleyerek ayağa kaldırdılar. Sürüklemeye başladılar.
Arkadaşı bir fırsatını bulmuş, ortadan kayboluvermişti.
Hemen hemen ayni bir sahne de, aynı saatte şehrin başka bir köşesinde cereyan etti.
Nevzorof, oteline girerken, ansızın kapının arkasından çıkan sırmalı apoletli iki kişi tarafından kıskıvrak yakalan-di.

Bir iki saniyede oluvermişti bütün bunlar.
Fakat, Nevzorof, sırma apoletli iki genç üstüne atıldıkları zaman, karanlıkta, eli tabancalı bir üçüncü şahsı far-ketmişti. Adamın mavi gözlükleri vardı ve boşlukta parlıyordu.
Nevzorof u tavanı kubbeli bir odaya tıktılar. Odanın havası pisti, leş gibi kokuyordu. Ve kapıyı kilitlediler.
Nevzorof, muşamba kaplanmış eski bir kanapenin üstüne oturdu. Karşısında, duvara doğru itilmiş bir masanın başında, kaputunun düğmeleri eksiksiz iliklenmiş birisi duruyordu. Sıvaları dökülmüş kubbenin masanın üzerine rastlayan kısmmda beş mumluk bir lâmba yanıyordu.
Adam, ara sıra parmağına bakıyor, sonra koltuğunun altına siliyordu. Yüzünde kırmızı lekeler vardı. Elmacık ke-miklefi çıkık çıkıktı. Küçük ve sivri burnunun altında, fırça gibi bıyıkları görünüyordu.
Nevzorof, sordu:
— Rica ederim söyleyiniz, nerede bulunuyorum ben böyle? Bana yapılan bu muamele nedir? Hiçbir şey anlamıyorum.

— Şimdi, suratına yumruğu yersen anlarsın.
— Niçin tevkif edildiğimi sormak istemiştim.
— Kes dırıltıyı ulan. Şimdi çeneni dağıtacağım!
Simon İvanoviç Nevzorof, fena hal de sinirlenmişti. Fakat sesini çıkarmadı. Bacaklarını kıvırdı; oturduğu kanapenin üstüne uzandı; gözlerini kapadı, uyumağa çalıştı.
Bir süre böyle yan dalgın halde kaldıktan sonra, kapının gıcırtısiyle gözlerini açtı.
Karşısındaki adam, durmadan bıyıklarını büküyordu.
Odaya, öfkesinden bütün vücudu titreyen bir delikanlıyı ite kaka soktular. Delikanlının sırtında kadifeden zarif bir ceket vardı. Esmer yanağında kanlı bir çizik göze çarpıyordu.
Korkusuz bir tavırla ilerledi ve eski kanapenin bir ucuna oturdu.
82
Siyah kirpiklerinin arkasında gölgelenen iri gözlerini kaldırarak:
— Alçaklar, dedi. Canavarlar.
Nevzorof, yan gözle delikanlıya bakıyordu. Bu gencin yüzü hiç de yabancı gelmiyordu ona. Bir genç kızın ağzına benzeyen bu ağız, bu gözler, bu ses... Kimdi acaba? Kimdi, kimdi?
Birden bir pırıltı dolaştı kafasında. Hatırlamıştı. Çok iyi hatırlamıştı: Alla Gregoriyevna'ydı bu. Hani şu öldüğünü sandığı eski dostu, küçük Alloçka...
Şüphelerini gidermek için sordu:
— Affedersiniz, siz artist «Kont Şambaren» değil misiniz?
Delikanlı bir kaplan gibi başını çevirdi:
— Ah! Nevzorof!
Simon İvanoviç, derhal atılarak düzeltti:
— Hayır, dedi. Benim gerçek adım Semilâpit Nevzaraki' dir. Nevzorof'u takma ad olarak kullanmıştım. Tasavvur ediniz ki, beni sokakta ansızın ve hiçbir sebep göstermeden tevkif ederek buraya getirdiler. Niçin böyle yaptıklarını söylemiyorlar. Şaşırdım kaldım.
Masanın başında duran fırça bıyıklı adam cevap verdi:
— Şimdi anlarsın. Şimdi sana anlatırlar.
Konuşma burada kesildi. Bir mahmuz şakırtısı işitildi ve bir süvari yüzbaşısı içeri girdi. Bu, bol pantalonlu, sarışın güzel bir gençti. Saçlarını parmaklarıyla arkaya tarayarak sordu:
— Semilâpit Nevzaraki kimdir?
Nevzorof, ayağa kalktı. Duruşu ve davranışıyla iyiniyet-li bir kimse olduğunu göstermek için çabalıyor, masum adam tavırları takınmaya gayret ediyordu.
Kapıda bekleyen iki nöbetçinin arasında alıp götürdüler.
83
Görünüşte, tecrübeli bir jandarma subayı olduğu anlaşılan iriyarı bir Albay, düşünceli düşünceli sigara içiyordu. Küçük bir kristal abajurdan süzülen ışıklar kalın ve yırtıcı tırnaklarına vuruyordu.
Nevzorof'u ite kaka işte bu Albay'm yanma soktular. Kapıdan içeri girer girmez saygıyla selâmladı Albayı.
Beriki, onun girdiğine dikkat bile etmez bir durum takınarak, gözleri yarı kapalı, sigarasının dumanlarını savuruyordu.
Bir süre böyle durduktan sonra şu şaşırtıcı soruyu sordu Nevzorof a:
— İspanya'ya ilk defa mı gidiyorsunuz Kont? Yoksa daha önce de gitmiş miydiniz?
Nevzorof'un çeneleri birbirine vurmaya başladı. Tüyleri diken diken oldu korkusundan. Etrafına şöyle bir bakındı. Albay bu sözleri kendisine mi söylüyordu gerçekten?
Odada ikisinden başka kimseler yoktu. Diliyle kuruyan dudaklarını yaladı. Yutkundu. Ve tek kelime bile söylemeden sustu kaldı.
Bu sırada Albay yüzünü Nevzorof'a çevirmişti. Ağaran bıyıklarıyla yaşlı bir arslanı andırıyordu. Keskin, soğuk gözlerle suçluya bakarak:
— Adınızı, soyadınızı söyleyiniz, dedi. Nevzorof, güçlükle cevap verdi:
— Nevzaraki, Sem^âpit.
— Neden böyle tevazu gösteriyorsunuz, sayın Kont? Asaletinizi gizliyorsunuz. Cevap verin. Çünkü biz kesinlikle biliyoruz ki, Nevzaraki değilsiniz siz!..

Ve kendi söylediklerinden yine kendisi öfkelenerek, gözlerini belertti. Bu gözler, sanki bir sivri demir gibi Nevzorof'un beynini deliyordu. Korkusundan birkaç adım geriledi.
Albay, önünde duran kalemi aldı, hokkaya batırdı ve yazmaya başladı:
— Nevzaraki, kaç yaşmdasmız? Otuz yedi mi? Mesleğiniz? Tacir demek. Evet, tamam!.
— Ne çeşit mal satarsınız?
— Astragan deri.
— Güzel!.. Lütfen oturmaz mısınız? Hayır, şuraya; masanın yanma. Demek kundura boyaları satıyorsunuz ha!
Nevzorof yabanî bir hayvan gibi uludu:
— Kundura boyaları, burada?.. Ne müansebet. Bu Allanın belâsı kundura boyalarından benim zerre kadar haberim yok.
Albay, kaşarını kaldırmakla yetindi. Ve önündeki kâ-ğıdi doldurmaya devam etti.
Nevzorof, bir anda, hemen hemen şuur dışı bir hareketle elini yeleğinin cebine soktu; her biri yirmibeş İngiliz lirası değerinde iki banknot çıkardı. Büyük bir nezaketle yerinden kalkarak, yavaşça masanın kenarına bıraktı.
Albay, yerinden kımıldamaksızm, cevap verdi:
— Teşekkür ederim.
Kalemi elinden bıraktı. Bir sigara daha yaktı.
— Demek, sizin cebinizdekileri boşaltmadılar henüz, öyle mi? Böyle nâzik durumlarda ben kimseye güvenemem. Müsaade ederseniz ceplerinizi göreyim.
Nevzorof'un parasını saydı; bir zarfın içine koyarak mühürledi.
— Artık içiniz rahat edebilir, dedi. Sonra pasaportu açarak dikkatle inceledi.
— Hımm.. Nefis bir şey doğrusu! «Peresipa»daki kalpazanlar yapmış bunu. Çok para aldılar mı bunun için? Güzel... Demek, üstünüzdeki evrak topu topu bundan ibaret.
— Birçok kere soyguna uğradım. Çektiğim ızdırapîarı bir bilseniz Ekselans? Tuhaf şey. Bu kadar tehlikeli, bu derece müthiş ve sorumluluğu gerektiren bir işe «manda»sız nasıl gidebiliyor-sunuz Kont?
— Ne, ne? Ne gibi sorumluluk, nasıl tehlikeli iş? Anlayamıyorum bir türlü.

— Sizin üstünüzde bulunması gereken «manda»yı, yani görev kâğıdınızı, vekâletinizi soruyorum.
Albayın kaşları çatıldı:
— Gerçeği saklamak, sizi büsbütün zor bir duruma sokmaktan başka bir işe yaramaz. Bilmiş olun!
Nevzorof, bu sözler üzerine, elini, titreyen göğsüne bastırarak mırıldandı:
— Yemin ederim ki, Ekselans, beni bir başkasına benzetiyorsunuz. Şüphelendiğiniz adam ben değilim.
— Eeee..., saklambaç oynayacak değiliz, Kont. Söyleyin işin doğrusunu, anlaşıldı mı?
— Kont değilim ben. Alelade bir muhasebe memuruyum, Ekselans. Ben Nevzorof'um.
Kelimeler boğazında tıkılıp kalıyordu. Sonunda, macerasını tâ başından anlatmaya karar verdi.
Petersburg civarında çingene karısına rastladığı günden tutturarak, başından geçenleri birer birer anlatmaya girişti.
O anlattıkça, Albay öfkesinden morarmaya başladı. Ve korkunç bir sesle birdenbire sözünü kesti:
— Dört kutu kundura boyası nerde? Söyle!
Nevzorof irkildi. Sırtı, oturduğu koltuğun arkasına şiddetle çarptı. Ve bir tavşan gibi Albayın gözlerine bakarak haç çıkardı:
— Tanrım, dedi, Tanrım! Çıldıracağım. Çıldırtacak bu kundura boyaları beni. Bilmiyorum... Hiçbir şey bilmiyorum.
Albay, gözlerim Nevzorof'tan ayırmadan zile bastı. Mahmuzlarını şakırdatarak içeri giren yüzbaşıya:
— Düzenbaza benziyor bu hayvan, diye Nevzorof'u işaret etti.
— «Ameliyathane»ye götürmek gerekecek mi Albayım?

Şimdiye kadar söylenen sözlerden istediği gibi bir anlam çıkaramayan Nevzorof, «ameliyathane» lâfını duyunca başına gelecekleri anlar gibi oldu. Oturduğu koltukta titremeye başladı.
kalıyarak ayağa kaldırdı ve önüne kattı.
Hava cereyanına açık, pis kokulu uzun koridorlardan geçtiler. Dar merdivenlerden inerek, köstebek yuvası gibi karanlık bir mahzenin önünde durdular. Yüzbaşı alaycı bir gülüşle Nevzorof'a döndü:
— Buyurun Kont cenapları, dedi. Malikâneniz burası şimdilik.
Ve, onu içeri soktuktan sonra yaklaştı.
Nevzorof, bitkin bir halde yere çöktü. Karanlıkta, çevresini görebilmek için gözlerini sağa sola gezdirdi. Fena şekilde küf ve rutubet kokan bir yerdi burası.
Gözleri yavaş yavaş karanlığa alışınca, sol tarafında solgun ve kirli beyaz, büyükçe bir leke olduğunu farketti. Sonra sağma baktı; birincisine benzer bir ikinci leke daha. Bir kafatasının göz çukurlarına benziyordu bunlar.
«İşte, yine o melun kafatası!» diye kendi kendine mırıldandı. Kaşları çatıldı, vücudunu buz gibi bir ter kapladı. Midesi bulandı. Kendinden geçtiğini hissetti. Böyle ne kadar kaldığını bilemiyordu. Yüzüne değen bir elle kendisine gelir gibi oldu. ötesini berisini yokluyorlardı.
Yavaş yavaş başucundaki sesleri ayırmaya başladı. Birtakım kafataslarıydı bunlar ve konuşuyorlardı:
— Bugün de birşey olmıyacak.
— Sabır lâzım, anlıyor musun?
— Şamboren meselesinden yine işkence etmeye başlarlarsa, söyleyeceğim artık.
Nevzorof, hafif bir çığlık kopardı. Yattığı yerden sıçradı.
Sesler kesildi birden.
Şimdi, kör ışığın altında, yere oturmuş iki bulanık yüz farkeder gibi oluyordu. Nevzorof, tekrar bu bitkin ve kupkuru yüzlere dikkatle baktı.
87
Bildiğimiz insan... işkence görmüşlerdi.
«Bana işkence etmeye ne hakları var? Sebep ne? Benim hiçbir şeyden haberim yok» diye düşünüyordu Nevzorof; ve sinirli, heyecanlı bir durumda, tırnaklariyle toprağı kazıp duruyordu.
Kafatası sandığı adamlardan sakallı olanı yumuşak bir sesle durumu açıkladı:
— Fransız karşı casus teşkilâtı, bir anarşist'in Odesa yoluyla Avrupaya geçeceğini haber almış. Bu anarşist, «Ver say» konferansını ve daha bilmem hangi cenabeti havaya uçuracakmış. Kundura boyalan kutularında da önemli sayıda elmas kaçırılıyormuş. Fransız karşı Casus teşkilâtı, beyaz Rus karşı casus teşkilâtından bu anarşist'in tevkifini istedi. Adeta kudurdu domuzlar. Bütün şehri altüst ediyorlar. Anlaşıldı mı?
— İsmi nedir ismi? Adı ne bu anarşist'in? Cevap veren olmadı.
Nevzorof, sürüne sürüne yanlarına gitti. Yalnız sakallı ve arkadaşından ibaret değildi bunlar. Bir kaç kişi daha varlardı. Hepsinin de yüzleri solgun, avurtları çökük, bakışları bulanıktı.
Bu yüzlere dehşetle bakan Nevzorof, çoktandır kafasını kemiren kaygılara bir cevap alırım umuduyla mırıldandı:
— Bana da kundura boyalarını sorup duruyorlar. Oturanlardan birisi sordu:
— Siz de anarşist misiniz?
— Allah göstermesin. Anarşist manarşist değilim katiy-yen. Zavallı bir komisyoncuyum ben.
Sağ tarafta, duvara yaslanarak oturan çiçek bozuğu suratlı bir adam: — Haydi ordan sivrisinek sen de!, dedi.
— Yalvarırım size, bana kısaca acılayın durumu. Bu kundura boyaları için neden beni sıkıştırıp duruyorlar?
Sakallı:
38
— uur oaKaıım, decü. Daha sana işkence de edecekler.
— Ah! Eyvahlar olsun!.. Suçlu olmadığım halde... Islık çalar gibi söylemişti bu sözleri.
Fakat onlar cevap vermediler ve başka konulara atladılar.

Nevzorof, yanlarından ayrıldı. Sürüne sürüne köşesine giderek, toprağın üstüne kıvrıldı yattı. Hayali, müthiş bir şekilde işliyordu. Acaba, yanlışlıkla kimin yerine tevkif edilmişti. Kimdi bu adam? Kimdi bu anarşist? Kurtulacak mıydı acaba bu umutsuz durumdan? Talihi bu defa da kendisine yâr olacak mıydı?
Bulundukları hücrenin üstündeki delikten kirli bir ışık süzülüyordu.
Sakallı ile arkadaşı, yüzlerini, dizlerinin arasına saklamışlardı.
Geceyi, bu nemli ve küflü toprağın üstünde geçirdiler. Sabah oldu.
Mahzenin içindekiler endişe ve azap içinde bekleşiyor-lar di.
Tahta perdenin arkasından bir kapı gıcırtısı, birtakım sesler, ve mahmuz şakırtıları duyuldu birden. Uzun bir yarıktan bir lâmbanın sarı ışığı aksetti.
Mahzendekilerin gözleri kamaştı.
Küçük kapı ardına kadar açılmıştı. Süvari yüzbaşısı, arkasında, Fransız ordusunun mavi ceketini giymiş iki kişiyle içeriye girdi.
Bir dakika kadar karanlığın içine baktılar. Sonra kararlı adımlarla sakallının arkadaşına doğru ilerlediler.
Yüzbaşı, kılıcının kmıyla adamı dürttü. Beriki kımıldamadı bile yerinden.
Birşey söylemeye lüzum görmeden yakaladılar, tahta perdenin arkasına sürüklediler.
89
Adamcağız, bacaKiarmı açıyor, gıımeK ısıeimyur, niyordu. Zorla götürdüler.
Sakallı arkasından bağırdı:
— Ağzından birşey kaçırma ha!.
Tahtaperdenin arkasında neîer olup bittiğini görmek Nevzorof için öyle zor değildi.
Aradaki yarığa gözünü dayadı ve baktı:
Albay, arkalıksız bir sandalyeye oturmuştu. Tabancasıyla oynayıp duruyordu. Ellerinde eldiven vardı.
Suçluyu sürüye sürüye getirdiler.
Nevzorof'un karanlıkta iyi seçemediği, iriyarı, kemikli bir delikanlıydı bu... Sırtında yırtık bir pardesü vardı. Ve ayakları çıplaktı.
Albay, alçak sesle birtakım sözler söyledi delikanlıya... Kızgınlıktan titriyordu.
Sözlerine cevap alamadı.
Bunun üzerine, saçlarından yakalıyarak elindeki tabancanın kabzasıyla kafasına dehşetli bir darbe indirdi.
Delikanlı ulur gibi vahşi sesler çıkardı ve yere yığıldı.
Albay, ayağiyle onu iterek bağırdı:
— Ötekini getirin!
Sakallıyı getirdiler. Uzun kaputunun eteklerine basarak başı önde yürüyordu. Kırmızı sakalları yarı yarıya yolunmuştu.
Yarıktan bakan Nevzorof, dehşetle titredi. Ne yapacaklardı adama?
Albay, parmağını sakallıya doğru uzattı:
— Gelin bakalım anarşist efendi, dedi. Biraz yaklaşın... Yaklaşın birazcık canım. Bugün sizinle nasıl konuşalım istersiniz? Arzunuz nedir? Tedavi usulünü mü uygulayalım, yoksa cerrahî usule mi başvuralım; nasıl, ne diyorsunuz?
Bu sözler yüzbaşıyı kahkahalarla güldürdü. Sakallı, gözlerini yerde yatan arkadaşına çevirmişti. Delikanlının ağzından, burnundan köpüklü kanlar geliyordu. Nevzorof, sakallı adamın yüz adalelerinin kasıldığını
90
guıuu. ouma., çüduk çaouK oırşeyıer söylemeye Daşladı.
Albay, yerinden fırladı; bıyıklarından yakalıyarak bağırdı:
Fakat sakallı adam hiç oralı olmuyor, Albayın burnuna doğru sokularak âdeta bir fıçıdan boşaltır gibi uğultulu bir sesle küfürler yağdırıyordu.
Bir av köpeği gibi pusuya yatmış olan yüzbaşı, durumu değiştirmek üzere, arkadan sakallıya yaklaştı ve bir tek kabza darbesiyle bu sahneye son verdi.
Adam önce sustu, sonra acı bir feryat koparark, yana yıkıldı.
Albay tekrar bağırdı:
— ötekini getirin.
Nevzorof'un aklı başında değildi artık. Albayın karşısına çıkar çıkmaz can havliyle hemen konuşmaya başladı:

— Hepsini hatırlıyorum, dedi. Benim gibi bir suçsuza kıymayın. Ben size aradığınızın kim olduğunu söyleyebilirim. Kendisini tanıyorum. Esmer bir adam. Yirmi beş - yirmi yedi yaşlarında. Adı Kont Şamboren... İkimizi ayni anda tevkif ettiler. Ben esmer değil, sarışınım Ekselans!
Albay, gözlerini, karşısındakinin gözbebeklerine dikerek cevap verdi:
— Her halde aradığımız suçlunun şekli ve şemâli sizce daha iyi bilinmektedir. Yardımınıza teşekkür ederim.
Birden sesindeki alaycı ton kayboMu. Göz kapakları seğridi. Elini ceketinin cebine attı, dörde katlanmış bir kâğıt çıkardı ve açtı. Bir süre düşündükten sonra yerinden fırladı:
— Daha kimler varsa hepsini getirin, derhal! Karşı casus teşkilâtı şaşkınca hareket ediyor. Esmerleri tevkif edecek yerde, boşuna sarışınları toplamışlar.
Nevzorof, «ameliyathane»den, üst katta bir hücreye nakledildi. Sinirleri o kadar yıpranmıştı ki, derhal üstüne kur-
91
----- «jcj^uouı. jvursunç
kâbuslar başlamıştı.
Çirkin yüzlü ejderhalar, ağızlarını açarak ona doğru koşuyorlardı. Kaçmak istiyor, kaçamıyordu. Ayakları bir balçığa saplanmış gibi hareket etmiyor, yürümüyordu. Bağırmak istedi bir ara; sesi boğazında kısıldı kaldı.
Sonunda bağırarak uyandı. Yüzündeki soğuk terleri sildi. Yattığı hamağın üstüne oturdu.
Gün ışığı, paslı demir parmaklıklardan ve örümcek tutmuş tozlu pencereden süzülerek hücreyi aydınlatıyordu. Duvarlardan yırtık kâğıt parçaları sarkıyordu. Hamağın yanındaki arkalıksız sandalyada ise, mavi gözlüklü esrarengiz adam sakalını sıvazlamakla meşguldü.
Nevzorof'un uyandığını görünce, o hiç elden bırakmadığı nezâketi ile:
— Az daha idam edilecektiniz, dedi. Şimdi bu tehlike giderilmiş sayılabilir. Yorgunluğunuz geçtikten sonra yabancı ülkelere gitmek için bir pasaport sağlamak bile mümkün. Hattâ bavullardaki mallarınızı da götürebilirsiniz.
Yorgunluktan, kendisini hamağın üzerine bırakıvermiş olan Nevzorof doğruldu:
— Herşeye hazırım. Ne yapmam gerekiyorsa söyleyin, yapayım...
— Çok güzel. Benim adım Liverovski'dir. Bu meslekte insan bazan yanılabilir. Umarım ki, beni hoş görürsünüz. Bana gücenmenizi istemem. Astragan deriler, otelinizde odanızda duruyor. İşte, odanızın anahtarı. İşte küçük altın torbası... Bu gece sizinle şehri dolaşacağız.
— Demek istiyorsunuz ki, Şamboren...
— Evet, iyi keşfettiniz. Nezarethaneden kaçmaya muvaffak oldu. Kanapede, onun yerine miskin hafiyelerden birini, ağzına paçavra tıkılmış bir halde bulduk. Şamboren kaybolmuştu. Bereket versin, kaçarken bunu unutmuş.
Liverovski, cebinden, özenle gazeteye sarılmış bir cüzdan çıkardı.
92
— Şimdi kesinlikle biliyoruz ki, Şamboren oydu. Siz kendisini tanıyan tek adamsınız. Haydi kalkınız. Önce, Londra otelinde bir yemek yiyelim.
Talih, bir kere daha elini Nevzorof'a uzatıyordu.
Teşkilâtın gözünde önce tehlikeli, şimdi ise çok önemli bir şahsiyet olup çıkmıştı.
Oteline gelince, güzel paket edilmiş beşyüz astragan deriyi, odasında denk hâlinde hazır buldu.'
Şamboren yakalanır yakalanmaz, Albay, kendisine bir pasaport uyduracağını da vaad etmişti.
Demek yeniden gün doğuyordu. Talih yeniden kendisine gülümsüyordu. Nevzorof'un hayalinde tatlı ufuklar açıldıkça açılıyordu.
Fakat, nedense, Liverovski ile konuşurken sebepsiz bir sıkıntı ve telâşın kendisini kavradığını hissediyordu.
Güneş batıyor, limana vapurlar yanaşıyordu.
Liverovski, Nevzorof'un geçmişini öğrendikten sonra, ondaki kabiliyet ve zekâyı olduğundan fazla gözünde büyütmüş ve kendisine, Odesa'da kalıp beraber çalışmayı teklif etmişti.
— Vazgeçiniz bu düşüncelerden, diyordu. Geliniz beraber çalışalım. Toplumun faydası için çalışan zeki iş adamları takdir ediliyorlar artık. Rusyayı bırak.

Ondan söz açma. Rusya bugün onyedinci yüzyılı yaşıyor. Ama, Londra'da, Paris'te, New-York'ta çalışmak söz konusu...
Bizim teşkilâtımız o kadar dâhiyane kurulmuş bir teşkilâttır ki, göze görünmeyen bir ağ gibi bütün Avrupa'yı kaplar. Biz de devlet içinde bir başka çeşit devlet kurduk. Vazife ve şeref hakkında bizim de kendimize has kanunlarımız, yasalarımız var. Ne kadar birbirine düşman iki ayrı ü%ede çalışsa da, iki hafiye hiçbir zaman birbirlerine ihanet etmezler.
Banker olsun, iş adamı olsun, turist olsun, bizi ilgilendiren her şahsın ayrı ayrı dosyalarını tutarız. Bunların yüzde
93
ellisi anormal, yahut suçlu tiplerdir. Fevkalâde çekici, meraklı bir iş bu. Parisli ünlü hafiye «Laru» bir eserinde diyor ki: «İnsan doğarken suçlu doğar. Sonra uzun bir eğitim, ondaki bu içgüdüyü gidermeye çalışır.»
Savaş, ahlâk eğitimini altüst etti. Kitleler artık başıboş. Paris caddelerinde, bugün, şık giyinmiş suçlular sürü halinde dolaşıyor. Bunları zaptedecek, ancak polisin güçlü kollarıdır. Sayıları gittikçe arttığına göre, korkarım birgün gelecek, bu kollar da çaresiz kalacak. Ve o zaman, «hak»km bu son kalesi de, saldırılar karşısında yıkılıp gidecektir.
Sizi temin ederim. Bu meslek çok kutsal bir meslektir. Geliniz beraber çalışalım. Beraber yaşıyalım. İnsan, çağının adamı olmalı. Bugün gerçek iş adamı, faydalı adam, tek adam, polis hafiyeleridir. Bütün polis hafiye'eri kan kardeşi sayılırlar. Sonra, şunu da şimdiden haber vereyim ki, Albay çok tehlikeli bir adamdır. Kendisine güvenmek doğru değildir.
Liverovski, ince boynunu uzatarak, durgun suyun üstünde yağ gibi kayan mavimtrak sislere doğru baktı. Açık denizden gelen ve limana yaklaşan bir sandal batan güneşin kızıllığı içinde ilerliyordu.
Devam etti:
— Ben filoloji tahsil ettim. Petersburg Üniversitesini bitirdim. Fakat, kasırga beni de önüne kattı... Bak, bak!. Kürek çeken adamın yüzünü iyice seçebiliyor musun?
Nevzorof, sandalın arkasında, tüysüz suratlı, başında geniş kenarlı bir şapka bulunan, ağzı pipolu bir genç adam gördü.
Yanında bulunan daha kısa boylusu, kuvvetle küreklere asılıyordu.
önerinden geçerken başını çevirdi.
Nevzorof, heyecanla bağırdı: O!
Sandal, bu sırada deniz fenerinin arkasından kıvrılmış, limanı dolduran sislerin içine dalmıştı.
84
Liverovski ile Nevzorof, tabana kuvvet limana seğirttiler. Fakat, yaptıkları bütün araştırma bir sonuca ulaşmadı o akşam...
Nevzorof şöyle diyordu kendi kendine:
«Belki Liverovski'nin hakkı var. Ben belki Avrupa'ya göre çok geri kafalı sayılırım.
Bu yere batasıca Rusya'da insan hangi dala tutunsa elinde kalıyor. Evet! Mutlaka bulunduğu çağın adamı olmaya çalışmak gerek.
Casusluk teşkilâtına girmek, hafiyeliği meslek olarak seçmek: Bu da bir fikir. Hımmm!. Liverovski doğru söylüyor. Herkes yankesici, herkes hayduttur. Bu zamanda insan ancak kör ve budala olmalı ki, başarı gösterenlesin.
Liverovski'nin beni imtihana çektiği de yüzde yüz. Oh! Adam sende! Vız gelir bana...
Nevzorof, kulübün barında, bir şampanya şişesinin önünde, Liverovski'yi bu düşünceler arasında bekliyordu.
Odesa'daki bütün seçme tabaka bu kulüpte toplanıyorlardı. Neş'e ve gürültü içinde içiyorlar, kanlı savaş sahnelerinden, mahkemeler deki dâvalardan konuşuyor1 ar, hararetli tartışmalara girişerek masalara şarap döküyorlardı.
Siyah üniformalı bir Fransız subayı, mavi dumanlar içinde yarı çıplak bir kızla dansediyordu. İpek hışırtıları, mah muz şakırtılarına karışıyordu. Dönerlerken subayın özenle kesilmiş bıyıkları ve kızın solgun yüzü birbirine yaklaşıyordu.
Vals'i bitirdiler. Ve geçip yerlerine oturdular.
— Bravo, bis!
Bütün masalardan bağırıştılar:

— Bis, bis!
— Fransa'nın şerefine!
Ve bardakları yerlere attılar.
95
Orkestranın önünde bir gürcü prensi vardı. Şişman, mini mini sakallı bir adamdı bu. Hançerini eliyle kavrayarak:
— Fransa'nın şerefine! dedi.
Sonra, hançerini parıldatarak, elbiselerinin geniş yenlerini savurarak, ayaklarının ucundan uçar gibi millî danslarını oynadı.
Kadınlar bağırdılar:
— «Allah verdi»yi isteriz!
Romanyalı orkestra şefi, yüzünde sefahat âlemlerinin buruşuklarını taşıyan bir adama hanımların teklifini kabul ettirdi.
Bütün kulüp halkı da şarkıya katıldılar. Orkestra şefi bile ter içinde kalan tombalak yüzünü sile sile söylemekten geri kalmadı.
İnsan burada, bütün derdini, sıkıntısını unutuyordu. Ruha dolan kara bulutlar bir neş'e ve gürültü çağlayanı içinde akıp gidiyordu sanki.
Nevzorof bile keyfinden, parmaklariyle sakalını taramaya başlamıştı. Bu sırada gözüne ince yapılı bir genç kız ilişti. Kumral, kıvırcık saçları vardı kızın. Elbisesi kestane rengindeydi. Fakat bacakları o kadar titriyordu ki, zorlukla ayakta durduğu samlabilirdi. Masadan masaya dolaşıyor, oturanların yüzüne dikkatle bakarak:
— Böyle derin derin ne düşünüyorsunuz? diye soruyordu. Cevap alamayınca, mini mini eliyle «adam sende!» anla mma gelen bir işaret yapıyordu.. Genç kız Nevzorof'a yaklaştı. Ve Korent üzümü gibi simsiyah gözleriyle onu uzun xizun süzdü, Nevzorof, hemen davrandı; bir bardak şampanya ikram etti. Genç kız, gülümseyerek ayni soruyu ona da sordu:
— Söyleyin bana, ne düşünüyorsunuz böyle?
Narin parmak1 arıyla şampanya kadehini aldı, kaldırıp yere döktü, ve tekrar masanın üzerine koydu.
— Hepiniz de acaip insanlarsınız, dedi. Sizi anlamak mümkün değil. Neler düşünüyorsunuz bilmem ki... Böyle derin derin nelere kafa yoruyorsunuz? Sizlere o kadar bakıyorum, içinizden geçenleri anlamak istiyorum; imkânı yok, imkânı yok! Korkmuyor musunuz Allah aşkına böyle düşünüp durmaktan?
Yavaşça güldü:
— Benim başım dönüyor. Ne iğrenç herifler. Beni sarhoş ettiler. İyi adam değil bunlar. Hepsi de yalancı.
Bilir misiniz, ben burada yapayalnızım. Babamdan hiç haber alamıyoruz. Annem de Petersburg'da kaldı. Evini bırakıp gelemedi. Ben tiyatro trup'u ile geldim.
Bu sırada, Liverovski gelmiş masaya oturmuştu.
Genç kız, hayretle uzunca bir süre yeni gelen adamın mavi gözlüklerine baktıktan sonra sözüne devam etti:
— Sonunda evimizi boşaltmak zorunda kalmış annem. Birbirimizi kaybettik.
Liverovski sordu:
— Aktör Şamboren şimdi nerede bulunuyor acaba, biliyor musunuz?
— Burada.
Genç kızın yüzünde tatlı bir gülüş dolaştı.
— Fakat kendisi aktör değil, artisttir. O kadar harikulade bir insandır ki...
— Kendisini mutlaka bulup bir mektup vermem lâzım. Güneye kadar bu iş için geldim. Aksilik bu ya, bir türlü bulamıyorum. Oysa, vereceğim mektup da çok önemli bir mektup.
Genç kızın yüzündeki gülüş kayboldu. Dudakları titremeye başladı. Tekrar o eski haliyle karşısındakilere uzun uzun baktı. Gözleri bir Liverovski'ye, bir Nevzorof'a gidip geliyor, sanki «böyle derin derin ne düşünüyorsunuz?» demek istiyordu.
Sonra içini çekti. Başını ince ve renksiz avucuna daya-dı:

— Hepiniz ayni malsınız. Hepiniz katilsiniz, hepiniz cav nişiniz, dedi. Hepiniz can sıkıntısı, baş belâsı!.
Liverovski gevrek gevrek güldü:

— Şunun dediğine bak hele! Kimi öldürdük ayol biz; kimin kanına girdik? Ne garip mahlûksunuz siz böyle...
— Hayır, ben garip falan değilim. Sonra, ne hakla beni tahkir ediyorsunuz.
Ayağa kalktı:
— Sizin zaten işiniz gücünüz adam öldürmek.. Hepinizin gözlerinde azrailin bakışlarını görüyorum. Of... O kadar fena ki... Çok üzgünüm. Allahaısmarladık...
Dans edenlerin arasından sallana sallana geçip port -mantoya doğru ilerledi.
Liverovski, yerinden kalktı, genç kızı kolundan yakaladı. Habire, artiste vereceği mektuptan söz açıyor, kızı söyletmeğe çalışıyordu.
Fakat kız, sert bir hareketle kolunu kurtardı ve, sırtına, geçirdiği mantosunun düğmelerini aceleyle iliklerken, dişlerinin arasından birşeyler homurdandı.
Liverovski ile Nevzorof, peşinden dışarı fırladılar. Köşe başını dönmesini bekledikten sonra takibe koyuldular.
Sokak ıssızdı. Solgun bir ay ışığı etrafı aydınlatıyordu.
Genç kız, kaldırımın üstünde, ellerini kollarını oynatarak Terliyor, zaman zaman duruyordu. Yüksek sesle kendi kendine konuşmasından, oldukça kızgın olduğu anlaşılıyordu..
İlerdeki dar bir sokağa saptı.
îki ahbap köşenin başında durdular. Nereye gireceğini görmeye çalıştılar.
Ama, genç kız yolun ortasında durdu. Eski bir evin ikinci katındaki pencerelere uzun uzun baktı. Sonra, kaldırımın üstüne oturdu. Ağlıyordu.
Nevzorof, arkadaşını köşe başında bırakarak ağır ve ihtiyatlı adımlarla kızın yanma geldi. Omuz1 arını kaldırıp, sakalını kaşıyarak söyleyecek uygun bir söz aradı. Ve:

— İzin verirseniz küçük hanım, dedi. Sizi evinize kadar bırakayım.
Kız nefretle bağırdı:
— Defol şuradan!
Nevzorof, geri döndü. Liverovski köşede kendisini bekliyordu.
Uzun bir süre genç kızın hıçkırıklarını dinlediler. Sessiz ve dar sokağın sessizliğini yırtan bu kesik hıçkırıkların sonu geleceğe benzemiyordu.
Liverovski, fikrini söyledi:
— Muhakkak baktığı pencereler Şamboren'indir. Aralarında birşeyler olduğuna hiç şüphe yok. Biraz önce kızla konuşurken hemen anladım bu işi. Ama, kuş şimdi kafesinde yok. Kızcağız da adresini bilmiyor. Sen yine peşine takıl. Ken dişini eve kadar takip et. Ben adamlarımı getirip bu sokağı göz hapsine almağa gidiyorum.
Liverovski'nin tahmini doğru çıktı. Ertesi gün genç kız, iki kere daha pencerelere bakmağa geldi.
Evin kapıcısına sordular. Gerçekten, beş gün önce, kısa saçlı, esmer bir delikanlı yukarıdaki katı boşaltıp gitmişti. Kapıcı, yanma bir bavul a'tmış olduğunu ve vize edilmek üze-bir pasaport bıraktığını da söyledi.
Genç kız vakit geçirmeden nezaret altına alındı. Kimliği tespit edildi. Bar artistiydi. Adı Nadya Medvedova idi. Yirmi bir yaşındaydı.
Kızın da, onlar gibi Şamboren'i aradığı meydandaydı.
Nadya'yı birkaç kere, pipolu bir adamla gördüler. Derhal adamın kimliği araştırıldı: Moskova gazetecilerinden To-porkof'du.
Liverovski'nin tahminine göre, Şamboren, limanda, gizli bir yerde sakınıyordu. Sandallar, kayıklar, gemiler hepsi göz hapsindeydi. Faaliyet alanlarına civardaki tramvay hat-

larını, istasyonları da katmışlardı. Şamboren'in kara yoluyla Romanya'ya geçmesinden korkuluyordu. İşte, bu hay huy arasında, akla hayale gelmiyen bir zamanda Şamboren'i Derbiyazovski caddesinde gördüler.
Öğleden sonra saat dört sularındaydı.
Şamboren, bir köşenin başında duruyor ve açılıp kapanan burun delikleriyle, sabırsızlıkla, karşısında duran Nad-ya'nın söylediklerini dinliyordu.
Kız, artistin elini avuçlarına almıştı. Yalvarıyor ve bir türlü bırakmak istemiyordu.

Şamboren kaçıp gitmek için sabırsızlanıyordu. Bir ara, elini şiddetle çekti. Fakat Nadya bırakmadı. Tırnaklarını sırtındaki kadife ceketin omuzlarına geçirerek delikanlının ağzından öptü.
Gelip geçenler gülüştüler.
Bu sırada Nevzorof'la gözgöze geldi ve bir tüy gibi ortadan kayboldu. Kaçtığı yöndeki kalabalık birbirine karıştı.
Peşinden bir polis ve hafiye sürüsü limana inen taş merdivenlerden sel gibi aktı.
Bütün araştırmalar sonuçsuz kaldı. Şamboren'i bulamadılar.
Nadya Medvedova'yı ise hemen oracıkta, Derbiyazovski caddesinin köşesinde tevkif etmişlerdi. Sabahın saat birinde de sorguya çektiler.
Genç kız, Liverovski'ye büyük bir cesaretle pervasız cevaplar veriyordu.
— Hiç kimse benim özel yaşayışıma karışamaz, diyordu. Bilhassa siz... Ben Şaşa Şamboren'i seviyorum. Bunu da kimseye söylemekten çekinmem. Fakat niçin buraya geldi diye sorarsanız, bu konuda söylenecek hiçbir şeyim yok. Çünkü bilmiyorum. Ama, bilsem de bu sizi ilgilendirmez. İsterseniz en yakın dostuna sorun.
— Kim onun en yakın dostu?
— Aaa! Bilmiyor musunuz? Şu gazeteci canım.
100
--- Agiül pipUİU, SiIltMS.A.ayuı uaşıı un auaıu vaı, u mu:
— Evet, iyi bildiniz. Liverovski, sorularına devam etti:
— Kendisiyle pek sıkı fıkı olduğunuzu söylediğiniz Şamboren niçin kaçıyor Odesa'dan? Bunu açıklayamaz mısınız?
Genç kız, birkaç gün önce klübdeki bakışlarıyla baktı karşısındakine. Başını eğdi Gözlerinden boşanan yaşlar dizine aktı. Ve kendisinden artık, bir tek kelime bile almak mümkün olmadı.
Ayni gece, Liverovski, bir alay hafiye ile gazeteci Topar-kof'un evini bastı. Baskın sırasında Nevzorof, elinde tabanca, gereksiz cesaret gösterilerinde bulunuyordu.
Kapıya yüklendiler. Toparkof, matbaanın penceresinden atlayarak kaçmak istedi. Ateş etmeye lüzum kalmadan kendisini yakaladı1 ar.
Üstünde bir el bombası, bir tabanca ve dört kutu kundura boyası çıktı.
Bu öyle umulmaz, öyle olağanüstü bir durumdu ki, Liverovski şaşkınlığından büyük bir hata işledi: Sokakta, bir gaz lâmbasının altında kutuları açtı.
Büyük bir servet yatıyordu bu kutularda. On sekiz iri elmas, kendisine bakan muhteris gözler önünde pırıl pırıl yanıyorlardı.
Liverovski'nin emrindeki memurlar, heyecan içinde gaz lâmbasının altına toplanmışlardı. Vecde gelmişlerdi âdeta. Toparkof da ayni durumdaydı.
Fakat Nevzorof, bu gibi işlerde henüz tecrübesiz olduğundan, duvarın köşesinde beliren kasketli üç gölgenin sessiz bir sürüngen gibi ilerlediklerini farkedemedi.
Bu üç kişiden biri sokağı geçti ve bir işaret çaktı diğerlerine. Birden, hafiyelerin üstüne bir yaylım ateşidir açıldı. Tabancalarını kıyasıya boşaltıyorlardı.
Nevzorof, derhal yere yattı.
Birkaç kişi, gaz lâmbasının altına boylu boyunca devril-
101
diler. Ateş edenler koşarak sokağın köşesini döndüler ve kayboldular.
Silâh sesleri o derece gürültülü ve korkunçtu ki, âdeta bir ordu ateş ediyormuş hissini veriyordu.
Bu sırada gazeteci Toparkof, fenerin altından kalkmış ve ateş edilen yönün aksi tarafına kaçmaya başlamıştı.
Nevzorof, bunu görür görmez, dirseklerinin üstünde doğruldu. Elindeki tabancaya yabancı gözlerle şöyle bir baktıktan sonra, bir küfür savurarak kaçanın arkasından ateş etti. Eli şiddetle sarsıldı ve bir barut kokusu genzini yaktı.
Toparkof, çevik bir hareketle öte yana sıçradı, koşmağa devam etti. Fakat topallıyordu. Nevzorof'un kurşunu ayağını delip geçmişti.
Sokaktaki silâh düellosu bittikten sonra Nevzorof odasına döndü. Ayakkabılarını çıkardı. «Keşke bu arada Live-rovski'yi de haklasalardı» diye içinden geçirerek uyudu.

Ertesi günü sabah kahvesini içerken, yine ayni şey aklına takıldı. Hayır, hayır!. Polis hafiyeliği onun işi değildi. Her an tehlike vardı bu meslekte. Oraya buraya tazılar gibi koşmak, şunu bunu tutuklamak, silâh elde uğraşmak bic de hoşuna gitmiyordu. Hayat mıydı bu da? Yaşamanın tadını çıkarmak bu tehlikelerde mi saklıydı? Ne sükûn vardı bu meslekte ne de durup dinlenmek. Bunları düşünmek bile saçma idi.
Ah, canım rahatlık ve huzur!.
Nevzorof, elinde olmayarak, ebediyen geri gelmiyecek olan eski günlerini andı. Petersburg'un bir sokağım beşinci katındaki boş odası gözünün önüne geldi. Penceresinin önünde otururak, aristokratların sürdükleri zevkli ve tatlı hayatı hayalinde canlandırır ve kahvesini yudumlardı. O zamanlar, bir ırmak gibi dalgasız akıp gidiyordu hayatı. Bazan komşuları, avluda laterna ile bir vals çalarlardı. Metresi Knopka'yı
102
hatırladı bırcten. «iiey jl.anımı»
siz günler. Mutluluğun zerresi kalmadı artık. Koca Rusya
Tsattı gitti, ne yazık!.. Nevzorof'un gözleri bu anılarla bir an
yaşarır gibi oldu:
— Gideceğim, dedi. Dünyanın öbür ucuna kadar gideceğim. Oralarda bir küçük tütüncü dükkânı açsam bana yeter. Bir yandan sigaramı tüttürür, bir yandan da dertsiz ve kaygısız, gelip geçenleri seyrederim.
Kurşun gibi kulağının dibinde patlayan bir sesle, daldığı hayallerden silkindi:
— Bak sen, burada. Hem de sabah kahvesi içiyor.
Liverovski idi bu sözleri söyleyen.
Gelip pencereyi kapadı ve yatağın üstüne oturdu. Başı
sargılıydı.
— Yakaladılar, dedi. Bizi kutlayabilirsin. Şamboren, Albayın çengeline takıldı bile.
— Demek tevkif ettiniz?
— Bir kırkayak gibi diri diri yakaladık. Yaralandı. Koca kafası bir kurşun yedi. Oldukça zorluk verdi ha... Suç ortaklarından birisi öldü maalesef, öbürü kaçtı. Bizden dörr;'. tahtalı köyü boyladı. Dördünün de durumu ümitsiz.
ordu
Neyse, halledildi bu iş. Bugünkü gazeteyi gördünüz Harikulade, olağanüstü bir şey... d bi-
«Odesa Havadisleri»ni açtı: «Haber aldığımıza göre, erden
şeviklerin bütün hücumları..... —Sansür tara
dan çıkarılmıştır— gönüllü ordusunun ağır topçu birlikle çje tarafından büyük zayiatla püskürtülmüştür. Bolşevikler boi*a_ guna uğratılmak üzeredir. Saldıran bolşevik taburları büyük, kayıplar vermişlerdir.
— Sana sansür tarafından çıkarılan kısmı da söyleyeyim mi? Dinle: «Savunmanın daha esaslı olabilmesi için Odesa birlikleri hareket üslerine yığmak yapacaklardır. Halkın heyecana kapılmaması lâzımdır. Birliklerin geri çekilmeleri dü-
103
zenli olup bir savaş hilesinden ibarettir. Donanmanın ateşi altında düşmanın şehre herhangi bir taarruzda bulunabilmesine imkân yoktur.»
Şimdi sansürün niçin çıkardığını anladınız sanırım. Savaş gemilerinin topları onsekiz «verst» lik bir mesafeyi tuttuğuna göre, bolşevikler, şehirden ancak bu kadar uzaklıkta bulunuyorlar demektir.
Nevzorof'un çeneleri birbirine çarpmağa başladı. Liverovski, gazeteyi okumaya devam etti:
«Kesin savaşın başlayacağı günler yaklaşıyor. Fransız, başkomutanlığı, her ne pahasına olursa olsun, Odesa'nm savunmasına karar vermiş bulunuyor. Müttefiklerin işgal ettikleri bölge daralmış olduğundan kuvvetlerimiz o nisbette yığılmış durumdadır. Elli bine yaklaşan Fransız, Rus, Yunan, Romanyalı ve Lehli askerlerin arkasında, uzun toplarının ağzını şehrin üstünden bolşeviklere çeviren muazzam dretnotlarımız hazır bekliyorlar. Bütün herşey tamamlanmıştır. Düşmana kesin darbeyi indirmek ve bolşevikleri Moskova'ya . jadar sürmek zamanı yakındır.»

Her Liverovski, gazeteyi minderin üstüne fırlattı: koşm — Kesin darbe inecek ama, dedi, nereye? Tepemizin üs-hoşuc. Evet tepemize inecek. Bu gece dört Fransız taburu çıkaıvzilerini bırakıp kaçtılar. Emin ol, bu Şamboren işi falan mesl; lâf... Albay elmasları duyar duymaz aklını kaçırdı san-saç; Her şeyi bırakıp bu meseleyle uğraşmaya başladı. Bolşe-ikler de boş dururlar mı ya? Herifler içerden dehşetli çalıştılar. Yunan askerleri siperlerde boyuna bağırıyorlarmış: — Ruslar, Ruslar, sulh yapalım, sulh!...
İşçi çevrelerinde ise, günden güne hoşnutsuzluk artıyor. Homurdanmıya başladılar artık; açıktan açığa diş gıcırdatıyorlar.
Albay, mezarlığın yanında on bolşeviği kurşuna dizdir-

di. işçiler, cesetleri arayıp buldular. Geri vermediler.
«Klemenso» kabinesi de dün düştü. Haberiniz var mı? Nevzorof sordu:
— İşler daha sarpa sarmadan bir vapurla kaçmak imkânı yok mu dersiniz?
— Sanırım vakit geçmiş değil. Sizden ayrılmak istemiyorum. Vapura birlikte gireriz. Siz benim işime yarıyorsunuz. Anca beraber, kanca beraber, tamam mı?
Bu konuşmadan sonra, Simon İvanoviç Nevzorof bir paniğe kapıldı.
Fakat, sokaktakiler kendisi gibi düşünmüyorlardı. Sanki olağanüstü hiçbir şey yokmuşçasına, tuvaletli şık kadınlar, kara kaşlı Odesa güzelleri, salma salma caddelerde dolaşıyorlardı.
Denizde, dretnotların bacalarından çıkan, kaim ve siyah dumanlar havayı bulandırıyordu. Fankoni kahvehanesinde frank 8,5 rubleye fırlamıştı.
Rıhtımda, top arabaları gök gürültüsünü andıran seslerle dört nala koşuyorlardı. Bir tank ağır ağır sürünüyordu. Cephane yüklü müstenVeke taburları geçiyordu.
Nevzorof, ogün pasaport almak ve vize işlemlerini bitirmek için dört dönerken, çevresinde gördüğü şeylerden kendisine bir avuntu payı çıkarıyordu.
Londra otelinin kapısından çıkarken, eşiğin üstünde, uzun boylu, siyah üniformalı, ciddî yüzlü bir adama rastladı. Boş gözlerle limana bakıyordu. Bu adam, Odesa savunma kuvvetleri komutanı General Şvartz'dı.
Biraz sonra, otomobilinin maroken yastıklarına gömüldü ve şoföre emretti:
— Fransız Genel Kurmay'ma.
Nevzorof, General Şvartz'm, General Anselm'le bütün

umutlarını yokeden bir görüşme yapmaya gittiğini Dıımıyor-du. Ama, bir önsezi ile fena halde içi sıkıldı.
Akşam, kulübün kapısını kapanmış gördü, öldürücü bir kaygu yüreğini kapladı. İçeride, şişeye dikilmiş bir mumun ışığında kulübün sahibi ve garsonlar ellerindeki paketleri bağlamakla meşguldü.
Tekrar otele döndü. Mutadı üzerine kapıdaki bildiriye göz atmak istedi. General Taldikin bakalım günlük emrinde neler diyordu?
Fakat, günlük emir yoktu. Onun yerine bolşevikler bir bildiri yapıştırmışlardı: «Hepiniz okuyunuz... Karaborsacıların, komisyoncuların ve beyaz Odesa'lılarm son sığmağı o! an şehir düşmek üzere...»
Nevzorof, odasına kapandı. Yattı. Uyur gibi oldu. Fakat birden kalkıp oturdu. Fena halde canı sıkılıyor, kalbi umutsuzluk içinde çarpıyordu. Dinledi... Kulak verdi... Evet, pencerenin altından geçiyorlardı. Bu sırada evin çıngırağı çalındı. Fakat kimse gidip kapıyı açmadı. Kapısına, hayır... hayır... Kapısına değil, doğrudan doğruya beynine vuruldu. Nevzorof, odanın orta yerinde dondu kaldı. Kapının arkasında Liverovski'nin alaycı sesi çınladı. Her heceyi ayrı ayrı uzatarak diyordu ki:
— Kapıyı a... çı... nız!.. Bizi bekliyorlar.
Limanı yağmurlu bir sis kaplamıştı. Etrafta, keskin bir deniz ve yosun kokusu vardı. Yukarıda, şehir henüz uykudaydı. Uzaktan uzağa, ara sıra silâhlar atılıyordu. Tembel dalgalar, limanda paslı bir halkaya bağlanmış bir motorlu sandalı beşik gibi sallayıp duruyordu.
Nevzorof, motorun ıslak sıralarına oturmuştu. Yanında, alnına düşen uzun perçemlerini elleriyle boyuna geriye atan

sivri burunlu bir delikanlı vardı. Dizlerinin arasına tüfeğini sıkıştırmıştı. İkisinin karşısındaki sırada, lâcivert bir asker pelerinine bürünmüş, çam yarması gibi bir Fransız oturuyordu. Üçü de susuyorlardı.

Fransız, uzun sarkık bıyıklarını çiseleyen yağmura doğru uzatıyor, burnunu gürültüyle çekiyordu. Delikanlı ise tır-naklariyle, tüfeğinin üstünde trampet çalmakla meşguldü.
Nevzorof, ince ve eski paltosunun içinde üşüyordu. Dişi de şiddet1 e ağrımağa başladı ansızın. Beynine, ateşte kızdırılmış bir çivi sokuyorlardı sanki. Motordan çıkıp gitmek imkânsızdı. Yerinden biraz kımıldayacak olsa tüfekli delikanlı canavar gibi gözlerine bakıyordu.
Fransız kendi diliyle söylenmeğe başlamıştı:
— Ah! Pis Ruslar! Bu çürük gemide bakalım sizin için ne kadar bekliyeceğiz daha?
Biraz sonra sisin içinden beş adam çıktı. Birisi Nevzorof'un tevkifi sırasında tanıdığı süvari yüzbaşısıydı. Yanında denizci kasketi giymiş bir sivil vardı. Ellerindeki tabancalara şıkı sıkı yapışmışlardı. Ortalarında, gömleği baştan başa yırtılmış bir halde artist Samboren yürüyordu. Sağ eli, solunda duran iriyarı, çilli suratlı bir bahriyelinin sol eline kelepçelenmişti.
Liverovski, arkadan geliyordu. Kimseye göstermeden Fransız'a bir zarf uzattı. Fransız zarfı açıp içindekini okuduktan sonra pelerinin altına sakladı.
— Çok güzel, dedi. Demek iki tane...
Yeni gelenler, motora indiler. Kasketli adam dümene oturdu. Motor hareket etti. Sahil gitgide uzaklaşmağa başlamıştı. Biraz sonra sislerin içinde büsbütün kayboldu.
Liverovski, Nevzorof'un kulağına eğildi:
— Bu Fransız ceMtdır, dedi. Müttefikler Şamboren'i bize bırakmadılar; hesabını kendileri görecekler. Bahriyeli ise

uic9iiui iimttuıi. yun guyıu ve son derece vahşi bir adamdır. Açık denize götüreceğiz bunları. Aramızda kalsın, ne görmüş ne işitmiş ol. Olmaz mı?
Nevzorof, dişinin ağrısından hafifçe inledi.
Motordakiler susuyorlardı.
Liverovski, bir gümüş tabakadan sigara ikram etti hepsine. Şamboren'den gayrisi içtiler. Onunsa, yaralı dudakları bir ölününkü gibi kilitlenmişti. Arada bir yüzünde asabi gerilmeler oluyordu. Denizde şen bir gezintiye çıkmış gibi, işlenecek cinayetlerden habersiz, uçar gibi suları yaran motora bakıyordu.
Bahriyeli birdenbire sordu:
—Oldukça hızlı gidiyoruz. Sür'ati ne kadar?
Dümendeki cevap verdi:
— On iki.
— Demek yağmur falan hıza tesir etmiyor.
Fransız cellâd bu sözleri yüzbaşıya bakarak söylemişti.
— Rutubet, iliklerime kadar işledi, diye şkledi. Gömleğim sırılsıklam. Nezle olmazsam çok iyi.
Gülmek için ağzını açtı. Bembeyaz dişleri göründü. Fakat gülüşü dondu kaldı bir anda.
Sisin içinden karanlık bir cisim çıktı karşılarına. Şam-boren görmek için başını uzattı.
Bu, silindir şeklinde bir şamandıraydı. Feneri kırılmıştı. Motor, şamandıranın önünden yavaşça geçti. Doğuya doğru yönlerini değiştirdiler.
Nevzorof, buz gibi parmaklariyle sandalın kenarını tutuyordu.
Sis'in ve perde gibi inen yağmurun arkasında bir gemi göründü. Buğday taşımaya mahsus bir kabotaj gemisiydi bu. Hızla yaklaştılar.
Şamboren, başını önüne eğmişti. Yüzbaşı çevik adımlarla derhal merdivenlerden tırmandı. Cellâda yukarıdan Fransızca sordu:

— Burada çalışacaksınız, değil mi mösyö?
— Bir de bu merdivenleri tırmanacağız desenize!.. Islak pelerinini bıraktı. Altından çıkan küçük bir kara-
bineyi alıp merdivenlerden çıktı. Bacaklarını açtı. Vaziyet aldı ve kumanda verir gibi boğuk bir sesle haykırdı:
— önce bahriyeliyi!

Nevzorof, cellâdın yüzünü şimdi eksiksiz görebiliyordu: Kısa alınlı, kocaman bir kırmızı yüzdü bu. Kaim kaşlarının altında ısırıcı ve bulanık bakışları vardı.
Yüzbaşı sözlerini tercüme etti:
— Bahriyeliyi yukarıya!
Filka sarardı. Kelepçeli ellerini uzattı. Merdivene yaklaştı. Sonra Liverovski'ye dönerek:
— Gümüş saatimi kanma gönderin, dedi,. Unutmayın lütfen.
Ve cellâdın gözlerine bakarak ağır ağır merdiveni çıktı.
Yüzbaşı bağırdı:
— Çabuk ol, köpek!
Filka, yukarıya çıkınca vahşi bir sesle haykırmaya başladı:
— Ben değilim, ben değilim. Yanlışınız var. Ben değilim.
Ve cellâtla boğuşmaya başladı.
Nevzorof gözlerini kapadı.
Bir silâh sesi işitildi.
Biraz sonra Fransızm sesi gıcırdar gibi tekrar duyuldu:
— Kont Şamboren!
Şamboren, tez ve sert bir hareketle kalktı. Fakat kalk-masiyle beraber sıranın üstüne çökmesi bir oldu. Bütün vücudu titreyen ve sinirli bir şekilde tüfeğinin tetiğini kurcalayan delikanlı kaba küfürler savurarak Şamboren'i itmeye başladı:
— Yürü, çabuk!.
Motor dalgaların üstünde beşik gibi oynuyordu.

Nevzorof'un içini müthiş ve yırtıcı bir korku kapladı. Ağrıyan dişi sanki bir kızgın çivi gibi tekrar beynine saplanmaya başladı.
Yüzbaşı yukardan derin ve küçümser bir sesle artiste bağırdı:
— Ayıp, Kont! Çok ayıp! Haydi gel de çarçabuk bitirelim şu işi!
Şamboren, suratına bir tokat yemiş gibi irkildi. Ve derhal merdivenlere atıldı. Kıvırcık saçları merdivenin üstünde görünür görünmez, cellât ateş etti.
Şamboren, merdivenin üstünde sallandı. Elleri çözüldü. Kökünden koparılmış bir ağaç gibi denize yuvarlandı.
Nevzorof'un yüzüne soğuk sular sıçradı.
Ertesi sabah, Nevzorof, sokaklarda âvâre dolaşırken korkunç bir düş gördüğünü sanıyordu. Bacakları o kadar dermansızdı ki... Pamuktan ayaklar üstünde yürüyor gibiydi. Bu sırada gözüne, yeni yapıştırılmış renkli bir bildiri ilişti. Bildirinin üstünde bir Fransız, bir Rus ve bir İngiliz birbirlerinin ellerini sıkıyorlardı. Arkalarında sembolik bir resim vardı. Devrim, bir yılan gibi gösteriliyor ve bu yılanın başı eziliyordu. Nevzorof, uzun müddet bu tablonun önünde durdu kaldı. Odasına dönmek istemiyordu. Cebinden bir kurşun kalem çıkardı. Önce Fransıza, sonra da İngilize dik dik bıyıklar yaptı. Yüksek sesle:
— Ah, Tanrım, Tanrım, dedi.
Ve kurşun kalemini ağzında ıslattıktan sonra Rus'un bir gözünü iyice oydu.
Gazete satan küçük çocukların uzaktan «havadis, havadis,» diye bağırdıkları işitiliyordu. Herhalde önemli birşey-ler vardı.
Sokaklar tenhaydı, bu saatlerde. Yolculardan onbeş yir-

mi kişi dörtyol ağzında toplanmışlar, telâşlı telâşlı konuşuyorlardı.
Nevzorof, eline tutuşturulan gazeteyi aldı ve okudu:
Resmî Tebliğ;
Müttefikler, pek yakında Odesa'nm ihtiyacı olan yiyecek maddelerini getiren vasıtalardan zarurî olarak mahrum kalacaklardır. Bundan dolayı, şehirdeki nüfusu azaltmak amacıyla şehrin tahliyesine karar verildi.
3.Nisan.l919 General Anselm
«Tahliye! Tahliye!»
Bu sözler, dörtyol ağzında toplanan kalabalıktan rak Nevzorof'un kulaklarına kadar geldi.
taşa-
— ÜÇÜNCÜ KISIM —
«Tahliye», «Tahliye,»

Nasıl olmuştu da insanlar bu uğursuz kelimeyi bulmuşlardı? Bunun yerine başka kelime bulunamaz mıydı? Meselâ: «Odesa'dan gidilecek» veya «Geçici olarak oturulacak yerler değiştirilecek» yahut, sâdece «göç» denseydi insana daha güzel, daha yumuşak gelmez miydi? O zaman herkesin gözleri faltaşı gibi açılmazdı; yükünü sırtlayan arabalarına atlayıp soluğu Odesa rıhtımında almazdı. İşte, halk birbirini çiğneyerek limana doğru koşuyordu. Sanki arkalarından aslanlar kovalıyordu.

«Tahliye», türkçesi «gemisini kurtaran kaptan». Evet, bu mahşer gününde ^kapağı vapurlardan birine atabilmek gerçek bir mutluluktu.

Yollarda, heyecanlı heyecanlı koşuşurken, durup konuşanlar vardı:

— Ne oluyoruz? Kaçıyoruz ha, buradan?

— Bırak ali ahini seversen, aklım başımda değil.

— Bak şu başımıza gelenlere... Nereye gidelim şimdi, nereye kaçalım? Denize mi?

«Tahliye!» Bu uğursuz kelime dalgalar gibi bütün şehri kaplıyordu.

«Tahliye!» Bu kelimede Şekspir'in herhangi bir trajedisinden daha engin anlamlar gizliydi. Bir aile düşününüz. Babaları vapurun birine binmiş, anneleri, trende başka bir yöne doğru yol alıyor. Çocukları ise, daha demin elele tutuşmuşlarken, ansızın kalabalığın arasında kayboluvermişler. Şimdi, muhakkak, yolun kenarında ağ1 aşıp duruyorlardı.

Sabah, şehre hâkim olan bir diktatör, birkaç saat için-

de, istasyon şefini, yardımcısını ve kollan dövmeli bir adamı, tren köprüsünün üstüne astırıveriyor.

Şimdi, vapurun bacası dibinde, bavulunun üstüne oturmuş olan şu adam, kendisini kurtarabildiği için zevkten dört köşe oluyor. Oysa, gideceği yeri bile bilmiyor. İşte, işlerini yoluna koyduğu için sevinen bir ordu müteahhidi. Ogün karısına bir lutr manto almayı vaadetmisti. Bir anda ne müteahhitlik kaldı, ne manto! Satılmak üzere getirilen, lüks çamaşırlarla dolu bavullar bile ortadan sır oldular. Ve daha dün hanımının mini mini ellerini büyük bir sevgiyle öpen jandarma subayı, bindikleri trende, aynı hanımın şapkasına kılıcının kmıyla vuruyor. Ona, oturacak bir yer bile göstermiyor.

Gerçek bir mahşer sahnesiydi bu... Anlatılması imkânsız bir mahşer.

Tahliyenin bütün facialarını ve garipliklerini burada görmek mümkündü.

Herkesin başında binbir çeşit düşünce dönüyor, herkes, karanlık ve belirsiz bir geleceğe doğru çılgınlar gibi iradesiz atılıyordu.

Sessiz şehirlerin birinde, yalnız ve rahat bir ömrü sürmeye karar vermiş profesörleri görüyordunuz ki, burunlarında gözlük, çökmüş omuzlarında birer torba, vagonların arasında dalgın dalgın düşünüyorlardı. Sakalları rüzgârda .sallanıyordu..

Nevzorof, beş ve altı Nisan günleri Odesa'da olup bitenlerden çok daha beterlerini görmüştü. Vız geliyordu bu facialar kendisine.

Adam sende, bu da iş miydi yâni?

Şehir halkı rıhtıma dökülmüş ve civardaki halk şehre aktarma olmuştu. Yabancı askerler nakliye vapurlarına yer-

leşmişlerdi. Rus birlikleri ise kara yoluyla Romanya'ya kaçıyorlardı.

Bir alışkanlık sonucu olarak karaborsacılar, sarraflar; yine Derbiyazovski caddesinin köşesinde toplanmışlardı. Fakat hafif bir topçu ateşi, bunları çil yavrusu gibi dağıtmakta gecikmedi.

Fankoni kahvesi kapandı. Millet Meclisi olağanüstü bir toplantı yaptı.

Rıhtımda, Rişliyö'nün heykeli önünden arabalar, toplar ve bozguna uğramış sömürge askerleri geçiyorlardı.

Şehri bırakıp gidemiyenler, başıboş dolaşıyorlar ve cam gibi gözlerle vapurların bacalarından çıkan kirli dumanlara bakıyorlardı. Ah, bu dumanlar! Bu pas tutmuş eski vapurlar!

Rıhtımda, binlerce şehirli omuz omuza sıkışmışlardı. İğne atfsa yere düşmiyecekti âdeta.

Sahile yanaşmış olan vapurlara uzatılan şu dar iskele-cikler yok mu; işte pis ve kokmuş Rusya'yı cennet misâli yerlerden ayıran mesafe ancak o kadardı.
Evet, bu iskeleciklerden geçtin mi bir kere, artık mesele kalmıyordu. Cennet gibi güzel şehirlere kavuşulmuş demekti artık. Oralarda ne ihtilâl vardı ne tahliye; ne de buna benzer mânâsız şeyler. Oralarda, cicili bicili ucuz eşyalar ile dolu beş katlı mağazalar vardı. Buradaki gibi ahırlarda değil, kuştüyü yastıklarda yatılırdı oralarda. İstenince, derhal suyu, elektriği bol bir apartmana yerleşilir ve insan istediği kadar orada kalabilirdi. Köşe başlarında, vatandaşların güvenlik ve huzurunu koruyan polis memurları birer heykel gibi dimdik beklerlerdi. Sokaklar bir parke gibi parıldar, otomobillere buradaki gibi el konmazdı. Sokaklarda iki de bir makine^ tüfek ateşi insanı karşılamaz, bayraklarla olur olmaz gösteriler, törenler yapılmazdı. Alelade, kaba saba bir işçinin önünden geçerken de dalkavukça gülümsemeye hiç lüzum yoktu. Evet, gerçekten birer cennetti oralar. Ya bu-

rası? Cehennemin ta kendisi. Rusya bu cehennemin ortasına düşmüştü. Ve işte cenneti cehennemden ayıran da şu daracık iskelelerdi. Limandaki vapurların düdükleri devamlı olarak bu bilinmez cenneti vâdediyorlardı: Götüreceğiz.
«Çeşmeler» istasyonundan kızıllar ateşe başlamışlardı.
Sandal, kayık, mavna ne varsa, hepsi, insan ve eşya yüklü olarak denize açılıyordu.
Sahilde başıboş atlar kişniyor, yerlerde sahipsiz denkler, bavu^ar atılmış duruyordu.
Bir arabanın içinde, Amiral'in eşyasını taşıyan siyah sakallı, neş'eli bir gemici kalabalığı yararak bağırıyordu:
— Vatandaşlar! Ne kaçıyorsunuz böyle? Ne var kaçacak?
Ve çifte atmaya başlayan beygirlerini kamçılayarak:
— Oha! Dur! diye haykırıyordu. Dostlar kaçmayın! Herkes hoşnut olacak, herkesin işi yoluna girecek burada!.
Ve kahkahalara gülerek ekliyordu:
— Yabancı yerlerde ne işiniz var ayol; buranın suyu mu çıktı?
Vapura geçilecek olan dar kapının önü ise bir başka âlemdi. Yaşlı bir kadın dert yanıyordu:
— Subay efendi! Müsaade ediniz de ben geçeyim. Ayaklarım rahatsız, romatizmalıyım. Tam iki gündür buracıkta bekleşiyoruz. Çocuğum da hasta. Can çekişiyor. İzin vermiyorsunuz demek... Halbuki karaborsacıların, bezirganların eşyalarına göz yumuyorsunuz.
— Geri, geri! Sıra sizin değil. Süngü üstüne abanma öyle... Geri çekil! Pasaportlar! Pasaportunuzu gösteriniz!
Bütün bunlara ilgi bile duymuyordu Nevzorof. O çoktan «Kafkasya» vapurunun güvertesine yerleşmişti. İçinde bir heyecan dalgalanıyordu.
Çok şükür, sonunda Rus toprağından sökülebilmisti. Bir tilki gibi güverteden eğilerek denize tükürüp duruyordu. Merdivenden düşen denklerin suyun üstünde yüzdüğü görülüyordu.

Nevzorof, dündenberi Rusçayı da yabancı şivesiyle konuşmaya çalışıyordu. Elindeki pasaporta göre, eski Rus uyruklu «Simon Nevzoraki» olup çıkmıştı. Cüzdanım şişiren beşbin frank, ve değerli astragan deri' lerle doldurduğu bavullar, kendisine gelecek için derin bir güven veriyordu.
Mutluluk ve fantezi peşinde koşan o eski Nevzorof büsbütün değişmişti artık. O adamın izi bile kalmamıştı yeni Nevzorof'ta. Rus ihtilâli ince ruhunu kemirmiş, onu tutumlu ihtiyatlı ve pinti bir bezirgan yapıp çıkmıştı.
Şimdi gideceği memleket neresi olursa olsun bir önemi yoktu onun için. Rahat, güvenli ve kararlı bir yer yeterdi ona. Yeni vatanını kendisine gösterecek olan el, sâdece paranın eliydi. Para nereyi gösterirse, orası onun öz vatanı olacaktı.
Bir Türk veya bir Macar kızıyla eğlenmek, bir Alman veya bir Fransızı metres tutmak onca birdi. Evet, gözünde eşit sayıyordu hepsini. Elverirdi ki, yerleşeceği memlekette sarsılmaz bir disiplin olsun.

İşte, Nevzorof, böyle bir mantık yürütüyor ve Odesa limanından en yakın yabancı memlekete yüzlerce mil uzaklıkta iken, artık Rusçayı bir yabancı gibi konuşmakta kendisini haklı buluyordu.
Güverteden devamlı denize tükürmesi de sabırsız olu-şundandı. İstiyordu ki, bir an önce buradan uzaklaşsm.
Yalnız, ruhunda, ihtilâlcilere karşı duyduğu kin bir türlü sönmek bilmiyordu.
Liverovski, Nevzorof'un yanında ayakta duruyordu. Bir
ara dedi ki:
— Bu yolculuk sırasında boş durmayalım. Vapurdakile-rin hallerini ve hareketlerini gözetleyelim. Konuşmalarını tesbit edelim. Böylece ne gibi politik fikirler taşıdıklarım öğreniriz. Bu bilgiler ilerde çok işimize yarayacak.
Nevzorof, itiraz etmeden teklife razı oldu. Kendi işlerine ait tasarılarını düşünmeyi İstanbula bıraktı.
116
Vapur, alacağı kadar yolcu almıştı. Yanaşan bir mavnadan son denkler ve sandıklar yükleniyordu.
Kaptan köprüsünde, yolcuların o dakikada mabut diye rahatlıkla tapınabilecekleri, iriyarı, sakallı bir adam göründü. Vapurun Fransız kaptanıydı bu.
Ve, Kafkasya vapuru, zincirlerini toparlayarak, üç bin yolcusu ve dağlar gibi yığılan eşyalariyle ağır ağır limandan ayrıldı.
Fakat sıkıntılı günler bitmemişti. Kafkasya bu defa da günlerce limanın dışında bekledi. Yolcular fena halde üzülüyorlar, beklemekten patlarcasına sıkılıyorlardı.
Bu bekleyiş 8 Nisan akşamı sona erdi. Vapur, güneye doğru hareket etti.
Kaptan köprüsünün üzerinde, birkaç yolcu derin derin içlerini çektiler: Elveda Rusya!.
Vapurun çanı çaldı.
Koridorlar, ambarlar, kabineler hınca hınç doluydu. Makine1 erin ninni gibi gelen gürültüsü arasında yorgun göçmenler horul horul uyuyorlardı. Demirlerde, haç şeklinde iki bayrak ağır ağır sallanıyordu.
Geminin kıç tarafında, Liverovski, arkadaşını fenerin ışığı altına doğru sürüklemiş; ona vapurun plânlarını gösteriyor, ve diyordu ki:
— Siz baş tarafa bakarsınız. Ben de burada kalırım. Burada dört ambarla iki köprü var. Genel Kurmay heyeti ortadaki ikisinde: geri kalan ikisinde de sivil memurlar bulunuyor.
Yukarıdaki köprüde, koridorda ve subayların kamaralarında, maliyeciler, bankerler, tüccarlar var. Kıç taraftaki tek kamara Odesa Valisine tahsis edilmiş. Valinin yanında, 12 sandık para ile yabancı altmlarıyla dolu bir demir kasa var.
117
lonuyla bir başka salon daha var. Bu iki salon, bilhassa bizim için son derece önemli. Sana şu kadar söyliyeyim ki, hükümdara sadık bir başka casus teşkilâtı şu anda vapurda faaliyete başladı bile.
Kulağını iyi aç; ne duyabilirsen, ne işitebilirsen, ne ka-pabilirsen hemen not et. Ve bu konuda bir rapor hazırla.
İstanbul'a indiğimiz zaman, bu raporu Fransız genel kurmayına göstereceğiz. Onların bu gibi hizmetleri gereğince takdir edeceklerinden emin olabilirsin.
Liverovski, plânını cebine yerleştirdi. Nevzorof a bir göz işareti çaktı ve arkadaki ambara daldı.
Nevzorof, uyuyanların üstünden atlayarak vapurun baş tarafına doğru yürüdü. Hafif bir rüzgâr esiyordu. Bavulunun yanma uzandı, örtündü ve uyumaya çalıştı.
Dünya denilen şu yuvarlak toprağın üstünde pek hoş ve rahat birşey değildi galiba yaşamak. Hattâ iğrenç bile denebilirdi.
Bu yuvarlağın üstünde insanlar olacağına keşke kelebekler olsaydı. Bu mini mini böcekler, elbette insanlara kat kat tercih edilirdi.
Bir yer yokmuydu acaba yer yüzünde ki, rahatsız edilmeden yaşamak mümkün olsun? öyle mutlu bir ülke ki, üzerinde ne didişme olsun ne de boğuşma. İnsan, insanlığını an-lıyarak şöyle bir kurulsun. Karşısına şeytan suratlı herifler iki de bir dikilmesin.
Ah, bu kötü insanlar. Bu iğrenç yaratıklar.

Nevzorof, bir nehir misâli akıp giden geçmiş yıllarını andı. Yüzlerce, binlerce ifrit sırıtan dişleriyle karşısında duruyor gibiydi. Hepsi de korkunç hepsi de iğrenç. Birbirinden daha çirkin hepsi de...
Yüzlerce, binlerce şeytan gözlerinin önünde oynuyorlardı ayrıca. Hele içlerinden bir tanesi... O yağmurlu günde va-
118
purım guvenesınaen sııanznı ooşaııan ceuaaı auşunur au-şünmez, elinde olmayarak bir çığlık kopardı.
Şimdi önünde oynayan bu hayaletlerin yerinde, yine o «ski kafatası görülüyordu. Nevzorof un sırtında buzlu bir el dolaşır gibi oldu.
— Günün birinde, dedi, kör talih beni de ezip suyumu çıkaracak!
Bacaklarını uzattı, bavula dayadı.
Yanında, farkında olmadığı bir gölge vardı. Resmî elbiseli, biraz kamburca bir askerî doktordu bu... Nevzorof'a dönerek:
— Uyku tutmuyor galiba, dedi.
Yüzü erimiş, kaşık kadar kalmıştı. Çenesinde bir tutam sakal göze çarpıyordu.
— Kibritiniz var mı? diye devam etti. Teşekkür ederim. Benim de gözlerime uyku girmiyor. Demek Odesa'yı da bıraktık. Gidiyoruz ha? Ne budalalık!.
Nevzorof, ağzını açmaya üşeniyordu. Dirseklerini dizlerine dayadı ve çenesini ellerinin içine alarak doktoru dinlemeye hazırlandı.
Doktor sigarasını ağzında çiğneyerek:
— Şöyle düşün bir kere, dedi. Tarihimizi gözünün önüne getir. Üçüncü Petro'yu bir şişeyle öldürdüler. Söylentiye göre, «Büyük Katerina»yı abdeshanenin kuburundan soktukları bir mızrakla öldürmüşler. Pol'ün kafasını bir enfiye kutusu fırlatarak yarmadılar mı? Nikola kendini zehirledi. Aleksandr parça parça edildi. İdam edilenler de az değil... Ah bu Slavlar! Allahm belâsı bu ırk... Çarlardan ne istediler bilmem ki?
Sonra bizim aydın dediğimiz sınıf devamlı olarak gayesi uğruna kurban giden bir ışık, bir beyin... Tam yüzelli yıl-danberi ne yaptılar? Devletin temellerini kemirip durdular. Çar'm katillerini takdis etmekten başka ne geldi ellerinden? Sorarım ne yaptılar bunlar, ne yaptılar?
Doktor, öfkesinden dişlerini gıcırdattı.
119
Ya Leon Tolstoy'a ne diyelim? Bu kendi halinde ihtiyar, sapan süren bu kont, topraklarını köylülere dağıtmaya kalkıştı.
Hele Meclis Başkanı Viktor Çernof! Hürriyet verdiler sanki. Gördük hürriyetin sonuçlarını.
Ne sevinçti o; ne şenlikler yaptıktı. Hepsinin acısı faz-lasiyle çıktı. Hepsi de fitil fitil geldi burnumuzdan. Hürriyet mi dedin? Tövbeler tövbesi. Onu da ağzımıza yüzümüze bulaştırdık. Hürriyetinin de, hepsinin de...
O candan üstün hürriyet, o kutsal hürriyet, vay hürriyet vay...
Size birşey söyliyeyim mi? Benim yanımda gayet önemli bir vesika var. Son derece ilginç birşey. Paris'e gider gitmez —Paris ne de olsa dünyanın ortası sayılır, değil mi ya— ne diyordum, Paris'e gider gitmez büyük bulvarların birinde bir sergi açacağım. Adı «Rus Sergisi» olacak. Bu sergiye ne koyacağım biliyor musunuz? Mihaylovski'nin (1), Çerniçevs-ki' (2) nin resim1 erini. Kırmızı bayraklar, parçalanan zincirler... Velhasıl, devrime ait ne varsa hepsini koyacağım. Ve bütün bunların ortasında da şu not defterini teşhir edeceğim. ..
Doktor, cebinden meşin kaplı bir küçük not defteri çıkardı. Gözleri sevincinden parlıyarak defteri açtı:
— Bu not defteri, dedi. Kurucu meclis üyelerinden çok meşhur bir hürriyetsevere aittir. Meşhur bir hürriyetsever, bir kahraman...
Bak içinde neler var? Şüphesiz çok asli fikirler. Ölmez halkçı fikirleri değil mi? Hayır, maalesef hayır! Aldığı paraların listesiyle, verenlerin adları. Bak: Frengi mütehassıslarının adresleri ve belsoğukluğu tedavisi için yazılmış reçeteler. Azizim, işte bu not defteri baştanbaşa bunlarla dolu...
(1) ¦ (2) İhtilâlci gazeteciler.
İşte, Çarlığa düşman geçinen bir sözde hürriyetseverin içyüzü. Bir kahramanm kirli çamaşırları. Bu defteri caddelerin ortasına asacağım. Bütün dünya öğrensin bunları.
Sonra güldü:

— Dün, dedi, bütün gün eğlendim. Hiç canım sıkılmadı, bakınız ne enteresan, güler misiniz ağlar mısınız? Yukarıda, üçüncü köprünün üstünde, bir adam durmadan dolaşıyor, bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Başında geniş kenarlı bir şapka vardı. Dalgın ve kederli görünüyordu.
«Perilvikof», «Babiç» ve «Şeçegulof». Bu üç meclis üyesi, kendisine aşağıdan bakıyorlar ve pis pis sırıtıyorlardı, Özellikle, dikkatinizi çekerim, bu alaylı gülüşlere. Çünkü, yukarıda gezinen kimdi biliyor musunuz? Meşhur bir ihtilâlci... Hem de kelimenin en kanlı ve müthiş anlamiyle tam bir ihtilâlci. Kader, bu adamları, şimdi yanyana, ayni vapura atmıştı. Sanki Hazret-i Nuh'un gemisinde, tufandan kaçan aslanla, dişi geyiklerdi bunlar. Çar'm Meclis üyeleri nerede; bombaları kanlı ihtilâlciler nerede? Bolşevikler iki tarafı da kışkış etmişler. Gözerimin önüne geldikçe hâlâ gülerim buna. Ne garip tesadüf değil mi? Vaktiyle birbiriyle kanlı bıçaklı olanlar, şimdi ortak düşmandan kaçıyorlar. Allah vere de vapurumuzun başına bir belâ gelmese. Fakat, asıl belânın büyüğü, bizim böyle palas pandıras Rusya'dan koğulmamız.
Nevzorof, karşısındakine sordu:
— Bolşeviklerin durumu ne olacak dersiniz? Doktor, bir acayip tavırla hiç sesini çıkarmadan Nev-
zorof'a baktı. Kibritini yakarak, piposuna doldurduğu âdi ve pis kokulu tütünü ateşledi. Sonra, yere tükürerek:
— Şu kızıl canavarlar yok mu, dedi. Bayılıyorum keratalara. Sağı solu soluksuz süpürüyorlar. Önlerine kim çıkarsa çıksın, öyle bir tırpan atıyorlar ki... Aydın denilen nanemollaları çoktan kazıdılar. Şimdi de sıra mujiklerin ciğerlerini sökmeye geldi. Onların en çok önem verdikleri sınıf; işçi sınıfıdır. Bu gidişle altı aya varmaz, ortalığı tertemiz

eaerıer. vananı, eumae oısa, uır uuruunuu
ya-
parım. Evet, bolşeviklerden öğrenecek çok şefler var. Bir defa herifler hürriyete tekmeyi vurup öyle bir diktatörlük kurdular ki, Çar'm diktatörlüğü haltetmiş. Ya, dostum! Bu bize ibret olmalı. Artık yaşadığımız yüzyılın, hürriyet çağı olmadığını öğrenmeliyiz. Odun kafamıza dank etmeli artık.
Doktor, parmağiyle piposunun tütününü bastırdı. Ve kahkahalarla güldü.
Nevzorof, tuhaf tuhaf bakmaya başladı karşısındakine. Bu sırada çan çaldı. Geniş şapkalı ihtilâlci, kaptan köprüsünün üstünde, bir heykel gibi duruyor, belki de, Rus ırkının hürriyetten asla anlamadığını ve anlamıyacağını, mutlaka tepesinde bir diktatör yumruğu bulunması gerektiğini düşünüyordu. «Kafasına demirden yumruklar inmedikçe adam olmaz bu millet,» diyordu.
Güneş doğarken, vapurdaki yolcular uyanmaya başladılar. İlk harekete geçenler, köprünün üstündekiler oldu. Kalktılar, yüzlerini yıkayıp saçlarını taradılar. Sonra denizin mavisini seyretmeğe başladılar.
Zenci aşçı, başında pis bir gecelik takkesiyle ortaya çıktı. Denize bir kova bulaşık suyu boşalttı. Ve bir fıçının yanına oturarak patates soymağa başladı. Muslukların başında birkaç subay vardı. Yalın ayak, geniş pantalon1 arının paçaları yerlerde sürünerek, tuzlu suyla başlarını ve boyunlarını yıkıyorlardı. Uyku sersemi bazı siviller, şaşkın şaşkın ambarlardan çıkıyorlardı.
Apteshanenin önünde nöbet bekleyenler uzun bir kuyruk yaptılar. Omuzlarına kürklerini atmış hanımlar, yaka-

sız oeyıer, asiK şuram sert generaller, süvari subayları v.b., sıranın kendilerine gelmesini bekliyorlardı.
— Yirmi dakika oluyor, hâlâ içerde!
— İshal mi olmuş nedir?
— Ne ishali yahu! Gece benim yanımda yatıyordu. Bir şeyciği yoktu. Sadece nezaketsizlik, düşüncesizlik.
— Sahiden pek uzattı işi. Kapıya bir daha vurun bakalım!
— Yüzbaşım! Biraz da buradakileri düşünün. Kendinizi evde sandınız galiba.
Arkadan yaşh bir adam kıvrandı:
— Pek sıkıştırdı. Neredeyse koyuvereceğim! Köprünün üstü yavaş yavaş doluyordu.

«Saratof» eyâletinde geniş topraklan bulunan sabık Meclis üyesi Şeçegulof, eşya denklerini örten yelken bezinin altından çıktı. Kıpkırmızı yüzlü şişman bir adamdı. Canı sıkkın görünüyordu.
Karısı, elinden tutarak çekti. Meşhur operet artistlerin-dendi bu kadın.
Karı - koca mutfağın yanına oturdular; önlerine yiyecek tepsisini koydular. Bir şişe de siyah şarap açarak iştahla karınlarını doyurmaya başladılar.
Bu sırada, fasulya pişiyordu mutbaktaki kazanlarda. Küçük zenci aşçı yamakları sekizer kiloluk konserve kutularından, tuzlu Avustralya eti boşaltıyorlardı.
Mutfağın çevresinde hoş olmayan konuşmalar başlamıştı:
— Gırtlağımıza kadar fasulya doldu yahu!
— Yine mi fasulya? Bıktık artık?
— Ölsem gebersem bir lokma bile koyamam ağzıma artık.
— Herkesle alay mı ediyorlar?
— Bilir misiniz Ekselans! Bu tuzlu et neyin nesidir? Avustralya'daki şebek maymunlarının eti bu. Ben tabiat bi-limcisiyim. Anlarım bu işlerden.
123
— Dün adamakıllı kustum. Bir lokma yer yemez içim öyle bulandı ki...
— Bizim küçük de kustu.
— Maymun eti yediriyorlar canım. Müttefikler doğrusu ya, bize karşı çok centilmence hareket ediyorlar.
— Birinci sınıf yolculara ise, dört kabdan fazla yemek veriyorlar.
— Tabiî, orada bankerler var, tüccarlar var. Hepsi de Yahudi. Bizi de ihtilâl ateşine yakanlar onlar ya. Birinci mevkilerde tatlısıyla tuzlusuyla dört kap yemeği yuvarlıyanlar da yine onlar. Bize gelince: Biz zavallılar, hem öz vatanımızdan koğulalım, hem de maymun eti yiyelim. Doğrusu, dayanılır şey değil.
Nevzorof, mutbağm etrafında dolaşıyor, burnuna gelen fasulya kokularından, suratını buruşturuyordu: Önünden yaşlı bir kadın geçti. Elbisesinin dantereri buruşmuştu. Göğsüne astığı küçük bir saat zenciriyle oynuyordu. Yaşlı kadm, birden durdu ve çevresindeki kalabalığa heyecanlı bir sesle:
— Herşeyin sonu hayırdır inşallah, dedi. Bütün mevcudat fânidir. Herşey eksik ve yarımdır. Fakat, bu, bizim şuurumuza göre böyledir.
Dudaklarının iyice örtemediği ön dişleri birbirine çarpıyor, terle karışık kolonya kokusu dinleyenlerin burun deliklerini sızlatıyordu.
— Oysa vücudumuz sonsuz varlığın geçici bir aksinden bir gölgesinden başka birşey değildir. O sonsuz varlık ise ebedidir. Ve mükemmelin mükemeîidir. İyilik, sonunda, kötülüğü yenecek, nur, zulmeti boğacaktır. Bize verdikleri konserve1 erin eti, maymun eti olsa da ne değeri var? Hakiki gıda, herşeye kadir olan Tanrının eliyle sunacağı manevî gıdadır. Esasen, Hindular, yiyecek olarak meyva ve sebzeden gayrısma el sürmezler. Hayvan eti yemek, onlara göre, yamyamlığın bir başka şeklidir. Size, et nâmı altında verilen yiyeceklerin hiçbirini tavsiye etmem. En saf gıda, sebze ile meyvadır.
124
Nevzorof bu vaaz'm önemli yerlerini not etmek istediyse de, mutfağın kapısına sıkışıp kaldığı için bir fırsatını bulamadı.
Kadm, ciddiyetle devam ediyordu:
— Saatte yüz yıllık mesafe alarak nûr'a yaklaşıyoruz. Ne sanıyorsunuz siz? Rusya'dan her uzaklaştığımız dakika, bizi cehennemden cennete uçuruyor demektir. Bolşevik dedikleri nedir? İnsan şekline girmiş zebaniler değil mi? Gittiğimiz yerlerde ise, biz meleklere kavuşacağız. Evet, nûr yüzlü melekler kollarını açmış bizi bekliyorlar. Ah, en büyük gerçek bir kere anlaşılsa! Cahillerin, dinsizlerin gözlerindeki perde açılsa. Herkes bilse ki, bolşevikler, Tanrının gök yüzünden kovduğu şeytan taifesinden başka birşey değildir. Dünya öğrense ki, Lenin, bu taifenin reisi olan koca iblisin tâ kendisidir. O zaman eminim ki, bolşevikler Rusya' da katiyyen tutunamıyacaklardır. İş, bu gerçeğin anlaşılmasında; bütün meselenin ruhu burada. Bunun gerçek olduğundan zerre kadar şüphesi olan varsa, derhal onları aydınlatmaya hazırım. Çünkü şeytanlar bolşevik kıyafetine girerlerken ben de orada hazır bulunmuştum. Dünyadan ilgimi kesip, ruh olarak gökyüzüne uçtuğum bir istiğrak anında idi. Herşeyi gözlerimle gördüm. Hâlâ inanmayan varsa söylesin. Yok artık değil mi? Bu gerçeği sizler olsun iyice anladınız değil mi? Gidiyoruz dostlar, pupa yelken nurlu ufuklara doğru

gidiyoruz. Yalnız size tekrar öğütlerim: Et yeme yiniz. Et yemediğiniz gibi sigarayı da bırakınız. Ve her sabah burnunuzu temiz suyla üç defa yıkayınız. Böylece, daha çabuk gökyüzüne uçarsınız...
Bu sırada, mutfaktan o derece sert bir fasulya kokusu geldi ki, konferansçı deli kadın bile başını çevirmek zorunda kaldı.
Aşçı fasulyayı boşaltıyordu. Aç göçmenler, tencere, tabak, çanak, bardak, ellerine ne geçerse sabırsızlıkla aşçının kepçesine uzatıyorlardı.
125
Bankerler, sarraflar, kömür, çay, kahve kıralları ise, yukardan, bu kaynaşan kalabalığa bakıyorlardı.
Başında geniş kenarlı şapka taşıyan o ünlü ihtilâlciye gelince: Kaptan köprüsünün üstünde, elinde bir dilim ekmeği çiğnemece meşguldü.
Yemekten sonra, Nevzorof, vapurun kendisine ayrılan bölümlerini iyice inceleyip notlar almaya başladı. Önce, eşyasını aramak bahanesiyle ortadaki ambara indi. Burada çalışmakta o1 an birçok yazı makinelerinin çıkardığı seslerle karşılaştı. Şaşırdı kaldı. Neydi bu dehşetli faaliyet?
Köşelerde, tahta sıraların ve sandıkların üstünde, asık suratlı generaller, çevrelerine kurmaylarını toplamışlardı. Gün'ük emirler yazdırıyorlar, ordularına ait önemli kararlar alıyorlardı. Şık yaverler, bu günlük emirleri, vapurun göze çarpan yerlerine yapıştırmak için merdivenleri dörder beşer inip çıkıyorlardı. Gerçekte, kelimenin tam anlamiyle ordu falan yoktu ve generallerin ellerinde. Sâdece, boş ordu kadrosu üzerinden hesap yürütüyorlardı.
Demir iradeli adamlar, olaylar karşısında kolay kolay yumuşayıp yılar mıydı hiç? Talihin bütün darbelerine katlanmak ve vatan görevlerini sonuna kadar yerine retirmek gerekmez miydi? Bunu da büyük bir gurur ve övünme ile göğüslerini şişirerek hakkıyla yapıyorlardı.
Nevzorof, burada epeyce not aldı. Sonra öndeki ambara geçti. Burası karanlık ve nemliydi. Fareler, etrafta dolaşıp
duruyorlardı.
Emekli memurlar, çiftlik ağaları, gazeteciler, Radikal Parti üyeleri, çeşitli teşkilâtların adamları, yanlarında karıları ve çocukları ile sere serpe uzanmışlar, hem dinleniyorlar, hem de gevezelik ediyorlardı.
Çifte gözlüklü, sakallı bir adam, yattığı yerden başım
kaldırarak:
— Benim içim rahat dostum, dedi. Sizdeki bu kötümserliği anlıyamıyorum bir türlü. Dimağdan yoksun bir vücut
126
yaşıyabilir mi? Böyle bir memleket ergeç ölüme mahkûmdur. Rusya, bugün can çekişiyor. Bu muhakkak... Biz güneyde iken, bir dereceye kadar yaşıyor sayılırdı. Ama, bugün? Tamamiyle dimağından ayrılmış bir vücuda döndü. Altı aya varmaz, göreceksiniz, kızıllar apışıp kalacaklar. Dedim ya, dimağsız vücut. İmkânı yok bu işin içinden çıkamazlar. Karanlığın içinden bir ses cevap verdi:
— Ne, ne! Altı ay mı dedin? Amma da bol keseden atıyorsun ha! Rusya tarihini hiç bilmiyormuş gibi lâf ediyorsun. Onbeş gün bile yerlerinde kalmaları zordur bence. Bu baldırı çıplaklar nerede, devlet idaresi nerede? Onbeş gün bile çok.
— Lütfen sebebini açıklar mısınız?
— Sebebi mebebi yok. Yoksa siz de gizli bolşeviklerden misiniz? Öyleyse sözüm yok size. Altı ay... Büyük sözüme tövbe, kat'iyyen, kat'iyyen...
Ve birden coşarak bağırdı:
— Azizim, bütün medenî dünyaya ilân etmeli. Haykırma-lı bütün dünyaya. îmdat, imdat! demeli, yağma var, katliâm var, medeniyet mahvoluyor, imdadımıza yetişin. Açıklama isteyecekler. Diyeceksin ki: O da hazır. Sahalin'i Japonya'ya, Kafkasya'yı İngiltere'ye, Smolensk! Polonya'yı, Kırım'ı da Fransızlara verdiniz mi, mesele kalmaz. Koskoca Rusya bu.. Al1 ahım uçsuz bucaksız toprağı. Bunları verirsek ne kaybederiz? Hiçbir şey. Bilâkis, daha güçleniriz, demir gibi oluruz.
— Ah, monşer! Kusura bakmayın ama, siz adamakıllı saçmalamaya başladınız. Biz onların içinde' bulunduğu psikolojiden faydalanmalıyız. Rus sanatını ileri sürmek bu bakımdan daha uygun olur. Sen karşımızdaküeri ne sanıyorsun? Onlarda, inanıyorum ki, san'ata karşı çok yüksek anlayış ve heyecan vardır. Biz, işte bu psikolojiden faydalan-malıyız. Demeliyiz ki onlara: Efendiler, Rus müziği ölüyor. Rus tiyatrosu mahvoldu. Rus edebiyatı iflâsa mahkûm. Sizler yetişip

kurtaramazsanız medeniyet sakatlanacak. Günahtır, yazıktır. Buna göz yummayacağınıza inanıyoruz.
127
Evet efendiler, umudumuz yalnız sizde. İmdadımıza koşmanızı bekliyoruz. Böyle dersek belki yürekleri yumuşar da yardıma gelirler. Yoksa, Kafkasya'yı, Kırım'ı vermekle bir iş çıkmaz,
— Hah! Hah! Hah!
— Nasıl? Hah, hah, hah mı? İki bin yıllık hıristiyan medeniyeti, hah, hah, hah öyle mi? Ya Paskal, ya Ernest Re-nan; bunlara da mı hah, hah, hah? Söyle bakalım? Cevap ver... Azizim, biz Asya'ya Cengiz Han'ın yanma gitmiyoruz. Kendine gel. En yüksek medeniyetin kucağına atılıyoruz.
— Demek size göre, Odesa'nm tahliyesi de hah, hah, hah değil ha?
— Tahliye, müttefiklerin işledikleri feci bir hatadan başka birşey değil. Bize düşen görev, onlara gerçeği anlatmak. Avrupa bunu anladığı gün durumundan utanacaktır.
— Aman yarabbi! Neler söylüyorsunuz siz?
Çifte gözlüklü efendi sustu. Yere tükürdü. Ve yavaşçacık sakalını yorganının altına soktu.
Daha uzakta, karanlığın içinde şöyle bir konuşma oluyordu:
— Temiz pak bir birahaneye girmek, garsonu çağırıp buzlu bira ısmarlamak! Ne mutluluk ne mutluluk! Bu bana şimdi rüya gibi geliyor.
— Moskova'daki barı hatırlıyor musun? Ah monşer, hiç bir şeyin değerini bilemedik. Orası sahiden bir mabetti âdeta. Altı garson birden ayağına seğirtir, gümüş bir tepsinin içinde size nefis mersin balığı getirirlerdi. Küçük kadehlerden içilen enfes içkileri düşünüyorum da, aklım yerinden oynayacak gibi oluyor. Hele o taze havyarlı balık böreği!
— Hey Tanrım!
— Barın açılış töreninde bulunmuştum. Yaldızlı bir pistol kartı üzerine yazılmış davetiyeyi alır almaz monşer, hemen sırtıma frak'ı geçirdim. Serge Balavinski ile arabaya atladık. Kendisini Moskova'dan tanırsınız sanırım. Arabadan indik. Bir de ne görelim: Büyük salonda Metropolit bizzat
128
duayı okumakta... Ön sırada, göğsü nişanlar ve madalyalarla dolu Başkumandan Pleve ve büyük tüccarlar. Hepsi de frak giymiş. Salon baştan başa şehrin kalburüstü kimsele-riyle dolu. Barın sahibi Sodakof, hatırlayacaksınız sanırım, kısa boylu, saygı değer bir adam. Sahneye çıktı. «Sayın dostlarım!» diye başladı. «Sizden ricam şudur ki, kendi evinizde imiş gibi rahatça yiyip içiniz» ebenineiz. Bütün bunlar...» —ellerini kubbeye doğru uzattı— «benim değil sizindir. Hepsi de sizin paranızla, lütuf kâr gayretlerinizle meydana geldi. Yiyip içiniz lütfen, ve bol bol eğleniniz.» Azizim, dört yüz kişilik muazzam ziyafet başladı. Ama bir görmeliydiniz bu şampanyalı şö^ni. Neydi o monşer neydi o?.
— Hem de bedava ha?
— Tabiî ya, tabiî! Dinle dostum, bulunur şeyler değilmiş onlar. Fakat ne çâre? Hey Allahım hey! Dörtyüz kişiye bedava tarafından şampanya ziyafeti. Ve biz bunların hiçbirisinin değerini bilemedik. Böyle güzelim memleketi, böyle cennet gibi yerleri e1 den kaçırdık ha! Çok yazık, çok çok yazık!
— Şimdi üstelik, bir de ambarların dibinde yolculuk ediyoruz. Hergün önümüze sürülen fasulya da cabası. Ye babam ye...
— Ben sanmıyorum ki, bu hal böyle devam etsin. Halk senden benden iyi görüyor ve düşünüyor. Bolşeviklik, ben inanıyorum ki, iğrenç bir macera. Kısa bir kâbus gibi gelip geçecek.
Dip taraftan kadın sesleri geliyordu:
— O kadar pis kokuyor ki... ne olduğunu göremiyorum bir türlü.
— İstanbul'da bizi vapurdan indirmiyeceklermiş.
— Demek daha uzaklara atacaklar ha!
— Bilmem. Duyduğuma göre, bizi, sade köpeklerin bulunduğu bir hayırsız adaya çıkaracaklarmıs.
— Köpeklerin bulunduğu adaya mı? Tanrı korusun.
— öyle duydum. Doğru olup olmadığını iyice araştıra madım. Ne azap, ne azap!

129
— Biz, kocamla beraber Paris'e kadar gitmeyi tasarlıyoruz.
— Gırtlağımıza kadar pisliğin içinde yaşamaktan bıktılc artık.
—Paris'te şimdi moda neymiş?
—Hep kısa ve dekolte...
Nevzorof, ambardan çıktı. Bütün konuşmaları bir kelime bile kaçırmadan not etmişti.
Deniz, ilkbahar'ın hafif sisleri altında bir ayna gibi parlıyordu.
Yolcular, güverteden tembel tembel denize eğilmişler» suları yarıp giden vapurun köpüklerine bakıyorlardı.
Zenci aşçı, fıçının yanında hâlâ patates soyuyordu. Aşçının yanında, deli kadın, ona birşeyler anlatıyordu.
Aşçı, yaşlı kadının söylediklerine keyifle sırıtıyor, bembeyaz dişleri görünüyordu.
Üstleri başlan partal, birtakım cılız çocuklar oraya buraya koşuşuyorlar, Odesa'nm tahliye oyununu oynuyorlardı.
Köprünün yanındaki kamaralardan İngilizler gelmeye başladılar. Meğer yüzbaşılarından birisinin karısı doğuruyor» muş. Doğuracağı yeri ve zamanı amma da seçmiş ha...
Mutfağın yanında Meclis üyelerinden Şeçegulof, aksa-kaili, kısa boylu, astragan kalpaklı bir dostunun sözlerini dinliyordu:
— Affedersiniz ama, dostum, siz bizzat emlâk ve arazi sahibi olduğunuz halde çok geri düşünüyorsunuz bu konuda. Köylüleri sen bana sor: Kafalarını ezmedikçe, insanı saymazlar o yezitler. Ne mal olduklarını biz biliriz.
— Demek böyle yapsaydık, sana da hürmet göstereceklerdi ha?
Aksakallı adam cevap verdi:
— Şüphesiz, şüphesiz! Hep kabahat bizde. Meselâ, bayramlarda, şenliklerde, çiftlik sahipleri, köyün kızları ve delikanlıları ile balalayka oynarlardı. Ne lüzumu vardı bunların. O köpeklerle bir mi olmalıydık? Allah bilir, onları yanımıza
130
yaklaştırıp sigara bile yaktırmamalıydık. Uzaktan köy papazını görünce, çiftlik sahibinin oğlu, köylü çocuklarıyla beraber onunla eğlenmeye başlardı. Oysa, böyle mi olmalıydı? Dine karşı çok saygılı olacaktık. Velhasıl yapamadık gitti. Sonunda tepemize bindiler. Kıçımıza tekmeyi yedik.
— Merak etme dostum, ben tekrar memlekete döneceğim. Ve bu sefer, sözümü de ister istemez dinleyecekler.
— Hızlısın bugün. Korkmadan amma da atıp tutuyorsun.
— Düşün ki, bütün gece, sabaha kadar gözüme uyku girmedi. Aklım başımda değil sanki. Size de öyle içerliyorum ki. Toplantıda kıyasıya hücum edeceğim ha... Hâlâ hürriyetçi fikirlerden dem vuruyorsunuz. Cinayet bu azizim. Cinayet böyle fikirler beslemek. Yeni programımızda kat'iy-yen hürriyete yer vermiyeceğiz. Ve Moskova'ya girer girmez ilk işimiz hürriyetseverleri asmak olacak. «Şalyapin», «Andre Bebel», «Aleksandr Blok», «Stonislavski»... Bu keratalar bol-şeviklerden beter. Bütün felâketlerimizin sebebi bunlar. Ne olduysa bize bunların yüzünden oldu. Bunu ben biliyorum.
Meclis üyesi Şeçegulof, sıcak, basınca, midesi de tıka basa dolu oMuğundan ağzını hafifçe açmıştı. Uyuklar gibi bir tavırla, sesine özel bir ahenk vererek sordu:
— Perilvikofla konuştunuz mu?
Karşısındaki birdenbire başını kaldırdı. Gözlerini hızla etrafta gezdirdi. Benzi sarardı ve başını eğdi.
Nevzorof, olanca dikkatiyle bu konuşmayı tesbit etmişti. Şeçegulof'un sorusu ona pek manâlı ve acayip görünüyordu. «Tamam» diye düşündü. Evvelce de bu Perilvikof'dan bana bahsetmişlerdi.
Defterini çıkardı. Büyük bir özenle bu konuşmayı not etti. «Bak sen!» diye tekrar1 adı; «Perilvikofla konuştun mu?» Ne demek istedi bununla acaba?
Kurşun kaleminin ucunu ağzına soktu. Bu konuşmada bir şeytanlık sezmişti.
131
Nevzorof, orta köprüye çıktı. Kabineler, koridorlar, geçitler, eşya denkleriyle doluydu. Yolcular balık istifi gibi bi-ribirleri üstüne yığılmışlardı. Bu kadar

sıkıntıya gelemedikleri için bolşeviklere canü gönülden küfürler savuruyorlardı.
Yaşlı madamlar, cereyanda oturmak zorunda kalmışlardı. Çocuklar oraya buraya koşuşuyorlar, makine dâiresine girmek istiyorlar, güverteden denize sarkıyorlardı.
Anneleri bir kaza olur düşüncesiyle, durmadan çocuklarına sesleniyorlardı.
Yolculardan hiçbirisi, artık ada1 et denilen kavrama inanmaz olmuştu. Bunların hepsi yalandı. Saf kişileri aldatmak için uydurulmuş masallardı.
Kısa boylu şişman bir bey, artık ağarmaya yüz tutmuş başını sallayarak, yanındakilere birşeyler anlatıyordu. Arkasında hâlâ şık görünen bir ceket vardı. Ceketin üstünde sigara külleri göze çarpıyordu. Sık sık başını sallıyor, kederli ve acı bir sesle dert yanıyordu:
— Bolşevikler, keşke işin başında açıktan açığa ilân etselerdi ki, teşkilâtları yağmacılıktan başka birşey değildir. Yağmacı olduklarını, haydut olduklarını keşke tâ önceden söyleseriydi. 1905 denberi seçimlerde oyumu devrimci partilere verdim. Tuhaf değil mi? Ha, nasıl, yer yüzünde benim gibi enayi bulunur mu dersiniz? Hay koca budala hay dese biri, hay koca sersem hay!
Sonra ne oldu biliyor musunuz? Bana sömürücü diye bağırdılar. Buna da eyvallah dedik. Daha sonra, Ekim devriminde alnımıza «devrin düşmanı» yaftasını yapıştırdılar.. «karşı devrimci» deyip çıktılar işin içinden.
Karşısındaki de kendi gibi kısa boylu ve ceketli bir adamdı. Arkadaşına cevap verdi:
— Bunları kim tahmin edebilirdi? O zaman böyle olacağını düşünebilir miydin? Hepimiz devrime inanmış ateşli gençlerdik. Hepimiz ülkücü ve medeniyete, hürriyete susa-

yan kimselerdik, sonu ne umur Daua.oua&ı u^u^ ^u* x^v. lemi aşırdılar. Bütün servetimi gasbettiler. Hayır, hayır! Rusya, geniş bir ahırdan başka birşey değil.
— Ahır olsa iyi. Ahırdan da beter. Hayvan oğlu hayvan hepsi de!
— Haydut keratalar!
— Hepsi de eşkiya!
Nevzorof bu konuşmayı pek beğenmişti. Söylenen sözler kendi fikirlerine o kadar uyuyordu ki.. Hakları vardı bu adamcağızların. Yerden göğe kadar haklıydılar. Sonra, başında geniş kenarlı şapka taşıyan o müthiş ihtilâlciyi görmek için yukarı çıktı.
Güzel bir Karadeniz akşamı başlıyordu. Ufukta güneşin battığı yerde, hiç bulut yoktu. Yalnız, gökyüzüyle denizin birleştiği yere bir altm tozu serpilmişti sanki.
Vapur, altm suları yararak kayıp gidiyordu. Nevzorof, dirseklerini parmaklığa dayamış, grubu seyrediyordu.
Önce de değimiz gibi, Simon İvanoviç Nevzorof, artık kendisini yarı yarıya Rus saymıyordu. Kupkuru dudaklarını küçümser bir gülüşle büküyor, güvertedeki halkı hor görüyordu.
Onların yerinde, boynuzlu hayvanlar olsaydı, elbette daha büyük bir saygı duyardı. Zaten hayvandan ne farkı vardı bu adamların? Hattâ hayvan bile değillerdi.
«Yırtık elbiselerinizle, bir karış sakallarınızla, pis pabuçlarınızla Avrupalı1 ara kendinizi sevdirebileceğinizi mi umuyorsunuz; koca budalalar?» diye söylendi. «Ama, ne de ele geçmez hazinesiniz ya! Ne bulunmaz has malsınız? Batılılar demek sizin için kanlarını dökecekler? Allah akıl fikir versin.»
Sonra, kendi durumunu düşündü. Pabuçlarının içinde parmaklarını oynattı. Astragan derilerle dolu bavulları hatırladı. Ve kalbinde bir rahatlık duydu. Dudaklarının arasından mırıldanır gibi şu kelimeler döküldü:
— Sayın Batılılar! Benim sizden istediğim çok basit.

Maalesef, bir tesadüf olarak üstünde doğmak ve bir süre yaşamak zorunda kaldığım şu memleketin ne savunmasını is^ tiyorum ne de korunmasını. Memleket de hepsi de, yerin dibine batsın. Sizden, para, servet ve konukseverlik de istemiyorum. Karşılıklı alışveriş yapalım yeter.
Benim derilerime müşteri olmak lütfunda bulunmanız bana kâfi gelir...

Bir süre güneşin battığı yöne doğru baktı. Ufukta altın ve erguvan renkleri vardı.
Nevzorof'un olağanüstü talihi, kendisini güneşin battığı bu ufuğa, yâni batıya doğru götürüyordu.
Ve batıda, uzaklarda, seraba benzeyen aldatıcı ve çekici hülyalı dünyalar vardı.
Nevzorof, kendisini bir ân için bu tatlı hayallerin kucağına bıraktı: «Birgün gelecek, dedi, dünyanın en güzel kadınları Simon Nevzorof'u görür görmez dudaklarını yalayacaklar. Birgün gelecek ki, toplumun kaymağı sayılan o beyler, beyefendiler, caddenin bir tarafına, yalnız Simon Nevzorof'un elini sıkabilmek için koşacaklar.»
Nevzorof, tekrar eğilip baktı.
Yere sere serpe uzanan, sepetler arasında dolaşan ve apteshanenin önünde kuyruğa giren yolcuların yüzlerini inceledi.
İşte, şahane bir kadın... Yere çömelmiş, şapkasını yanına koymuş ve parmaklarını şakağına dayamış. Üstündeki elbiseler buruş buruş, pabuçları sanki bir ineğin ağzında çiğ-nene çiğnene çürümüş.
Daha uzakta, alaca entarili, uzun boylu bir hanım kız gurubu seyrediyor.
Nevzorof, bu kızı gözleriyle soydu. Entarisini, korsesini sıyırıp attı: Emsalsiz bir vücut... Evet, o görenlerin aklını başından alacak derece enfes vücudu, şu pis entari saklıyordu gözlerden.
Daha aşağıda, şen ve neş'eli bir esmer güzeli. Şu tarafta,

Kirpiüieı oonmarşe DeoeKierının KirpiKierıne Denzeyen bir genç subay karısı.
Ötede, fasulyaya maymun eti katan zenci aşçının karşısında soylu bir beyzade!
İşte, o paralar, altınlar, servet ve sâmân, herşey, mah-volup gitmişti.
Hepsinin sonu işte meydandaydı.
Hafif bir serinlik çıkmıştı. Nevzorof, üşümeye başladığını hissetti. Gözlerinin önünde geçmişi canlandı: «Yağmurlu akşamlarda, sokağa bakan küçücük penceremin önünde» diye düşündü. Ellerini ıslatan soğuk terleri mendiliyle sildi: «Ekâbir balolarını, soyluların, kişizadelerin ziyafetlerini hayal ederdim. Prenslerin, konteslerin mini mini o ayaklarına kapanır öperdim düşlerimde. Hiç düşünmezdim ki, günün birinde kendileriyle gerçekten karşılaşacağım. Karşılaştım da... Fakat o minicik ayaklann öpülecek halleri kalmamış ar tık. Ama, bekleyin, bekleyin aziz Prensesler, sevimli kontesler,» Nevzorof'un heyecandan soluğu kesilecek gibi oluyordu: «Biraz sabredin, herşey düzelecek. Tekrar kavuşucaksi-nız o süslü salonlara, dekolte tuvaletlere ve ılık öpüşlere... Biraz daha sabredin, biraz daha...»
Gecenin serinliği Nevzorof'un ateş içinde yanan başını üşütmeye başlamıştı. Girişeceği emsalsiz teşebbüslerin daha sırası değildi.
önünden iki kişi geçti bu anda. Şeçegulof ile arkadaşıydı bunlar. İkisi birden sigara salonuna girdiler. Peşlerinden üç adam daha ayni salona yöneldiler. Ağır pabuçlarını vura vura yürüyen bir altıncısı da içeriye girdi. Sağlam yapılı bir adamdı bu. Siyah şapkasını kulaklarına kadar indirmişti.
Kapıyı kapadılar.
Nevzorof, büyük bir dikkatle, yavaşça kapının deliğine gözlerini uydurdu, baktı: Sigara salonunda yuvarlak bir masa etrafında altı Meclis üyesi toplanmıştı.
Masanın üstü si-

1
gara artıklarıyla doluydu. Abajursuz bir küçük lâmba, Şeçe-gulof'un şişman ve yağlı suratını aydınlatıyordu. Dudakları kıpırdıyor, fakat sözleri işitilmiyordu. Hepsi birden masanın üstüne eğilerek başlarını birbirlerine yaklaştırıyorlar ve fısıldar gibi konuşuyorlardı.
Şeçegulof'un sağında, şapkasını kulaklarına kadar indiren genç adam bulunuyordu. Yüzü narin ve uzuncaydı bu gencin. Koyu mavi gözleri bu ince yüzü daha da güzelleşti-riyordu. Gözlerini kırpmadan boyuna lâmbaya bakıyordu.
Nevzorof, sebebini bilmeden etkisinde kalmıştı bu genç adamın. «Galiba Perilvikof olacak» diye düşünüyordu.
Şeçegulof, sözlerini bitirmişti. Arkadaşları başlarını önlerine eğdiler. Yalraz mavi gözlü genç adamın, kelimelerin üstüne basarak, yüksek sesle, âdeta birine duyurmak ister-. cesine, şu sözleri söylediği işitildi:

— Bu konuda fazla düşünmenin ne gereği var? Şu sersem Nevzorof'u çağıralım da kendisine bir danışalım. Hem uzakta da değil. Şuracıkta; anahtar deliğinden bizi gözetliyor.
Nevzorof, ayaklarının ucuna basa basa, fakat büyük bir hızla, merdivenlere zor attı kendisini. Ve bu telâş arasında, bir kurt gibi gözleri parlayan mağrur ihtilâlcinin, kendisini, merdivenin üstünden bakışlarıyla izlediğini gördü. Merdivenleri dörder beşer atlıyarak bu aşağıdaki ambara geçti. Denklerin arkasına saklandı. Korkudan nefesi kesilecek gibi oluyordu. Heyecan içinde çırpınıp duruyordu.
— Ah! dedi, kendi kendine. Hepsini biliyorlar. İşin farkındalar. İyice kapana kısıldım artık.
Bir süre sonra sâkinleşti. Bu kadar korkuya ne lüzum vardı? Nereden gelebilirdi tehlike? Bütün ihtimalleri gözö-nüne getirdi. Ve kendisini avutmaya çalıştı.
136
Vapurdaki karışıklık bitmiş, herkes eşyalarını yerleştirmiş, kendisine oturacak bir yer bulmuştu. Ambarlara muşamba örtüler örtülüyordu. Gözlerinden uyku akan yorgun çehreler, başlarını dayayıp dinlenecek daha rahat bir yer bulmak özlemiyle yanıyorlar di.
Bir papaz, direğin dibine çökmüş, insanın içini parçalayan yanık bir sesle dualar okuyordu.
Ve Simon İvanoviç Nevzorof, hâlâ denklerin arkasında idi. Sonunda, azıcık cesaretlendi. Saklandığı yerden çıktı. Odesa valisinin kamarasından bir takım sesler geliyordu. Merakı korkusunu yendi ve yaklaştı.
Boğuk bir sesle biri bağırıyordu kamarada:
— Cehennemin dibine git. Defol şuradan. Beş para bile vermem.
Kısa bir sessizlikten sonra, seçkin ve yumuşak bir ses cevap verdi:
— Ekselans! Merhamet edin, açlıktan ölüyorum. Karımla iki çocuğum var başımda. Bir saat önce karım bir çocuk daha doğurdu.
— Defolup gidecek misin sen? Yoksa?
— Pek az birşeyler lütfetmez misiniz? Ekselans! Merhametinize sığınırım. Birçok savaşlarda şimdiye kadar vatan için kanımı dökmekten çekinmedim. Ekselans! Lütfen.
— O kendi bileceğiniz iş... Askerî makamlara, başvurun. Ben sivil bir adamım. Vapurdakilerin hepsinin de karısı var. Sırasız işler bunlar. Kendi şubenizin ilgililerine başvurunuz. Canımı fena halde sıktınız. Defolun artık buradan!
Yine kısa bir sessizlik. Kamaranın kapısı yavaşça açıldı. Tüylü bir ayıya benzeyen kısa boylu bir adam dışarı çıktı.. Sersem sersem önüne bakıyor, bacaklarının üstünde sallanıyordu. Yıldızların ışığı altında başındaki saçların terden sırılsıklam olduğu görülüyordu. Ceketinin omuzlarında kurmay yüzbaşı olduğunu belirten apoletler vardı. Kısa kollarını dert1 i dertli iki yana sallayarak, karşısına çıkan Nevzorof'a içini döktü:
137
— ısıt; aıcugınız cevap: Cehennemin dibine git, defol! Kaldırıp kendimi denize atmaktan başka çarem yok. Fakat yalnız değilim ki... Başımda dört kişilik bir aile var.
Tâ yürekten kopan derin bir «Ah!» çekti. Ve merdivenlere doğru sarhoşlar gibi sallana salana yürüdü gitti. Kamaranın kapısı aralık kalmıştı.
Nevzorof, vakit geçirmeden, burnunu koku almak üzere kapının aralığına soktu. Odesa valisi, üstünde mum yanan bir masanın yanında ayakta duruyordu. İri yarı bir adamdı. Sırtında uzun ve siyah bir redingot vardı. Kıpkırmızı yüzünü boyuna oğuş-turuyordu. Karşısında, mumun arkasında oturan, fakat yüzü seçilmeyen birisine, boğuk sesiyle şöyle dediğini duyuluyordu.
— Namussuz keratalar; paranın kokusunu aldılar. Hınzırlar, alçak pezevenkler! Yahu, bu para benim değil. Hükümetin parası... Bana emanet edilen bu paranın hesabını Çar başa geçer geçmez kendisine vermek zorundayım.
Mumun arkasından sakin bir ses işitildi:
— Meclis üyelerine vermiyecek misiniz yoksa?
Vali, yanaklarını oğuşturmaktan birdenbire vazgeçti. Herhalde buna verilecek bir cevap yoktu. Redingotunun eteklerini açarak ellerini cebine soktu ve anahtarları şakırdattı sâcede.

— Tahliyeden önce yaptığınız masraflar hiç ilgilendirmez bizi. Bizim için bun1 arm zerrece önemi yok.
Vali, ökçelerinin üstünde dönmeye başladı.
— Size karşı beslediğim içten sevgi dolayisiyle şunu da ekleyim ki, Ekselans, son toplantımızda düşmanlarımıza karşı kullandığımız mücadele metodlarını çoğaltmaya ve mükemmel hâle getirmeye karar verdik. Biz de mutlaka onların sahip oldukları silâhlara sahip olmalıyız. Ve onların kullandıkları metodları kullanmalıyız.
Vali ıslık çalar gibi bağırdı: ,

— Demek biz de siyasî yıldırma metodları takip edeceğiz?
Ve yanakları Burgonya şarabı gibi kızardı. Mumun arkasındaki ses cevap verdi:
— Evet!
Bu kısa cevap, tıpkı camın üzerine vurulan bir darbe gibi söylenmişti. Konuşulanlar Nevzorof'u o kadar yakından ilgilendirdi ki, büyük bir ihtiyatsızlığa kapılarak başını gerekenden çok içeri uzattı. Ve, bu anda, vali, umulmaz bir çeviklikle döndü, küfür ederek Nevzorof'u suç üstü yakaladı.
Mumun arkasındaki adam derhal yerinden fırladı. Hafifçe yüzüne vuran ışığın altında Nevzorof kendisini tanı-yıverdi birden. Bu, o kadar ürktüğü, mavi gözlü parlak delikanlıydı. Gülerek:
— Çok iyi, diye mırıldandı. Biz de sizinle konuşmak istiyorduk aslında. Buyurun!
Nevzorof'u elinden yakaladı, vapurun baş tarafına götürdü.
Şebnem damlalariyle ıslanmış zincirlerin yanında, genç adam, Nevzorof'a:
— Benim adım Perilnikof'dur, dedi. Yanılmıyorsam, Simon îvanoviç Nevzorof'la tanışıyorum. Pasaportunuzdaki adınız da Simon Nevzaraki'dir. Değil mi efendim?
Nevzorof, cevap vermedi. Yutkundu.
— Gönüllü beyaz ordunun, karşı casus teşkilâtına çok önemli hizmetleriniz dokunduğunu biliyorum. Bundan gayrı, Kont Şamboren'in idamını bildiren tutanağı da imzaladınız. Bu o^ydan sonra sizi, kabiliyetli ve güvenilir bir adam olarak tanıdılar, öyle değil mi?
— Af edersiniz Gospodin Perilvikof, size doğrusunu soy-liyeyim. Benim asıl işim ticârettir.

— Birgün gelecek ki, aziz Simon İvanoviç, inşallah, özel işlerinizle uğraşmak fırsatını da pek tabiî elde edeceksiniz. Şimdi hayatınız, Allaha, Çar'a ve vatana ait bulunuyor. Boşuna vakit geçirmiyelim. Tartışmaya hiç lüzum yok. Siz, şu andan itibaren benim emrim altındasınız. Bunu bana sağladılar. Artık bir ölü gibi susmanız gerekiyor. Anlaşılıyor mu? Anladınız mı? Sükûût!.
Perilnikof, soğuk ve korkunç bakışlarla Simon İvanoviç Nevzorof'a yaklaştı:
— Azizim, diye devam etti, siz 1917 ye kadar Petersburg' da bir nakliyat şirketinde çalıştınız. İngiliz uyruğundan bir antikacıyı öldürüp kasasını soydunuz. Susunuz diyorum size! Lâf istemem. Birçok kereler soyadınızı değiştirdiniz. Ataman Angel'in çetesinde hazinedar olarak çalıştınız. Bütün bunlar, vapurumuzun uğrayacağı ilk limanda sizi İngiliz makamlarına teslim etmek suretiyle derhal idamınızı sağlamamız için yeterli sebeplerdir. Esasen, adınız, karşı casus teşkilâtı listesine dahil olduğundan, doğrudan doğruya benim emrim altındasınız demektir. Yeter mi?
Zavallı Simon İvanoviç, yarı baygın bir halde cevap verdi:
— Yeter.
Etrafındaki eşyalar, gözlerinin önünde dumanlanmış gibiydi. Her şeyi bulanık görmeye başlamıştı. Yalnız burnunun bir santim ilerisinde bulunan delikanlının çelik bakışlı gözlerinden başka hiçbir şeyi farkedemez olmuştu. Başı fırıl fırıl dönmeye, bacakları titremeye başladı. Karşısındaki ağır ağır, her kelimeyi tartarak hâlâ konuşuyordu:
— Vapurda tehlikeli bir ihtilâlci var. Kendisini siz de gördünüz sanırım. Adı Berştayn'dır. Karaya birlikte çıkarsınız. Kendisini adım adım takip ediniz. İlk fırsatta derhal hesabını göreceksiniz. Karaya çıktığınızda size silâh verilecek. İki hafta da mühlet... Bu işi başarabilirseniz, sizi kurtarmak için elimizden geleni yapacağız. Yok, eğer, dilinizi tutmaz da

ötede beride gevezelik ederseniz, asılmanız muhakkaktır. Bilmem herşeyi açıkça anlatabildim mi? Soracak başka bir şeyiniz varsa, buyurun.
Perilnikof, bunları söyler söylemez, arkasını döndü, uzaklaşıp git i.
Bu sırada deli kadın, sırtına bir yorgan almış Nevzorof'a yaklaşıyordu. Geldi ve bitkin bir sesle söylenmeye başladı:
— Demek, burada da bir ruh kardeşimiz daha varmış ha! Uzaktan bir önsezi bana fısıldamıştı zâten. Hele şu yıl' dızlarla işlenmiş sonsuz gökyüzüne bakınız. Ne kadar heye* can verici değil mi? Bunun da bir sebebi var. Bunun da bir sebebi var şüphesiz. Çünkü gökyüzü bizim gelecek günlerdeki vatammızdır. Yüzyıllardanberi biz ruhlarımızla yıldızlardan yıldızlara göçer dururuz. Kardeş, ben size karşı derin saygı ve güven duyuyorum. Sizin bu gerçeklere yabancı olmadığınız anlaşılıyor. İsterim ki, sizin huzurunuzda, o yüce varlığı saran esrar perdesinin bir ucunu kaldırayım. Bakınız!
Deli kadın kolunu gökyüzüne doğru kaldırdı. Sırtındaki yorgan kayıp yere düştü.
Nevzorof, şaşkın şaşkın kadının bu uzun ve mânâsız sözlerini dinliyordu.
O ise, ruhların vücut değiştirmelerine dair esrarlı bir konferans çekiyor, durmadan söyleniyordu:
— Şimdi bizim ruhlarımız, gökte yıldız şeklinde v.s.
Derken, Nevzorof'un başı gerçekten dönmeye başlamıştı. Bu bir gecenin içinde başına gelenler adamakıllı serseme Çevirmişti kendisini.
Şöyle bir başını kaldırdı. Yukarıda, ünlü ihtilâlci Bernş-tayn'm biraz kamburca siluetini görür gibi oldu. Bir heykel gibi kımıldamadan duruyordu.
Sabah erkenden yolcular ambarlardan çıktılar. Artık makinelerin sesi duyulmuyordu. Vapur demir atmıştı. Nem-

li bir sis etrafı kaplıyor, vapurun direkleri yarısına kadar bu sise gömülüyordu.
Uzakta, sağ tarafta, büyük levhaları andıran dik dörtgen şeklinde turuncu satıhlar beliriyordu. Üzerlerinde cama benziyen çeşitli kareler sanki yangında tutuşmuş gibiydi. Ve silik bir tabloyu andıran bu şekiller, birbirlerine dayanarak kademe kademe yükseliyorlardı.
Bunlar, Beyoğlu'nun üç dört katlı evleriydi.
İstanbul'a gelmişlerdi.
Sıcak bir güneş doğdu. Sis, gittikçe incelen bir perde gibi eridi.
Bu eriyen mavimsi sisin altında İstanbul'un manzaraları ve kubbeleri gelenlere gülümsüyorlardı sanki.
İşte Ayasofya! İşte Süleymaniye! Piramit şeklinde ağaçlar ve eski Bizans surları.
Herkes, bu güzel şehrin karşısında nefesi tutulmuş, birbirleriyle konuşuyorlardı:
— Ah ne kadar güzel, bak bak Vanya, tıpkı sigara paketlerinin üstündeki resimlere benziyor. Tıpkısı, tıpkısı...
— Selâm sana ey şehir, selâm sana, gelebildik nihayet.
— Sonunda kavuştum İstanbul'a.
— Ah, bir de şu hilâli kaldırıp salibi takabilseydik. Yazık oldu. Kaçırdık fırsatları.
— Biraz sabredin. O da olur elbette.
— Söylediklerine göre. Türkler, asıp kesici adamlarmış.
— Tersine, tersine. Dünyanın en asil milleti onlar. Yüksek ruhlu, şefkatli ve merhamete.
— Efendiler, bueiin şehre c^kıvoruz artık. Ve şerefine... Yolcular yemeğe kadar pn'iwrtprJp laldılar. Karaya çıkmaya başlayacakları zamanı bekliyorlardı.
Bir taraftan zenci asm varnnkiar1 Tn'ne fasulya kazanlarını karıştırıyorlar, aşçıbaşı patates soyuyordu.
Yolcu'ar sabırsızlanmaya başladılar.
İstanbul, şuracıkta, karsılarında dursun da, onlar hâlâ iyi bir bir yemek yiyemesinler. Çatlamak işten değildi.
Homurdanmaya başladılar.

— Nasıl işitir bu, diyorlardı. Saatlerce bizi burada ne hakla tutabilirler? Bu A1 lanın belâsı vapurda ne kadar kalacağız daha? Mahpus muyuz biz, yoksa yamyam mı? Neden çıkmıyoruz, neden bir saat önce çıkarmıyorlar bizi şehre?
Askerî bir motor, birkaç kere Kafkasya vapuruna yanaştı. Şık giyimli bir subay, boru ile kaptana birşeyler söyle-
-1-11"- "ipurun çevresinde do-
"Benim ümmetim Kıyamet gününde (bedenlerindeki) abdest alâmetinden dolayı yüzleri nurlular, elleri, ayakları nurlu ve parlaklar diye (mîzân I babına) çağrılacaklardır. Artık bu parlaklığını daha ziyâde artırmak hanginizin elinden gelirse yapsın!" (Hadîs-i Şerif, Sahîh-i Buhârî)
Hf imsak.....5.27' '
Güneş 7.09
£::İS
1 Yatsı.....18.58
[Kıble Sa...10.31
OCAK
2005
Adapazarı .Afyon I Aydın Balıkesir Bilecik Bursa Çanakkale lOenizll Edirne
Eskişehir .Izmir İzmit Kırklareli Kütahya Manisa Muğla Tekirdağ Uşak Yalova
Hitler'in iktidara
Gün: 30 -1. Av:
5.19
5.29
5.30
5.22
5.25
5.37
5.24
5.37
5.20
5.32
5.22
5.34
5.26
5.32
17.021 6.57 7.07 7.10 7.02 7.06 7.17
7.01
7.20
7.00
7.10
7.04
7.17
7.01
7.09
9 7.03
7.14
12.21
12.32
12.32
12.23
12.27
12.38
12.27
12.37
12.21
12.35
12.24
12.34
12.24
12.33 12.30
12.33

15.06
15.19
15.15
15.05
15.09
15.19
15.14
15.15
15.04
15.20
15.04
15.12
17.24
17.28
17.40
17.36
17.27
17.31
17.41
17.36
17.37
17.25
15.07
15.18 15.18 15.13 15.10
17.42 117.26
17.34
34 17.29 17.40 17.39 17.35 17.32
18.54
19.05 19.04 18.55 18.59 19.09 19.00 19.07 18.53 19.08
18.55
19.04 18.56 19.06 19.04 19.04 18.58
10.31
10.09 10.19 10.34 10.28 10.13 '10.17 10.21 10.35 10.08
10.36
10.25 10.30 10.11 10.09 10.23 10.24
arlak pabuçlu, iki dir-üstünde yalpalayan de konuşup gülüşüyor-îki aç Rus
göçmenleri-ırmı gösteriyorlardı. içinde yüzüyordu.
!, yayalar, otomobiller, Hey Allahım! İşte şu İstedikleri zaman, is-naya falan
lüzum gör-lamlar, kimbilir ne ka-
rçek esirlerden farkları adan şuraya bir adım ;e, İstanbul'un karşısm-: kadar
yakındılar. Ama i.
ik sokaklarda kaynaşı-ı da, hiçkimse, koskoca içmeninin durumuyla il-
sandallar hemen etraflıdan bağırırlardı:
142
143
I. '1
— Rus, Rus! Bana bak. Bir fes al haydi. Güzel pabuçlar...
Şimdi ise, kimseler yanaşmıyordu vapura. Kendilerine aldırış eden bile yoktu.
Fakat biraz bekleyin hele. Şu bolşevikleri bir yere serelim, tekmeyi sırtlarına
indirelim, görürsünüz o zaman siz. O zaman anlarsınız.
Öğleden sonra saat üçte vapurda ki! oldu. Karabineîerle donanmış bahriye s:
kutucu tavırlarla vapurun baş ve kıç tan
Ambarlarda genel bir heyecan başlaı dolaşıyordu. Dakikada bir yalan uyduru
değişerek herkesi kaygılandırıyordu.
Bu sırada, beyaz ordu subaylarım çıkarıyorlardı. Dışarı adımını atanın gü
tırıyor, sırtına dipçikler iniyordu.
Vapura bir mavna yaklaştı. Ve bi; laşıldı: Mavnalara bindirilen beyaz ordı riye
gönderilecekler, Denikin ordusuna
Subayların bindirilme işi sona eri: kinleştiler. Yüzbinlerce insanın kayn
uzatsalar dokunuvereceklerdi sanki.] manian görüyorlar, surların yanında:
kenlileri iyice seçiyorlardı.

Nisan güneşinin en ılık ve tatlısıy da uyuyan İstanbul'un emsalsiz bir g
Saat beşte zenci aşçı, yine patat maymun etlerini kutulardan çıkarma ren vapur halkı, kümeler halinde top', protesto etmeye karar verdiler.
Bir heyet seçip, kaütana gönderdi rak: Fasulyenin bugünlük de yenilmes
"Banim ümmetim Kıyamet gününde (bedenlerind dolayı yüzleri nurlular, elleri, ayakları nurlu ve başına) çağrılacaklardır Artık bu lk h
____.....UB,.
, elleri, ayakları nurlu ve parlaklar diye (mizan başına) çağrılacaklardır. Artık bu parlaklığını daha ziyâde artırmak hanginizin elinden gelirse yapsın!"
(Hadîsi Şrif
'^Jeril^hîh^^j
OCAK
2005
PAZAR
5.O7
Akşam 17.29
y.....18.58
Sa...
Klicrf: 20 Zilhicce 1425 ¦ Rûmî: 17 Kânûn-i Sânî
Adapazarı Afyon
Aydın
Balıkesir
IfJilecik
Utarsa
Çanakkale
'Oentaiı
Edirne
.Eskişehir
İzmir
izmit
Kırklareli
Kütahya
Manisa
Muğla
Tekirdağ
Uşak
Yalova
f£ I-2?M?-22 15"o2
a.^ /.02 12.26 15.10 17.32
5.2517.06112.26115.07 17.29
_____ı ,^.go|iQ.07|17
Hitler'in iktidara gelmesi (1935) - Mahatma Gandi'ni
n öldürülmesi (1948)
_____- v.
Erbaîn (Zemherîr - Karakış)
mış bulunduğunu söyledi. Fakat, yarın için pilâv pişirteceğini de sözlerine ilâve etti. Bir yandan da tehditten geri kalmadı, dedi ki:
— Eğer bir daha böyle toplantılar yapar, vapurda hır gür çıkarırsanız, altı mil geriye çekerim vapuru.
Akşama doğru bir söylenti daha çıktı ortaya: Kıç taraftaki ambarlarda tifüs çıkmış. Müttefikler, vapuru, doğrudan Afrika çöllerine götürmeye karar vermişler. İstan-kmış. Hastalığın şehre yayılmasından kor-
,, şu son günlerde, yolcuların sinirleri fena u. Bu söylenti üzerine, müthiş bir hayal kı-ar. Bütün umutlan suya düşüyordu demek? en hiçbirisi uyuyamadı. Bütün gece şehrin durdular. Tramvayların gürültüsü, hattâ ba-çalgı sesleri vapura kadar geliyordu.
ar, gökgürültüsünü andıran bir sesle demir uzun uzun örttürdü. Ağır ağır İstanbul'un pa-den geçerek Marmara'ya doğru açıldı. Fakat :rar denizin ortasına demirledi, ımutsuz ve kederli bir halde, karşılarındaki illi topraklara, birkaç tane yıkık eve bakı-hiçbirisi İstanbul'a çıkabileceklerini ummu-

tıpkı diğerleri gibi, son derece üzgün ve üvertede şaşkın şaşkın dolaşıyor, sonunda bu nalardan yorularak bir kenara çöküyordu. Can fasulyeleri çiğnemeden yutuyor, sigarının bi-ötekini yakıyordu.
ibi yalpalaya yalpalaya yukarı çıkarken, o ihti-3ı bir seferinde. Hattâ gözlerine bile baktı. Fa-m duydu ne de korku. O da bu olup bitenlerden ¦şısındaki manzarayı seyrediyordu.
144
145
Kıyıda, küçük binaların ortasında, bir direğin ucunda,, sarı bir bayrak sallanıyordu. Galiba, vebalı, koleralı, cüz-zamlı, tifüslü, karantinaya alınması gerekli ne kadar yolcu varsa oraya topluyorlardı.
Göçmen Ruslar da her halde oraya sokacaklardı. Orada kalacak ve dezenfekte olacaklardı.
İşte Avrupa!
Simon İvanoviç Nevzorof, derin bir nefret ve iğrenti duydu içinde. Bu sefer, sımsıkı kapana yakalanmıştı, kaçmak kurtulmak imkâ1 "^ denecek kadar azdı. Firar etmek, kaç «„, ^reye?
Vapurdan bir f /(tof'^ûnT***^ "le- *"r adım atmadan hemen tevkif /^'Zı^^n^^^ götürecek,, o alçak Perilniko' »AA «Sî^fcî^^ * Pe-rilnikof haini tar Şehrin tam' çe de bilmiyor
Nevzorof di. Yerinden ri Türkler i h, fesli ve
nlet alma bile ri rahat-kimin he-, yağlı ta-
rafından bol bol palavra kesiyorlardı. Onun nesine gerekti böyle işler? Böyle bir adamla yüzyüze gelmek herhalde tatlı birşey olmıyacakta. «Sanmam ki bu işin içinden yüz akıyla çıkabileyim.» diyordu. Haydi, diyelim ki, bu cinayeti işlemesin. O zaman da kendisini idamla korkutuyorlardı. İki ateş arasında kalmıştı Nevzorof.
Acı acı düşünürken, vapura bir mavna yanaştı. Yolculara emir verdiler:
— Derhal, herkes, bavullarını ellerine alsın ve mavnaya girsin.
Bu kesin emir üzerine, yolcular arasında, özellikle, en öndekilerle, en sondakiler arasında garip bir olay oldu.
«Kat'iyyen sahile çıkmayız» diye dayattılar.
Kaptanla konuşmalar başladı.
Güvertedeki yolcular anafora tutulmuş gibi karıştılar ve hepbir ağızdan tekrar bağırdılar:
«Sahile çıkmayız.»
— Açlık grevi yapalım! diyenler de bulunuyordu. Şayet içimizden biri mavnaya adım atmaya kalkışırsa, hemen yakalayıp denize atalım. Ordu bozanların vay hâline!.
Bunların hepsi de korkunç ve tehlikeli bir isteriye tutulmuş gibiydiler.
Odesa'mn tahliyesinde uğradıkları felâketler, karanlık ve nemli ambarlarda geçen geceler, fasulya ve maymun eti mide bozulmaları, apteshane önünde kuyrukta bekleşmeler, pislik, sefalet; bütün bunları İstanbul'a çıkarak unutacaklarını sanmışlardı.
Ya daha önce çektikleri? İki yıldır, ihtilâl kasırgasının önünde, kuru bir yaprak gibi, savrula savrula, hergün biraz daha güneye sürülmüşlerdi.
Harap istasyonlar, tozlu oteller, eskiya^r, hükümet darbeleri, yol kesenler, yağmur ve kar altmda, vaeonların içinde oradan oraya kaçmalar, tifüsden kırılan şehirler, yasma, kıtlık... Bütün bu acılardan sonra, bir sevgiliye kavuşur gi-
147
bi şehirleri özlemişlerdi. Ama, şimdi, işte yeni bir sefalet daha belirmişti karşılarında: Karantina!
Artık kudurmuş hayvanlar gibi bağırıyorlardı. Öyle ki, kaptan bile korkusundan, kamarasına saklanmak zorunr1 kaldı.
Fakat biraz sonra bu kriz geçti. Hepsi de kuzu faların Kafkasya vapurundan mavnaya attıkları me lerden inmeye başladılar.
En önde geçenler arasında Şeçegulof ile ka yaz sakallı dostu vardı. Hem merdivenlerden ir' de keyifle sigaralarının dumanını savuruyorlar
Biraz önce «gitmeyiz» diyenler şimdi saldırıyorlardı. İtişme, kakışma arasında V bile düşüreceklerdi.
Paketler ve bavullar, yolcuların ba; peşine mavnaya fırlatılıyordu.

Kaptan kamarasından çıktı ve bağırdı:
— Eğer intizamı sağlamazsa Kimse söylenenleri anlama' du bir an.
Mavna, vapurla kıyı arar öyleye doğru yolcuların tam
«Kafkasya» gökgürültü'en*. ladı ve kimsenin bilmediği bir yöı.
Simon İvanoviç Nevzorof, artık _ bancı bir ülkenin sınırlan içinde bulunup
sevincin zerresi bile yoktu.
Şu domuz müttefikler, yine kendilerine naşı. oyun daha oynayacaklardı.
Deniz kenanna çömelmiş göçmenlerin yanına, fesli uzun siyah redingofu Türk
memurları geldiler.
Tuhaf şey! Bunların ellerinde öyle pala; yatağan falan gibi şeyler yoktu. Uzun
ve kulaklarına dolanmış bıyıkları da görünmüyordu. Gerçekten hayret...
148
7
manen ve maddeten bitkin bir halde bulunuyorlardı. Kadınlardan bâzıları
ilkbaharın gelmesiyle yer-- fışkırıveren çimenlerin üstünde, oturup
ağlıyorlardı. "" ' memurları yapılacakları söylediler: Hamama gidi-'elce
yıkanılacak ti. Bu süre içinde de, elbise ve di->tüvden geçirilecek, dezenfekte
edilecek, mik--¦ecekti.
peşine takıldı. Rusya'da bakkal 'iğu gibi, tek sıra hâlinde dizilmiş-
aya doğru yöneldiler. Bu ça-.ılarca kişi gelip geçmişti şimdi-*n zemini
betondu. Göçmenlerin aşarak avluya kadar uzanıyordu. ,n giren derhal
soyunuyor, elbiseleri-dk pencerden uzatıyordu. Pencereden xğı paketler, file
torbalarda birikiyor ve *n, karşıda bulunan duvardan, büyük pen-alüyordu. Bu
pencereden, kısmen etüvlerin . memurlarının uzun sakalları görünüyordu, da
herkes gibi çırılçıplak soyundu. Söyleniyor-.ıdine: Jeniyetin hâli başka!
, hepsi de bu fikirde değildiler. Her kafadan bir ses m:
- Ah! Bir bu kalmıştı başımıza gelmedik.
— Ay! ay, ay!.
— Aman canım sen de!
Yaşlı bir gospodin, çıplaklığından utanarak, titrek bir sesle sordu:
— Üstümdekilerin hepsini çıkardım. Acaba, boynumda-ki istavroza olsun müsaade
etmezler mi?
— Ah, dostum ah! Bir defa bize eziyet etmiye başladılar mı, bunun arkası gelir
artık. Avrupa, Avrupa deyip duruyorduk, îşte kavuştuk Avrupa'ya...
149
— Ben yıkanmıyacağım ne olursa olsun. Bu hamama girmeden de ben pek alâ
temizdim. Kim ne derse desin, umurumda değil.
— Efendiler, herkesi, istisnasız tavuk haşlar gibi kaynar sularla
haşlıyorlar.
— Bir bu eksikti!
Nevzorof, acı acı içini çekti. Sırası gelmişti. O da ham" mm koridoruna girdi.
Önünde, kısa boylu, kısa bacaklı bir adam v omuzları baştan aşağı kıllarla
kaplıydı. İnsar»-dıracak kadar ter kokuyordu.
Nevzorof kendi kendine söylendi: «B lamak için herhalde bir hayli sabun gidec*
Hamamın kapısı açıldı. Etrafa buğulu yıldı. Şakır şakır su sesleri duyuluyordu.
Kıllı adamla Nevzorof içeri girdiler.
Kurnaların altında, göçmenler yıkanıyorli. oğuyorlar, sabunluyorlardı.
Yanındaki kıllı adam, Nevzorof'a döneTek soı
— îşte, boş bir yer var; siz mi önce yıkanacaı mi?
Nevzorcf, bu soruya cevap vermek şöyle dursm lannm ucuna basarak hemen oradan
sıvıştı. Çünkü, t boylu kıllı adam, kendisinin onbeş gün içinde mutlak;, dürmek
zorunda olduğu ihtilâlcinin ta kendisiydi.
Nevzorof'un acayip durumuna aldırmadı. Musluğun tında kamını ovalamaya başladı.
Bir camız gibi nefes alıyo ağzına dolan suları üfürüyor, alabildiğine neş'eli
bir tavırla:
— Enfes, enfes, diye bağırıyordu. Çoktandır hamam yüzü görmemiştim. Çok hoşuma
gitti doğrusu, çok güzel, çok nefis!
Nevzorof ise, ihtilâlcinin bu neş'esine, karşıdan düşünceli gözlerle bakıyordu
ve: «Sapasağlam domuz; ben nasıl öldürebilirim bunu, imkânsız iş» diye aklından
geçiriyordu.
Bir genç kız gibi bembeyaz vücuduyla Perilvikof geçti o

ı uttısaşıtuufcUiJ.
lâzımdı.
i belâ daha çıktı göçlerini dumanı üstün-n gelişi giyinmek di-uruşmuş, daralmış, pişmişti. Pan-ı bacaklar; kol-
o hüngür hün-giyindiler; allaya to-
. Bu va-adasına götüre-
turuncu bir aynaya benziyor-
Nevzorof, hafiye Liverovski ile aynı ka-apura da beraber çıktılar.
.rovski'nin neşesi yerindeydi. Arkadaşiyle boyuna ^alaşıyor, onu «Nevzorof oğlu Nevzaraki» diye çağırıyordu. «İstanbul'a varınca» diyordu, «sana güzel bir fes hediye edeceğim.»
Nevzorof, sesini çıkarmıyordu bu sözlere. Durmadan içini çekiyor, gözlerini yumuyordu.
Tenha adacığa yaklaşıyorlardı artık. Gölgeler etrafı kaplamıştı. Kıyıda, mini mini bir köyceğizin ateşleri ışıldıyor, limanda Kafkasya vapurunun yanlamış bacaları ve direkleri görünüyordu.
Yıkandıktan sonra, Nevzorof'a da bütün diğerleri gibi manevî bir ağırlık çökmüştü. «Acaba, bu yerlerde mi kalaca-
ifadeyi anlar-
150
151
gım, ouraaa mı oıup gideceğim» diye kendi kendine kuruyordu.
Hava ılık, suya vuran ışıkların görünüşü gerçekten çok güzeldi. Bu manzara içinde, hâline acır gibi oldu bir an. Sonra silkindi. Yine kalbinde kötü bir damar uyanıyordu. «Merak etme dedeciğim, merak edecek bir şey yok» diye elini salladı. «Nasıl olsa bu işin içinden de sıyrılıp çıkacak^-natlarmı bir kere daha açıp gökyüzüne ıi«">T etme. Asıl mesele, mutluluğa doğru, düı meden, ağır ağır ilerleyebilmektir. Dikini rina bakmalı işin. Mutlaka gayene ulaşs
Uzun iskelelere yanaştılar.
Eşyalar, denkler, bavullar dağ gibi yı de fesli adamlar dolaşıyordu.
Göçmenlerin keyfi yerine gelmişti a gevezelik ediyorlardı:
— Oh! Çok şükür! Gelebildik nihaye Birkaç adım ötede, sahilde, dükkânl ışıklar yanıyordu.
— Oh! Çok şükür, nihayet gelebildik, Simon İvanoviç Nevzorof, karaya aj toprağı kokladı. Ve doğrularak, incecik dimdik durdu.
İçine, ansızın çılgın bir yaşama sevine ruklarım sıktı; tırnaklan etine saplandı.
adacığında neş'eli ve
inci vapur daha gel-i.
atandaş savaşının çekmişin tecrübeleriyle . ortasında yükselen
İssız ve kendi hâlin-
mışlardı.
mastıra yerleştiler.
ştırıldı: «Ordu Ge-
anlığı», «İrtibat Da-
arda, birkaç beyaz yoktu.
Odesa Valisi ve maiyeti, Generaller, başka valiler, amiraller, iki düzüne kadar sanayi kiralı, bir de on iki sandık para, bayırdaki köşkleri işgal etmişlerdi. Geri kalan göçmenler, sahil boyuna yerleştiler. Sefil ve yıkık evlerde, ahşap otellerde, sayısız tahta kurusunun içinde yaşamaya başladılar. Hem buranın tahtakuruları, Rus-ya'dakiler gibi, cılız, miskin ve ürkek de değildiler. Canlı kanlı, semiz ve ayağına çabuk yaratıklardı. Ne gece diyorlar ne gündüz, beyaz Rusların kanlarını tatlı bir şarap gibi buldukça bol bol emiyorlardı. Hele insan bir yatağa falan kaza-
152
153
ra uzanayım aemesın. ravanaan aşağıya yağmur g yorlardı. Duvarların yarıklarından fışkırıyor'ar, ye melerin arasında kaynaşıyorlardı.
Dişlerini sıkmaktan başka çareleri yoktu. F başa çıksın insan?
Bazan sabırları taşıyor, saç baş darmadag lek sokağa fırlıyorlar, çayırlara uzanıp bol altında sabaha kadar kaşınıyorlardı.

Diyelim ki, sabahı ettiniz. Elinize bir nuz meselâ; terinizi sileceksiniz. Bir de t dilin kıvrımlarında şen şakrak oynaşıp d^
Kahvede, kolunuzu masanın üzerin' Derhal ceketinizin üstünde bir yarıştır
Köyün dar bir sokağı vardı. Ru' kadar burada dolaşırlar, birbirlerinf burada çene çalarlardı.
Uğraşacak başka şeyleri yoktu ki...
Aşçı dükkânlarında şiş kebabı ve koca sinilere yığılmış yağlı pilâv yerlerdi. Kahve peykelerinde bağdaş i*, rarak oturmaya alışmışlardı. Türkler gibi peykelere çöküyorlar, nargile içiyorlardı. Bu mübarek de insanın başını iyi döndürüyordu ha!
Adanın etrafını dolaşmaya çıkanlar, biraz sonra pabuçları tozdan bembeyaz geri dönüyorlardı.
Nevzorof, vakit geçirmenin usulünü bulmuştu. Meselâ yolda birine rastladı. Selâmlaştıktan sonra sorardı:
— Kontes! Geceyi nasıl geçirdiniz? Uyuyabildiniz mi bari?
— Hiç sormayın, Simon İvanoviç. Tahtakuruları diri diri yediler .
— Affedersiniz Kontes, kulağınızın üstünde mini mini birşey geziniyor.
Ve büyük bir incelikle, Kontesin, kucağındaki tahtakuru-sunta alıp yola atardı.
154
Kontes, sırtında paçavraya donmuş entarisi ve ayaklarında kaba saba kunduralariyle Nevzorof'a bu lütfundan do-teşekkür eder ve yeni havadisler sorardı.
treceki sarhoşun rezaletinden başka, yeni birşey
"~ ne zaman gideceğiz?
ağını söylüyorlar. Fakat bir misiniz? Yahut, tâ-
jmseyerek uzak-
/ordu. Rengârenk, asılmış bir laterna, izelos.»
ledikten sonra canı ,ık bir genç kadın kar-bu. Bir subaydan dul
ıya İvanova?
Dün akşamdanberi henüz
eğlenti ha?
— Şüpheniz n*. tin nasıl geçtiğini bilmiyoruz ki.. Sabahın saat dördün^ Jenizcilerle beraberdik. Bizi o kadar sert bir konyakla sarhoş ettiler ki, kendimizi kaybettik diyebilirim. Şimdi de eşeklere binip dağ safası yapacağız. Sonra banyo. Gerçekten enfes bir hayat doğrusu.
— Affedersiniz Lidya îvanovna, göğsünüzde minik bir tahtakurusu dolaşıyor.
— Teşekkür ederim.
Kalabalığın çoğunluğu sarhoştu. Nevzorof, bazı yeni ahbaplar görerek, onlarla bir süre dolaştı. Issız yerlere kat'iy-yen sokulmuyordu.
155
ıyııuuııı
uujicum
ediyordu. İyice biliyordu ki, görür görmez şu yecekti:
— Hâlâ beceremedin mi? Budala! Berşt şama kadar mutlaka yokedilmeli. Aksi haldf
Nevzorof, bunu bildiği için, dış görür ğı bu güzel yüzlü delikanlının, keskin bf yor, olacakları geciktirmek için, kalaba' mıyordu.
Bir yandan da, kendi aklınca bir mıştı gelecek günleri için. Bu plân r Karadenizin ufkunu seyrederken g kılırsa bakılsın, bu plân kendi yar tın gibi bir işti düşündüğü.
Ama, Simon İvanoviç Nevz mek gerekirdi. Yaman bir tâli' nın dediği gibi çetin işler onu . köpek yavrusu gibi bazan havalara pe üstü fırlatıp çamurlara atacaktı.
Görüp geçirdiği tecrübeler onu o hâle getirmiy di çevresindekileri tümüyle aptal ve budala telâkki ediy>_ Beyinleri havasız kalmış, saçma sapan fikirlere, ahlâk kurallarına körü körüne saplanmış birtakım yorgun enayiler...
Nevzorof'a göre, meşru, gayrimeşrû, ahlâkî, gayriahlâ-kî hiçbir şey yoktu dünyada. Bütün manevî değerlere, kutsal inanışlara çoktan tekmeyi indirmişti.
Kahvede subaylarla gevezelik ediyor:
— Herşey meşrû'dur; herşey yapılabilir; kayıtsız ve şartsız herşey!
diyordu.

Çene yarışma alışmıştı o da.
— Meselâ, siyaseti alalım, diye devam ediyordu. Konuşmaya bile değmez ya, neyse... Diyelim ki, inkılâp, proletarya, Sovyetler v.s. Azizim, bütün bunlar miskinlikten ibaret. Sen para kazanabiliyor musun, ona bak! Ben zeki ve kabiliyetli
156
çıkarım, sermâye toplarım. Oysa, Moskova'daki bolşevik bakanlar, bu işi kıvıracak kadar akıllı değildirler. Yahut da, zekâlarını çocukluktanberi okudukları kitapların sayfaları arar -*a tüketmişlerdir. Teşebbüsten yoksun kimselerdir bundun alnına tabancayı dayıyorlar. Sökül paralan. El-varıncaya kadar ne varsa alıyorlar. Üstelik "~ücü, toplum düşmanı filân falan diyorlar.
bağırdılar:
göğe kadar
hak-
. Leon Tolstoy adlı bir doktor söylemiş-xğası olduğu halde; biz sürelim, ekelim biçelim, .niş. ölünceye kadar cır en bolşevikleri kötülüyen jpa'ya bu acı gerçekleri an-dursunlar; bolşevikler kos-araca kesiyorlar. Vatanın yağ-İş işten geçtikten sonra yar-
Yaktılar >-neler... Benim ı.
ar?
olarak ne varsa hepsini çaldılar, ar, binlerce rublelik kürkler, neler, ni bile cayır cayır ateşe verdiler. Gecelik kılığında penct. den kendimi atıp canımı kurtarabildim. Ne müze bıraktılar, ne kütüphane... En ünlü ressamla-nn tablolarını yırtıp yırtıp sokaklara savurdular.
Evet, Gospodinler... Bugün Rusya'da eski nüfusun dörtte biri ya kaldı, ya kalmadı. Onlar da tamamen ormanlara sığınmış tozunuyorlar. Trenleri beygirler çekiyor. Lokomotif ne gezer? Esasen, işletmesini bilmezler ki! Cahil herifler, haydutlar. Sizi temin ederim ki, memleketimiz bu herifle-
157
!
rin elinde kalırsa, Noel yortusuna kadar bir dikili ağaç bulamayacağız.
Subaylar sapsarı kesilmişlerdi. Hepsinin gözleri kin ve öfkeyle dönmeye başladı. Simon İvanoviç, bu konuşmasıyla, adada derhal isim yapmıştı. Hattâ kendisine, bolşevikler aleyhinde yayımlayıcı kitap için, bir partinin yardımını teklif ettiler.
Nevzorof, herkesin kendisiyle ilgilenmesinden hoş^n-makla beraber, belirsiz bir cevaplarla bu kitap işini geciktiriyordu.
Hemen her gün Perilvikof'u uzaktan uzağa görüyor, görmesiyle beraber kalabalığa karışması bir oluyordu. Fakat birgün, burun buruna geleceklerini de hesap^mıyor değildi.
İhtilâlciyi öldürmek pek önemli sayılmasa da, ondan sonra ortaya çıkacak durum kendisini kaygılandırıyordu. Öl-dürmese, istikbâli yine tehlikedeydi; idamla tehdit ediliyordu. Kararsız bir durumda günleri saymaya baş]adı.
İhtilâlci Berştayn, adanın tek otelinde oturuyordu, öğ-~~,-,T.Q saat üçten beşe kadar büyük setin üstünde ge-
mmmmmi
msMmlmmmmii
Bütün ada halkı, «ayrılmaz ve bölünmez kutsal Rusya» için uğraşıya çağırılıyordu.
Göçmenler, bu ateşli bildiriyi büyük bir heyecanla dinlediler. Ve, sonra, hemen ertesi gün, yine bildikleri gibi yaşamaya devam ettiler. Hergün banyo yapıyorlar, kokain çekiyorlar, şiş kebabı ile rakı içiyorlar, eşeklerin sırtına atlayıp, korularda gezmeye gidiyorlardı. Çektiklerini biraz unutur gibi olmuşlardı. Parolaları şuydu: Adam sende, sat anasını!.
Adada, eskisine göre hayat canlanmıştı biraz.
Deniz, bu güzel ilkbahar günlerinde, umulmadık derecede parlak ve sakindi. Arada bir adanın önünden süslü deniz motorları geçiyordu. İçlerinde, bencil ve mutlu Avrupalılar yan gelmişlerdi. Adadakiler, bu keyif ehli adamlara imreniyorlar, içlerini çekiyorlardı.
Gerçekten hür ve mutluydu bu adamlar. Öyle ya, kedilere benzeyen tavşan1 arm etlerini yemiyorlar, Fransız komutanına ikide bir gidip kayıt kuyut zırıltısı

çekmiyorlar, tozlar içinde «ideal» berberiyle «Kara kargapulo» lokantası arasında mekik dokumuyorlar, gazyağı ile tahtakurularmı imhaya çalışmıyorlardı. Oysa, hemem karşıda, şu motorların yanaştığı yerde huzur ve mutluluk içinde bir belde vardı. Onlara erişilmez gibi gelen bir şehir...
Orada, insanlar, rahat koltuklarına uzanmış, ya konuşuyorlar, ya da İngilizce veya Türkçe bir kitabın sayfalarını çeviriyorlardı.
Orada, herkes kendi vatanmdaydı, kendi evinde buca-ğindaydı.
Ah, bu mel'un bolşevikler... Lanet size, binlerce lanet...
Bu sefil adacıkta, birhassa kadınlar çok sıkıntı çekiyorlardı. Geçmişi, anmak bile istemiyorlardı. Yıkıntılardan başka ne vardı o geçmişte? Hatırlayıp da neye büsbütün dert-leneceklerdl?
159
Çamaşır teknelerindeki iç çamaşırları artık kullanılmaz hâle gelmişti. Akşam yemeğinde de sofraya, öğleden artan tavşan eti konacaktı.
Bazan, bir boş zamanlarında aynanın karşısına geçiyorlar, değişen yüzlerine bakıyorlardı.
Bu yüzlerde vaktinden önce beliren derin kırışıklar vardı. Ah, bu kırışıklıklar...
İhtilâl ise bir korkunç düş gibiydi. Yabancı bir evin dar penceresine yaslanıp geleceği düşünmek gerçekten feci oluyordu. Hiç düşünmemek en iyisiydi.
Dış yüzlerindeki neş'eye rağmen, göçmenlerin ruhunda esaslı bir kötümserlik yatıyordu.
Nevzorof ise, çoğu zaman kadınlar arasında dolaşıyor, günlerini onlarla birlikte geçiriyordu.
Kahve ve yoğurt ikram etmekten geri durmuyor, esprileriyle onları eğlendiriyordu.
— Hanımlar, diye tutturuyordu. Size yemin ederim ki, medeniyetin daniskası, güzel bir kadının yatak odasından ibarettir, özenle süslenmiş bir yatak odası, gerçek bir mabet değil midir? Evet... Gerçek bir mabet, bir aşk ve şehvet mabedi. Aslında, güzel kadınlar da birer mabude değil midirler? Bundan ötesi palavradır. Hayat o kadar kısa, o kadar rastlantılara bağlı birşey ki. Değmez hanımlar, değmez. Yalnız zevk içinde sevmek ve mutlu olmak.. İşte, yaşamanın gayesi... İnsan, saçma sapan fikirlere, köhne ve anlamsız inanışlara saplanıp kalmamalı. Tekâmül ve ilerleyiş ahlâk tanımıyor. Bütün ahlâk kurallarını çiğneyip geçmeli, saygı değer hanımlar!
Adanın havasında güzel bir haber dalgalandı: Yarından itibaren, İstanbul'a inmeye izin verilecek.
Nevzorof, havadisi aldığı zaman, daha yatağından kalkmamıştı.
160
«Karakargapulo»nun otelinde kalıyordu. İkinci katta küçük bir odadaydı. Pencerede basma perdeler vardı. Tah-takurularınm kaynaştığı bir yatak ve sandalya yerine kullanılan ufak bir sandık...
Nevzorof, özellikle Perilnikof'dan kaçtığı için burada oturmayı uygun bulmuştu. Haberi alır almaz yataktan fırladı. Kırmızımsı kıllarla örtülü zayıf bacaklarını oğuşturdu. Birbirine zıt fikirler şimşek hızıyla gelip geçiyordu kafasından. Yarın, adadan, usulca sıvışmak gerekiyordu Fakat nasıl? Perilvikof, herhalde kolay kolay bırakmıyacaktı yakasını.
Ne yapmalı? Ne etmeli? Adadan kaçmanın yolu? Yoksa kaçmamalı mı? Kaçmazsa nasıl davranmalı? Adanın ıssız bir köşesinde, kayıkların arasında birkaç gün gizlense, hiç meydana çıkmasa nasıl olurdu? Bu mel'un Perilvikof'u ne yapıp edip atlatması gerekiyordu mutlaka. Ama nasıl?
Simon İvanoviç bir yandan giyiniyor, bir yandan da Taunları düşünüyordu. Saçlarını, sakallarını, uzun süre, aynanın karşısında taradı. Duvara iple asılmış bulanık ve acayip bir aynaydı bu. İnsanı olduğundan başka gösteriyordu. Bu Karakargapulo denilen miskin Rum da bula bula duvara asacak bu berbat aynayı mı bulmuştu?
Aynadaki Nevzorof'un, asıl Nevzorof'la ilgisi bile yoktu. Ve bu anda Nevzorof'un sırtında âni bir ürperme ürperme dolaştı. Sanki korkunç bir yaratık aynanın içinden kendisine bakıyormuş gibi geriledi.

Kasketini başına geçirdi. Aynaya son bir kere daha göz attı ve odadan çıktı gitti. Kararını vermişti kesin olarak: Saçını sakalını kazıtacak, tanınmaz bir hâle gelecekti.
Gözleri kadın gözüne benzeyen, şişman Karakargapulo ile karşılaştı yolda. Güya türkçe söylediğini sanarak:

— Allah verdi, başı, başka (1), dedi.
Ve berber dükkânına doğru yürüdü.
Sokak ıssızdı bu saatte. Göçmenler, İstanbul'a gidiş vesikası için Fransız askerî makamlarının önünde kuyruğa girmişlerdi.
Simon İvanoviç, yolda püsküîsüz bir fes satın alarak cebine soktu.
Berbere eliyle işaret ederek, saçını, sakalını olduğu gibi kazımasını söyledi.
İdeal Berberi'nin sahibi, Nevzorof'un dediğini büyük bir zevkle yerine getirdi; başında ve suratında kıl nâmına ne varsa hepsini dikkatle makineyle aldıktan sonra, usturayla da bir temiz kazıdı.
Nevzorof, aynada beliren çıplak ve sivri kafaya merak ve hayretle bakıyordu. Dudaklarının etrafı iyice temizlenmiş tilkiye benzeyen çenesi olanca mânasiyle meydana çıkmışta.
«Gerçekten de kurnaz tilkinin birisiyim ya!» diye aklından geçirdi.
Fesi başına giydi, aynaya baktı. Şeytan bile tanıyamazdı, bu ayandaki adamın Nevzorof olduğunu. Perilvikof bu sefer atlamıştı. Kendisini asla teşhis edemiyecekti.
Berber dükkânından çıktı.
Fakat, traş olduğu salonun yanında, bir ikinci salon daha olduğunu ve burada bir çift mavi gözün kendisini traşın başından sonuna kadar gözetlediğini farkedememişti.
Yolda bir iki dostuna rastladı. Kendisini tanıyamayıp geçtiler.
Otelde, Karakargapulo bile ilk bakışta tanıyamadı. Sonra işi anlayınca kahkahalarla gülmeye başladı.
Simon İvanoviç, tasarladığı plân gereğince elindeki derileri paraya çevirmek istiyordu. Otelciye teklifte bulundu.
Karakargapulo, bunun kârlı bir iş olduğunu derhal sezdi. Gidip, iki sahtekâr Rum buldu getirdi.
(1) Kitabın aslında bu kelimeler türkçe yazılmıştır.

Nevzorof'u o derece sıkıştırdılar, bağıra çağıra öyle bir pazarlık ettiler ki, sonunda 750 Türk lirasına vermeye razı oldu. Eh bu da pek fena para sayılmazdı.
Astragan işini böylece bitirdikten sonra, hiç vakit geçirmeden belge almak için askerî daireye gitti. Masa başında oturan memurun eline bir yüz franklık sıkıştırdı. Derhal belgesini düzenleyip verdiler.
Vapur, İstanbul'a ertesi gün saat dokuzda kalkıyordu. Loş bir kahveye girdi, bir fincan kahve söyledi. Bağdaş kurarak peykeye oturdu ve uyuklar gibi gözlerini yumdu. Görenler, kendisini muhakkak Türk sanacaklardı. Limana doğru keyif çatan dalgın bir Türk... Gerçekte ise dalgın falan değildi. Rolünü mükemmel oynayan bir aktör gibi, dalgın ve yarı uyuklar görünmek işine geliyordu. Ve bu durumda, kafası, karmakarışık bir sürü meseleyi halletmek için, büyük bir çabada bulunuyordu. İstanbul'un gürültülü sokakları vardı. Bu sokaklarda ise sürüyle külhanbeyi, karaborsacı, tüccar, yankesici, para işlerinde gırtlak gırlağa gelen tatlı su frenkleri, çarçabuk kafese giren Avrupalılar kaynaşıyorlardı.
Nasıl olsa, zekâsı ve parası sayesinde kârlı bir işe yapışabilirdi. Meselâ: Tefecilik, karaborsacılık, haremlere Rus kızları satmak gibi.
Hayali alabildiğine işliyordu: Bir günde, elindeki parayı beş defa çoğaltmıştı; kucağında esmer güzeli iki koketle kapalı bir otomobilin içinde, şehri bir baştan bir başa dolaşıyordu. ..
Hayal, özellikle, müsbet düşünceli bir iş adamı için çok tehlike1 idir. İlkel ve barbar çağlardan, insana miras kalan bu «hayal» denilen nesne, olayların gerçek şekillerini değiştirir ve hedefi şaşırtır.

Simon İvanoviç Nevzorof da, hayal kuracağına, kahveye girip çıkanlara dikkat etseydi, çok daha iyi ederdi. Ama, o, bir hayal dünyasında kanatlarım açmış uçuyordu. İşte bu sıra-
163
da, sert bir parmak sırtına dokundu ve sert bir ses kulaklarında çınladı:
— Çok güzel! Şimdi lütfen beni takip ediniz, konuşa hm.
Bu sözleri Perilvikof söylüyordu.
Nevzorof'un ağzından hafif bir inilti çıktı. Bağdaş kurduğu yerden doğruldu.
Perilvikof devam etti:
— Manastıra giden yolun yansına gelince sağa dönünüz. Mavi boyalı bir köşk göreceksiniz. Sağdan ikinci. Beni orada bekleyiniz.
Nevzorof, mavi köşk'ün temiz bir odasına girdi. Soğukkanlılığını kaybetmemeye çalışıyordu.
Duvarda Çar II. Nikola'mn ince bir tülle örtülü resmi asılıydı. Saygılı bir tavır takınarak, cilâlı parkeye akseden bir hasır sandalyaya oturdu. Ne yerde bir toz zerresi, ne duvarlarda bir tek sinek vardı. Etrafına bakındı ve: «Burada aristokratların yaşadığı anlaşılıyor. Herşeyden belli bu... Ama, nasıl oluyor da, beni böyle pis işlere sokuyorlar?» diye düşünceye daldı.
Yanındaki kapılardan biri açıldı bu sırada; Nevzorof'un vapurda görmüş olduğu astragan kalpaklı, beyaz sakallı adam içeri girdi. Somurtkan suratı öfke saçıyor, burun kanatları açılıp kapanıyordu. Kirpiksiz gözleri bulanık ve kanlıydı, öyle anlaşılıyordu ki, hazret, içkiyi dün gece biraz fazla kaçırmıştı.
Simon îvanoviç, hiç telâş etmeden, kendisine güvenir bir edâ ile sandalyesinden kalktı:
— Sizi selâmlamakla şeref duyarım. Karşısındaki, boğuk bir sesle homurdandı:
— Merhaba alçak herif!
164
ve pauaK gozıerım iNevzuruıa
Simon İvanoviç Nevzorof, hiç tınmadı. Sâdece Perilvi-kof'un direktifiyle geldiğini söylemekle yetindi.
Adam bu sözleri dinlemeye bile lüzum görmeden öfkeyle atıldı:
— Ağzını kıracağım senin, kerata!
— Sebep?
— Hele dişlerini dökeyim de sebebini sonra öğrenirsin.
— Vatanım için her türlü ızdıraplara katlanmaya hazırım. Fakat, affedersiniz ama, bendenize karşı niçin böyle davranıyorsunuz. Bir türlü anlayamıyorum.
Astragan kalpaklı adam, Nevzorof'un etrafında şöyle bir döndü ve nefretle süzerek dedi ki:
— Anlıyamadm mı? Köpoğlu köpek. Bu... Nevzorof'un durumu gittikçe nâzikleşiyordu. Kapıya
doğru yürümek istedi. Fakat karşısındaki engel oldu; derhal kapıyı kilitledi; anahtarı cebine attı.
Ellerini şiddetli bir tokata hazırlarken homurdandı:
— Traş da olmuş. Mel'un! Bucak bucak kaçarsın ha? Ba-şa da bir fes...
— İnanmanızı isterim ki, ömrümde ilk defa böyle bir hakarete uğruyorum.
Simon İvanoviç, bu sözleri söylerken kaşlarını çattı ve bir sandalyanm arkasına çekildi.
Ak sakalllı tokadı indirmek üzere kolunu kaldırdı. Fakat Nevzorof, yana kaçarak bundan kurtuldu.
Bu sırada öbür kapıdan Perilvikof içeri girdi.
Soğuk bir sesle:
— Teplof, rica ederim, dedi. Bu pis herife elini sürerek kiletme.
Teplof, istemiyerek döndü. Pantolonun arka cebinden gümüş bir sigara tabakası çıkardı.
Perilvikof, Nevzorof'a bakarak devam etti:
— Gospodin Nevzorof! Biliyorsunuz ki, ancak bir gününüz kaldı. Yarın sizce belli olan adam İstanbul'a inecek.
165
— Çok rica ederim, biraz insaflı olunuz Gospodin Peril-vikof! O işi nasıl ve nerede becerebilirdim şimdiye kadar? Herif, bütün gün otelde. Odasından dışarı

çıkmıyor. Akşamları da kalabalıktan ayrılmıyor. Ben de bu işi biran önce bitirmeyi istiyorum. Bitirip kurtulayım diyorum. Fakat...
— Kısa kesiyorum Nevzorof... Vapurdaki konuşmamızı elbette hatırlayacaksınız. Size şeref yemini ediyorum, yarın İngiliz komutanına gidip sizi teslim edeceğim. Ve derha] idam edileceksiniz; eğer bu işi sallarsanız.
— Fakat buna sebep ne Gospodin Perilvikof?
— Fazla lâf istemem. İşte bir tabanca.
Perilvikof, cebinden küçük bir brovning tabanca çıkardı; Simon İvanoviç'in önündeki masanın üstüne koydu.
— Onundur bu tabanca, dedi. Bu gece odasından çaldık. Nerede ve nasıl haklıyacağmıza gelince: Burası beni zerre kadar ilgilendirmez. Size bırakıyorum tamamen. Zekânıza bağlı birşey. Yalnız öyle hareket etmelisiniz ki, atacağınız kurşun kafasına rastlasın. Anlıyor musunuz? Kafasına... boynuna değil. Sonra, sağ elini açar, tabancayı sıkıştırırsınız. Ve mesele sadece bir intihar olayı gibi kapanır gider.
Nevzorof, ipnotize edilmiş bir horoz gibi tabancaya bakıyordu.
Teplof, ağlar gibi Perilvikof'a yalvardı:
— Mişa! İzin ver de şu kerataya bir sille aşkedeyim. Görüyor musunuz hâlâ kararsız...
Nevzorof, fazla beklemeden tabancayı ceketinin cebine soktu. Kapıya doğru yürürken, başını çevirmeden sordu:
— Ya sonra? Hüriyetime kavuşacağım değil mi?
— Bitir de bu işi, sonra cehenneme kadar yolun var.
Nevzorof, otelin karşısında bulunan küçük bir dükkâna girdi. İhtilâlcinin çıkmasını beklemeye başladı. Hayatının en uzun en azaplı dakikalarıydı bunlar. Her dakika yüzyıl gibi geliyordu ona.

Ya bu mel'un ayı tıka basa kamını doldurup da uyuya-kalırsa? Gezintiye çıkmazsa? Bugünden başka gün de kalmıyor. O takdirde, odasına, pencereden girmek gerekecek geceleyin.
Nevzorof, karantinada iken hamamda beraber yıkandıkları günü hatırladı. Kendi kendine: «Kafasından aşağı bir kova kaynar su dökmek varmış keratanın. Bu herifin yüzünden işlerim aksayacak.» diye düşündü.
Artık, oturduğu yerde iyice sabırsızlanmaya başlamıştı.
Doğudan sıcak bir rüzgâr esiyor, güneşi ortalığı kasıp kavuruyordu. Tebeşir tozuna benzeyen, toz bulutları yollan kaplamıştı. İnsanın vücudu hiç sebepsiz kırılır gibi oluyordu.
Saat daha dörde çeyrek vardı. Otelde yemek yenmişti. Birkaç kişi, parmaklığın arkasından küçük bahçeye geçiyor, rüzgâr ağaçların dallarım sallıyordu. Bahçedekiler, kirli keten şezlonglara uzanarak denizi seyretmeye başlamış1 ardı. Nevzorof'un içi birden tuhaf bir duyguyla burkuldu: «Mahvolacağım saat yaklaşıyor galiba.» diye söylendi.
Gözlerine yoldan savrulan toz bulutlan doluyor, sanki kör etmeye çalışıyordu. Etrafını göremez olmuştu. İçinden küfürü bastı ve gözlerini oğuşturmaya başladı. Gözlerini açtığı zaman, ihtilâlci Berştayn ağır ağır otelden uzaklaşıyordu. Bir süre uzaktan baktı. Koruya gidiyordu ihtilâlci...
Nevzorof vakit geçirmeden takibe koyuldu. Fakat çarçabuk aklı başına geldi. Böyle peşi sıra kabak gibi gitmek uygun olmayacaktı her halde. Kestirme bir yoldan önüne çıkmak gerekti.
Her zaman kalabalık olan koru bugün bomboştu. Çamlar ve koyu renkli kayalarla dolu bayırdan tırmanan Nevzorof, kanter içinde ana yola çıktı. Boğazı hararetten kurumuştu. Fena halde sabırsızlanıyordu. Telâş içinde, pantalo-nunun sağ cebindeki tabancayı yokladı.
İki dakika sonra adam göründü. Nevzorof'un ustralan-

imş saçlarının cupıerı terlemeye oaşıaaı. Heyecandan titriyordu.
İhtilâlci, bacaklarını germiş, ayakta not defterine bir şeyler yazıyordu. Bir süre yazdı, yazdı; sonra, düşünceli bir tavırla kaleminin ucuyla burnunu kaşıdı. Başını kaldırmıyordu. Tekrar yürümeye başladı.
Nevzorof, ayaklarının ucuna basarak, ihtilâlcinin peşi sıra ilerledi. Ağaçların hışırtısından ayak sesleri işitilmiyordu.

Aralarında ancak bir adım kadar uzaklık kalmıştı şimdi. Nevzorof, kenetlenmiş parmaklariyle cebindeki tabancayı sıkıyordu.
Berştayn, yorulmuş gibi adımlarını ağırlaştırdı ve birdenbire durdu.
Gözlerini Nevzorofa' çevirmişti. Ağır bir sessizlik oldu.
— Sebep ne böyle traş olmanıza? Az kalsm sizi tanıya-mıyacaktım. Çok garip olmuşsunuz. Çok garip.
Nevzorof gülümsemeye çalıştı:
— Biliyorsunuz, toz, sıcaklar. Başım böyle daha iyi hava alır diye düşünmüştüm.
Ruhu gevşemiş, sinirleri birden yumuşamıştı. Cebinde, tabancayı tutan parmakları kendiliğinden çözüldü.
«Ah! însan öldüreceği adamın gözlerine bakıp onunla konuşmamalı. Yoksa, imkânı yok öldüremez.»
İhtilâlci sordu:
— Gezintiye çıktınız galiba?
— Evet, gezintiye çıkmıştım.
— Tuhaf değil mi, ben sizi otelin karşısında, gözlerinizi oğuştururken görmüştüm. Ne çabuk yetiştiniz?
— Yanılıyorsunuz. Otelin karşısında gördüğünüz ben değildim. Bir başkası olacak. Ben çoktandır buradayım.
İhtilâlci, emreden bir sesle bağırdı bu sözler üzerine:
— Elini cebinden çıkar!
168
Nevzorof, elini çıkarır çıkarmaz, Berştayn üstüne atıldı ve bu cansız eli yakalayıp büktü.
— Tamam, dedi. Benim tabancam.
— Gospodin Berştayn! Ben de eski ihtilâlcilerdenim. Rica ederim yoldaş, suçlamaya girişmeden önce biraz sabredin. Ben de sizin himayenize sığınmayı düşünüyordum. Bir tuzağa düştüm. Vekiller beni zorladılar. Benim yerimde siz olsaydınız ne yapardınız? Bu, benim için de tehlikeli ve faydasız bir cinayet olacaktı. Bilhassa size karşı beslediğim saygı... Ah mösyö sosyalist ah..
Nevzorof, baştan sona kadar neler olup bittiyse hepsini Berştayn'a anlattı. O anlattıkça, ihtilâlci kaşlarını çatıyor, omuzlarını kaldırıyor, ayaklarını yere vuruyordu.
Perilvikof'un adı geçtikçe, bir vahşi hayvan gibi homur-danıyordu.
Meselenin aslına ait bazı bilgiler istedi.
Nevzorof , bülbül gibi istenileni şeyleri eksiksiz söyledi. O da bunları not defterine geçirdi. Sonra Nevzorof'u olduğu yerde bırakarak, köye doğru, yürüdü gitti.
Nevzorof, bitkin gözlerle, bu uzaklaşan kısa boylu gölgeyi takip etti. Ve korunun derinliklerine dalayarak yere boylu boyunca uzandı. Öylece kaldı.
Simon İvanoviç Nevzorof'un ruhsal durumunu anlatmaya kalkışmak boşuna bir gayrettir. Okuyucularımın tahmin ettikleri gibi zavallının hâli gerçekten haraptı. Yıkılmıştı adetâ...
Uzanıp kaldığı yerden geceyarısma kadar kımıldamadı. Güneş denizin içinde kayboldu ve siyah kanatlar hızla etrafı kapadılar koruda. Sıcak topraktan acayip bir ot kokusu geliyordu. İstanbul'un ışıkları, ufukta, kızıllıklar içinde belirmeye başlamıştı. Dalgaların kayalara çarparak çıkardığı musiki gittikçe daha şiddetlendi.
169
Nevzorof, yattığı yerden kalkarak oturdu. Ellerini dizlerinde kilitledi. Acı düşüncelere daldı. Kendisini terkedilmiş âciz bir çocuk gibi hissediyordu.
İnkılâp denen şeytan, işte onu yabancı denizlerin ortasında ıssız bir adaya fırlatmıştı. Biraz sonra, düşüncelerine yavaş yavaş bir açıklık, bir berraklık geldi.
Bugün, hayatının üçüncü büyük hatasını işlemişti. Üçüncü defadır ki, zayıf davranmış, fırsatı kaçırmıştı.
Hayır! Bir roman kahramanı olarak beş para bile etmezdi Simon İvanoviç...
Acınacak bir lâstik gibi oracığa atılmış kalmıştı. Vaktiyle Odyssüs'ün uğrağı olan bu yerlerde, şimdi o da, bunca maceralardan sonra, ne yapacağı konusunda kararsız, kaderine boyun eğmiş bekliyordu.

Koruda, birdenbire üç erkek gölgesi belirdi. Ellerindeki elektirk feneriyle karanlığı araştırıyorlardı. On adım kadar yürüdükten sonra Teplof'un sesi bir ıslık gibi vınladı:
— İşte!
Nevzorof, korkusundan bir tavşan yavrusu gibi bağırdı. Ve tabana kuvvet kaçmaya baş^dı. Fakat gayretleri boşa çıktı. Teplof, hemen &rdmdan yetişti, yakasından yakaladı ve bütün gücüyle suratına okkalı bir tokat patlattı.
Nevzorof yere yığıldı.
Üç subay üstüne canavarlar gibi atıldılar. Neresine gelirse, sille yumruk indirmeye başladılar. Allah yarattı demiyorlar, kıyasıya vuruyorlardı.
Bu gürültü arasında Teplof'un sesi duyuldu:
— Çıkarın pantalonunu deyyus'un!
Pantolon çıkarıldı. Kendisi Nevzorof'un başına oturdu. Subaylardan birini de ayaklarına oturttu. Üçüncüsü de elindeki kayış^ çıplak kıçına vurmaya başladı.
Nevzorof, kayışları yedikçe inliyordu. Dayanamadı sonunda, acıdan ve korkudan bayılıverdi. Yalnız, bayılmadan hemen önce, ceketinin iç cebine bir elin usulca sokulduğunu

ve cüzdanını çekip aldığını duyar gibi olmuştu. Cüzdanında beşbin frankla, 750 Türk lirası vardı.
Ayıhp da kendine gelir gibi olduğu zaman henüz geceydi.
Yerinden kımıMamak istedi. Ne mümkün. Ağzından acı bir inilti koptu. Bütün vücudu sanki havanda doğulmuş gibi ağrıyordu.
Bu kadar zayıf, âciz ve çaresiz bir durumda kalmış in san ne yapabilirdi? Şüphesiz acı acı ağlardı. O da öyle yaptı. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.
Beyoğlu'ndaki yüzlerce mağazanın şık vitrinleri pınl pırıl yanıyordu. Konsolosluk bina1 arının üstünde çeşitli yabancı bayraklar dalgalanıyor, belki on dilden konuşan bir halk caddelerde kaynaşıyordu.
Etrafına küçümser bakışlar fırlatarak yürüyen bir İngiliz subayı, moloz yığmlarıyla dolu kaldırımlardan geçerken dirseğiyle feslileri itip kakıyordu.
Başında sırmalı şapka taşıyan bir Fransız, süslü bastonuyla kahverengi pabuçlarına vurarak, yanı başından geçen yarı şeffaf peçeli Türk kadınına, hasır şapkasının altında pudralı burnu gözüken bir frenk yosmasına, solgun benizli bir Rum kızma ihtirasla bakıyordu.
Rus subayları toplu halde, âvâre dolaşıyorlar, kederli bir tavırla duruyorlardı.
Aydın Ruslar, kibar tabaka önünde, kırık gözlüklerini düzelterek içlerini çekiyorlardı.
İşte, kederler içinde yüzen, fakat güzel kokular sürün-meyi de ihmal etmemiş bir gazeteci ki, İstanbul'da bolşevik-lere şiddetle çatan bir gazetenin imtiyazını almak için koşup duruyor.
Seyyar satıcılar, Alman askerlerinin bıraktıkları eşyaları satıyorlar.

Tramvaylar boyuna çan çalarak gıcırdıyor. Şoförler, aralıksız korna çalıyorlar.
Çift atlı araba sürücüleri kamçılarını şaklatıyorlar.
Gazinolarda, sarhoşlarla dolu masaların arkasından çapkın ve açık saçık şarkılar taşıyor.
İşte Beyoğlu, Babil kulesi gibi sarhoş sallanıyor ve bin-bir çeşit insanı kozmopolit ve sefih kucağında uyutuyor.
Beyoğlu'nun altında Galata başlar. Burası, Beyoğlu'nun bütün pisliğinin aktığı bir yerdir. Yukarıda tutunamayanlar buraya inerler.
Simon İvanoviç Nevzorof, şimdi maalesef Galata'da bulunuyordu. Sırtını sokak fenerlerinden birine dayamıştı. Yüzünde, hâlâ yediği dayağın izleri görünüyordu. Kötü traş edilmiş suratı mosmor çürükler içindeydi.
Tam iki hafta geçmişti o olayın üstünden. Adadaki Ruslara, yalnız İstanbul'a inmek değil, şehire yerleşebilmek izini de verilmişti artık.
•
Nevzorof onbeş gündenberi Galata'nm göbeğinde yaşıyordu.
O uğursuz gece, cüzdanını çalmışlar, fakat pantolonunun ceplerini yoklamayı unutmuşlardı. Orayı da yoklasalardı, ufak bir kesenin içinde onar rublelik onbeş altın bulacaklardı.
Ataman Angel çetesi altınlarından kalan son parçalardı bunlar.

Bereket versin bu paraya... Ya bu da olmasaydı ne yapardı zavallıcık?
Şimdi, bu parayı koklaya koklaya harcıyordu. Oturduğu otel üç katlı, çürük bir bina idi. Çoğunlukla, serseriler, hırsızlar, orospular, sarhoş denizciler ve ne idüğü belirsiz adamlar yatıp kalkarlardı.
Onbeş altının onikisini bir keseye dikerek boynuna as^ mıştı. Bu parayı büyük bir dikkat ve titizlikle, ölümlük dirimlik diye saklıyordu.
Günlerini yarı aç yarı tok geçiriyor, sabahtan akşama

kadar sigara satıcılarının etrafında dolaşarak, tatlısu frenk-lerinden birşeyler koparmaya çalışıyordu.
İstemediği, kötü tesadüflerden korktuğu için Beyoğlu'na çıkmıyordu. Çıksa da ne yapacaktı? Lüks yaşantıyı ve bu ha yatı yaşayanları görüp kıskançlıktan kahrolmaktan başka..
Korudaki son macera Nevzorof'un ruhunu adam akıllı değiştirmişti. Büsbütün korkak ve çekingen bir adam gibi hareket ediyor, her zaman dikkatli ve ihtiyatlı bulunuyordu. Kendisini tekerlekler altında ezilen bir köpeğe benzetiyor du.
Evet, böyle bir köpeğin durumunda olduğuna içten inanıyordu Nevzorof.. Ama, bir iş de tutmak gerekiyordu. Seyyar satıcıları, sarrafları, borsa oyunlarını inceledi. Sonunda, bunların pek güvenilir işler olmadığına kanaat getirdi. Gazinolarda, lokantalarda garsonluk, rıhtımda hamallık, kundura boyacılığı v.b., Bunlar da cansıkıcı, sınırlı, ve az kazançlı işlerdi. Geriye bir iş kalıyordu. Bu iş hem zevkine uygundu, hem de elindeki imkânla yapılabilirdi: Muhabbet tellâllığı!.
Simon İnvanoviç Nevzorof muhabbet tellâlı olmaya karar verdi. Ve derhal paçaları sıvadı.
önce işe hafiften başladı. Oturduğu otelin yanındaki evde yoksul bir kızcağız oturuyordu. Bir gece evvel, rıhtımda1 kendisini zilzurna sarhoş etmişler, üstünde başında ne varsa soyup soğana çevirmişlerdi.
Nevzorof, bu kızcağıza gitti. Doğrudan doğruya teklifini yaptı:
— Senin evden dışan çıkacak durumun olmadığını görüyorum, dedi, istersen sana dışardan müşteri getireyim.
Kız, bunu canına minnet bildi.
Nevzorof işin ilk kısmını başarıyla atlatmıştı. Hemen rıhtıma koştu. Sandaldan henüz karaya ayağını atan bir Rus'u gözüne kestirdi. Kendisinin de Rus olduğunu belli etmiyecek kadar bozuk bir şiveyle :

— Hey kız! diye seslendi. Sultanın hareminden bir kız, ha? (Vay (1)..
Ağzını şapırdattı. Gözlerini oynattı:
— Lâtilokum (2) gibi... Sıcacık, mis kokulu... Beyaz, tatlı. Ay, ay! Arkamdan gel.
Karşısındaki genç Rus kızardı. Sonra gülümsedi. Çabuk çabuk konuşarak :
— Yalan söylemiyorsun ya! dedi. Ve Nevzorof'u takip etti.
Bu ilk işinden komisyon olarak bir lira aldı. Kız da minnetini, o gece yatağına kabul ederek belirtti.
Faaliyeti günden güne gelişmeye başlamıştı Nevzorof'un. Fakat bu alanda da karşısına rakipler çıktı. Hattâ bir Üskü-dar'lı bıçkın: «Karnına bıçağı yerse aklı başına gelir» diye tehdide bile kalkıştı onu.
Olur mu olurdu ha!.. Adamın karnına bıçağı yerleştirse-ler kimin kılı kıpırdardı?
Nevzorof, bunları da hesaba katarak, işi olduğundan fazla büyütmemeğe karar verdi.
Komşu kızdan başka, «Zibâ» ve «Hayat» adlarında iki yosmayla daha tanıştı. Bunlar, melez iki kız kardeştiler. Alabildiğine tembel ve şehvetli iki genç kadın. Öyle ki, günlerce yataktan çıkmadıkları olurdu.
Simon îvanoviç Nevzorof, bu yosmaları da listeye kattı. Kadına acıkmış ne kadar Rus varsa aldı aldı getirdi.
İşler, birazcık yoluna girmiş sayılırdı. Günde beş lira kadar kazandığı oluyordu. Onun yerinde başkası obaydı, temiz pak giyinir, tıka basa karnını doyurur, hiç olmazsa boyalı pabuçlarla gezerdi. Günde beş lira az para değildi. Yoksul bir kimse için, bu beş lira Cennetin kapılarını açardı.
(l)-(2) Kitabın aslında türkçe yazılmıştır

174
Fakat Nevzorof, okuyucularımızın da bildiği gibi, hele şu son günlerde, çok ihtiyatlı, çok para canlısı olmuştu. Falına bakan çingene karısının sözlerini bir türlü unutamıyor, talihin kendisini bir kere daha yükseklere çıkaracağına inanıyordu. Kazandıklarım hep bunun için harcamıyor, boynunda asılı kesecikte biriktiriyordu.
O, İstanbul'u günün birinde nasıl olsa avuçlarına alacaktı. Ama, elindeki şu sürtüklerle değil tabiî.
Ah, bir de bolca parası olsaydı. Bu işlerin daniskası nasıl olurmuş gösterecekti millete. Gözü kör olsun şu paranın. Sen, nefis malların nasıl toplanacağını herkesten iyi bil de, parasızlık yüzünden gerçekleştirenle; belin bükülsün kalsın.
İşte bu kesedeki paralar, tasarlanan geleceğin temelleriydi.
Hayalinde, açacağı randevu evinin adını b^e koymuştu; meselâ: «Moskova Prenseslerinin Sarayı»... Şüphesiz modern bir randevu evi olacaktı bu. Emsallerine benzemiyecekti.
Vapurda, grubu seyrederken tasarladığı plânın ana hatları buydu işte.
Talihi son günlerde çok gaddarca hareket etmişti. Nevzorof, bunları düşündükçe derin bir yorgunluk duyuyordu.
Sokakta, fener direğine yaslanmıştı. Beyoğlu'ndan İstanbul'a, İstanbul'dan Beyoğlu'na akan halka bakıyordu. Yakıcı güneş, bozuk kaldırımlar, herşey, herşey onu iğrendiriyordu.
«Tufeyliler, hırsızlar» diye söylendi. «İçinizde bir tek namuslu adam yok. Üzerinize petrol döküp hepinizi yakmalı.»
O gün, aksilik ya, müşteri de çıkmamıştı. İki İngiliz denizcisi geçti o sırada. Nevzorof, kendisine bir frenk süsü vererek yanlarına sokuldu:
— Havdu yu du... Joli hanım. Şık, güzel..
Denizc^er dönüp bakmadılar bile.
Az sonra, kısa boylu bir Rus, sigarasını yakmak için
175
durdu. Saçları ağarmağa başlamıştı; yüzünde bir yara izi vardı.
Nevzorof, yılışarak:
— Haydi Rus, bir odalık var. Sıcak kanlı, mis kokulu. Karşısındaki ciddî görünüşlü Rus, kaba küfürler savurarak geçti.
Bu arada, bir Fransız onbaşısını da kaçırdı. Oysa, onbaşı Nevzorof'la Fransızca konuşmuş, sırtını okşamış, bir hayli gevezelik de etmişti. Fakat gelmedi. Nevzorof'un ısrarlarına aldırmayarak yürüdü gitti.
Rumlar, Ermeniler, İtalyanlar, Romenler, tatlısu frenk-leri, tozdan gözlerini kapayarak, yerlere tüküre tüküre önünden geçiyorlardı. Türklere pek rastlanmıyordu. Zâten bu yıllarda Türkler Beyoğlu'nda hem azalmışlar, hem de, herhangi bir hakarete ve saldırıya uğramamak için karşıya pek geçmez olmuşlardı.
Nevzorof, orada faz!a kalmak istemedi. Başka bir yere gitmek üzere davranırken, birdenbire karşısına iri yarı, matruş bir adam çıktı. Sırtında pis bir pardesü vardı. Ter içindeydi. Nevzorof'u görür görmez heyecanla boynuna sarıldı. Ağzını dolduran altın dişlerini göstererek güldü.
— Vay, Ritişçef!
— Kont, sen ha! Traş da olmuşsun. Vay anasını. Saç sakal kazınmış. Aman yarabbi! Sokağın ortasında ne yapıyorsun böyle?
Nevzorof, sükûnetle cevap verdi:
— Pezevenklik yapıyorum.
— Bırak canım sen de. Yamansın alimallah. Benim iyi bir plânım var, gel sana anlatayım.
Ritişçef'le Nevzorof'un daldıkları sokak Galata'nm tam göbeğindeydi. Dar ve kaldırımsız bir sokak.. Fakat kalabalık.
Dünyanın dört bucağından gelen hiçbir bahriyeli yoktu ki, arkadaşlarının kolunda, nağra atarak bu sokaktan geç-memiş olsun. Bu sokağın kapıları, pencereleri onlar için pek
176
çok çekiciydi çünkü... Halk, kaygusuz ve gürültücü, buradan akın akın geçerlerdi.

Satıcılar eşekleriyle dolaşırken, kadınlar, odalarından camlara vururlar, pencereden alış veriş ederlerdi.
Sokakta şiş kızartanlar, şarkıcılar, bitmez tükenmez bir şamata... Ve pis bir koku ...
Nevzorof, bu sokağa alışmıştı.
Kahvelerin camlarından nargile içenler görünüyordu. Şuracıkta, Amerikan gemicileri dün bir randevucuyu Şili usulüyle öldürmüş^rdi. Bu usul şöyleydi: Gemicilerden biri-, kafasına bir ustura yerleştirerek açılır ve olanca gücüyle atılarak karşısındaki tos vururdu.
Amerikalı zenci gemici de öyle yapmış ve randevucuyu gık diyemeden yere sermişti.
İşte, üstüne gül resimleri yapılmış bir kapı: İçeride güya dans öğretiyorlar. İşte, bu yakınlarda itilâf polisleri tarafından kapatılan bir batakhane. - Nevzorof, bunları arkadaşına birer birer gösteriyor, açıklamalarda bulunuyordu.
Biraz daha uzakta, pek ünlü bir genel ev vardı. Düzgün-lü, pudralı şişman orospular, türlü renklerde dar pantolonlar giyerek sanatlarını gösterirlerdi. Bilhassa doğulular bu eve bayılırlardı. Çeşitli milletlerin maceraperestleri, göçmenleri ve denizcileri arasındaki kanlı kavgalar da hep burada olurdu.
Savaştan önce, Rus bahriyeleri burada kuş uçurtmaz-lardı. Birleşik bir kütle halinde karşı koyarlar, İtalyanları, Fransızları yumrukları altında ezerlerdi. Hattâ, teke tek kavgada daima kazanan İngilizler bile dişleri dökülmüş bir hâlde uluya uluya çok defa bu evden kaçmak zorunda kalmışlar, içerdeki sermayeleri Ruslara bırakmışlardı.
Nevzorof'un oturduğu otel, bunlardan biraz ilerdevdi.
Simon İvanovic, dostunu doğru otele götürdü. Orada, karşı karşıya oturdular. Aralarında şöyle bir konuşma geçti:

— Nevzorof, Allahaşkma doğru söyle, para tutuyor musun?
— Hayır.
— Ruslar Büyükada'da canıma okudular benim. Kadınsız, kızsız, ufacık bir kumarhane seçmiştim, öyle ya, Ada aristokratlarla dolu. Ah! Böyle budalalık hiç başıma gelmemişti. İşler yolundaydı. Kürkler, elmaslar... Anlamıyorum bol-şeviklerden nasıl kaçırmışlar? Denildiğine göre, apışaralarma saklamışlar? Yüz elmasa kadar şakıyan bile varmış. Şarap, şampanya, kokteyl veriyordum. Bilir miydin yarısının dolandırıcı çıkacağını.
Demek senin de paran yok ha? Hay öküz hay! Ne yapacağız böyle şimdi?
— Beni de adamakıllı soydular. Görmüyor musun, hâlâ yüzümde mosmor çürükler var. Hayatımı zor kurtardım.
Ritişçef, düşünceli bir tavırla cevap verdi:
— Benim bir tasavvurum var. Bilmem sen ne diyeceksin. Bu sokakta bir küçük dükkân kiralayalım ve tren (1) açalım.
— Yasak... Ben de bir ara düşünmüştüm.
— Ne diyorsun sen, ya otuz ve kırk (2).
— Yasak.
— Ya rulet? Sana şunu da söyliyeyim ki dedeciğim, ben birisini tanıyorum; ruleti istediği zaman sıfırda durduruyor... «Rulet, altın fıçısı» diyor.
— O da yasak.
Ritişçef, masaya bir yumruk indirdi; inkılâpçılara, Avrupa'ya, insanlara söğüp saymaya başladı. Sonra, musluğa giderek çıplak başını soğuk su ile yıkadı.
— Güzel, pek güzel, diye bağırdı. Demek ki, bana yaşamak hakkı vermiyorlar. Nefes almak, yaşamak yasak demek. Pekâlâ öyle olsun. Ben de gizli bir kumarhane acarım. Sarhoş tayfaları, hırsızları ve bunlara benzer ipsiz takımını (D-(2) Bir çeşit kumar oyunu.

oraya toplarım. Nasıl işine geliyor mu? Benimle beraber çalışacak mısın? Sen, müşteri bulur getirirsin. Haydi kalk, gidelim. Uygun bir yer bulalım.
Ritişçef, bir kasırga gibi işe girişmişti. Bu çabanın önünde pek tabiî, bütün engeller birer birer devrilecekti.

Nevzorof'un oturduğu otelin karşısında köhne bir kahve vardı. Tavanları örümcekli, pencereleri tozluydu. Sahibi hastalıklı bir Rumdu. Bütün gün tezgâhın arkasında uyuk-lar dururdu.
Ritişçef, bu kahveyi görür görmez gözüne kestirdi ve hemen kiraladı.
Simon İvanoviç ile birlikte kolan sıvadılar. Baştan aşağıya kadar bir temiz silip süpürdüler. örümceklerini aldılar, yıkadılar. Duvarlar badanalandı, eski kanapeler onarıldı. Masaların oynayan ayakları çivilendi. Ocak parlatıldı; velhasıl kahveyi pırıl pırıl ettiler.
Kahve sahibi yapılan işlere şaşkın şaşkın bakıyor, arası-ra: «hay!» «ha!» «hi!» «ha!» diye memnun olduğunu gösteren sesler çıkarıyordu..
Sonra, bir İtalyan ressamı yakaladılar. Adam kapıyı koyu yeşfe boyadı. Bir kanadına Nevzorof'un ağzı pipolu, fesli bir resmini yaptı. Öbür kanadına da Ritişçef'in Acem Şahı kıyafetinde, bir enfiye kutusuna oturmuş resmini dök-türttü. Başına kocaman bir sarık ve sorguç oturttu. Eline de açılmış olarak görünen bir deste oyun kâğıdı verdi.
Ritişçef, bu resme bayıldı.
— Şimdiye kadar «Depin», «Şerof» ve «Kostodiyef» gibi en ünlü sanatçılar resimlerimi yaptılar, diye bağırdı. Hem de avuç dolusu altın verdim. Size, yemin ederim ki, hiçbirisi de benzetemediler. Başaramadılar. Resim dediğin böyle olur...

1
Yaşlı Rum'un adını kahvenin üstünde asılı olan tabelâdan silmediler. Fakat, fazla olarak, x pencereye iri harflerle şöyle bir ilân yapıştırdılar:
BURAYA GİRENLER
ŞAŞILACAK PEKÇOK ŞEY GÖRECEKLER VE UNUTULMAZ DAKİKALAR YAŞIYACAKLARDIR
Nevzorof, hemen, elinde bulunan fahişeleri buraya aktardı.
Ritişçef, kızlara karşı çok cömert davranıyor, onlara, rakı, helva ve lokum ikram ediyordu.
Bir yandan da:
— Ben sömürücü değilim, diye danalar gibi bağırıyordu. Bir kızı çalıştırmadan önce, karnını iyice doyurmalı. Onu endişelerden uzaklaştırmalı ki, randıman alınabilsin.
Oyun masasını kahvenin gerisine, perde vazifesini gören bir halının arkasına yerleştirdiler. Ritişçef, fikrini açıklıyordu:
— Burası çok uygun. Sabaha karşı, saat ikiden sonra, el ayak çekilir çekilmez, perdenin arkasına geçer ve oyun kâğıtlarını çıkarırız.
Bundan başka iki çalgıcı da tutmuşlardı. Savaşta gözlerini kaybetmiş iki askerdi bunlar. Ritişçef, ellerini dizine vurarak :
— Gözü kör olsun bu paranın, dedi. Para olsa, Allanın izniyle, İstanbul'un altını üstüne getiririz. Kont! Açılış törenimiz için esaslı bir program hazırlayalım. Bu kızlar, etek kaldırmaktan, göbek oynatmaktan başka işe yaramazlar. Bu yetmez bize. Bize şarkı söyleyecek bir adam lâzım. Bu işi de sana havale ediyorum azizim. Sen mükemmel şarkı söyleyebilirsin.
— Ben mi, ben ha? Alay mı ediyorsun Allahmı seversen? Ben ömrümde, bir kerecik ağzımı açıp da şarkı söylemiş adam değilim. Rezil oluruz millete.

— Demek, kendi isteğinle yapmaya gönlün yok, öyle mi? Öyleyse ben sana emrediyorum... Şarkı söylemem diye tut-tururs an seni kapı dışarı ederim. Ben bir Fransız şarkısı hatırlar gibi oluyorum; onu söyleyeceğim. Sen de, Rusça şarkılar söylersin, koca köylü...
Simon İvanoviç, omuzlarını silkti:
— Pekâlâ, diye cevap verdi. Ben de Rusça şarkı söylerim.
Ve başladı çalışmaya.
Ama, bu kadar çalışmanın sonucundan emin değildi. Her halde giriştikleri bu işin sonunda bir pot kıracaklardı ya, bakalım nasıl? Nevzorof, bir eksiklik hissediyordu bu işte.
Hazırlıklar bittikten sonra açılış günü geldi.
Ritişçef'in sırtında bir ceket, başında kocaman beyaz sarık vardı. Sarığın önüne bir tüy takmıştı. Dakika başında sokağa fırlıyor, resminin yanında, sokaktan gelip geçenleri çağırıyordu.

Belliydi ki, sonsuz bir hırsı ve istek bu adamın içini yakıp kavuruyordu.
Nevzorof, üstünü başını fırçaladı. Traş oldu. Lâstik yakasına alacalı bir kravat taktı. Yosmalar, vurdular suratlarına pudrayı, düzgünü. Dudaklarını da iyice boyadılar. Birer bebek oldular. Herşey hazırdı artık.
Kahvede bir gaz lâmbası yakıldı. Kör çalgıcılar birer fincan kahve içtikten sonra çalmaya başladılar. Biri keman öteki klarnet çalıyordu. Hazin ve yanık bir hava tutturmuşlardı.
Müşteriler gelmeye başladılar.
Önce, esmer, ölü balık gözlü, buruşuk alınlı iki genel ev patronu düştüler. İki kadeh rakı ısmarlayarak etrafa baktılar ve fısıldaştılar.
Arkadan, uzun boylu, sapsarı bir adam içeriye girdi.
181
Bahriye pantalonunun üstüne şort çekmişti. Saçları ustura ile kazıtılmış, yalnız tepesinde bir tutam uzun saç bırakılmıştı. Kulakları kıpkırmızıydı.
Yumruğunu masanın üstüne dayadı, kendi kendine öfkeli birşeyîer mırıldanarak dişlerini gıcırdattı.
Sonra yavaş yavaş müşteriler akın etmeye başladılar.
Onbeş, onaltı yaşlarında yakışıklı bir çocuk, başında melon şapkası ve kravatında elmas iğnesiyle masalardan birine oturdu.
Kızlar, bal alacak çiçeği bulmanın sevinciyle, hemen yanma koşuştular.
îşte, Denikin ordusundan zil zurna bir subay daha... Girer girmez bağırdı:
— Müslümanları, yeniçerileri pasta gibi doğruyacağız!. Kahve dolmaya başlamıştı.
Müşteriler, şaşılacak şeylere sıra gelmesini bekliyorlardı. Neler olacaktı acaba? Nasıl eğleneceklerdi?
Çalgıcılar boyuna çalıyorlardı. Ama, sâdece hüzünlü ve ağlatıcı havadar.
Ritişçef baktı ki, herkesin canı sıkılıyor; derhal ssndal-yasının üstüne çıktı ve altın dişlerini gösteren bir gülümsemeyle, Fransızca hitab etti müşterilerine:
— Şimdi Rusların millî bir şarkısını dinleyeceksiniz. Petrograd'ın en ünlü sanatçılarından Simon Nevzorof tarafından.
Kız^r, el çırpmaya, bağırmaya başladılar.
Nevzorof, kahvenin ortasına kadar ilerledi. Yerlere kadar eğilerek esaslı bir reverans yaptı. Bu sırada fesi alnma inmişti. Düzeltmeye lüzum görmeden doğruldu, kollarını açtı ve büyük bir fıçının içinden akseder gibi, kulakları tırmalayan bir sesle bağırdı:
— MiHÎ Rus şarkısı!
Bir iki öksürdü. Sabahtanberi Ritişçef'in ezberletmeye çalıştığı kelimeler kafasında dönmeye başladı. Vahşi bir sesle gürledi:
182
Dişçiye gittim, Hem de mütehassısına! Bana bir diş taksın diye, Tram pa, tram pa, tram pa...
Dişçi pek ustaymış, Bana göre bir diş taktı, Bir de papelimi kaptı Tram pa, tram pa, tram pa...
Bir aralık gözü Ritişçef'e ilişti. Üstad, «eyvah!» der gibi ellerini sarığına götürmüştü.
Bununla beraber, Nevzorof yılmadı. Şarkısını sonuna kadar götürdü.
Sarhoş subay homurdandı:
— Kurşuna dizmeli keratayı! Nevzorof, bir çuval inciri berbat etmişti.
Fakat Ritişçef, imdada yetişti; oyun kâğıtlarını açarak, kıpıdaki resimde plduğu gibi bir durum takındı. Ve müşterilerin önünde eğilerek:
— Mösyö... Dam!. Oyun başlıyor, dedi.
Genel ev patronları, sarhoş subay, şık delikanlı ve diğer müşteriler oyun masasının etrafına geçtiler, perde indi.
Nevzorof, işin sarpa saracağını tahmin ederek, masalardaki kadehleri, tabakları toplamağa başladı. Ara sıra, oyuncuların kesik kesik solukları, heyecanla bağırdıkları duyuluyordu.
Aralarında en iyi seçileni Ritişçef'in kalın sesiydi.
— Oynayın, sıra sizde. Haydi göreyim sizi çocuklar. Yaşadık be...

Bu sırada bir Türk polisi süzülerek usulca kahveye girdi. Perdeyi açtı. Masanın etrafındakilere birşeyler söyledi. Hepsi çil yavrusu gibi dağıldılar. Kahve anide boşalmıştı.
183
Fakat felâket gerideydi, Ritişçef, suçüstü yakayı ele vermiş bulunuyordu. Artık, bu parlak teşebbüsleri daha yumurtadan çıkmadan ölmüş sayılabilirdi.
Nevzorof, kesesindeki son paracıklan da baskın yapan polise vererek, kendisini ve arkadaşını zorla kurtarabilmişti.
Şimdi, kör lâmbanın altında, karşılıklı, dirseklerini masaya dayayarak somurtuyorlardı.
Ritişçef, belli bir üzüntüyle dedi ki:
— Gidip kendimizi Halic'e atalım.
Nevzorof da, arkadaşının sarığmdaki tüye bakarak, içinden bu fikri tasdik etti. «Evet! Gidip kendimizi denize atmaktan başka çâremiz yok.»
Artık, kafası boşalmıştı Nevzorof'un. Son günlerde beslediği umutları tümüyle mahvolmuştu. Talih, kendisini uçurumların dibine yuvarlayıp duruyordu. Bu sırada, masanın üzerinde bir hamam böceği koşmaya başladı. Nevzorof'un kafasında ani bir şimşek çaktı bir anda.
Evet, hatırlamıştı:
Odesa'da otelde, tıpkı böyle bir hamam böceği masanın üstünde koşmuştu da, bir fiske darbesiyle uzaklara fırlatmıştı
Fakat bu çağrışıma sebep neydi? Şimdi neden bu geçmiş olayı hatırlamıştı?
Kaşlarını çattı, düşünmeye başladı. Bu böceğin meydana çıkışında herhalde esrarlı birşeyler saklı olacaktı.
O, böyle düşünürken, ikinci bir hamam böceği daha çıktı masanın üstüne, ve birincisinin peşinden koşmaya başladı.
Ritişçef, yorgun bir sesle dedi ki:
— İkincisi neredeyse, öndekine yetişecek, on kuruş bahse girerim.
Bu sözlerle Nevzorof'un düşünce ufku birdenbire aydın-lanıverdi. Heyecandan âdeta nefesi kesilecekti.
184
Ayağa kalktı, ellerini arkadaşının omuzuna atarak:
— Buldum, buldum! diye bağırdı. Yarın, bütün Galata halkı buraya koşacak.
— Delirdin mi Allah aşkına?
— Hayır, delirmedim. Müthiş bir buluş: Hamam böceği yarışı...
Nevzorof, bir bardak aldı. Her iki böceğin üstüne kapadı. İtilâf kuvvetleri komutanlığı bunu yasak etmeyi akıl edememişti. O halde serbestti. Yeni bir oyundu. Hoş bir şeydi. Hamam böceği yarışı... Herkes hararetle bahse tutuşabilir-di.
Ritişçef, arkadaşının yüzüne alık alık bakıyordu. Bir süre böyle baktı baktı; sonra, birdenbire boynuna atıldı. Şa-pur şupur öpüyordu Nevzorof'u.
— Kot! Sen bir dâhisin! diye bağırıyordu. Evet, şüphe yok ki, dünyanın en büyük dâhisi sensin. Kurtulduk artık, tamamiyle kurtulduk. Bin lira verseler bu fikirden dönmem ben. Milyonlar getirecek bir teşebbüs bu...
Üç gün üç gece, Simon İvanoviç Nevzorof, otelde hamam böceklerini yakalamakla ve yakaladığı böcekler üzerinde tecrübe yapmakla uğraştı.
En irilerini, en uzun bacaklılarını ve bıyıklılarını seçip ayırdılar. Sırtlarına beyaz bir boya sürdüler ve birer numara yapıştırdılar. Sonra bu seçme böcekleri yarışa hazırlamaya başladılar.
Hamam böceklerinin antrenmanı şöyle oluyordu: Böceği aç bırakıyorlar, sonra bir tahta maşa ile tutarak masanın üzerine koyuyorlardı. Masanın öbür başına da şekerli francala kırıntıları serpiyorlardı.
Aç böcek, tabiatiyle, ekmek kırıntısına doğru koşuyordu. Eğer, bir doğru çizgi üzerinde koşmazsa, kırıntıları ye-dirmiyorlar, böceği yakalayıp tekrar eski yerine koyuyor-
185
ıarar. Jtsoyıe tekrar tekrar hepsini alıştırdıktan sonra, masanın üstüne, tebeşirle on doğru çizgi çekiyorlar ve on hamam böceğini birden ayni anda bırakıyorlardı. Yarış o kadar çekici ve güzel oluyordu ki, deme gitsin.

En önemli nokta ise, önceden, hangisinin kazanacağını bilmekti. İmkânı yok, kolay kolay tahmin edilemiyordu bu. Bazan biri, bazan öteki yarışı kazanıyorlardı.
Ritişçef, deneylere başladıklarının üçüncü günü, üç numaralı böcek için bahse girdi. Ve yeni bir ceketle bir melon şapka kaybetti.
Enfes bir işte bu iş. Enfes... Enfes!..
Üstlerinde başlarında ne varsa satarak derhal bilardo masasına benzeyen, kenarlı, özel bir masa yaptırdılar. Bu masanın ekmek kırıntılarını koyacak yarıkları, çizgileri falan vardı. Ayrıca küçük çıngıraklar da tedârikledîler.
Ertesi günü, kapıdaki resimlerin üstüne kocaman bir ilân asıldı:
TERBİYE EDİLMİŞ HAMAM BÖCEKLERİNİN YARIŞI RUSLARIN MİLLÎ EĞLENCESİ
Akşam, bu haber bütün Galatayı dolaştı. Koşan koşa-naydı. Kahve müşterileri almaz olmuştu. On kuruş duhuliye verip içeri giriyorlardı. Bütün başlar merakla yarış masasına uzanıyordu.
Ritişçef, bir elinde tahta maşacıklar, öbür elinde kocaman hamam böcekleriyle dolu kutu olduğu haMe müşterileri yararak geldi ve yarışın nasıl yapılacağını belirten birkaç söz söyleyip, bu faydalı hayvancıkların çok zeki yaratıklar olduğundan dem vurduktan sonra lâfı şöyle bağıdı:
— Karnavalın son haftasında hiçbir Rus kahvesi yoktur ki, orada Rusların çok eski ve millî bir eğlencesi olan bu yarışları seve seve ve heyecanla seyredilmesin.
Kahvedekiler bu sözleri alkışladılar.
Ritişçef, nâzik bir selâmla teşekkür etti.

Ve ilk yarış başladı.
Masanın etrafındaki İngiliz denizcileri onar lira bahse girdiler. Ritişçef, zayıf bir böceğin üstüne oynadı. Zayıflığına bakarak kimsenin umut beslemediği bu böcek yarışı büyük bir farkla kazandı; masanın ucuna dikilen üç renkli bir Rus bayrağına hepsinden önce vardı.
İngilizler kızdılar. İkinci yarışa yirmişer lirayla katıldılar. Genel ev patronları da beşer lira koydular. Ve kaybettiler.
Oyunun en kızışmış ânında, yine o polis çıkageldi. Fakat, apışıp kaldı hamam böceklerini görünce.
Ritişçef, kendisine yer gösterdi ve bir kadeh votka ısmarladı. Sonra propagandaya girişti:
— Bir yarış daha... İşte iki yaşında erkek böcekler. Sekiz gündenberi aç bırakılmış. Heyecanlı, müthiş yarış. En afacanları da üç numaralısı. Başlıyor efendiler başlıyor, yarış başlıyor...
O akşamdan sonra Simon İvanoviç Nevzorof'un talihi tekrar hızla yükselmeye başladı.
«Hamam böcekleri yarış ediyormuş.»
Bu söz, Beyoğlu'nun yüksek çevrelerinde, uyanan İstanbul'un ve Üsküdar'ın dar sokaklarında günlerce çalkalandı durdu.
Nevzorof'la arkadaşına da geceyi gündüze katarak çalışmak düştü. Otelde ne kadar hamam böceği varsa hepsini yakaladılar, antrenmana şevkettiler.
Bir aralık bazı taklitçiler de türedi. Ritişçef bunu duyunca, vakit geçirmeden kapıya bir ilân daha yapıştırdı:
«Patentli yarışlar yalnız burada yapılmaktadır. Böceklerimizin ağırlıkları, yarışları ve sağlık durumları inceden inceye hesaplanarak yarışa çıkarılmaktadır. Taklitlerinden sakınınız. Ve paranızı boşuna kaptırmayınız.»
i, nergun bankaya para yatırıyordu. Birgün geldi ki, artık Galata'yi küçümser oldu. Gözlerini Beyoğîu'nun neşeli parlak, hareketli tepelerine çevirdi. Yeniden ve daha büyük ölçüde hayal kurmaya başladı.
Artık bir «Aristokrat salonu» açamaz mıydı? Neyi eksikti bunu yapmak için? Pes'i çoktan çıkarıp atmış, sırtına bir smokin, yakasına fokstrot kravat takmıştı. Kahveye, kokular sürünmüş, pudralanmış olarak şöyle bir uğruyor, hamam böceklerinin yarıştığı masanın etrafında, birbirlerini çiğneyen halka bakarak, dudağında bir hafif gülümsemeyle paralan cebe indirip gidiyordu. Artık, oturup kalktığı yerden de hoşlanmamaya başlamıştı. Zevkine uygun, daha yüksek, daha gösterişli bir muhit arıyordu.

Bir sabah, sırtında smokin, elinde baston Beyoğlu'na çıktı. Şık mağazaların önünde dolaştı. İki Havana sigarası satın aldı. Parlak ayakkabılarının tozunu aldırdı. Yolda rastladığı bir âşinâya, parmağını şapkasına götürerek selâm verdikten sonra, Tokatlıyan'a girdi. Dişleri arasından mırıldanarak bir şişe şampanya ile istridye ve peynir söyledi.
Hafifçe gülümsedi. Geçirdiği günler akhna gelmişti. Daha pekçok olmamıştı öyle. Moskova'da «Bum» kahvesinde genç kızlara öğünmek için «Kont Nevzorof» diye kartvizit bastıran kendisi değil miydi?
Ya «Harkof»da, «Kiyef»de başından geçen maceralar.
Ne kadar budalalık etmiş, parasını boş yere saçıp sa-vurmuştu.
İşte, sonunda, yine Çingene falcı karısının sözleri yerini bulmuştu. Bütün hatalardan, bütün düşüşlerden, bütün hayaller ve sayıklamalardan sonra, gerçek hayatına kavuşmuştu.
Kaç kere, ölümle karşı karşıya gelmiş, kaç defa dünyaya yeniden doğmuştu.
Masanın üstünde duran dolu şampanya bardağına bakar-

ken, Nevzorof, kendisini artık tam bir Avrupalı olarak görüyordu.
Eski bir medeniyetin gerçek temsilcisi değil miydi ya?
«Nasıl bir aileden olursam olayım, ne önemi var?» diyordu. «Başımdan neler geçerse geçsin; sen bugüne bak. En son modaya göre giyinen ben değil miyim? Şu istiridyeler, şu şampanyalar, benim karnıma gitmiyecek mi? Dağ gibi güçlükleri tırmanıp aşan kim? Hamam böceklerine değer kazandırıp milyoner olmadım mı? Bütün bunları ben yaptım; zekâmla yaptım. Müsadenizle kendimi takdim edeyim: Hayat kiralı Simon İvanoviç Nevzorof!»
İstiridyesini yuttu. Şeytanca bir gurur duyuyordu. Çektiği bunca sıkıntıların uğradığı bunca hakaretlerin acısını çıkarmıştı.
Hayatta, en büyük armağana kavuştuktan sonra, şöhret mutluluk ve zafer dolu yeni bir ufka doğru koşuyordu.
Evet, artık kendisini bekleyen tek şey, mutluluğun altın kanatlı kapılarıydı.
İlk işi Beyoğlu'nda şık bir restoran açmak olacaktı. Hamam böcekleri yarışını da oraya nakledecekti.
Restoran'm özel ve saklı odaları olacak, kibarlara mahsus salona ancak frakla girilebilecekti. Bu salonda, akla hayale gelmiyecek numaralar yapılacak, gelenler zevk içinde kendilerinden geçeceklerdi.
İkinci olarak, milyoner bir dul kadınla evlenecekti. Deniz kıyısında bir yalı alacak, otomobilleri, yatları emrini bekleyecekti.
Üçüncüsü, herşey onun avucunda sayılırdı artık: Modalar çıkaracak, politikaya atılacaktı. Banka idare kurullarının başkalığına geçerek, borsayı kukla gibi oynatacaktı.
Dördüncüsü, Rusları Avrupa'dan olduğu gibi dışarı atacak bir teşkilât kuracak, ihtilâlcilerin, devrimcilerin kökünü kazıyacaktı.
Devrim kelimesini ağzına alan derhal idam edilecekti.

Bu işleri yaptıktan sonra Simon İvanoviç Nevzorof, kendisi ni İmparator da ilân edebilirdi.
«Sanki neden imparator olmayacak mışım?» dedi. «İş-te, Napo^on önümüzde!»
Gözlerinin önünde, altınlar ve sırmalar dansetmeye başladılar.
Ağzında bir Havana sigarasıyla Beyoğlu caddesine çıktı. Tatlı hayallerinin sarhoşluğu içinde hâlâ gülümsüyordu.
Yürüye yürüye eski Rus konsolosluğunun önüne geldi.
Son yüzüklerini, son giyeceklerini de satıp yedikten sonra, vize ve buna benzer işler için, tahta sıralarda ve yerlerde bekleşen bir sürü kadın gördü.
Bunlar günlerdenberi bekleyip duruyorlardı. Kurumuşlar, sararmışlar, eriyip bitmişlerdi. İçlerinde, geceyi, bahçede, ya da mermer taş1 arın üstünde geçirenler vardı.
Nevzorof, bastonuna dayanarak avluyu geçti. Hiç şüphesiz, bu yorgun kadın çehreleri arasında, açacağı «Aristokrat salonu»nun müstakbel yıldızları da vardı.
Vapurda tanışıp ahbaplık ettiği bir genç kız gözüne ilişti. O da öbürleri gibi perişan bir durumdaydı. Ah, şu tozlu mini mini ayaklar bir yıkansa; üstleri başları bir değiştiril-se... Pırlanta gibi pırıl pırıl olacaklardı.

Nevzorof, heyecanla solumaya başladı.
«Salonun ilk yıldızı şu olacak.» dedi. Merdivenlerin basamaklarına, genç kızın yanma oturdu. Ve bir baba gibi samimi ve okşayıcı konuşmaya başladı.
Miçanski sokağına bakan küçük odasında, pencerenin önüne oturup kahvesini içtiği zamanlar geçmişti artık.
Bir kurşun camı kırmış, ondan sonra Nevzorof, rüzgâ-

rm önüne katılan bir kuru yaprak gibi, ihtilâl kasırgasının önünde savru'muştu. Bin çeşit macera geçirmiş,\'ağ deniz dememiş aşmış, sonunda özlediği üne ve zenginliğv kavuşmuştu.
x
Parlak bir gelecek kendisini bekliyordu. Petersbt ' civarındaki yaşlı çingene karısının kehâneti doğru çıkn ti.
Demek ki, Nevzorof'un hikâyesi burada bitiyor. 2 a, diyeceksiniz ki, romanın bir roman gibi bitmesi için; ya > ». zehirli bir istiridye yedireceksiniz; ya da br otomobilin , kerlekleri altına itecektiniz.
Fakat, ben de derim ki: Simon tvanoviç ölümsüzdür. Romancı, birçok defalar ondan kurtulmak istedi. Olmadı. Zira, Simon İvanoviç -Nevzorof, bir romanın sayfalarından kolay kolay silinecek bir adam değildir. Çarçabuk ölmüyor o... Çırpmıyor, dayatıyor.
O halde bana düşen iş, tekrar masamın başına oturmak ve onun maceralarının sonunu yazmak... Öyle mi?
Tokatlıyan'da, Nevzorof, bu defa çinerene falcımn yardımına da lüzum duymadan kendi geleceğini rahatlıkla görüyor.
Hayat kiralı i1 ân etti kendisini... Çok doğru... Ben onun sözlerinden hiçbir zaman şüphe etmiyorum. Hattâ, kesinlikle biliyorum ki, tasarladığı «Aristokrat Salonu»nu da açtı.
Büyük bir servet kazandı ve evlendi...
Koltuğumun arkasından görünmeyen bir el uzandı. Durmadan kâğıdın üstünde koşan kalemimi tuttu:
— Dur! dedi. Gerçeklerden ayrılmamak ve samimî kalmak istiyorsan dur!. Yalan söylemeve başlıyorsun. Yeter... Yaşayacağız ve göreceğiz... Bir nokta koy.
— SON —

VENEDİK YILLARI
Yazan: Liane de Facci
Bu roman bize 1880 Venediğini yaşatmaktadır,
Baronne Amelia Cor-ti dört çocuğu ile dul kaldıktan sonra, gelirinin azlığına rağmen onları seviyelerine göre yetiştirmeğe gayret ediyordu. Çocuklar annelerinin sert baskısının altında pek rahat edemi-yorlardı. Amelia Corti geleneklerine bağlı, kimseyle kolaylıkla uyuşamıyan sert bir kadındı. Carlo örtbas edilen bir rezalet çıkardıktan sonra açıkça isyan edecek; Lavinia gösterişsiz ve pısırık oMuğu için, tuzağa düşürülüp felâketli sonuçlar verecek olan bir evlenmeğe zorlanacak. Pino ise gönül eğilimine uyarak papaz okuluna girecektir. Ailenin malî işlerini idare etmek en büyük oğlu Lorenzo'ya düştüğü için, Amelia Corti onu avukat yetiştirmek istemiş ve bu sayede onu istediği gibi idare edeceğini sanmıştı. Fakat Lorenzo'nun içinde müziğe karşı önüne geçilmez bir arzu vardı. Bu gayesine, sevimli komşuları kontes Salvi'nin yardımı ve teşvikiyle erişmişti. Gene onun sayesinde müzik dünyasının ve operanın büyülü havasını keşfetmiş, aynı zamanda kendi sesinin bilinmeyen kayna^arını meydana çıkarmıştı. Bu romanda, delikanlı ile güzel kontesin gelişen bağıntılarını, Lorenzo'nun. annesinin ezici baskısından kurtulmak için giriştiği mücadeleyi, Claudia ile karşılaşmasını ve sonunda çevresinin görüsünü yıkarak kendini bütünü ile amacına terkedişini göreceğiz.
Lüks ciltli, nefis şömiz içinde. Fiatı: 10 lira
ŞAHANE AZAP
Michelangelo'nun hayatı Yazan: Marcel Brion
Sanat tarihinin ünlü kişilerinden Michelangelo'nun hayatını anlatan bu eser, kudretli heykeltraşın doğumundan haşlayıp ölümüne kadar sürmektedir.
Michelangelo daha delikanlılık çağma geldiği zaman kendini ne kadar titiz bir tanrıya adadığını anlamıştı. Yaratıcılığın zevkini tadabilmek için acıları,

korkulan, yorgunlukları ve hayal kınklığım göze almalıydı. Taş kıskanç bir metres gibidir. Gençlerin düşüp kalktığı kızlardan çok daha müthiştir. Erkeğin bütün ömrünü, bütün sevgisini, bütün gücünü gas-peder. Michelangelo antlaşmağı ve kendine hiç bir şey ayır-maksızın lâzım olan fedakârlığı daha şartlan tanımadan ka-bul etmişti. Çocukluk günlerini coşturan istidadın etkiliği ile kendini sessiz sedasız mesleğine adamıştı.
Lüks ciltli, nefis şömiz içinde. Fiatı: 12,5 lira

DÖRT BEYAZ TÜY

Yazan: A. E. W. MASON

Bir balo gecesi, küçücük bir kutunun içinden çıkan dört Beyaz Tüy, üç kişinin kaderini değiştirecekti.
HARRY FEVERSHAM, çocukluk yıllarını karartan bir korkunun etkisinden kurtulmak için çöllerde türlü tehlikelere göğüs gererek, yılmadan benliğini ariyan genç bir teğmen...
ETHE, şerefi uğruna aşkını feda eden güzf\ ve soylu bir kız...
DURRANCE, kötü bir tesadüfle gözlerini kaybettikten sonra arkadaşının mutluluğu için, mücadeleye girişen fedakâr bir arkadaş...
Bu kitap, kar gibi beyaz dört küçük tüy sebebiyle nişanlısını, şerefini ve mevkiini kaybeden genç teğmenin macera dolu hayatının romanıdır.
Lüks ciltli, nefis şömiz içinde. Fiatı: 10 lira

MADDALENA

Yazan: Pamela Hill

Maddalena henüz küçücük bir kızken feleğin darbesini yemişti. Kötülük ve şehvetle karşılaşmıştı. Günah ve kötülük 15. yüzyılda Fransa ve İtalya saraylanndan pek eksik değildi. Kont d'Arunto ise kötülüğün bir timsali idi. Şeytan kanadı ile Medici saraylarının bahçesinde oynayan küçük kıza dokunmuş, onun ruhunu lekelemişti.
Daha sonraları yakışıklı altın saçlı, mert bir Brötanyalı Şövalye ile evlenen Maddalena; Arunto'nun lekesini zifaf yatağına kadar bilmiyerek sürüklemiştir. Düğün gecesine Jcadar nazik ve sevimli kocasının birdenbire kaba ve haşin Mr adam olması küçük gelini çok korkutmuştu.
Lüks ciltli nefis şömiz içinde, fiatı: 12,5 Lira

ÇÖPLÜK

Bu eser, CAROLINA MARİA DE JESUS'ü sefalet uçurumundan şöhretin zirvesine çıkardı.
Brezilya'da şimdi 21 iaci baskısı yapılan bu hâtıralar, yabanın sefaletten kurtardığı gibi H yabancı dilde de Um 7Û0 bta uüaüa »ut-m*$ butomtyor.
Ciltli Fiatr. 10 Lira
Carolina Maria de Jesus, Brezilyanın Sao Paulo şehrinin Favela denilen gecekondu mahallesinde, babalarının bile kim olduğunu bilmediği üç çocuğu ile bir kulübede aç, sefil, perişan bir hayat yaşıyordu. Gün doğmadan yola çıkar, zengin mahallelerindeki çöp tenekelerinden topladığı öte beriyi hurdacılara satarak, elde ettiği üç, beş kuruşla kıt kanaat evlâtlarını doyurmağa çalışırdı.
Fakirlik ıstırabı öylesine canına tak etmişti ki, nihayet, çöp tenekesinden çıkardığı iki kullanılmış ajandanın boş sahifelerine 1955 yılında bir gece, mum ışığında, 9 yıldır çektiği acıların destanını yazmağa başladı. Dört sene, devamlı fakirlerin hikâyesini anlatan bu destanı, bir gün tesadüfen bir gazeteci okudu.
Sao Paulo'nun «Folhas De Sao Paulo» gazetesindeki tefrikası yüz binlerce insan tarafından, heyecanla okunan hâtıralar kitap halinde basıldığı gün, 10 binlik ilk baskısı yanın günde tükendi...
Brezilya'da şimdi 21 inci baskısı yapılan bu hâtıralar, yazarını sefaletten kurtardığı gibi 14 yabancı dilde de tam 760 bin nüsha satılmış bulunuyor.
Lüks ciltli, nefis şömiz içinde, Fiatı: 10 Lira

PAPRİKA

Yazan: Erich Von Stroheim

Yıllar geçmesine rağmen hafızalardan silinmiyen «Cebelitarık casusu» filminin ünlü aktörü, ERİCH VON STROHE-İM'in yazmış olduğu şahane roman.
Çingene çergisinden prensesliğe yükselen bir çingene kızı ile, aşkı için büyük fedakârlıklar yapan yakışıklı bir çingene delikanlısının sergüzeştlerle dolu hayatı.

Bu kitap aşkın ve ıstırabın, zenginlik ve sefaletin, sevenlerin ve aldatanların romanıdır.
Lüks ciltli, nefis kuşe şömiz içinde. Fiatı: 12,5 lira
UMUTSUZLAR
Yazan: Hakkı Özkan
«UMUTSUZLAR» daki insanların çoğunu tanıyacaksınız, Recai, belki komşunuz, belki aynı evde oturduğunuz kiracıdır. Köprüde balık tutarken, paslı tenekesindelri tuzlu suda çırpman olta balıklarını satmaya çalışırken rastlamışsınızdır. Karısı size misafirliğe ya da çamaşırcılığa gelip gitmiştir. Posbıyık ve ötekiler mahalle kahvesinde hergün gördüğünüz, hattâ selâmlaştığmız insanlardan biri olabilir. Çocukları, Çan'ı, Sulu'yu, Yamuk'u ya da ötekileri, arsalıklarda, mahalle aralarında top oynarken, çığlık çığlığa koşarken, kavga ederken, kuş tutarken, yüzerken, dükkânlarda, fabrikalarda, eli yüzü kirli, üstü başı bitmiş, boyunlarındaki askılıklarda öteberi satarken, başıboş dolaşırken görmüşsünüzdür. Bu roman, gerçekçi açıdan ele alınmış umutsuz insanların dramıdır.
«UMUTSUZLAR» ı severek, beğenerek okuyacağınıza eminiz.
Katı: 4 Lira
UTAKÇVfRltlBlRKER
DEDİLER Kİ:
«Madame Bovary» ve «Kötülük Çiçekleri» adlı eserler nasıl lanetlenmiş va yasak edilmişse, «Mezarlarınıza Tüküreceğim» de aynı muameleyi görmelidir.
Yazan: BORİS VİAN
Lüks Ciltli, nefis şömiz içinde, Flatı: 10 Lira
«BORIS VIAN» «Mezarlarınıza Tüküreceğim» i savaş sonrasında, 1947 yılında yayınladı. Gerçek adını saklamıştı, ama roman geniş yankılar uyandırdı; «utanç verici bir eser» diye karşılandı; Flaubert ile Baudlaire de aynı tepkiyle yüz yüze gelmişlerdi. «Mezarlarınıza Tüküreceğim» çıktığından kısa bir süre sonra yasaklanıp toplatıldı. Fakat romanını oyunlaştırdı, bir yapımcı da sinemaya aktardı.
Vian, «Mezarlarınıza Tüküreceğim» de Amerikayı, Amerikanın küçük bir şehrindeki ırk çekişmesini anlatmaktadır. Romanın kişileri, günümüzün gençliğidir: Bardaklarına scotch viski doldurup bir yudumda dibine kadar içen, amaçsız başıboş bir gençlik! Amaçları, intihar eder gibi hiç bir şey yapmamak ve içmektir. Çapraşık ve görenek dışı bir cinsel hayat, insanlara karşı anlatılmaz bir kin, sürekli olarak kavga etmek ve kavga çıkarmak «yeni gençlik» in üzerinde yürüdüğü yoldur. Çevre, bu davranışlara ne karşı çıkmakta, ne de etkileyici 5»ir çözüm yolu bulmaktadır. Romandaki olaylar, ileri bir ülke için gerçekten «utanç verici» bir nitelik taşımaktadır ve ırk ayrışımı ortadan kaldırılmadıkça da. Vian'm «Mezarlarınıza Tüküre-ceğim» i «utanç verici bir eser» olarak kalacaktır.
ARZUNUN ESİRİ Yazan: Christiane Rochefort
İtalya'da 70.000 nüsha satılan, Brigitte Bardot ile Vadim'-in filme aldıkları eser.
Christiane Roshefprt'un bu eseri hayattan alınmış gerçekçi bir konudur. Alkolik bir adamın aşk başarılarından çok, alçalmasını gözönünde tutmaktadır.
Lüks ciltli, nefis şömiz içinde, fiatı: 10 Lfra
İSTANBUL
İL HALÎC I: (TOPHANESİ ÖDÜ Ç VlMIZ t ÖLÜMÜ
Kayıt fo | 30004-
Tasnif f V : j
JAMAİKA HANI
Yazan: Daphne du MAURİER
JAMAİKA HANI yayınlandığı zaman en büyük eleştirmenler «Korkunç derecede ilgi çekici bir kitap, okuyucunun elinden bırakamıyacağı bir şaheser» demekten kendilerini alamamışlardı.
JAMAİKA HANI filme alındı, bu film yıllarca önce memleketimizde oynadı. M. G. M. bu unutulmaz şaheseri renkli ve sinemaskop olarak tekrardan sinemaya aktardı.
JAMAİKA HANI sadece bir aşk ve macera romanı değildir. Değişik karakterli insanları çeşitli yönlerden ele alıp, ruh durumlarını çözümleyen psikolojik bir eserdi.
Şimdiye kadar okuyup etkisinde kaldığınız unutamadığınız, tekrar tekrar okumak istediğiniz romanlardaki niteliklerin hepsini JAMAİKA HANI'nda bulacaksınız.

Lüks ciltli, fiatı: 10 Lira
Aleksi Nikolajeviç Tolstoy Bozgun
www.kitapsevenler.com
Merhabalar
Buraya Yüklediğim e-kitaplar Aşağıda Adı Geçen Kanuna İstinaden
Görme Özürlüler İçin Hazırlanmıştır
Ekran Okuyucu, Braille 'n Speak Sayesinde Bu Kitapları Dinliyoruz
Amacım Yayın Evlerine Zarar Vermek Değildir
Bu e-kitaplar Normal Kitapların Yerini Tutmayacağından
Kitapları Beyenipte Engelli Olmayan Arkadaşlar Sadece Kitap Hakkında Fikir Sahibi Olduğunda
Aşağıda Adı Geçen Yayın Evi, Sahaflar, Kütüphane, ve Kitapçılardan Temin Edebilirler
Bu Kitaplarda Hiç Bir Maddi Çıkarım Yoktur Böyle Bir Şeyide Düşünmem
Bu e-kitaplar Kanunen Hiç Bir Şekilde Ticari Amaçlı Kullanılamaz
Bilgi Paylaştıkça Çoğalır
Yaşar Mutlu
Not: 5846 Sayılı Kanunun "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler " bölümünde yeralan "EK MADDE 11. - Ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî amaç güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri 87matlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz. Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması
ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur." maddesine istinaden web sitesinde deneme yayınına geçilmiştir.
T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi İşlem ve Otomasyon Dairesi Başkanlığı Ankara
Bu kitaplar hazırlanırken verilen emeye harcanan zamana saydı duyarak
Lütfen Yukarıdaki ve Aşağıdaki Açıklamaları Silmeyin
Tarayan Yaşar Mutlu
web sitesi
 www.yasarmutlu.com
www.kitapsevenler.com
e-posta
yasarmutlu@kitapsevenler.com yasarmutlu@yasarmutlu.com
mutlukitap@hotmail.com kitapsevenler@gmail.com
not bu kitabın sayfaları çok bozuktu sayfaları baya bozuk ve kötüydü